

Sala R
Gab.
Est.
Tab. 5⁵
N.º 20

R

5

20

Bibli. Lusit.

t. III - pag. 199

8-13-49

~~C. S. N. 9~~

~~M^{to} raro~~

LIBER DE

RATIONE VICTVS

IN SINGVLIS FEBRIBVS

secundum Hippoc. Brudo Lusitano

autore ad Anglos.

VERTE PAG LLAM CONTENTO
rum licet sese offerret.

ἡ βλάβη, αὐτὰρ τὸ ναυπύλοντας ἐγείρει

Τῆς σοφίας πέρας ἐστὶν ἐξ ἑστέρας λέως πελάγῃ.

σοφίᾳ ἢ κατέργησθαι δὲ τῆς αἰσθητικῆς

ἡ σοφία ἢ κατέργησθαι δὲ τῆς αἰσθητικῆς

VENETIIS,

M. D. XLIII.

LIBER DE

RATIONE VITAE

IN SINGULIS PARTIBUS

ET SINGULIS PARTIBUS

ET SINGULIS PARTIBUS

ET SINGULIS PARTIBUS

ET SINGULIS PARTIBUS

ET SINGULIS PARTIBUS

LIBER DE RATIONE VITAE

LIBER DE RATIONE VITAE

LIBER DE RATIONE VITAE
M. D. C. L. I.

VT SINGVLA que in hoc cō-
tinentur opusculo facile inueniri pos-
sint in libros tres hanc de victu specu-
lationem partiti sumus in primo de
forma victus loquemur. In secunda
de quantitate & qualitate victus & de numero & ho-
ra administrationis agemus. In tertio singulis febribus
conuenientem victum inuestigabimus cui adiecta est vi-
ctus ratio secundum symptomatum naturam.

PRIMÆ PARTIS.

Cap. i.

Disceptationem continet, an crasso victu alendi sint acue-
te febricitantes. Vt arbitratus est petrona.

Cap. ij.

Quod tenui victu alendi sunt acute febricitantes iux-
ta rationalium medicorum sententiam.

Cap. iij.

Ostendit quid per crassum, tenuem, exacte tenuem, te-
nuissimum, vltimo tenuissimum, victum Hip. intelligat.

Cap. iij.

Ostendit qualiter sint intelligendę crassi, symetri, & te-
nuis victus notiones quas Gal. primo apho. assignauit.

Cap. v.

Locum citat Galeni a quo ostenditur qualiter intelligē-
da sit tenuis victus ratio ἡ δὲ ἡγεῖσα λεπτή.

Cap. vi.

De victus forma a robore virtutis & a distantia sta-

PRIMÆ PARTIS

tus sumenda sit.

Cap. vij.

Rationes eorum qui à constitutione morbi, & a' robore virtutis, victus formam sumendam esse opinantur.

Cap. viij.

Quod in multis locis Hip. secundæ positioni consentit in inuestigatione formæ victus.

Cap. ix.

Non satis esse ad rectam formæ victus inuentionem, virtutis robur, & morbi constitutionem considerare, sed ijs præcognitionem status adiungendam esse.

Cap. x.

Iuxta status distantiam, singulis morborum acutorum conuenientem elicere victus formam docet.

Cap. xi.

An medico liceat quatuor dierum abstinentiam febricitantibus aliquando consulere.

Cap. xij.

Virtutis imbecillitas præsens, & quæ in posterum futura erit, à quibus sit cognoscenda.

Cap. xij.

Quo nam signo discernatur morbus qui ad quartum terminari debeat.

Cap. xiiij.

Acuti morbi quo maxime deprehendantur signo, & quem nam sit acutarum febrium leuissima, & quem habeat terminum.

Cap. xv.

A' quibus signis, morbum ad septimum & ad undeci-

PRIMÆ PARTIS

num terminandum fore sciamus.

Cap. xvi.

Parum referre ad rectam formæ victus inuentionem,
an terminus diebus intermedijs accidat.

Cap. xvij.

Quæ nam febres intra quartum, & quæ intra septimū,
vndecimum, & quartumdecimum terminentur.

Cap. xvij.

An à statu vel à crise vel à termino vniuscuiusq; mor-
bi quem à symptomatibus sumendum diximus victus
ratio sumenda sit.

Cap. xix.

Tempora morborum tripliciter distingui.

Cap. xx.

Quotupliciter ab Hip. crisis nomen accipiat & tres
esse symptomatum primas causas.

Cap. xxi.

De qua status acceptione intelligendus sit aphorismus
contemplari igitur oportet ægrotantem si sufficiat cū
victu ad statum ægritudinis &c.

Cap. xxij.

Quod in ijs symptomatibus quæ morbum insequuntur
cum ad maximam perueniunt magnitudinem statum
esse intelligere oportet.

Cap. xxij.

Quod cum duo sint quæ incremento symptomatum fi-
nem imponant, nempe vltimum resistentiæ naturæ, &
perfectæ morbi coctiones, terminum non à coctione
sed à robore virtutis & symptomatum magnitudine

PRIMÆ PARTIS

accipiendum fore ostendit. A quibus vltimum resistē-
tientiæ accipitur natura.

Cap. xxiiij.

Quod primus Hip. post assiduas obseruationes iuxta
Symptomatum differentias in singulis morbis termi-
nos hoc est vltimum resistētiæ naturæ diffiniuit.

Cap. xxv.

Statum à quo victus formam inuestigandam docuit
Hip. in apho. contemplari igitur oportet & c. terminū
esse ad quem vsque laborantis virtus morbi acumē ci-
tra aliquam quatuor crisiū ferre possit.

Cap. xxvi.

Quod victus ratio conualituris pariter & morituris
adhibenda sit.

Cap. xxvij.

Quod duæ aliæ sint morborum constitutiones quæ vi-
ctus rationem valde dissimilem à iam dicta exposcāt.

Cap. xxviii.

In morbis ijs qui ab initio statim florent & vigent non
à distantia status, sed à coctione morbi victus ratio-
nem sumendam esse ostendit.

Cap. xxix.

Quotupliciter virtus vrgeat & signa per quæ virtu-
tem maxime, multum, & parum vrgentem dignoscere
possimus.

Cap. xxx.

Quotupliciter morbus vrgeat.

Cap. xxxi.

Continet tabellam qua facile quouis in singulis morbis

conuenientem victus formam inuenire possit.

LIBRI SECVNDI.

Cap. i.

A' quibus quantitas victus sumatur.

Cap. ij.

An melius sit ad id quod magis est accedere quam ad minus vbi a' iusto modo sit abscedendum.

Cap. iij.

An forma victus seruanda sit a' morbi initio ad statum vsque & quantitas mutanda an econtra.

Cap. iiij.

A' quibus numerus oblationis cibi sumatur.

Cap. v.

A' quibus sumatur qualis victus febricitantibus sit exhibendus.

Cap. vi.

An victus, affectum & eius causam respicere debeat.

Cap. vij.

An victus opponi debeat intemperiei simili gradu contrariæ qualitatis.

Cap. viij.

A' tribus qualitas victus sumitur.

Cap. ix.

A' quibus sumitur quando exhibere cibum febricitantibus debeamus.

Cap. x.

Eorum quæ de ptisana Hip. scripsit nonnulla sunt alijs

cibarijs cōmunia & aliqua ptisanæ peculiaris

Cap. xi.

Vbi mulsæ vbi oximelite vtendum sit.

Cap. xij.

A' quibus ratio potus qui ægrotantibus ministrandus sit sumatur.

Cap. xij.

Quod lusitani medici & hispani methodum Hip.in ad ministracione victus non insequantur.

Cap. xiiij.

Minoratiuam euacuationem quæ per pharmacum fit non esse semper administrandam in initiis febrium putridarum.

Cap. xv.

Qui inter initia morborum, tenui magis victu vtuntur, cum que prope statum peruentum est solidiori, in dā num ægrotantium grauiter peccant.

Cap. xvi.

Victus rationem quam medici Angli obseruant præceptis artis medicæ magis consentire.

Cap. xvij.

Anglis ægrotantibus non esse tenuem victum offerendū sumpta indicatione a' consuetudine regione & cœli temperie.

Cap. xvij.

Anglos viciosis aut semicorruptis humoribus abundare non crudis.

Cap. xix.

Ægrotantibus Anglis tenuem victum ob id ministrare

LIB. III.

ut redundantes in eorum ventriculis humores absu-
mantur errorem esse.

LIBRI TERTII.

Cap. i.

Causo legitimo quis victus competat.

Cap. ij.

Causo notho seu spurio conueniens victus qui sit.

Cap. iij.

Quid Hip. per attractorias intelligat sorbitiones.

Cap. iij.

Victus quos recentiores medici tradidere, causo nō con-
uenire ostendit.

Cap. v.

Quis victus synochis febribus competat.

Cap. vi.

Inconuenientes esse victus synochis, quos recentiores
medici tradunt.

Cap. vij.

Victum tertianæ continuæ conuenientem inquirat.

Cap. viij.

Cibum ex refrigerantibus herbis ante morbi coctionem
in continuis febribus non conuenire.

Cap. ix.

Quis victus continuæ a flegmate conueniat.

Cap. x.

Latica febris quem exposcat victum.

Cap. xi.

Exquisitæ tertianæ conuenientem victum inuestigat.

Cap. xii.

Disceptatio an recte consuluerint arabes medici in tertiana pura à cibis in quibus est caro abstinendū esse.

Cap. xiii.

Febri à pituita dulci & salsa quis victus conueniat.

Cap. xiiii.

Crassiozem victum exposcere tertianam quàm quottidianam contra recentiores medicos.

Cap. xv.

An in febre phlegmatica procedendum est tenui victu ad septimū vsq; ut arbitrati sunt antiquiores arabū.

Cap. xvi.

Febri quartanæ quis victus competat.

Cap. xvii.

Qua specie quartanæ tenui sit utendum victu ad vigesimum vsque diem.

Cap. xviii.

Rationem inquit quare diuersis cibariis prauæ substantiæ aliquando sanentur ij qui quartana febre laborant, occasiones que singulorum remediorum signis docet cognoscere.

Cap. xix.

Pestilenti febre conuenientem victum inuestigat.

Cap. xx.

An allia conueniant in pestilenti constitutione gratia præseruationis & curationis.

Cap. xxi.

Victum inquit colligantibus febribus conuenientē.

Cap. xxii.

Victum inuestigat qui morbillis & uariolis competat.

Cap. xxiii.

An usus salitorum piscium in uariolis sit secundum rationem.

Cap. xxiiii.

Victum conuenientem hemitriteo docet.

Cap. xxv.

Febri in qua exteriora frigent & interiora calent & econtra quis conueniat uictus.

Cap. xxvi.

Quando a symptomatibus sumenda sit, victus ratio.

Cap. xxvii.

In vigilis conuenientem victum inuestigat.

Cap. xxviii.

Victum docet qui sitienti infirmo conuenit.

Cap. xxix.

Ad inducendam appetentiam que conueniant cibaria.

Cap. xxx.

Qui ad sedandam tussim profint victus.

Cap. xxxi.

Ad obstructionem iocineris & lienis quæ competāt cibaria.

Cap. xxxii.

In fluxu ventris quæ victus ratio sit obseruanda.

AD LECTOREM.

ERRATA & quaecunque incuria typogra-
phi omiffa sunt numeraturus candidè lector,
volui te primum admonere peculiare eſſe autori inſiniti-
nis abſolutis loco indicatiui crebro vti. Quorum ſingue-
la ad indicatiuum reducito aut ſubintelligito conſtat aut
manifeſtum eſt. Vt cum in initio ait, varias eſſe apud
medicos opiniones, variæ ſunt, aut varias eſſe conſtat,
intelligere oportet.

- 1 fol. 1 pag. 1 lin. generis pro generis
1 fol. 2 pag. 5 lin. indebita pro in debita
2 fol. 1 pag. 1 lin. concedendum pro accedendum
2 fol. 1 pag. 26 lin. quiſque pro quosque
3 fol. 1 pag. 4 lin. inuictus pro in victus
5 fol. 2 pag. 3 lin. inchoantem pro inchoante
7 fol. 1 pag. 25 lin. in ſignis pro inſignis
10 fol. 2 pag. 13 lin. cuius ſignū eſt pro ſcies ſignū eſſe
11 fol. 2 pag. 26 lin. ſimilem pro ſimilis
12 fol. 1 pag. 23 lin. aqua pro à qua
12 fol. 2 pag. 7 lin. efferas pro offerendum
14 fol. 1 pag. 20 lin. atqui pro nunquid
14 fol. 2 pag. 23 lin. cum agrotans pro egrotanti cum
15 fol. 1 pag. 4 lin. iudicat pro iudico
15 fol. 1 pag. 27 lin. cibum ut pro cibum offerre ut.
16 fol. 1 pag. 27 lin. enuem pro tenuem
19 fol. 2 pag. 7 lin. clariffimo defecit accipi
21 fol. 1 pag. 3 lin. victus pro virtus
in eadem 8 lin. didiſcimus pro didicimus

E R R A T A

- in eadem 18 lin. pidaurum pro epidaurum
 35 fol. 1 pag. 10 lin. febrī pro in febre
 in eadem 11 lin. tenui sorbitione pro tenuem sor-
 bitionem
 in eadem 13 lin. illum pro ægrum
 36 fol. 1 pag. 6 lin. virtus pro virtutis
 40 fol. 1 pag. 19 lin. putrefactionem defecit sunt
 41 fol. 1 pag. 3 lin. coctionem pro coctione
 in eadem 12 lin. tansi pro acsi
 43 fol. 1 pag. 5 lin. mediocri supersluit
 46 fol. 1 pag. 14 lin. sumi pro sumeretur
 51 fol. 2 pag. 2 lin. dictare pro dietare
 in eadem 15 lin. morbi defecit initia
 56 fol. 1 pag. 21 lin. auclata pro auclta
 57 fol. 1 pag. 22 lin. ab eodem defecit præceptum sit
 65 fol. 1 pag. 26 lin. consuetudinis pro consuetudini
 in eadem ys pro quis
 65 fol. 2 pag. 25 lin. natura & ætas pro naturam &
 etatem
 66 fol. 2 pag. 15 lin. nolumus pro volumus
 67 fol. 1 pag. 28 lin. refrangentem pro refrigerentem
 67 fol. 2 pag. 11 lin. recessum pro recessus
 67 fol. 2 pag. 14 lin. id pro hæc
 68 fol. 1 pag. 3 lin. hanc pro hæc
 68 fol. 1 pag. 4 lin. necessariam pro necessaria est
 68 fol. 1 pag. 24 lin. videbatur pro ledebatur
 69 fol. 1 pag. 13 lin. refranguntur pro reprimuntur
 70 fol. 2 pag. 14 lin. facile pro facili
 71 fol. 1 pag. 2 lin. facile pro facilius

E R R A T A

- 81 fol. 1 pag. 9 lin. imbecillem pro imbecille
 in eadem 16 lin. laborat pro laborantibus
 in eadem 26 lin. salubrius defecit ijs
 in eadē 2. pag. 18 lin. salubris pro salubre
 in eadem 22 lin. medius pro media
 82 fol. 1 pag. 1 lin. deferunt pro defert
 83 fol. 1 pag. 2 lin. concessisse pro concessit
 86 fol. 1 pag. 13 lin. scriptis defecit suis
 88 fol. 1 pag. 27 lin. est pro esse
 89 fol. 1 pag. 6. lin. post vocant defecit obseruent
 89 fol. 2 pag. 19 lin. die pro dies
 98 fol. 2 pag. 8 lin. substites pro superstites
 102 fol. 1. pag. 26. lin. ē pro et exhibito pro exhibitō
 105 fol. 2 pag. 21 lin. rhus pro rhoēm
 106 fol. 1 pag. 5 lin. hæc dico pro hæc sunt
 108 fol. 1 pag. 23 lin. semissem pro semis
 110 fol. 1 pag. 6 lin. semissem pro semis
 110 fol. 2 pag. 15 lin. refrangendo pro refrigerando
 112 fol. 1 pag. 19 lin. præcipimus pro percipimus
 119 fol. 2. pag. 6 lin. conuersio pro conuerso
 133 fol. 2. pag. 7 lin. limonium pro limony
 in eadem 11 lin. limonium pro limony
 136 fol. 2 pag. 29 lin. alia pro aliam
 144 fol. 2. pag. 2 lin. sit pro fit
 157 fol. 1 pag. 14 lin. succus pro suctus
 161 fol. 2 pag. 2 lin. altera pro alteram
 in eadem 6 lin. altera pro alteram
 162 fol. 1. pag. 7 lin. nulla pro vlla

CLARISSIMO VIRO

D. BRVDO LVSITANO

MEDICO EXCEL

LENTISSIMO

VENETIIS S.

ILIBRVM tuum de ratione uictus iam absoluisi, & apud nos eum imprimi placet, dabis huic tabellioni, curabimus summa fide, ac diligentia, ut egregijs charateribus, elegante charta, sine ullis mēdis in publicum exeat, ita ut te nunquam pœniteat librum nostro prælo cōmisisse. Exemplaria quot quot uoles tibi dono mittemus, & sine mora æditionem maturabimus. Et si quid aliud petieris tuo nomine libèter præstabimus. Sin hoc tempore absolutus non est, fac ut saltem intra tres menses ad umbilicum perducatur. Tunc ad nos commode mitti poterit per mercatores, qui Franc Fordiam petunt, qua de re ex domino Vincētio bibliopola ad signum Erasmi Reterodami certior fieri potest, vel ex domino Arlenio nostro. Hęc ad te cum meo tum typographi nostri Christophori Froscoueri nomine scribere uolui. Meo quidem, quoniam librum adeò doctum & utilem cito ac be-

ne publicasi cupio, quod commodius atque in vrbe
nostra fieri vix potest. Typographi autem, quo-
niam ille meis consilijs uti solet, in excudendis libris
quos vendibiles fore existimem. Vale mi Bru-
de colendissime atque per grammataphorum
istum, si librum non mittes in praesentia,
saltem an, & quando sit nobis expe-
ctandus rescribito. Tiguri, quae
vrbs helueticorum est primaria.
Tibi deditissimus conradus
hesnerus medicus.

BRVDI LVSTITANI

DIONYSII MEDICI FILII

DE VICTV FEBRICI-

TANTIVM. SECVN-

DVM MENTEM

HYP. AD

ANGLOS.

VM OMNIS GENE
neris affectus qui homini acci-
dere possunt, via triplici sol-
uantur, pharmaco, manuali
operatione, & debita victus
administratione. Partem eam
quę de pharmacis agit quando
& qualia exhiberi debeant plurimi græcorum loculen-
ter tractarunt, disertissime quidem Galenus multis in
locis vtrunque disscruit. Eam vero quę rectam victus
administrationem docet, calamo ideo dignam nostro
iudicauimus, quia qui speculationem generatim tra-
ctarunt rationali methodo, cum ad particularia per-
uentum est hoc est ad singulas morborum species, de-
ficere videntur ab eo quod res exigit. Nam & illa
animaduersione digna sunt an ab ijs quę in vniuersam
dicta sunt amplectantur, aut extra sint. Et horum sin

gula diuisione non carent. Qui autem eam in particulis tractarunt, vt medici recentiores in artificiose quidem & sub inde a vera deuiantes methodo, multa tradiderunt, quæ ægrotantibus minus salubria sunt. Rei præterea difficultas medicorum nostri temporis opinionum varietas, indebita victus administratione, dictorum Hyp. obscuritas, effecere, vt id quod a perspicua & completa doctrina deest, apponam. Atque eo maxime quod medicæ artis pars quæ victus rationem docet reliquis duabus potior sit & magis necessaria. Ille enim morbum & eius causas, hæc corporis facultates præcipue respicit. Reliquæ duæ nisi hæc adsit consistere non valent. At sola victus ratione scimus multos a morbis liberatos quottidie, & plures essent profecto, si medici qua'uis occasione pharmacorum auxilium non implorassent. Quot enim sunt qui solo competenti victu citra vllum discrimen ab affectibus liberari possent, qui præter rem pharmacis contunduntur. Iis adde si in qua'uis illarum error contingat quantum sit exitialis, in acutis præsertim morbis, in quibus noxæ grauiores esse solent. Vt scite à Galeno in secundo de ratione victus scriptum est in hæc verba. Si enim hominis naturam nõ noueris, metus est ne plus iusto vacues, vel nullo pacto vacationem moueas, aut si moueris non tamen sufficienter euacues. Quæ omnia magnas in morbis acutis pariunt offensas. Quapropter cum in arte medica vltra artificialem coniecturam quam græci τελευτησιον dicunt, certitudo alia non sit, caute agendum semper que ad id vbi errores minus di

seriminis afferunt magis concedendum. Nec in acutis
diuturnis. Quod enim medicamentis obtinere me-
dicus non potuit id conueniens victus, temporis longi-
tudine efficit. Cuius argumentum est medicos eos quos
incuratos demittunt, conuenientis victus obseruare ra-
tionem tanquam vltimum auxilium a quo supersit spes
tandem consulere. Quod autem in acutis admodum
sit necessaria hæc speculatio ratio indicat. Nam si mi-
nus nutrias naturæ vires adimis, sin magis, morbo fo-
menta ministras, vtrunque autem medicus prudens da-
bit operam vt vitet. Nam vt à Gal. scriptum est in se-
cundo de ratione victus in morbis acutis verum inquit
si in ventrem absorptus fuerit cibus quod redundat su-
perfluit que si alias multo magis in acutis tolerare est
difficile. Præterea in eodem quod plus est, inquit exu-
perat que noxas interdum inemendabiles facit. Eodē
Præterea libro ipse Hyp. neque sanè calumniam effu-
gere potest inquit, qui ægre valentem exuasorum inani-
tione non cognoscit torquet que diæta, periculum siqui-
dem aliquod affert erratum hoc sed longe minus quàm
alterum & risu dignum magis. Cum hæc igitur specu-
latio admodum sit febricitantibus necessaria, magnique
sit momenti in morbis acutis, cernens nostra ætate hæc
partem artis à medicis velut incultam & neglectam
& quisque citra rationalem methodum suam insequi
modum Hyp. dogmata post tergum mittentes tanquam
inutilia & quæ ad artis opera adduci non possint. Vi-
sum est mihi de ratione victus librum hunc compone-

re, vt in eo mentem Hyp. & Gal. aperte ostendamus. Et quantum facile sit secundum eorum doctrinam febris citantibus victus administrationem debitam ratiocinare. Singulis postea febrium speciebus conuenientem viētum perscribemus. Postremo secundū naturam symptomatum victus formam immutabimus. Vnum ergo prius admonentes ad rem festinabimus, Hyp. & Gal. dictis fidem dari postulamus reliquorum vero græcorum tum arabum quantam ratio & veterum autoritas cōcesserit. illud quoq; admonere oportet modum quem obseruabo in adducendis aliorum medicorum opinionibus citabo proprijs nominibus eos qui recte senserint qui opinione mea à vero deuiauerint innominatos demittam. Neminem volo sua defraudare gloria præcipue eo quod & ego ipse facile in ijs labi possum, vnde iure mihi quemadmodum & ego feci. Nam in hoc Hyp. in libro de arte insequor qui ita scribit malis autem verbis aliorum inuenta vituperare ars non est.

Dionysius medicus & Brudo eius filius interlocutores.

B. Abunde à medicis hodie disceptatum est de epythematum impositione. In re alia non video inter medicos citius conuenire ac in debita victus administratione. Quod argumētum est rectam exhibendi victus rationē aut adeo manifestā esse, vt nullus super sit dubitationi locus, aut adeo difficilem vt supra omnem sit disputatio nem. Aut ideo quod ab ijs quos in victus exhibitione committunt erroribus parum posse ægrotantes lædi in

dicant . Dio. In vtraque artis medicæ parte tū quæ
de phar̄mācis tum ea quæ manuali agit operatione se-
cundum antiquorum dogmata medici agere conantur.
Sola inuictus ratione non aliter quàm si intra portum
nauigarent nauticum directorium demittunt . Cum ta-
men res aliter habeat . Nam si antiquis aliqua sit ad-
hibenda fides, vni præcipue Hyp. Scripta quæ poste-
ris reliquit haud qualescunque sed insignes maxime
noxas incurrere acute ægrotantes ab incompetenti vi-
ctu, & intempestiue exhibitio aperte ostendunt. Quan-
tæ autem huic vires sint si recte administratur in ro-
boranda natura declarat ieiunantium ad quascunque
leuiusculas obeundas actiones formidolosa imbecilli-
tas. B. Pater optime da quæso vt tecum de hac re ser-
monem habeam . Nam ocium huic speculationi oppor-
tunum rigida præbet hiems . Ardet animus ab ijs qui-
bus non paucis implicitus est nodis explicari . Scio te
annos quadraginta peruigili lectione græcorum &
arabum volumina euoluisse , ita vt recentiorum nul-
lum præter miseris quorum calamus dignus sit no-
mine . Hoc temporis interuallo incessanter ægrotans
tium gemitibus assidens inusitata diligentia præstantis-
simi apud occidentalissimos hoïum medici nomen, conse-
cutus fueris . Nec me fugit te dicere solitum ingenuum
artificem esse qui sciat quæ cæteri , & cæteros lateant.
Hic vnus instar multorum est . D. Gaudeo quod in
hanc speculationem procliuem studio ardenti te sentiã.
Ego vero quod mea dedit scire ætas libenter tibi ape-
riam . Id enim iam diu decreueram vt id quod in arte

medica longo usu, aut humano generi commodum, aut
noxium inueneram, in te ipso ad obliuionem senj vt Pla
to ait, velut commentarios mihi reponerem. Simul vt
mibi ad manus cum morte iam decertanti tertius
a patre meo succedas medico apud prin
cipes hispanorum viros præclaro.

Ita vt per te artis medicæ
peritia nostrę domui
iam familiaris
inhabi
tet.

Nam nodus triplex non facile solui
tur vt hæbreorum sa
pienti placuit.

DISCEPTATIO AN C

victus acute febricitantibus com

CAP. I.

IRCA Victus administrationem varias esse apud medicos opiniones. Fuerunt qui crasso semper victu qui buscunque in morbis alendos ægrotantes opinati fuerint vt olim rome pe trona cuius meminit Gal. in proœmio libri de ratione victus in acutis. Sunt qui semper tenui. Sunt qui in primis ægritudinis diebus magis crasso deinde magis tenui. Sunt & qui contra censeant. Cum ijs qui primum obseruant modum, vt pote qui rem attigisse rationibus proprijs magis videntur sermonem habebimus. Et vt disceptatio recte procedat, præmittere oportet crassi, tenuis, & symetri victus, notiones, vt constant id de quo disputatio est. Est quidem vires augere potens alimētum quod plenum aut crassum vocatur, à græcis ἀσπὴν dicitur. Conseruans vero quod symetrum existit. Quod vero comminuit tenue, λεπλὼ δὲ αὐτοῦ græci nuncupant. Has amethodico confessas habere volumus. Insuper & illud raro accidere, vt robur corporis ægrotatiū maius reddere quàm acceperimus studeamus. Magna ex parte properandum esse in longis morbis vires seruare, in acutis parum debilitatas conseruare. Concessa hæc omnia sunt à Gal. in eo tenues &

Aphōr pñ.

DE VICTV FEBRICIT.

exquisiti victus . Ex quibus aperte ostenditur, ægrotantibus symetrum, tenuem, aut tenuissimum, conuenire victum, cum vero qui crassus dicitur, solum sanis concedendum corporibus, secundum rationalium medicorum dogmata. Eorum vero qui cōtra sentiūt nempe qui buscūque in morbis crasso victu, qui vires augeat vtendum esse, rationes audire oportet . In omni morbo ob naturæ robur sequi euasionem sepius, ob imbecillitatem vero, in mortis discrimen laborantes deuenire . Cibo & potu cum natura vires assumat talem iccirco ac tantum indulgendum, vt laborantis naturam roborare valeat. Id cum crassus solum victus præstet, quibuscūque in morbis ministrandum fore. Præterea aut virtus corporis morbo superior est, aut æqualis, aut inferior. Quæ nam spes superest tenui aut symetro vtenti victu, dum natura ab initio morbo est imbecillior, cū horum neuter vires naturæ augeat . At posse ex ijs aliquot crasso liberari victu, experientia eorum qui pestilenti febre detinentur, qua nulla alia exitiosior est, cōstat . Cum qua duellum si cōmittat natura, vt plurimū succūbit . Vt asseruit Gal. in expositione illius quibuscūque crisis fit, ab ea tamen multos à medicis destitutos sanatos esse, quos vulgus ipsa natura edoctū, crasso victu nutriuerit . Ita vt nonnulli rationalium medicorum id aduertentes, crasso victu eos reficere qui pestilentia detinentur iubeant . Vt celsus qui vinum calidum ac meratius dare iubet, & omnia glutinosa inter quæ carnem generis eiusdem . Auicena etiam summus inter arabes medicus confessus fuerit, qui ex ijs viriliter

Aphōr 2 .

.h7 yōd1A

agunt & violenter comedunt euadunt. Neque id præ-
 ter rationem est, nam quæ antea inualidæ vires erant,
 trassi victus ope, firmiores euadunt. Nullos autem
 tenui aut symetro posse liberari docet rationalium me-
 dicorum sollicitudo, in cognoscendis ijs morbis qui con-
 poris vires superant, vt ab eis medici illæso honore cō-
 festin discedant. Ob quam causam Hyp. rationalium me-
 dicorum princeps scripsit, cognoscere inquit oportet,
 horum affectuum naturas, quantum supra vires sunt
 corporum. Tenues ergo victus, & qui tenuissimi di-
 cuntur, solum ijs ministrandos morbis fore methodice
 fateberis, in quibus natura ab initio morbo superior
 est. Quod Gal. confessus est, cum de victus forma
 secundum Hypocrat. mentem ageret, nempe vbi te-
 nui, aut tenuissimo vtendum esset, admonet eum
 victum in ijs duntaxat morbis ministrandum, qui
 ad salutem terminantur, minime in ijs qui ad mortem.
 Cuius verba ita habent secundum veram versionem,
 non enim distrahere naturam oportet ad aliam nouam
 coctionem, cum eo tempore humorum morbum efficien-
 tium coctioni fortiter vaccet, & sit paulo post ipsos eui-
 ctura. Sic à nobis ostensum est in tractatione de crisi-
 bus, secundum illos scilicet morbos sermone omni pro-
 cedente, in quibus omnino dicta & curatione vtimur.
 Sunt autem in quibus vigorem excipit declinatio, nam
 in quibus mors post vigorem sequitur, ea solum artis
 parte quæ prædicat vtimur, prænuntiantes quod futu-
 rum est, vt absque culpa simus futuri euentus. In solis
 ergo morbis qui ad salutem sunt terminandi tenui, aut.

In primo p
 di-tionum.

Aphōe 1.

DE VICTU FEBRICIT.

tenuissimo vtendum esse victu, aperte supra dicta Gal. verba declarant. Sed dicat methodicus oportet, vnde medicus acuto morbo inchoatē euasurum ægrum certo sciet, vt illi tenuem, instituat victum, aut tenuissimū, aut horum neutrum si moriturum. Cum in arte medica futuri euentus nulla certa habeatur scientia, necesse est vt aliquando eos qui liberandi sunt præter medicorum opinionem, crasso alamus victu, & non raro eos qui extremum in sperato clausuri sunt diem tenui. Crasso ergo victu medicorum iudicio morituri, sanabuntur, tenui eorundem opinione conualituri, interibunt. Quod futuri cogaris si optimorum medicorum iudicio, quibus non raro præter opinionem tales euentus accidunt, quicquam certitudinis tribuas. Si necessitatem salutis aut mortis supra dicta Gal. verba supponere dicas, nihil est profecto Hyp. apud eos qui conualescent necessario aut morientur, nihil interest si crasso aut tenui hos alas victu comparandæ salutis gratia. At si forte methodicus cedat certa scientia nihil haberi, esse tamen in arte medica artificialem coniecturam quam græci Τεχνικὴν dicunt, quæ eorum quæ sunt aut erunt cognitio habetur. Hac instructus medicus coniciens ab initio ægritudinis corporis laborantis virtutem morbo superiore, ægrum conualiturum sperabit tenuem que victum prout morbo acumen contigerit instituet. Quod si inferiorem moriturum. Quare nec tenuem nec tenuissimum huic ministrabit, sola prædictione contentus discedet. Attamen cum coniecturale signum non necessarium sit, neque impossibile aliter habere, non to-

let quod supra obiectum est. Præcipue cum Hyp. ipse acutorum morborum pronunciationes non omnino certas esse nec salutis nec mortis scripserit. Præterea esto ab initio acuti morbi virtutem superiorem certo conicias, tenuem adhibebis victum methodice, sed cum talis ob tenuitatem vires minuat, vt supra ostensum est de mente Gal. fieri posse, vt tenui illo victu moriatur ille, crasso vero seruetur. Nam si ponas virtutis supra morbum excessum tantillum, vt soli vincendo morbo & eius obsistere incur sibus virtus sufficiat. Apud vigorem sola habita morbi ratione minori excessu super sit morbo superior quam sit id quod tenuis victus virium exoluit. Hunc si tenui victu qui quantum ex se est vires exoluat, ab initio alas, putas ne apud statum superiorem futurum, an potius inferiorem. Ego quidem non peruenturum ad statum si vltra dies septem prorogetur opinor. At si symetro victu qui quantum ex se est vires seruat, quo solum in chronicis morbis vtendum fore rationalium medicorum secta imperat, hunc nutrias, non ne euadet. Nam ratione symetri victus nullum patiuntur vires detrimentum. Quod si cibum qui vires naturæ addat ministres multo fortiosem hunc quo vis morbi tempore quam symetro victu efficit. Sed forsân ad hæc methodicus victum tenuem virtutem et si imbecilliosem quantumcunque reddat, morbum breuiorem efficere. Nam natura cibi tenuis coctioni parum incumbens diutius materiæ morbi vacabit, vnde citius fieri coctiones minus que morbi symptomata & labores naturæ robur exoluentes durare. Vn

DE VITV FEBRICIT.

de et si magis tenui victu exoluatur quàm symetro aut crasso, quia tamen minori, exoluitur tempore, minus damni natura feret acuto morbo laborantis, extenui victu quàm symetro aut crasso, si virtutis tenorem in statu cum tenui victu conferas, ad eandem cum symetro aut crasso apud vigorem. Hæc methodicus respondens arbitratur iusta tenuitatem aut crassitiem victus citius aut tardius futuras coctiones, quare & distantiam status longiorem & breuiorem iusta cibi crassioris aut magis tenuis exhibitionem fieri posse putabit. Cum Gal. libro de crisibus primo, et in lib. de quattuor morbi tēporibus, & in secundo de rōne victus, in expositione illius conijcere autem oportet & robur &c. statum esse cum maxime conficiuntur coctiones ostendat. Quod si ita vt opinatur res haberet, grauiter peccasset Gal. rationalis methodi autor ab Hyp secundus, cum victus formam pœnes distantiam status summendam nobis præcipiat, si pro victus ratione longior & breuior fieri posset. Nam eo modo rectius esset status distantiam ex forma victus conijcere quàm contrarium. Sed pone rursus acute febricitantis vires morbo superiores morbum que ad septimum terminandum, tenui hunc nutries victu qui vires minuit, nempe hydro melite aut ptisane cremore aut huiusmodi tenui sorbitiu cula, septima die vt pote qua morbi vigor futurus sit ægrotantem omnimoda seruabis inedia. Age nunc sanum hominem æque robustum ac ægrotans erat, simili victu ad septimum seruato, totaque ea die incibatam hominem conuenias vesperascente die septima qualem il-

tum fore putas . An si prima die miliaria sex pedestri
 itinere peragebat, citra manifestum incommodum quot
 die septima putas posse agere. Quilibet sanè mentis an
 tria possit dubitabit. Idem de saltu, cursu, ponderis el-
 leuatione in summa in omni cona tu multum ab ea de-
 ficiet meta, quam prima die attingebat. Sed in naturali-
 bus actionibus idem iudicium . Nam si die septima di-
 midium cibi quem ante diem primam facile digerebat
 offeras, grauato ventriculo lædetur . Quanto vitalis
 facultas fiet imbecillior declarant languidi pulsus inte-
 gra die ieiunantium . Cum ergo sano homini sola il-
 lius victus ratione omnium trium virtutum tam sensibili-
 lis accidat imbecillitas, quanto plus læsionis & detri-
 menti virium ex tali victu egrotantes ferent arbitraris.
 Quod si hæsitas, roga huius seclæ principes Hyp. &
 Gal. cum scribunt detrimenta minus sanos quàm ægros
 afficere . Præterea languentes à repentina victus mu-
 tatione lædi magis quàm sanos, sed adhuc eos magis
 qui acutis infestantur morbis . Item in eodem permuta-
 tio victus si sanis molestæ est languentibus molestior
 erit . Cum ergo hominem sanum si tenui illo victu ad
 septimum nutrias, manifeste eius vires minui videmus,
 multo magis id ægrotanti accidet, ita vt manifesto ex-
 cessu imbecilliores fiant ex illo victu . Ostensa est cau-
 sa vna in signis diminutionis virium . Sed age morbum
 & eius symptomata earum quantum absument septem
 dierum interuallo consideremus . Profecto si mens hu-
 mana ab experientia edoctræ vt trutina horum admitti-
 ur, iudicabit labores acuti morbi vires posse diebus se

Secundo de
rõne victus.

DE VICTV FEBRICIT.

ptem insigniter imbecilliores reddere. Vna enim die
 patiente homine ephimeram febrem, die sequenti sen-
 sibiliter imbecillior est quàm ante febris inuasionem.
 A virtutis igitur robore duo sunt quæ insigniter detra-
 hunt & præter modum absument, nempe tenuis victus
 & morbus. Quod si morbo vires accrescere ad sta-
 tum vsq; iusta Hyp. sententiam intelligas circa principia
 & fines &c. colliges, non quencunq; excessum naturæ
 supra morbum, satis esse ad euasionem. Pone exempli
 causa morbum & eius symptomata quartâ virium par-
 tem absumpsisse. Tenuem victû sextam, morbi vires ter-
 tiam superaddant, si prima die virtus duplo erat ad
 morbum excessu superior, die septima eodem erit imbe-
 cillior vna octaua. Quare illa victus ratione morietur
 ille cuius virtus prima die erat morbo bis fortior. Quod
 si hos respectus nempe quartam, sextam, & tertiam, vt
 incertos nihil certi ostendere dicas, vere, nam exempli
 causa adducta sunt, vt manifestum fiat, plures eorum
 qui ab initio morbo erant viribus superiores, posse ex
 ea victus ratione interire. Multo que excessu opus esse
 vt illo victu quis euadat. Quod si ijs quæ à fide dignis
 medicis & philosophis scripta sunt in reductione esse-
 ctuum agētium naturalium ad numeros, aliqua fides sit
 adhibenda, quibus ostendere nituntur ab eff. ctu insen-
 sili ad eundem cum manifeste sentitur duplam esse geo-
 metricam rationem, minori quàm par erat ratione su-
 pra dictos respectus me disuisse scies. Maximū ergo
 malum est eo vti victu quo plures qui alioquin seruari
 poterant intereant. Quod si sermonem ad eos qui à

In primo
Aphōr.

morbi initio pari certant robore conuertamus . Horum
 nullum intelliges tenui victu posse euadere ratione mon
 strante cum morbi vires ad statum vsque validiores
 fiant vt ab Hyp . scriptum est , corporis autem virtus
 imbecillior . Qui ergo ab initio pari cum morbo robo
 re certabant paulopost eodem futuros imbecilliores .
 Nisi igitur id quod morbus & eius symptomata viriū
 absumunt , crassi victus ope rependas , mors certa se
 quetur . Quod si dicat methodicus præter victū tenuē
 esse medicis remedia quibus morbi causam abscindūt ,
 vt missione sanguinis & purgatione ijs siquidem eua
 cuationibus humorem morbum efficientem educunt .
 Vnde et si pari robore ab initio natura cum morbo cer
 tet ob causæ morbi euacuationem bona acuminis morbi
 pars tollitur , & multo superior natura redditur cui
 ius causa euadet infirmus . Sic in anglia olim lusitano
 contigisse , laborabat pleuritide cunque morbo ingraue
 scente delirare cœpisset omniâque indeterius abirent
 tertio facta fuit sanguinis missio , multumque eductum
 est , confestim omnia mitiora fuere , melior pulsus & vri
 na , cessauit delirium screauit sanatus est . Videbatur
 tamen ante sanguinis missionem virtus morbo inualidi
 or . Sint hæc vtvis methodice , hac tua ratione vt mul
 toties huiusmodi posses salubres euacuationes moliri ,
 citra magnum virium incommodum , melius egisses si
 crasso victu qui vires ægrotantis augeat vsus esses , q̄
 tenui , à quo vires imbecilliores efflæt , plures euacua
 tiones citra magnum vitæ discrimen non ferunt . Insu
 ner si euacuationes pro votis succedant non oberit an

DE VICTU FERBICIT.

te euacuationem naturam cibo roborasse crassiusculo.
 Neque quicquam si id agas post modum die vna interpo-
 sita lædes. A foelici nanque euacuatione roborare na-
 turam vt potentius quod reliquum est coquat & expel-
 lat, oportet. Quod si econtra accidat vt non raro vsu
 venire quottidie cernimus intempestiuas à medicis eua-
 cuationes easdem que infelices & cū magno viriū agro-
 tantis incommodo fieri, tenui hos indigere victu iudi-
 cas qui vires adhuc imbecilliores reddat, an eo magis
 qui aliquod imbecillæ naturæ solamen afferat, vt eas
 quas euacuatione deiecit vires medicus cibo roboret.
 Nec hoc ipsi rationales negabunt, nempe si in euacua-
 tione erratum sit, melius esse crassiori quàm tenui ma-
 gis vsu fuisse victu, nam enunciationem à qua illa
 ostenditur vt veram admittent, vt pote ab Hyp. conces-
 sam & Galeno, nempe ægrotantes ab ijs aut quæ ipsi
 commiserint, aut sponte aut modo quocumq; acciderint
 peccatis, minus lædi, crassiori victu si vsi fuerint, quàm
 tenui. A sanorum experientia ad ægrotantes id dedu-
 cens Hyp. Sano enim homini si aliquid præter consue-
 tudinem accidat, vt exempli causa longam pedestri iti-
 nere peragat viam, aut venere nimia vsus sit præter cō-
 suetudinem, aut solis æstium diutius passus fuerit, aut
 alius quicumque error accidat, magis lædetur si tenui
 victu ante vsus fuerit quam crasse. Et hoc est quod
 Hyp. dixit propterea sanis fallaces sunt valde tenues
 & exquisiti victus quoniam peccantia difficilius ferūt.
 In quo apho. non agit ille de peccato quod in exhiben-
 do victu committitur vtrum maius sit in tenuis exhibi-
 tione

tione an crassioris, ut perperam plurimi intelligunt, sed de quibuscunque agit peccatis modo quocunque euenientibus quæ magis eum lædere ægrotantem ait, qui tenui quam qui crassiori usus fuerit victu. Et ut certo scias hanc fuisse Hypp. mentem non ab re fuerit græcum Gal. contextum adducere qui idem de Hyp. sentit. Cuius ita ait ἀμείνων δὲ ἢ πρῶτα γραφὴ πῶδε λαμβάνει γὰρ καὶ ταύτην καὶ γενικῶς τερον ποιεῖται τὸν λόγον. ὑπὸ ἀπάσης ἀμαρτίας ἐκσιδίασησθε τῆς ἀκροῦς τε καὶ ἐκροῦς συμπίπτεισης, τοῖς νοσοῦσιν, ὡς εἶναι τὸν λόγον τοιοῦτον ὅτι ἀναμαρτήματα συμπέση τοῖς λεπτοῖς οὕτω διαιωμοῦσι σφαιρῶς τερον τοῦτο κενδίσεται παρόσον ἢ τε δυνάμεις ἀρῶστος ἅπῃ τῆς τοιαύτης διαίτης, γέγονον ἢ τε ἐπὶ αὐτὴν μετέβασις ἀήθης. μαρτυρεῖ δὲ τῆ πρῶτη εἰρημονή γραφὴ καὶ τὰ πῶδε τῶν ὑγιαίνόντων εἰρημονία σφαιρῶς γὰρ ἐπὶ αὐτῶν ἔφη τὰς λεπτοῖς διαίταις ὑπέρχαν ὅτι τὰ ἀμαρτανόμωνα χαλεπώτερον φέρουσιν ἢ καὶ ὅτι δὲ τὸ λεπτὸν τῆς διαίτης ἀμαρτάνειν ἀναγιγνώσκοντο. Et. Hoc est melior prior scriptura complectitur enim et hanc et generatliorem facit sermonē, de omni peccato docens voluntarie aut in voluntarie contingente ægrotantibus, ut talis sit sermo. Quod si peccatum accidat sic tenuiter digestis periculosius illud est, quantum virtus imbecillis à tali diætā fuerit, et quantum transitus ad ipsam insuetus fuerit. Confirmant dictam scripturam quæ de sanis dicta sunt quibus periculosas tenues diætās existere dicit, quoniam peccata difficillius ferunt. Non quod

DE VICTU FEBRICIT.

propter tenuitatem diætæ peccare cogantur. Sentis ne ex vltimis Gal. verbis non agere Hyp. de ijs quæ à tenui victu accidunt peccatis, sed de quibuscunque voluntarie aut in voluntarie contingentibus, quæ magis lædere afferit eos qui tenui victu vsi fuerint, quàm qui crassiori. Cunque non raro accidat ægrotantes ex intempestiuis lædi euacuationibus, id esse agendum & ad id accedendum, vnde damna & errores minus discriminis afferant. Id fiet si crassiori vtemur victu. Cum autem non solum in euacuationibus sed in alijs non paucis quottidie ægrotantes delinquant, aut sua sponte, aut assistentium causa, & non raro ab ipsis medicis, accedet iam dictis non parui momenti ratio ostendens crassi victus non spernendam ægrotantibus commoditatem, nempe minus lædi ab erroribus. Quandoquidem peccata euacuationis si cum tenui victu coniungantur, methodo quidem sed irrationali ægrotantem in mortem deferunt. Nam vt in prouerbio apud hispanos est, caput cito tondent plures manus. Eateri igitur cogere methodice cum in euacuatione erratum sit, minus mali ægrotantes pati si crassiori, quàm si tenui magis victu vsi fuerint. Quod si pro votis euacuatione succedat non est quod tenui vtaris. Nam si à naturalibus ad eas quæ ab arte fiunt euacuationibus validum est argumentum vt tradidit Hyp. manifestum erit si quanto maior fuerit expurgatio, tanto magis ad iudicationem vsque dare oportet vt ille scripsit, idem obseruandum fore in ea quam medicus feliciter molitur euacuatione. Quare committendum non est vt ea fiducia tenui vtaris.

I. Aphor.

Primo de
rōne victus.

ris victu, vt id imbecillitatis quod ex eius vsu natura incurrit noxij humoris euacuatione rependas. Sed his omissis mentem ad eos qui insuetum nauigant æquor conuerte cum eorum turbantur corpora, quorum qui cibo et potui non parcunt minus conturbari certum est, nam facilius & minori cum molestia euomunt, vnde citius ab affectu liberantur. Qui vero magis abstinent, contrarium eis euenire diligentiores nautæ affirmant, Age experiamur alias causas, pone duos omnia quibus sint paria ad solis æstum nimis incalcescentem, alter tenui victu, alter crassiori vsus sit ab ante hesternæ die, vter eorum magis afficietur putas, ego quidem periculum huius rei iam in me ipso faciens sensi minus me solis calore cum crassiori vsus fueram cibo, quàm tenui affectum fuisse. Idem ijs accidit qui alta niue iter peragunt. Quare si quis hæc alta mente reuoluat, aperte colliget, verum id esse in cuiuscunque causæ impressione minus fore ob noxium qui crassiori victu vsus fuerit, multo autem magis qui tenui. Quare cum ita res habeat magnum afferet ægrotantibus crassus victus commodum. Nam cum in morborum consideratione duplex sit medico scopus, alter ad id quod factum est, alter vero ad id quod futurum, id curat medicus quod iam est, id præcauet quod nondum est, hoc que est, quod alijs verbis medici dicunt, cum morbus & causa simul coincidunt, curationem mixtam esse, ex ea artis parte que curat, & ex ea que præcauet, pro philaticæ græce dicitur. Cum ergo præcipua intentio medici deficiente eo quod vraget, ad id sit quod futurum est, danda est opera vt eo.

DE VICTU FEBRICIT.

disponamus modo agrotantem vt minus eius quod futu-
rum est recipiat. Ostendi autem supra crassum victum
corpus sic disponere vt minus quarum vis causarum im-
pressionem percipiat. Quare agrotantibus omnibus mi-
nistrandum esse, vt ab eo quod futurum est minus affi-
ciantur. quod si febricitantem consideres qui tenui vi-
ctu vsus fuerit, calorem acriorem ad intima corpo-
ris penetrantem morbique labores molestius ferentem,
contra qui crassiori, minus a febrili calore mole-
lestari, facilius autem symptomata & labores ferre,
magis vero morbi & eius causae impressioni obistere,
validius bonos chimos ne putredinem concipiant manu
tenere. Cuius signum est causarum non naturalium actio-
nes minus eos qui crasso vsi fuerint victu praemere.
Quod si rusticos operarios nautas & id hominum ge-
nus in mentem reuoces, cum ab acutis corripuntur mor-
bis, non ptisana, non aqua mulsa, non oximelite euade-
re, sed valenti cibo & potu, sola ea differentia quod
subtiliori modo parant, ob coctionis facilitate, id ita esse
scies, cum ob id periclitari magis rusticos quam ciues non vi-
deamus, qui tenui victu vtuntur, quin imo rusticos faci-
lius & citius a morbis liberari. Vt Venetys rusticae
duplici laboranti tertiana contigit. Cunque accedens
medicus aquam hordei & iusculum pulli frigidis her-
bis temperatum consuleret, illa annuente abijt. Sequen-
ti die accedens & nihil eorum quae iusserat factum ac-
cepisset, aegre ferens discessit, nihil boni rusticae futurum
sperans, quam duobus post diebus in domo amici of-
fendit gloriantem se suo consilio & non medici serua-

tam. Sed heus tu methodice cum virtus ægrotantis ni-
 mis imbecillis est, non ne eam cibo & potu roborare co-
 naris vel ipso morbi vigore vt Gal. tradit. An non pu-
 tas melius crassiori victu corpus antea nutrisse, vt hora
 maxime commotionis absque cibo permanere potuisset.
 ob id quia natura ad insignem deueniente imbecillitatē
 non facile cibo noxa corrigitur. Nisi enim ipsa natura
 circa cibum elaborauerit cibus per se non digeretur,
 nec vires naturæ ministrabit, nam oportet vt ab ipsa
 natura principium sui adiumenti habeatur, quæ cum
 valde imbecillis est tantillum non valet cibum coquere
 nec digerere. Quare consultius ageretur crassiori an-
 te corpus victu nutrire vt minus in huiusmodi imbecilli-
 tates incidat natura. Diætæ sunt nonnullæ rationes ob
 quas in morbis crasso vti debeamus victu qui vires la-
 borantis augeat, nullamque legitimam methodicus ræ-
 tionem ostendet quod tenui qui vires ægrotantis minuat
 vti oporteat. Methodicus forsan pro ratione Galenum
 adducit ita dicentem, nam si crasso vteremur cibo, adde-
 remus in morbum, cuius verba sic habent, nam si eas ta-
 les quales acceperimus properemus in istis seruare vel
 etiam augere, semper adderemus in morbum. Vnde
 aperte ostendit non solum victu crasse sed & symetro
 si vtamur augere nos semper in morbum. Hæc quidē
 Verba methodicus pro se citans putat obtinuisse. Et si
 hoc tibi præstem, vt in hac re Galenum vt iudicem ad-
 mittam, possem tamen methodice arte tuū in præsentī
 deuiare tellum. Nam male citasti Gal. in eo verbo sem-
 per, illud ad sequentem dictionem adderemus referens.

Aphōg I.

Aphōg I.

DE VICTU FEBRICIT.

Et talem facis sensum quod si in acutis vires seruare properemus, vel etiam augere, semper adderemus in morbum. Cum aliter habeant græca exemplaria nempe εἰ γὰρ ἤτοι φυλάττειν αὐτῶν οἷον παρὰ λάβω μὲν ὡς τούτοις ἢ προσάξειν αἰεὶ σὺ δὲ δοίμην αὐτῶν ἐξ ὅμων τῶν νόσον hoc est si enim seruare ipsam, scilicet virtutem qualem acceperimus in ijs scilicet acutis vel augere semper properaremus, addemus in morbum. Vnde non damnat Gal. in acutis simpliciter virium additionem, sed illud maxime ne semper properemus addere eas cibo, innuens in statu & apud ipsum si cibo vires addere coneris errorem esse. Sed age methodice hæc demittens uolo tecum in hoc duello ea uti animi liberalitate qua cum aiace usum fuisse hec tora refert Homerus. Crasso victu qui vires augeat ideo utendum non esse ais, ne addamus in morbum, unde que so hæc fiet additio, aut quia cibus in morbi materiam conuertitur, aut quia eo temporis interuallo quo natura cibo præparando vaccat a morbi coctione cessans cæ est ut diutius duret affectus, aut quia affectum maiorem reddimus, aut quia in priorē causam addimus, ab oibus hisce modis morbum sumere posse incrementum certum est. Age nunc an in ratione cibi crassi qui vires augeat aliqua dietarum insit occasionum cōsideremus. Cibum porrò in morbi materiam conuerti duplici de causa contingere aut quia similem in qualitate aut substantia aut quia a natura non commode apparatus, vnde corruptioni disponitur, non apparatus aut ob multitudinem immodicam aut crassitiem. Proinde fieri potest

vt ægrotantibus cibum offeramus qui vires augeat, qui
 nec qualitate nec substantia humori peccanti similetur,
 sed & eius mediocrem exhibere possumus quantitatem
 qui quàm minime difficilis sit coctionis sed admodum
 leuis. Verum ob dictam causam conuincitur petrona
 carnes assas acute ægrotantibus ministrans, quæ cum
 difficilis sint coctionis & haud commode à natura præ
 parentur causa est vt diutius immorantes in laboran-
 tium ventriculis corrumpantur, vnde in morbi mate-
 riam tandem conuertuntur. Quod ad morbi dura-
 tionem spectat, necessarium non esse vt quicumque cibus
 vires ægrotantis augens multū exposcat ad eius coctionē
 tempus. Nam alica inter crassa ab ipso Gal. connume-
 ratur cibaria, & tamen breui admodum coquitur. Si-
 mile habent oua sorbilia, & vinum quod citissime qui-
 dem coquitur & multum vires iuuat, præcipue natu-
 rales & vitales. Affectum intensiorem efficitur vt si
 iocinere aut liene obstructione laborantibus dulcia ci-
 baria ministremus, & quæ facile particulis hæreant.
 Et si liquefacientibus febribus aquam mulsam exhibea-
 mus. Quod nec hoc crassum cibum qui vires augeat
 commitetur necessario, manifestum est. An postrema
 participat occasione tentemus. Priorem dico causam
 pororum obstructionem aqua putredo ortum habet,
 hanc à multitudine humorum intra venas aut ab eorum
 crassitie aut lentore aut à duobus aut simul ab omni-
 bus prouenire Gal. autor est. Cum autem obstructio-
 nes sunt aut suspitio est ne fiant, cauendum esse eum ci-
 bum qui plectoriam efficiat exhibere. Victus autem.

I. Aphor.

In libris de
methodo
medendi.

DE VICTV FEBRICIT.

qui vires auget omnino hoc non caret crimine, nam vires
 augere non posset nisi maior eius pars in sanguinem
 conuertatur. Ob solam igitur pororum obstructionem
 crassus victus suspectus esse videtur. Sed cum in omni-
 bus acutis morbis non ad sint obstructiones nec dispo-
 sitio a qua iusta earum detur suspitio. Non esse ob id
 quod singulare est, vniuersale efferas perceptum, nem-
 pe omnibus in acutis tenui esse vtendum victu. Sed age
 methodice cum febris acuta cum obstructione adest,
 quo vteris remedio vt hominem in sanitatem vindices.
 profecto si Gal. in libris de methodo medendi & in li-
 bro de plenitudine consentis, & toti rationalium medi-
 corum scholę, sanguinis missione, nisi que prohibeant ad
 sint, dices. Nam febrem tolerare non posses nisi prius ob-
 structionibus liberandis intendas, quorum causa euac-
 uationem molimur & si plectoria non adsit, sola me-
 lioris transpirationis gratia, vt ab eodę discimus. Nam
 stante eadem pororum raritate post humorum imminu-
 tionem liberiores fieri inspirationes & expirationes
 cōtingit. Tu igitur methodice sanguinem mittis hac so-
 la de causa vt liberiores fiant transpirationes, ego hac
 ipsa quam tu, & vt post euacuationem crasso cibo qui
 vires augeat vti secure & citra læsionem possim. Sentis
 ne pluribus in morbis acutis crasso victu illico citra ali-
 quam præparationem vtendum esse, in ijs vero quibus
 obstructiones coniunguntur quę morbi materiam fo-
 uent aut suspitio est ne fiant corpus fore præparan-
 dum ante crassi victus exhibitionem. Nec hanc præpa-
 rationem solus huius gratia molior. Nam & tu & ra

tionales quicunque illam tanquam remedium ad sanationem nō vulgare amplectimini. Solum vnum est quod inter nos separat quod vos id agitis vt morbum oppugnetis ego vero ob id ipsum, & vt laborantem naturam citra læsionem roborare possim. An non tibi methodice subijt in mentē simile esse illud Hyppocratis cum de corporibus athletarum sermonem faceret, quem oribasius de omni crasso & obeso intelligendum monet, horum igitur inquit causa bonam habitudinem soluere confert, non tarde vt rursus principium nutritionis accipiat corpus. Nullam igitur validam perpetuam assignabis rationem quod tenui victu qui ægrotantis vires minuat et imbecilliores reddat in acutis vtidebeas. Nōne Hyp. præceptum est cum aliquod signum prorritatorium aut euacuatorium affuerit vel in hypochondrio, crassiori victu vtendum esse. Vbi Gal. communi prorritationis nomine comprehendisse omnia Hyp. quæ quo vis modo virtutem ad imbecillitatem agunt scribit, ut morsus quem acris humor in intestinis aut ventriculo parit, præterea vigilia, ira, meror, lūbrici, elmyntes, qui ab intestinis ad ventrem vsq; ascēdunt, & pruritus cutis & partis alicuius qui nocte oboriatur, & plurima alia quæ sub euacuatorio comprehenduntur signo, & sub hypochondrio. Cum ergo omnibus his ob id quod virtutem infirmiore reddere nacta sunt, crassiori victu obstare præceptum vobis est, id diligenter præcauentibus ne corporis laborantis natura multum imbecillis fiat, consulto tenui victu vti, quo ægrotantium corpora ad vigorem ducuntur imbecillitatem præter rationem esse

2. de ratiōe
victus.

DE VITV FEBRICCIT.

videtur. Quinimmo nisi mihi certo ostendas comòdum quod à tenui victu acute agrotantibus euenit, maius esse uirium incommodo, insanam esse temeritatem iudico, eo uti cuius damnum manifestum est, ad iumentum uero rationi haud peruium est. Quod si methodicus ad hæc. Nihil igitur obstabit quo minus in acutis uinum concedamus quod uires insigniter roborat & breui coctionem recipit, nec in morbi materiam aptum esse ut conuertatur, nec affectum augebit si tenue fuerit & aquosum, sed nec hoc obstructionibus læsioni erit, nam omnes promouere euacuationes asserit Gal. in libris de methodo medendi. Vere quidem si agrotans assuetus sit, non esse quod inter dicatur uinum tenue & aquosum. Nam quam æstimas esse dispositionem methodice cui maxime aduersum sit uinum, forsàn febrim acute cum ingenti capitis dolore & mentis læsione, hac constitutione uinum omnino prohibendum esse credideris. In ea ipsa tamen dispositione ante dictum uinum si uesstrum concessisse Hyp. audias, an' ne mutabis sententiam & rectius post hæc agrotantibus consules, & saluberimum esse iudicabis, naturæ vires modo quo possis augere præcipue ubi citra effatu dignum incommodum id efficere possis. Hyp. igitur ita scribit cum uero in huiusmodi morbis fortem capitis grauitatem vel mentis læsionem suspicatus fueris, à uino penitus est abstinendum, aquam que tunc dare oportet uel uinum aquosum flauum que & prorsus inodorum, atque ab ipsius portione aquæ exiguum super bibendum. Nam hoc modo uini potentia caput, mentem que minus tentabit. Vali-

g. de metho
do.

In 3. de rōz
ne victus.

dum ex dictis Hyp. summi potest argumentum, in omni morbi constitutione assueto ægrotanti aquosum vinum à rationali medico concedi posse, vt in pleuritide effectu quamuis maxime crudo existente, vt habetur ab eodem vbi ita scribit. Et si morbus siccior, quàm vt quissiam existimet fuerit, non multum dare oportet, sed ante sorbitionem vel mulsam vel vinum vtrum magis auxiliaturum putaueris propinare cõuenit. An non percipis ante dictæ constitutioni vinum & si tenue & aquosum noxa non vacare, cuius causa Hyp. exiguum aquæ super bibendum præcipit. Commodum tamen quod ab eo incorroboranda natura sequitur, maius esse suspicandum ideo esse, quia alioquin non concessisset Hyp. stantibus forti capitis grauitate & mentis læsione. Hucusque illius rationes qui crasso semper victu hoc est qui vires laborantis augeat in quibuscunque morbis vtendum esse opinatur. Qui vero in acutis, tenuem qui vires minuat ministrandum fore contendunt sic breuiter ratiocinantur.

In 1. de rōs
ne victus.

CAP. II.

AT qui paroxismo sæuiente inquieto febricitanti præ igneo calore æstuanti pedes & brachia huc & illuc iactanti sitim lingue que ariditatem ægre ferenti, cibum offeremus, an paroxismi inclinationē expectabimus. Nullus profecto qui mētis sit compos ægrotanti paroxismo ita sæuiente cibum ministrabit. Proinde cum plures sint morbi quos recentiores perperacutos vocant, qui ab initio ad morbi manifestam inclinationē similes labores prædictis & plures & vehemen-

tiores afferunt, nec intermissionem habent, cibum ne is
 qui vires auzere valeat an qui minuat ministrabimus.
 Ego quidem tantum abest vt crasso victu qui vires au-
 zeat sic laborantem nutriam, vt omnimoda inedia ho-
 minem ad morbi inclinationem seruare opus esse credi-
 derim. Qua in sententia Hyp. & Gal. esse certum est.
 Nec præter rationem nam si illud verum est quantum
 cunque quis sæuiente paroxismo ediderit nocumento
 esse, vnde monstrante experientia asseruit Hyp. appo-
 nere læsionem esse, quod cum in periodica febre in qua
 errores minus periculi afferunt hoc facere ob timorem
 læsionis veremur, causatius profecto in peracutis ci-
 bum non esse offerendum in quibus certum est citra
 magnam læsionem ministrari non posse. Nam si in ven-
 trem absorptus fuerit cibus quod redúdat superfluit
 si alias multo magis in acutis tolerere est difficile vt scri-
 psit Gal. Præterea cum inflamatio in aliqua parte exci-
 tatur ab humoris effluxu siue pblegmone aut erisipelas
 sit, non aduertisti nullum cibum quantumcunque leuissi-
 mum fluxione durante laborantes citra læsionem pos-
 se sumere, quando quidem à cibo dolores & flu-
 xus insigniter crescunt. Cūque hæc ita se habeant nun-
 quam inducar vt rationibus mihi persuadeas cum egro-
 tans vel ab ipsa morbi vehementia vel ab aliquo dolo-
 re minis molestatur crassum cibum offerre ex vsu esse.
 Quinimmo cum Hyp sentio in primo de victu acuto-
 rum vbi ita scribit postea si dolor vel periculum ali-
 quod comparuerit sorbitionem dare oportet neq; mul-
 tam neque crassam sed post septimum vel nonum si va

2. lib. de ras-
 tione victus
 in illo cibo
 aut adiectio-
 ni.

lidus sit. Vbi igitur morbus statim ab initio maxima
 affert symptomata omnimoda inedia agrum seruare
 ad morbi inclinationem si virtus sufficiat, rectius esse
 iudicat, quam cibum offerre qui citra insignem laxationem
 tali morbi constitutione exhiberi non potest. In qua sen-
 tentia Hyp. esse cum ita scribit, ciborum autem adiectio-
 ni intendendum multo minus subtrahere vero saepe
 numero expedit cum eger sufficere possit donec mor-
 bus mature scat. In reliquis ab hac vehementia de gene-
 rantibus morbis tenuem aut tenuissimum concedendum
 esse victum, tutiusque esse in ijs ad magis tenuem a in-
 sto ab errando accedere, quam ad crassiorem. quod va-
 lida ratione ostenditur. Pone morbo acuto laborare
 Socratem est ne aliquis cibus qui morbo & naturae
 Socratis & ceteris exacte conueniat, dicatur ille me-
 dius, omnia cibaria quae illo tenuiora sunt haud
 quaquam conuenient propter virium diminutionem
 quaecunque illo crassiora incommoda sunt propter
 morbi additionem. Sed cum acuti morbi vt plurimum
 iuuenibus aut consistentibus accidant quorum vires ma-
 xime tunc vigent, manifestum est quod in ijs magis vrge-
 bit morbus quam virtutis imbecillitas. Addere modo
 in id quod vrget periculosius cum sit quam in id quod
 non vrget aut minus vrget, manifestum est in acutis de-
 terius esse & magis periculosum crassiorem cibum vt
 pote qui in morbum vrgentem addit, quam magis tenuem
 qui virtutem cuius imbecillitas non vrget exoluat.

In 2. de rōz
 ne victus

DE VICTV FERBICIT.

CAP. III.

Quid de ijs sentiam in præsentî breuiter ostendam, id quod maxime in artis operibus post longam considerationem magis probauerim.

Eam enim esse artis vtilitatem, inuenire ea quæ ægris conducibilia sunt. Nunc mihi præbete aures de ratione victus vobis aliqua dicturo, quæ animos vestros componant. qua quidem in re unum insequor Hypp. cuius scripta vltra humanam eruditionem quid præstant, huic acceptum fero quæ de victus ratione vobis dixerò. Sed prius dubitationem soluere expediet. Crassum victû, tenuem, tenuissimum, primus Hyp. dixit in Apho. Quid tamen per hæc nomina intelligat ex libris de ratione victus ellici potest, apertius tamen in libro de Prisca medicina, vbi ita scribit. Qui vero medicinam excogitauerunt inuenerunt ve, sententiam opinionem ve habuerunt quam illi de quibus prius dixeramus, primum quidem arbitror ex eorundem ciborum copia quid subtraxerunt & pro multis pauca fecerunt & dederunt. Cunque hoc illis satis non videretur non enim languentibus hæc æquo modo proderant, sed erant nonnulli qui sic haberent vti ne exiguos quidem cibos superare possent, hos itaque putarunt imbecillioris cuiusdam rei egere. Propterea sorbitiones inuenerunt paulum quid firmioris & robustæ materiæ multa aqua cômiscentes, quod inerat validum mixtionem & coctura subtrahabant minuebant que, quicumque vero nec sorbitiones poterant superare eos ad pocula deducebant, hæc que vsu & copia obseruâdo quod mo

dice ac æquo: quodammodo haberet, nec plusquam oportet, nec minus, nec meratius, nec dilutius, nec serius, propinabant. Hoc autem probe scire oportet, quibus sorbitiones in morbis non conferunt, & considerare nam cum fecerint febres irritantur, & crescunt dolores, clarumque sit quod propinatur & infertur, morbo quidem nutrimentum & incrementum esse, corpori vero tabem malum & exitium. Quibus autem sic habentibus siccus cibus panis placenta puls mazæe et si pusillum datur, decuplo magis malū crescit quàm si sorbitio, nullam aliam ob causam nisi cibi vehementia quæ ad malum quo quis afficitur non facit. Nam cui sorbere cōfert comedere vero minime, hic si plusculum assumat magis afficitur, cuius læguoris causa huc refertur. Nā quæ validæ materiæ sunt maxime & aperitissime sanum lædunt, nedum languentem. Hucusque Hyp. aut thesalus eius filius. In quibus verbis triplicem designavit victum, nempe quæ comeduntur, sorbentur, & bibuntur, nempe crassum tenuem & tenuissimum. In apho. quartum addidit nempe ultimo tenuissimum quem recte Gal. omnimodam cibi & potus abstinentiam interpretatus est. Ut ipse aperte secundo de victu acutorum ostendit. Ita ut totus victus quadrifariam dividatur nempe in ea quæ comeduntur, sorbentur, & bibuntur, & in omnimodam cibi et potus abstinentiam. Verum si ea quæ sorbentur bifariam partiaris nempe in crassam & enuem sorbitionem, habebis differentias in quas omnes. Hyp. victū partitus est. Vt quattuor ex ijs sunt quæ acute ægrotantibus con-

DE VICTV FEBRICIT.

ueniunt nempe crassa sorbitio, tenuis, pocula, & omnia
moda abstinentia, quorum meminit Hyp. in libris de ra-
tione victus in acutis. Crasse sorbitionis in primo,
cum de eo victu agit quem hordei substantia præstat
duplicem ab eo sorbitionem parans, nempe crassam &
tenuem, illam absolute ptisanam aut totam vocat ptisa-
nam aut hordeaceam, & est quæ post integram hordei
coctionem non collatur, hanc cremorem siue succum
ptisane nuncupat, & est succus qui post collaturam re-
manet. Vt scriptum est à Gal. primo de ratione vi-
ctus in expositione illius talia autem parte plurima pro-
sunt vs &c. Ea ergo quæ comeduntur crassum, sorbitio-
nes crasse vt tota ptisana, tenuem, tenuis sorbitio vt ptis-
sane cremor exacte tenuem, potus vt melicratum tenuis-
simum, omnimoda abstinentia vltimo tenuissimū victum

Aphōr 1. constituit. His omnibus cōsentire Gal. scito in eo apho-
tenuis & certe diætæ ab eo loco nunc sufficit tantum
dicere ad finem. Quo in loco nicolai versio ita habet
nunc vero tantum dixisse sufficiat quod in omnibus
morbis quibus maximus vigor & iudicatio primis quat-
tuor diebus futura sit modo natura sit fortior, integrā
inediam seruare debemus. In quibus vero nō vltra pri-
mam septimanam protrahuntur forti existente natura
solo vtendum est melicrato, solus autem & hic ipse vi-
ctus tenuissimus esset nō tamen in extremo &c. Græcus
tamen cōtextus duo verba addit hoc modo νῦν δὲ αὖ
καὶ τὸ κε τοσοῦτον εἶπεν ὡς ἐφ' ὧν μὴ ἀννοσημάτων
ἢ ἀκμῆ, καὶ ἢ κρείσσις ἐν τῇ πρώτῃ μέλει γένεσθαι
τελευτῆς τῆς ἀνάγκης ἰσχυρᾶς ἢ παρεχούσης ἰατρικῆς
σπίκα

σπίλω παντελοῦς τούτους φυλάξομεν ὅπερ ἐστὶν
 ἐσχάτως λεπτοτάτης διαίτης &c. hoc est nunc ve-
 ro tantum sufficiat dixisse, nempe in quibus morbis vi-
 gor & crisis in primis quattuor diebus futura sit, vir-
 tute forti existente, in abstinentia omnimoda hos ser-
 uabimus. Quod quidem est vltimum tenuissimi victus.
 In quibus vero non vltra primam septimanam, forti exi-
 stente virtute sufficiat melicrato solo vti. Tenuissimus
 sit hic solus victus, non tamen in vltimo. Ex quibus ver-
 bis & ex ijs quæ ad finem Apho. scribit, aperte osten-
 dit per crassum, tenuem, exacte tenuem, tenuissimum, et
 vltimo tenuissimum victum, intellexisse id, quod supra
 diximus. Horum quinque victuum generum meminit
 Hyp. in libris de ratione victus in acutis.

CAP. IIII.

GAL. hypocratica diuisione nõ contentus, quæ ci-
 borum diuersas formas respicit. Eorundem pœ-
 nes virium dispositionem variam, quam cibaria diuersa
 inducunt, aliam denuo diuisionem super addidit. Om-
 nem cibum in crassum symetrum & tenuem diuidens.
 Vires augere valēs altmentū, crassum dicēs. Seruare,
 symetrum. Tenuem, minuere. Quæ qualiter sunt intelli-
 genda verba, dicere opus est. Nam si crassi symetri &
 tenuis notiones quas assignauit Gal. respectu virium sa-
 nitatis tempore intelligas, nullus vtique symeter victus
 ægrotantibus daretur, nam satis manifestum est nulli
 contingere ægrotanti quantumcunque crassis vtatur ci-
 barijs æque robustum in ægritudine seruari ac fuerat
 ante morbi inuasionem. Quod si ad tempus ægritudi-

Aphoꝝ 1.

DE VICTV FEBRICIT.

nis referas tenuis non datur, nam præter omnimodam abſtinentiam & aquam frigidam, quem nam assignabis victum qui ex ſui ratione vires ægrotantis imminuat. Ego quidem nullum eſſe victum quantūcunque tenuem qui vires, acuto morbo ægrotantis, non augeat exiſtimo. Nam ſi ptifanam dicas, audias Gal. in primo de victu acutorum in expoſitione illius at ſi os madefcat vbi ita de ptifana ſentit. Ergo qui probe expurgantur inquit, his ptifanam dare oportet, non vt virtutem modo roboret, verum quoq; & his quæ per tuſſes ex pulmone ſiūt humidorum expuitionibus opem ferant. In quo quidem contextu ſic habet ioannis vaſſei verſio. Sed apertius græcus contextus id quod propoſuimus oſtendit, nã propoſitionem affirmatiuam facit, in hunc modum. Dare igitur oportet probe expurgatis ptifanam, cauſa roborandi virtutem &c. Audiſtu ptifanam virtutem roborare poſſe. Idem de mulſa ab eodem intelliges tertio de ratione victus in expoſitione illius vini autem et melis &c. Vbi copioſiorẽ ex mulſa nutritionẽ aſſerit, quã ex vino. Idẽ apertius oſtendit in expoſitione illius damna autẽ propterea &c. Non ob id ergo tenuem dixiſſe victum putandum eſt quod ægrotantis vires minuat. Crassi igitur victus, ſymetri, & tenuis rationes, ſanis referendas eſſe, vt crasſum eum victum dicas, qui ſani corporis vires augere poſſit. Symetrium qui eiſdem vires ſeruare. Tenuem eum qui ſani corporis vires haud quam ſeruare valeat. Hunc acute ægrotantibus conuenire ſcribit. In chronicis vero morbis vires eſſe ſeruandas ſymetro victu, hoc eſt talem eſſe victum offerẽdum

qui laborantis cum sanus erat vires seruare possset. Tenuem igitur qui sano socrati vires seruare non poterat acuta febre ægrotanti & iam imbecilliori effecto si ministras easdem auget. Nam non aliter quàm si in ingenti pira vt ignem eadem serues magnitudine, certa lignorum multitudine opus est. Quod si eundem augete, maiori. Finge nunc ignem aut ob aquæ effusionem, aut ob quodcunque sit imminutum, minori profecto lignorum congerie seruabis, & augetis. Consimiliter hominum corpora, cum prospera fruuntur valitudine crasso cibo & multo indigent vt virium robur seruetur, aut augetur. Cum ob morbos virtus corporis imbecillis est affecta subtiliori cibo & eius minori copia et seruari & augeti possunt. Quare mirum non est si à mellicrato, vino, oximelite, & similibus vires acute ægrotantium augeantur. Cuius euidentis præstant argumentum viatores & operarij. Cum integra die à cibo & potu abstinere, hos vespere vix corporis onus sustinere posse. His tunc temporis mellis & aquæ parum si porrigas, alacriores eos ad opus reddes. Hoc ita esse, ostendit Ionatham Saulis hæbreorum regis filius, qui vires resumpsit, id mellis gustans quod extremæ virgæ inhæsit. Non est igitur quod acuto morbo laborantis vires, mellicrato augeti non posse credamus. Cum ergo in artis operibus id verum esse probemus, nempe cibum & si tenuissimum acute ægrotantis vires augete posse, nullus utiq; tenuis dabitur cibus, sed omnis crassus erit, si crassi & tenuis rationes ad ægritudinis tempus & non sanitatis referas. Sed non ab re fuerit verba Gal. in

DE VICTV FEBRICIT.

præfenti græce adducere quandoquidem de ijs con-
 sentio est vt sciatis quantum dictis conueniant. λεπτή
 δὲ δὴ ὀλίγα ἐδωμάτων ἢ δὴ ὀλιγοδόφων οἶον πέρ
 καὶ ὀτὴ πῖσάνης ἐστὶ χύλος ὄρος ὃ αὐτῆς ἢ τῆς
 δυνάμεως ἐστὶ κερταίρεσις ἢς πέρ ἐνεργε καὶ δέφο-
 μῶν αὐτῆ μὲν οὖν τῶν ὑγιαίνοντων ἀεὶ χρὴ τὴν ἐσ-
 μῶν τῆς δυνάμεως φυλάττειν ἢ παρῆξαι ταῖς ἰσο-
 φαισίς ὃ κερταίρεϊν ἢ εἰν ἂν ἢ μὲν παρῆξουσα ἰσοφῆ
 ἀδρα ἢ δὲ φυλάττουσα σύμεδος ἢ δὲ κερταίρου-
 σα λεπτή hoc est tenuis victus per pauca edulia vel
 per ea quæ parum nutriunt, quale est ptisane succus, ter-
 minus ipsius, virtutis est imminutio. Cuius causa nutri-
 mus. Insanis igitur semper oportet robur virtutis serua-
 re, vel augere alimentis, non minuere, & statim clausu-
 la non finita ita ait ijs quæ de sanis dixerat sequentia
 annexens. Et sit quidē augens alimentum crassum, ser-
 uans vero symetrum, imminuēs tenue, hoc inquit fuge-
 re oportet semper, subintellige in chronicis, aliorum
 vtro magis indigeant præsentia ipso vti. In ægrotanti-
 bus raro contingit virtutem fortioerem quàm acceperis
 operari. Dixit raro ethicos & marasmo confectos
 excipiens, quorum virtutem laboramus singulis diebus
 robustiorem eff. cere alimentorum successiuo incremen-
 to. Damus operam vt in pluribus seruare in chronicis,
 mensurate quidem imminutam conseruare in acutis, si
 enim seruare ipsam qualem acceperimus in ijs, vel auge-
 re semper properaremus, addemus in morbum. Ex qui-
 bus verbis colligitur in chronicis dandam esse operam
 vt cibo & potu id virium quod à morbo abstinitur

quo ad fieri possit reponamus. In acutis vero id non da-
 ri. Satis que esse si partem detrimenti virium, tenuis vi-
 ctus ope resarciamus. Maiorem & modo minorem pro-
 ut nobis virtutem posse sufficere visum fuerit. Et hoc
 est quod dixit mensurate quidem imminutam conserva-
 re in acutis. Ea ergo quæ comeduntur crassum victum
 constituunt, ob id quod eo victu sanorum corpora ser-
 uantur & augmentur. Sorbitiones vero tenuem, nam vires
 sanorum ab ijs seruari non posse si eis solūmodo vtan-
 tur. Pocula tenuissimum, maximum siquidem virium de-
 trimentum patientur sana corpora, aliquot diebus ab ijs
 solummodo alimoniam suscipientia.

CAP. V.

Aliter tenuis victus ratio intelligatur, prout 3. de ratione
victus.
 Gal. exposuit in eo loco damnata autem pro-
 pterea &c. Vbi ibecillitare & nullo pacto nutrire &
 parū nutrire non idem esse ait. Diminuunt inquit vi-
 res, sanguinis eruptio, deiectio superflua, sudor in-
 modicus, & per accidens tibi abstinentia, hæc vere
 imbecillitare dicuntur. At quæ nullo pacto nutriunt
 vt aqua eā imbecillitare nec roborare vires quispiam
 vere dixerit, nisi id per accidens contingat. Tero-
 tio sunt loco quæ exigue nutriunt, & potuisset quidem
 si quis solis ipsis vsus fuerit, mori, non equidem quia vi-
 res diminuunt, sed quia non sufficienter roborant. Ex
 his est mulsæ, nam si quis diebus quattuor cibo priuatus
 interire possit, his mulsæ vsu, non quintam modo diem,
 verum quoque & sextam attinget. Ex ijs elicitor ver-
 bi quod cum in apho. dixit detenui loquens victu, n. d. e.

DE VICTV FEBRICIT.

λεπτὴν ὑπερβαροῦσα, hoc est imminuens tenuis, nō quia vere vires imminuat dixit, sed quia non sufficienter roborat. Danda est ergo opera vt ægrotantis vires cibotantisper augeamus, quatenus id citra manifestam læsionem fieri possit. Longa didici consideratione quod pothea à Dionysio medico patre meo, viro apud lusitanos clarissimo, ægrotantibus quibuscunque saluberrimum esse, medicum id agere vt virtutem citra morbi aut eius durationis additionem, roboret. Qua de causa inuenta sunt, ab antiquis sorbitiones & pocula acutis morbis visctus idonei, qui sanè ægrotantis vires citra noxam augeant, & facile ab imbecilli superentur natura. Quorum vnum aut altero prout morbi cōstitutio est vtūtur.

CAP. VI.

His ita determinatis methodum de recto febricitantibus ministrando victu, incipiā breuiori & faciliori quam possim via. Quinque habet victus debita administratio cōsiderationes, nempe victus formæ, quæ græci διαίτης σχήμα vocant, deinde quantitatis, qualitatis, numeri, & horæ, horum singula in vestiganda fore à medico qui victum ægrotantibus conuenientem ministraturus sit. Victus forma à virtutis robore & status distantia sumitur, vt scribitur libro Apho. Vt si longe fuerit morbi status symetro vtetur victu, quod si prope tenui, tenuissimo vero, si propiusime, quod si iam affuerit, vltimo tenuissimo. Ad hæc virtus corporis cōsideranda est, an talem victus speciem ferat, quam status distantia præscripserit. Verum in hoc negotio primum quærere oportet, an recte à distantia

status & à virtutis robore, victus formam inquirere oporteat. An potius cum virtute, morbi dispositionem considerandam esse, vt recte victum ægrotantibus diffinire possimus. Rationales medici qui Hyp. insequuntur à virtutis robore & à distantia status victus formam inuestigandam ideo esse opinantur, quod sola corporis virtus sit, quæ cibum pro sui custodia indiget. Nam vt vitale robur seruemus, ideo cibum ægrotantibus exhibemus. Vt scripsit Gal. in expositione illius postea si dolor &c. Virtus igitur pro sui custodia eum cibum indicat quo maxime seruari possit. Morbus autem talem diffinit, vt eo ad vigorem, solum sufficere possit ægrotans. Nam apud hunc, morborum iudicia ad salutem aut ad mortem fiunt. Eo vsque igitur virtutem seruare cibo oportet. Crassiorem vero exhibere quo ultra durare queat, damno erit, nam morbum augebimus. Nam si morbosam affectionem nullo pacto offenderet alimonia, nos virtuti soli attendentes, ægros vt sanos aleremus. Sed quia sæpius noxam vti ostendimus affert, ob id morbi affectionem non tanquam cibi indicatricem, sed tanquam prohibetricem contemplamur, vt Gal. prudenter citato loco scripsit. Virtus ergo pro sui custodia omnem cibum indicat, quem apparare possit, ab hoc morbus omnem abscindit, quo ultra vigorem durare queat ægrotans. Id tunc conyicimus, cum eo subtiliori scimus ad statum durare posse. Quare si ad vigorem vsque sufficere posse ægrotantem existimemus solo victu per pocula, sorbitiones non dabimus. Sed nec ea quæ comeduntur, idque ob morbi rationem vt

In 1. de rōd
ne victus.

ambros 561
vōque vī. z
vī vīllī vī
vīllī vīllī
vīllī vīllī

DE VICTV FEBRICIT.

scite ab Hyp. scriptum est in hęc verba. Postea si dolor
 quispiam vel periculum comparuerit, sorbitionem da-
 re oportet, neque multam neque crassam sed post septi-
 mum aut nonum si validus sit. Audis Hyp. sorbitio-
 ne supersedere ad septimum aut nonum vsque, cum in
 eis iudicationem futuram speramus, vbi æger citra sor-
 bitionem eo usque possit sufficere. In cuius expositione
 Gal. ita scribit. Cum igitur virtus ad morbi vsque iudi-
 cationem sine ptisane sorbitione suffecerit, oximeli &
 aqua mulsa satis sunt &c. Ex quibus manifestum est vi-
 ctum eum eligendum fore, quo cum corporis virtus suf-
 ficiat & eo subtiliori non. An non ne id ab eodē loco ci-
 tato colligimus, vbi ita ait. At si iudicationē septima die
 citius futuram speraueris vt verbi gratia vel quarta
 vel quinta ægros sanē multos sufficere citra ptisane
 sorbitionem posse comperies, quod si ad septimam vsq;
 protrahatur paucos omnino. Qui igitur citra ptisanam
 sufficere possunt, ijs oximeli & aquam mulsam exhibe-
 re docuit. Qui vero non, ptisanam. Quinimmo si absq;
 cibo & potu ad iudicationem vsque durare posse spe-
 remus, omnimodā ei inediam consulemus. Vt ipse Hyp.
 aperte monuit secundo eiusdem de ratione victus vbi
 ita ait. Ciborum autem adiectioni intendendum multo
 minus, subtrahere uero omnino sæpenumero expedit,
 cum æger sufficere possit donec maturescat morbus.
 Quod Gal. cōfirmat in hęc uerba. Nempe si æger ad
 morbi usque vigorem sine cibo sufficere posse uidea-
 tur, in omni ciborum abstinentia eum & potu solo cum
 tibi uidebitur necessitas moderaberis. Vocetur au^{tem}

Idē eodem
 2. in expō-
 ne illius iter
 dum autem
 & cruda.

ille uictus quoad statum sufficit ægrotans & eo subtiliori non, medius, hoc subtiliorem exhibentibus corporis uictus exoluitur, morbus autem incrementum assumit, eo crassiorum ministrantibus. Quare rationaliter à distantia status tanquam à termino ad quem vsque ducendus sit æger, uictus formam inuestigandam esse rationales opinantur. Nec hoc in arte medica solum didiscimus, uerum in rebus humanis id licet obseruare. Prudentem uiatorem quingenta profecturum miliaria, haud nimis festine æquitare. Sed moderato ducere æquum incessu & labores diurnos nocturna temperat quiete. Nec solum labori modum imponit, uerum & cibo quo æquum nutriri oportet, ut eo durare possit. Quod si unius diei acturus sit iter, haud necessarium putat quicquam obseruare. Nonne idem nauigantes obseruare uidemus. Nullum quidem sibi parant uiaticum, qui à Calesijs in Angliam se recipiunt. Non sic qui à Venetijs pidaurum rhagusiorum oppidum proficiscuntur. Iis longe dissimile quod lusitani indos petitori magnis parant expensis. Ii omnes non ab alio uiatiki rationem sumunt, quàm ab itineris mora. Consimiliter in arte medica ægrotantibus uictus formam sumendam à distantia status recte quis ratiocinetur. Nam proxime huic adsunt morborum iudicia alterutrum exitum minantia. Sed æge, si à distantia status uictus formam non quæras. A quo nam altero ultra uirtutem indicationem sumes. A morbi dispositione forsitan ais, sed cum singulis morborum quattuor ad sint dispositiones, quarum differentiam sensu licet perci

DE VITV FEBRICIT.

pere, nempe principium augmentum statum & inclinacionem. A qua nam harum victus formam sumendam putas. Proinde cum apud principia & fines omnia sint imbecilliora, apud statum vehementiora, crassiorē quā expediat ministrabis si ab illis, aut plus iusto tenuem si ab ijs, indicationem victus sumas. Præterea cum nulla sit morbi dispositio quæ cibum indicet sed omnis prohibeat, vt supra ostensum est, cumque alio sit alius acutior & vehem. ntior morbus, non ex æquo omnes pariter prohibebunt, sed unus magis alio. Cūq; virtus eum semper victum indicet quo maxime seruari possit, quem ab ijs duobus quorum alterum vnum indicat & id alterum prohibet elicere possis victum. Finge virtutem pro sui custodia victum indicare per ea quæ comeduntur, si morbus multū dissuadeat, quid ab eo victu detrahes, quid ue cum parum prohibeuerit. Insuper vnde similes in detractionibus scias aut possis proportionibus obseruare, ac in morborum dispositionibus erant. Cæterum non obstiterit, plures esse morbos, qui inæqualiter ægrotantes affligant, ita vt hodie mitius habeant, in crastinum deterius dignant. Modo absque febre vlla, postmodum magno æstu exagitentur. Aliquando dolores labores ue patientur, quandoque nullo symptomate infestentur. Non ob id fieri non posse, vt una victus forma, morbis inæqualiter affligentibus conueniat. Nam & si non eadem ratio in die accessionis & in die quietiori habenda sit, quo maxime differre oporteat, non victum esse, sed tempus quo innoxie cibum offeras. Eandem nanque ui-

Etus formam quam à robore uirtutis & à distantia
 status sumpsisti, perpetuo ab initio morbi ad statum ser-
 uare oportet. Sed tempus obseruare expedit quo ino-
 xie cibum offeras. Nam in paroxysmis subtrahere oportet,
 apponere enim læsio ut in apho. scriptum est. Vnde
 licet colligere ab uniuersali uictu formam, à particula-
 ri uero qui singulis accessionibus conueniat, cibationis
 idoneum tempus suppeditari. Quod man festius alibi
 scripsit in hæc uerba. Tēpus autem dandæ sorbitionis
 tum per initia tum per omnem morbi decursum, nam si
 pedes frigidi fuerint non à sorbitione modo, uerū quo-
 que & maxime à potu temperandum. At cum cali-
 ditas ad pedes descenderit, tunc dare expedit. Idem
 sub alijs uerbis dixit. Cum purgaueris inquit sorbitio-
 nibus quibusdam utitor, obseruatis ita febrium accessio-
 nibus ut nunquam cum adsint neque cum futuræ sint
 exhibeas, sed uel cum cessant uel quieuerunt & maxi-
 me à principio recesserunt. Frigentibus ergo pedibus,
 neque potum, neque sorbitiones, neque aliud quippiam
 huiusmodi dabis. Sentis in ijs duobus locis Hyp. de par-
 ticulari uictu egisse, ut singulis conuenit accessionibus,
 ubi nihil à totius uictus ratione diuersum docuit, quàm
 tempus cibationis idoneum. Idem intelligendum est de-
 disse in apho. perceptum, cum dixit in paroxysmis sub-
 trahere oportet, quod confirmat Gal. citans in expo-
 sitione locum Hyp. quem supra adduximus quarto de
 ratione uictus. Non igitur eo quod morbi inæqualiter
 affligant alio, utemur uictu quàm uirtus & distantia
 status indicarunt, ut aduersari opinantur.

In 2. de rō-
ne uictus

4. de rēne
uictus.

DE VICTV FEBRICIT.

CAP. VII.

Verum eorum qui contra sentiunt, rationes au-
 dire oportet. Haud facile esse in arte medica
 methodum tradere, qua id quod est, tale esse dignosca-
 mus, nedum quale illud futurum sit. Difficilima quidem
 in omni arte præcognitio est. Quapropter facilius à vir-
 tute & morbi dispositione victus formam eliciemus,
 quam à distantia status qui nondum est. Sed quod cer-
 tius hinc, manifestum erit. Cognoscere quæ nam sit ægri-
 tudo, & quas habeat causas, & quibus nam committata
 sit symptomatibus, quàm quæ pernitiōsa sint, certius sci-
 ri possunt in arte medica, quàm præsciri. Minus præte-
 rea errori obnoxius est, qui à dispositione morbi cum
 virtute victus formam inquirunt, quàm qui à distantia
 status. Nam considerantes quod est, ob mutationes deci-
 pi nō possunt. Prout accidit ijs qui quale quicquam erit
 considerant. Consciens medicus ab initio morbi, eius
 acumen, talem fore ad septimum aut nonum æsti-
 mat. Hac nixus æstimatione victum inuestigat, quem
 & nunc & in posterum ad illud vsque tempus ægro-
 tanti ministraturus sit. Sed quantum decipi possit ad-
 uerte. Quot sunt quæso morbi, qui vltra incrementa
 periodica & decrementa inæqualiter moueantur. Ita
 vt tribus aut primis quattuor diebus ægrotantes graui-
 ter affligant, totidem postea aut plus minus' ue citrà iu-
 ditium intermittant. Deinde iterū increſcant & luceant
 & ad pristinam vehementiam redeant. Aut si contra
 mutatio fiat. Possis ne in his methodice, viso ab initio
 morbi acumine, aut segritie, qualis erit ad quintum

aut septimum aut in sequentes dies certo conijcere. Vt ex hac coniectura distantiam status adipiscaris à qua demum victus formam diffinias. Cuius in eo quod primum præcognoscendum sumpsisti non parum à veritate aberres, haud leuiter in eo quod vltimum est, in egrotantem peccabis. Nam paruus error in principio maximus est in fine. quod si in morbis haud cōtingere huiusmodi mutationes dicas, Hyp. libros de morbis vulgariibus reuolue. In quibus nō paucis hoc accidisse inuenias ægrotātibus. Cæterū de certitudine mittamus sermonē, et al quātulū perspicatius rē tractemus. Virtutem eum semper victum indicare ais, quo maxime seruari possit. Deinde status distantiam talem diffinire, quo eo vsque sufficiat ægrotans, & eo subtiliori non. Vocas q̄ hunc victum medium, crassiori non vteris, ne in morbum addas, sed nec magis tenui, ne plus iusto virtutem exoluas, & ob id ante statum deficiat. Age methodice laboranti Socrati victum quem medium vocas ministras, quo ad morbi vigorem posse sufficere æstimasti. Quid per illud verbum sufficere intelligis. An aliud ab eo quod Hyp. in Apho. intellexit, qui primus illo in hac re vsus est verbo. Cum ait συντεκμείρεται δὲ χρὴ καὶ τὸν νοσεῖντα εἰ ἐξαρκέσει τῆ διαίτη πρὸς τὸ ἀκμῶν τῆς νόσου, id est conijcere oportet laborantem si sufficiat cum victu ad statum ægritudinis. Vbi an perdurare possit tali victu toto inter medio tempore ad statum vsque intellexisse, ipse statim ostendit, in eo verbo quod sequitur καὶ πῶς τρον ἐκένος ἀποενδύσει πρὸς τρον, hoc est vtrum ille deficiat prius. Qua etiam si

DE VICTU FERBICIT.

gnificatione verbum illud intellexit Gal. vt ab expoſi-
 tione licet conijcere, victum ergo talem miniſtrare labo-
 ranti ſocrati intendis, quo perdurare poſſit toto inter-
 inedio tempore ad ſtatum vſque. Quod ſi id ſimplici-
 ter intelligas, verbi que ſignificationem minime reſtrin-
 gas, modo quocunq; ad ſtatum tali victu perducatur
 Socrates ſat eſſe. Quid ſi adeo imbecillis tui victus
 ope eo perueniat vt nulli quantum vis mitiſſimo mor-
 bo ſit aptus obſiſtere, nedum morbo maxime apud vi-
 gorem ſauiente. An te obtinuſſe putabis cum talem
 victum laboranti Socrati longam poſt meditationem in-
 ueneris. An hoc eſt cur palles. Forſan illud verbum
 ais, non fore ſimpliciter intelligendum, ſed ſufficere ad
 ſtatum vſque, tunc intelligis, cum apud vigorem aliqua-
 le agrotantis vires robur obtineant. Et ſi hoc detur,
 alia vtaris nota oportebit, rem indiuiduam nobis ſignifi-
 cante. Nam illud tuum aliquale nimis ample patet, nam
 ea via, ois craſſus victus ſocrati conueniret. Nullum q̄
 damnare poſſes victum ob craſſitiem. Quod ſi virium
 robur tantum expoſcas, vt morbificas poſſit debellare
 cauſas et morbi i curſibus obſiſtere. Ridiculum caput,
 ſi hoc quod poſtulas methodice præſtare victus poſſet,
 nulla eſſet adeo pernicioſa ægrotudo, qua non victus
 ope medicari poſſet. Quod ſi ita rem habere contēdas
 ſcias ſaltem, hoc tuum latuſſe Hyp. ſed iſs omiſſis ſu-
 teberis id ſaltem, apud morbi vigorem labores & ſym-
 ptomata multo vehemētiora fieri, quam ante, vt à ve-
 ſtro ſcriptum eſt Gal. cum dixit de vigore loquens,
 μεγίστεν του νοσηματος ως αν συμπίδωκοι, hoc eſt vi-

gor nihil aliud est, quam maximū morbi vt in Symptomatibus. Putas ergo sat esse qualicumque virium robore eo perducatur æger, cum tunc maximus sit morbi conflictus. An salubrius fore ægrotanti, si deamus operam vt citra morbi additionem, ægrotantē robustiorem quantum possimus ad statum perducamus. Quis hoc dānabit methodice, non tu, si vera & ægrotantibus salubria sequeris dogmata. Cūque hoc ita sit, finge Socratem citra sorbitionem ad statum sufficere posse, pocula ei ministrabis, vt pote quæ minus alimēti præstant. Scis ne eo victu Socratem sufficienti virium robore ad statum peruenturum, hoc quamuis iuranti tibi vix credam. Sorbitionibus quare non uteris. Nam ijs usus robustior esset apud vigorem. Forsan ais, quia in morbum addent. Vnde hoc scis quæso, an a distantia status id conijcis, uel potius a morbi dispositione uel acumine. Quod si dicas, cum statum præcognouero, fieri nequit quin morbi dispositionem cognoscam. Cedo, sed quod horum prius cognoueris dicas, nam id manifestius & certius scies. Ea enim quæ principiorum vicem obtinent, semper manifesta magis sunt, ijs quæ ab eis deducuntur. Cumque a morbi dispositione, status distantiam præcognoscas, morbi dispositionem euidētius cognosces, quam status distantiā. quare certius & magis citra errorē a morbi dispōne & acumine conijcies, an sorbitiones laborātī Socrati noceāt, q̄ si idem a distantia status iudicare velis, esset enim tuū non paucis erroribus iudicium obnoxium. Quare cum in inquisitione formæ victus, morbus non tanquam indi

DE VICTV FEBRICIT.

cans sed prohibens admittatur, vt rationales omnes fatentur. Prohibet autem inquatum victus in morbum, aut in eius auget symptomata. Id que cū à dispositione morbi euidentius dignoscatur, rectius esse à virtute & morbi dispositione, victus formam inuestigare, quàm à distantia status. Ad hæc vires corporum & si hora præsentis conicias, non ob id quales futuræ sint in posterum ab initio recte æstimari possunt. Nam multoties euenit, virtutes corporum exolui plusquam æstimarat medicus. Aut ob corporis habitum aut naturam aut ob morbi aliquod irritatorium symptoma. Quare si vt uitale robur seruetur, ideo cibus egrotantibus exhibetur. Hoc non similiter sed morbo procedente nonnunquam præter medici opinionem disponatur, fieri non potest vt à distantia status & à virium robore prout est in initio, conuenientem victum tum naturæ laborantis per totum morbi decursum ad statum vsque, tum morbo ob inæquales mutationes eliciamus. Sed sint omnia vt vis methodice. Scito non satis esse in arte medica, vera dogmata docuisse, nisi in artis operibus utilia fore egrotantibus probentur. Utilitas enim artis non est vera deserere, sed remedia inuenire quibus æger sanetur, aut inuetur. Neque satis esse si vera & utilia tradideris dogmata, sed tradere oportet via adeo perspicua, vt plebi si liceat res inoteseat. Sic enim id quod humano generi salubre speramus communissimum faciemus. Quod si aliter sit, demittenda esse ea dogmata, ad quæ percipienda, aut operibus probanda, difficilis datur via qua propter cum præcognitionis status difficilis admodum sit

sit scientia, & ab ijs solummodo adepta medicis, qui vires omnium quæ in arte sunt probe didicerint, memoriæ mandauerint, omnique diligentia in artis operibus se exercuerint. Pauci que cum tales existât, patet demittendam hanc viam esse, vt quæ à viris dūtatur doctissimis percipi possit. Quare cum facilius & certiori modo res inuestigari possit à morbi dispositione, manifestum est hanc viam eligendam esse in inuestigatione formæ victus.

CAP. VIII.

Quam non esse præter senis mentem paucis accipe, vt qui primus à morbi dispositione & virtutis robore, victus formam inuestigauerit in libro apho. Vbi ita scribit vbi morbus peracutus est & illico extremos labores habet extreme tenuissimo victu necessarium est vt. Per labores accessiones & symptomata intellexit quæ morbi dispositiones sunt. Maxime acuto morbo inediam adhibendam consuluit quæ extreme tenuissimus est victus. Et infra ait vbi vero non, sed conuenit crassius reficere, tantum sub condescendere oportet, quātum morbus extremis est mollicr. Quibus in verbis apertissime Hyp. victum à morbi dispositione seu constitutione inuestigasse videtur. In eo in super qui sequitur cum morbus inquit in suo constitit vigore, tenuissimo victu necessarium est vt. In quo maximum morbi esse in symptomatibus scimus. Eadem in commentarijs de ratione victus via, victus formam inuestigat. Vt in primo de pleuritide agens ita scribit, postea si dolor quispiam vel periculum comparuerit, sor-

bitionem dare nec multam neque crassam. sed post se-
 ptimum aut nonum si validus sit. Idē paulo ante aper-
 tius dixit, vbi autem dolor aliquis vexauerit, oximeli
 bibendum dabis. Sentis ex ijs duobus locis ex disposi-
 tione pleuritidis, victum per pocula ministrandum con-
 suluisse. Sed non solum a morbi dispositione competen-
 tem victum inuestigare docet, sed noxium ab eadem de-
 prehendi Hyp. docente eodem cōmentario. Vbi ita scri-
 bit. Præterea si lateris dolor assiduus est, calidis que
 fomentis non remittitur, sputum q̄ nō procedit, sed sum-
 mæ glutinosum sit, nisi quis dolorem vel alui subductio-
 ne vel secta vena, pro vtrius vis exigentia soluerit,
 ptisanam autem ita affectis dederit, præcipitem aget in
 mortem. Nec illud tanquam peculiare ptisane fore con-
 cipias, nam omnē sorbitionem & multo magis ea quæ
 comeduntur damnauit, stante tali morbi constitutione
 seu dispositione. Quod ipse statim monet, præbendunt
 inquit hæc, non solum si ptisana intempestiue vtantur,
 verum et multo magis si quippiam aliud ederint aut bi-
 berint, quod ptisana inconuenientius sit. Sed vt non te-
 ratur tempus in singulis citandis locis, unū adducamus
 in quo Hyp. omnes ad rectam victus institutionem sco-
 pos collegit. Ex quibus post virtutis robur, morbi di-
 spositionem innumerauit. Conycere inquit oportet &
 robur et morbi cuiusque dispositionē, hominis item natu-
 ram atque ægrotantis in victu consuetudinem, non in ci-
 bis solum, verum & in potibus &c. Sed hoc idem a
 Gal. audias tertio cōmentario eiusdem libri in exposi-
 tione illius. Tutius autem lôge &c. Ptisanam inquit totā

In 2. de rō-
 ne victus

porrigit his qui moderate habent. (Nō qui mitius quietius que habent, vt quidam perperam transtulit) solum uero cremorem ijs qui deterius degunt. Verum ijs qui periculosius acutius que laborant, potus solos. Ostendimus igitur in ijs quæ dicta sunt, uictus formā & morbi dispositione seu constitutione unā cum uirtutis robore secundum senis mentem inuestigandam esse.

Cap. IX.

Verum hæc non satis esse ad rectam uictus institutionem nisi ijs distantie status præcognitionem adiungas. Et si enim à morbi constitutione & à uirtutis robore uictū per pocula conuenientem esse scias in presenti, non tamen ex his duobus scire posses, citra status præcognitionem an cibo illo in posterum ægrotans sufficiat, citra magnum virium incommodum. Nam si alicuius pedestri itinere quingenta profecturi miliaria robur præsens consideres & unius diei iter sat esse si hominem pane & melle nutrias &c. Poterit enim eo cibo triginta pertransire ea die miliaria. Quod si reliquū vie consideres, crassiori sibi opus esse nutrimento iudicabis. Ob id igitur diuinus Hypoc. postquā morborum dispositionem recensisset, subintulit conycere autem oportet ægrotantem si sufficiat cum diæta ad statum ægritudinis. Non enim sat esse vt robur uirtutis quale nunc est consideres, & an talem uictum hodie citra virium sensibilem læsionem ferat, sed an toto inter medio tempore ad statum vsque ferre possit. Ob id Hyp. in cōsideratione uirtutis, status meminit à morbi igitur dispositione uictus formam primum.

DE VICTU FEBRICIT.

elicimus. Deinde virtutem laborantis inspiciamus. Terti-
 o distantiam status conijcimus. Demum aestimamus an
 eo victu quem morbi constitutio indicavit, virtus aegro-
 tantis ad statum citra magnum virium incommodum du-
 rare possit. Quapropter status distantiam præcogno-
 scere oportet ultra morbi constitutionem, ut recte aegro-
 tantibus victum diffinire possimus. In qua sententia Gal.
 esse scito in libro aphōrum in eo paroxismos & consi-
 stentias, ubi à duobus victus formam inuestigare docet
 nempe à virtute & morbi constitutione, in qua morbi
 dispositionem & status distantiam comprehendit. Cuius
 verba ita habent. Τὸ μὲν τῆς ὀλης διαίτης σχή-
 μα πρὸς δύο σκοποὺς ἀποβλέπων ἐποιεῖτο τὴν
 τὸ δύναμιν τῆς κέμωντος καὶ τὴν κερταίωσιν τοῦ
 νοσήματος ἢ γούρ ἔτε κερταξὺ ἔτε ὀξὺ ἔτε χρόνι-
 ον ἔσοιτο ἢ νόσημα κῆ ὀπλωίωκε μάλιστα τὴν ἀκμὴν
 ἀπολήψεται, τὴν κερταίωσιν ἐστὶ τῆς νοσήματος σκο-
 πεῖν, hoc est totius victus formam duos respiciens sco-
 pos instituit, aegrotantis nempe virtutem & morbi con-
 stitutionem, illud enim siue peracutus siue acutus siue
 chronicus morbus erit, & quando maxime in statu con-
 sistet, constōnem morbi est considerare. Vnde male qui-
 dam vertit hunc locum in hūc modum, nam si morbus
 sit peracutus, vel acutus vel longus &c. Litteræ sensum
 corrūpit & nō transtulit. Ex quibus verbis duo sub cō-
 stitutionis nomine comprehendisse Hyp. nempe morbi
 acumen, & status distantiam, aperte ostendit Gal. Ve-
 rum vnde peracutum & acutum cognoscas & discer-
 nas & eos qui inter hos medium obtinent locum infra

ostendemus.

CAP. X.

Ita determinatis. Morbo peracuto quique intra quartum diem terminandus sit vltimo tenuissimo victu utemur. Quem supra omnimodam sumus interpretati abstinentiam. Sic dixit Hyp. vbi peracutus morbus fuerit & statim vltimos labores habet, vltimo tenuissimo victu necessarium est uti. Per morbum qui statim vltimos labores affert, eum intellige qui intra dies quattuor finire debeat. Et subdit vbi vero non, pleniorum victum adhibebimus. Hoc est vbi morbus ab vltima symptomatum vehementia proxime degenerat, (qualé qui ad septimum terminantur, hñt) eo utemur victu, qui inedia proximus est, talis auté est victus per pocula vt melicratum, & similia. Huic tali victum per pocula ministrandum fore consentiente virtute asserit Gal. in expositiõe illius. Postea si dolor quisspiã etc. Vbi ita scribit, si enim validus ad septimum vsque diẽ fuerit, oximeli & melicratum & aquã dare satis erit. Per quã vt dixi tunc liberabitur & sanabitur. Idem dixit prima Apho. in quibus vero inquit non vltra primam septimanam protrahuntur, forti existente natura solo vtendum est melicrato &c. Qui vero morbo simpliciter acuto laborant, cuius terminus ad duas finitur septimanas crassa sorbitione, exempli causa, tota ptisana vti debent. Qui autem morbo acuto laborantes periculi magis participes fiunt, ad vndecimũ terminum habituri, tenui sorbitione alendi sunt, vt cremore ptisanæ. Hæc similiter secundum mentem sunt Gal. in libris

Primo de
tione victus.

DE VICTV FEBRICIT.

de ratione victus. Iis ergo qui peracuto morbo intra primos quattuor dies terminando laborant, omnimoda conuenire in diem. Cum vero eo morbo laborant qui ad septimum terminari debeat, pocula. Ex ijs duabus victus rationibus quæ ab Hyp. didicimus manifestum fit quibus vtraque sorbitio competat. Nam cum has quattuor victus rationes, acute ægrotantibus conuenire supra ostenderit, terminus que acutorum morborum xiiij. fit, manifestum fit quod vtraque sorbitio ijs competet morbis qui xi. & xiiij. terminum habituri sunt. Cunque ij qui xi. finiendi sunt morbi, grauius affligant, quàm qui xiiij. ijs tenuè exhibendâ, qui vero xiiij. crassam fore sorbitio nê manifestû est. Morborû igitur acutorû itra xiiij. diè terminandorum, huiusmodi est victus ratio à morbi constitutione diffinita. Hæc autem nihil aliud est quam morbi dispositio, terminos morborum diffiniens. Non immerito igitur ab huius termini distantia, victus ægrotantibus diffiniendi sunt. Cunque quattuor assignentur ab Hyp. in dies xiiij. quaternarij, qui primam sensibilem differentiam morborum in acumine præstant, quibusque vt plurimum terminari morbi acuti solent, singulis sua victus spetiem diffiniuit, prout morbi ad inuicem acumine differunt. Ita vt quattuor qui intra dies. xiiij. sunt terminis, quattuor similiter victus formæ respondeant.

G A P. XI.

SUPEREST nunc, quibus nam signis febrium singularis quæ ad quartum, & quæ ad septimum, & undecimum, & quartumdecimum terminum habituræ sint noscamus. Maxime enim conducit in arte medica sen

fu ea discernere quæ cognita ægrotantibus salutifera
 sunt. Deinde de virtutis robore sermonem faciemus,
 vt pote quod non minus indicatiuum est formæ vicius
 quam morbi constitutio ut infra ostendemus. Prius
 tamen vnum quærere oportet, an committendum sit
 aliquo in morbo ægrotantem diebus quattuor om-
 nimoda seruare inedia. Res ardua videtur profectò
 præter assuetudinem hominem incibatam ad diem quar-
 tum ducere. Nam vt Hyp. in libro secundo de ratione
 victus scribit, oportet disciplinam quæ conferat ex sa-
 norum victu facere. In cuius expositione Gal. ita ait si
 sanis læsionem afferant, repentine victus ad contraria
 mutationes, multo maiorẽ ægrotantibus. Ponamus igitur
 hominem sanum viribus valentem, aut inualidum, si ve-
 lis, ab assueto victu ad quattuor dierum inediã repẽ-
 te mutari. Qualem hunc vesperscente die quarta fore
 aestimas. Profectò si mortuus nõ fuerit, semi mortuus ia-
 cebit, collapsis viribus, qui an cibo & potu refici possit,
 necne, non parum dubito. Cum igitur hoc sano accidat,
 ex illa repentina mutatione, quid ægrotanti maius illo
 accidere potest nisi ipsa mors ex totidem dierum inea-
 dia. Res plena discrimine videtur, ægrotantem sine ci-
 bo & potu, ducere vsque peracuti morbi inclinationẽ.
 Qui ad quartum quandoq; ad quintum protrahi eius
 crisis potest. Vt Gal. visum est. Præterea tum morbi
 quibus inediã consulimus, maxime acuti sint, & ob id
 perniciosi, haud quaquam medicus vulgi caluniam effu-
 gere posset, si post quattuor dierum ieiunium morere-
 tur æger. Non quidem ob morbi vim, sed ob inediã.

n. s. v. ob . . .
 . inuictura

I. Aphog.

il. a. b. ob.

DE VICTV FEBRICIT.

mortem subsecutam vulgus clamaret. Vbi insuper hoc ab Hyp. didicimus. Et si longiorem hęc disceptatio sermonem exposulat, solum tamen eam quę ad rectam institutionem & ad ægrotantium commodum spectant attingam. Sequens summa rerum fastigia. Non omnem mutationem quę ægrotantibus repente accidit, molestio rem vs esse quàm sanis. Nam id nos sanorum experientia docet, prandium præter assuetudinem demittentes moleste ferentes. At febre si corripiantur facile eis esse prandium assuetum dimittere. In sola igitur dissimili siue disproportionali mutatione peius habent ægrotantes quàm sani. Vt si ab inedia vnius diei aut duorũ ad crassa cibaria mutatio fiat, peius habebunt ægrotantes quàm sani. Quod si à crasso victu ad inediam mutatio fiat, grauius ferent sani quàm ægrotantes. Ob id quod mutatio dissimilis est, mutatio enim victus ab inedia ad crassa cibaria, ad maius est, quàm ob rem maiori opus erat virium robore, ægrotantes vero dissimiliter mutantur nempe à maiori virium robore ad minus, quare molestius ferent. Hoc arbitror sensisse Hippo. cum ait mutare quidem bene habet non modicum recte sanè transferatur & mutatio. Illo verbo recte quod gręce ὀρθῶς dicitur proportionalem intellexit mutationem quam pluribus ostendit exemplis, hoc idem sed obscure admodum ut solet, dixit in eo textu qui ita incipit Πικροκτόν δὲ τοιοῦτὲ τὶ μέγος, hoc est iuuandam partem hanc sermone contrario. In cuius expositione Gal. verbum ὀρθῶς non interpretatus est. Sed dixit Hyp. non paucis ostendisse, quid per illud aduer-

2. de victu
scutorum.

Eodẽ 2. li.

bium indicare uoluisset. Tu ergo breuem habes de mutationibus repentinis sententiam, quam arbitror scriptis Hyp. conuenire. Quod de virium maximo detrimento ex quatuor dierum inedia dicitur, citra est. Noni hæbreum sex diebus abstinentem apud lusitanos & plures sunt qui trium dierum abstinentiam patiuntur, citra in signe incommodum negocia obeūtes sua. Quia in regens hæbreorum firmum valet præstare testimonium, vt quorum plurimi annuatim huiusmodi trium dierum abstinentia corporum absument libidines. Vnde ijs magnitudine morbi suadente citra vllum discrimen quatuor dierum inediam consulet medicus. Alijs vero propter in assuetudinem non nisi urgente morbi vehemētia, & virium imbecillitate id non dissuadente, tum corporis habitu tali vt ob pororum angustiam & cutis spissitudinem haud facile corpus effluat, præcipue media hieme hæc si coniungantur omnia, quattuor diebus hominem omnimoda seruare abstinentia non vereberis. Aliquo horum deficiente potum dato. Verum ad hæc forsā aliquis insurget, nā & si hæc duo cōcedātur. Nēpe cibum quantumcunq; tenuem ijs esse læsioni qui peracuto morbo laborant, vt insuperioribus initio huius operis demonstrauimus, & ab inedia quatuor dierum minus ægrotantes lædi quàm sanos, non constat ob hæc vtrum eorum magis conferat, aut minus lædat, nempe inedia, aut victus tenuissimus. Quod si ab Apho. locum argumētationis sumamus in paroxysmis subtrahere oportet &c. Dubitationis occasionem dederimus, nā in paroxysmis læsio quæ ex inedia vnius diei prouenit, par

DE VICTV FEBRICIT.

ua est, quæ vero à cibi oblatione, maior, nam cibus eo tempore sensibili nocumento esse solet. Inedia vero unius diei cum parum sano noceat, minus ægrotanti nocebit vt ostensum est. At in peracuto morbo & si cibus non parum lædat, magis fortasse quattuor dierum inedia nocebit. Nam scimus sani corporis robur à quattuor dierum abstinentia prosterni. quapropter cum alia ad id discernendum non detur via, de consuetudine rogare oportet. An unius aut duorum aut triū dierum inediam sustinuerit. Quod si parum fuisse læsum ostendat, audacter eum in cibatum ad dies quattuor seruabimus. Præsertim vbi corporis habitus talis fuerit ut non facile effluat. Quod si ægre ferre unius diei ieiunium dicat, huic non inediam sed uictum per pocula ministrabimus. Quod ad medicum spectat, sciendum in arte medica, neque curatiuam indicationem neque victus rationem à vulgi opinione sumi. Vnde pius medicus quod de se ipso Gal. scripsit, opinetur æquum est. Nescio inquit quo numine inspiratus, aut furare percitus, & famam vulgi contempsi & solo veritatis studio scientiæ que flagraui, nullam honestiorē possessionem esse ratus. Neque hoc extra mentem Hyp. est. Qui ita scribit non igitur intempestiuæ neque fortes vasorum inanitiones moliri, neque cum morbi vigent aut in flegmatia sunt, quicquam exhibere &c. Cum morbi vigor nihil aliud sit q̄ morbi in symptomatibus summum. Vt à Gal scriptum est, manifestum est peracutum morbum in quo vltima accidunt symptomata statim vigere, quapropter secundum senis mentem mi-

7. de mes-
thodo me-
dendi.

2. de rōne
victus.

1. Aphōr.

ministrandum non esse quicquam. Idem voluit alibi cum dixit. A diectioni autem ciborum intendendum multo minus, subtrahere vero saepenumero expedit cū æger sufficere possit, donec morbus maturus fiat. In Apho. præterea dixit. Vbi morbus peracutus est etc. Vltimo tenuissimo victu quem omnimodam sumus interpretati abstinentiam, utendum esse monet. Statim extremos habere labores intelligit, cum intra primos dies quatuor summus morbi futurus sit vigor, ut est sententia Galeni.

2. de rōne victus.

Aphōg 1.

CAP. XII.

Nec in ijs solum qui intra quartum diem terminantur morbis, uirtus est inspicienda, sed in alijs qui ad septimum, quos potibus nutriendos supra diximus. Quæ si imbecillis in præsentis sit, aut in posterum ante diem status imbecillum fore speras, non solum poculis hunc, sed tenui sorbitione nutries. Primum ex pulsa cognosces. Secundum ex corporis habitu, an facile transpirabili & ex tenui succorū substantia. Quæ in re consentit Gal. in expositione illius. Postea si dolor quispiam &c. Idem dixit in commento illius. Tenuis et exquisiti victus &c. Quæ si inquit naturæ robori nõ fidamus, ptisanæ utemur succo. Idem est in alijs iudicium, semper q̄ proxime crassiorem victum ministrabis cum vitalis facultas eum victum non ferat, quem morbi constitutio indicauit. Vitale autem robur cuius seruandi gratia nutrimus, ex pulsa cognoscendum diximus, quale in præsentis hora est. Quale autem erit in posterum, ex corporis habitu, nempe an raro an denso, & ex di-

lib. 1. de rōne victus.

Lib. 1. de victu acutum.

1. Aphōg.

lib. 1. de rōne victus.

lib. 1. de rōne victus.

DE VICTV FEBRICIT.

positione succorum, nempe an crassi an tenues, & ex consuetudine, id est an multum & multoties ædere sit solitus aut modicum & raro. Hæc omnia imis reconde sensibus nam ægrotantibus salutem & tibi gloriã haud quaquam inanem parient.

CAP. XIII.

NVnc quos peracutos qui ad quartum terminentur & quos acutos qui ad xiiij. & quos inter medios dixerã, vnde cognoscas audi. Morbum quem græci $\nu\epsilon\lambda\epsilon\upsilon$ dicunt nos uero peracutum interpretamur, & qui ad diem quartum finitur per vltima discernes symptomata. Talia autem sunt, cum alijs symptomatibus coniuncta est continua inquietatio. Quod nomen vt autor est Gal. in expositione illius si vero nudos habeat pedes &c. Indicat illos conflictari quouis iacentis habitu. Nec non alium ex alio mutari. Cuius causa prauis humoris copiam in principe parte, esse sciendum est. Ob cuius causam breui admodum terminantur ægri tudines, in quibus continua adest inquietatio, maligni humoris læsionem principe parte diutius non ferente. Ad hæc scire oportet vltima non posse dici symptomata si ægrotans vnum decubitus habitum seruet. Significat enim principes partes haud graui ter lædi. Gal. ob ventriculi oris malitiam, aut ob virtutis imbecillitatem inquietationem fieri scribit. Verum alibi in expositione illius interdum autem & cruda tũ a capite &c. ob multitudinem prauorum humorum quos græci $\iota\chi\acute{\alpha}\rho\alpha\sigma$ vocãt in uentriculo accidere ait. Verum quã obrem in prædictionibus $\alpha\lambda\upsilon\sigma\mu\omicron\nu$ inque

1. prædictionum.

1. prædictionum.

2. de ratione victus.

tationem appellet, in libro autem de victu acutorum
 ἀποδεικνύεται, & an aliqua inter vtrunque differentia
 sit presentis negotij non est referre. Nunc illud scito in
 quietationem vnum esse ex signis crifim indicantibus,
 vt à Gal. scriptum est. Nisi ob ægrotantis teneram na-
 turam accidat, ita vt à minimis præ delitijs se vinci ostē-
 dat. Inquietatio igitur continua coniuncta febrī morbū
 ad quartum terminat. Præcipue si temperatura, ætas,
 anni tempus, calida fuerint. Hūc peracutum esse morbū
 dices cum vltimis symptomatibus. Huic si vires con-
 stant nihil ministrabis. Quod si his non fidas, pocu-
 la exhibeto.

i. de crifib.

CAP. XIII.

His sic habitis signa percurrere oportet, quibus
 morborum singulos qui ad septimum, vndeci-
 mum, & quartumdecimum terminentur cogno-
 scas. Sed prius dicere qui proprie sunt morbi acuti oportebit.
 Et quo maxime deprehendantur signo, quod si omnibus acutis commune sit, manifestum est tale per se acutorum omnium leuissimum morbum efficere. At quod nam tale signum esse dicemus, nam id scire maxime conducit ad intellectum eorum quæ ab Hyp. scripta sunt, in eam artis partem quæ victus rationem docet, tum in eam maxime quæ prædicat. Hoc profectò sicut & reliqua ab Hyp. querendū, qui in primo de morbis vulgaribus commentario tertio acutissimos & maximos grauissimosque morbos ac præ cæteris omnibus lethales incontinua febre esse scribit. Quo in loco Gal. scribit quoquomodo inquit febrem continuam ac

i. de feb. t. 1.

i. de feb. t. 1.

DE VICTV FERBICIT.

eipias verus est sermo. Acutissimi enim morbi & maximi & grauissimi in ijs fiunt, qui proprie synochi hoc est continentes dicuntur febres. Et nihil minus in alijs quæ particularibus progrediuntur paroxysmis, principia augmenta status & inclinationes manifestas efficietes, neque ad integritatem desinentes, de quibus est satius hoc loco interpretari. Quoniam synochis proprie dictis in ijs contineri cõtingit, & non in synochis has. In quibus verbis aperte nos docet Gal. febris continuitatem acutos morbos efficere & hoc ipsum omnibus quæ acute & graues sunt febribus commune esse. Vt potest cum febris continuitas omnibus coniuncta sit. Cunque continuarum leuissima sit ea quæ periodice inuadit, principia augmenta status inclinationes apertas efficiens, manifestum est febrem continuam periodicam, primam & leuissimam acutorum morborum esse. Cũq; acutorum morborum terminum intra dies quattuordecim posuerit Hyp. manifestum est febrem continuam periodicã intra dies quattuordecim fore terminandam. Morbus igitur qui ad quartumdecimũ terminatur, a continuitate febris cognosces, vt Gal. scripsit in expositione illius. Secundum eandem rationem in mulieribus. Nec obstiterit esse morbos cum febris continuitate qui ad vicesimum terminentur, unde verisimile non videtur esse limitem acutorum quartumdecimũ esse sed vicesimum. Vt Gal. tetigit loco proxime citato. Præterea nec te perturbet, acutos morbos esse qui in quadraginta diebus iudicentur ut Hyp. docuit in eo spirationis facilitatem, Nam & si verum sit febres acutas in vis

3. f. dicitio-
num.

1. f. dicitio-
num.

ginti, & quadraginta diebus iudicari posse, non tollit quod dictum est ab Hyp. acutos morbos in quattuordecim diebus iudicari. Nam cum iudicationum modi quattuor sint, nempe ad salutem aut ad mortem ad melius aut ad peius ut a Gal. scriptum est in librũ de crifibus, manifestũ est fieri posse, ut acutus morbus intra quattuordecim ad melius aut ad peius iudicetur, apud vicesimum, aut quadragiesimum integra terminatione ad salutem aut ad mortem terminetur. Quare id verum esse semper, morbos acutos intra quattuordecim dies aliqua quattuor terminationum iudicari. Ut Gal. asseruit in eo. Acuti morbi in quattuordecim diebus iudicantur. Vbi ita scribit nullus enim inuentus est vnquam morbus qui ab initio velociter moueretur hunc transgredi terminum, quin aliquam ex dictis non acciperet mutationẽ. De eo igitur nobis termino sermo est, in quo ad salutem aut ad mortem aut ad melius aut ad peius subito mutantur ægrotantes. Firmiter que cũ Hyp. asserimus, febris continuitatem intra quattuordecim dies aliquam harum quattuor mutationum ostendere. Febrem que continuam periodicam hunc non transgredi terminum, citra aliquam quattuor iam dictarum mutationum.

CAP. XV.

INter medij vero eadem sortiuntur nomina, nam qui ad septimum aut citius terminantur per acutos vocauit Gal. loco iam citato. qui vero ad vndecimum acutos, aut exquisite acutos, qui ad quartumdecimum, simpliciter acutos dixit verum ut ille ait disceptatio de no

DE VICTV FEBRICIT.

3. Ad ictio-
num.

mine est, modo scias quæ nam sint symptomata quæ morbum ad septimum, & quæ ad vndecimum terminari faciant. Quod si febris continuitati à primo die dolor capitis adsit, & die quarta magis ingrauescat, ad septimum terminabitur. Sic Hyp. si quibus inquit horum cœpit dolor die primo, die quarto premuntur, maxime, & quinto, ad septimum solvuntur. Idem asserit eodem libro de acuto aurium dolore in febre continua ac vehementi, quibus si natu minores afficiantur, intra septimum aut morientur aut euadent. Natu tamen maiores quia minus febre & delirio infestantur, & quia minus acute dolent ob nerui duritiem, ultra septimum iudicantur. Ex his verbis Hippocratis & ex his quæ in libris de ratione victus & in de morbis vulgaribus scripsit, colligimus tria esse symptomata, quæ cum insignem adeptæ sunt vehementiam & continuitatē, morbum ad septimum terminant. Nempe dolor capitis, vigilia & delirium, si febre continuam comitentur. Ut melidiæ quæ decubuit iuxta ædem Iunonis contigit, de qua Hypp. In fine primi de morbis vulgaribus agit. Cui caput collum & pectus magnopere doluisse cum febre acuta scribit. Dolores que omnium horum perpetuos fuisse. Quam ait die septimo sudasse, febre & intermisisse. Vnde apparet iudicatam fuisse, ad melius. Item adolescentulum qui in mendacium foro decumbebat igne correptum fuisse scribit Hypp. in tertio de morbis vulgaribus, vigilias cum pateretur aliaque extialia signa haberet, ad septimum obijt. In cuius expositione Galenus refert hunc adolescentulum omnibus

nibus diebus nihil planè dormiuisse. Idem præterea mulieri abortione infantis à febre ardente correpta & vigilias patienti accidit. Nec obstiterit quod in eodem tertio prædictionum libro doloris capitis vehementis meminit, & continui cum febre de quo iudicium facit cum vicesimum diem transijt. Nam si Galenum in expositione legas, incondite locutum fuisse Hyp. audies. Sed recto ordine Hyp. sermonem texit in hunc modum. Capitis dolor vehemens & continuus cum febre si quod ex inditijs extiterit exitiosus integre læthalis est. Si vero ex ijs quæ didicisti de ægro conualituro speres, à principio quidem ad septimum vsque sanguinis enaribus fluorem expectato. Procedente vero tempore id etiam eueniet. Vnde fieri non potest vt dolor capitis vehemens & continuus cum febre, vltra septimum iudicium differat, quin aut ad Salutem, aut ad mortem, aut ad melius, aut ad peius mutationem faciat. Cum vero vltra septimum absque iudicio protrahitur, aut eius vehementiam, aut continuitatem deficere necesse est. Iis fidem præstat versio in octoginta volumina, quæ ita hêt. Dû autem validus & recens dolor fuerit, sanguinis de naribus eruptionem apud septimum expectato &c. Ac si velit post septimum iudicium si protrahatur, ob id esse, quod in validus dolor erat. Morbi autem qui ad vndecimum iudicantur mediæ vehementiæ sunt, inter eos qui ad septimum terminantur & eos quos simpliciter acutos diximus, qui ad quartumdecimum finiuntur. Propria autem signa quibus discernere eos possis non dantur. Verum per ea quæ diximus

DE VICTV FEBRICIT.

Symptomata septem dierum terminum ostendentia si die tertio inceperint apud quintum vero vehementius molestauerint, morbum discernes ad nonum aut vndecimum terminandum. Quod ab Hypp. didicimus loca iam citato hoc modo, si quinto inceperit & vndecimo magis fluctuauerit, terminum ad quartumdecimum designabit. Sed simul cum ijs temporis constitutionem considerare oportet. Quod si morbo conueniat, fiduciam maiorem habebis, quod intra perscriptum finietur terminum. Quod si contraria sit qualitatis nempe frigidum & humidum, scito morbum ad vltiorē protrahendum quaternarium. Huius autor est Gal. in expositione illius circa arcturum multis facta est iudicatio in statu tertio, simile est prima Apho. vbi astatē dixit morbos breuiare hiemem producere. Considerationem etiam temperamenti aegrotantis habitus & regionis non præmittas vt singulorum morborum terminos artificiali possis coniectura conijcere. Quod de dolore capitis qui tertio inceperit & quinto magis fluctuauerit diximus, de vigilia & delirio intelligas oportet. Horum quodlibet si die tertio inceperint, & quinto vehementius affligant, apud vndecimum morbus terminabitur. Verum quia symptomata quæ acutum aut peracutum morbum reddunt, cum feбри continuæ coniunguntur, à quibus terminum conijciendum supra docuimus solent diuersimode in morbis mutari, ita vt non semel unam in somnem agat aegrotans. Sequenti dormiat. Nunc deliret, modo mentis compos videatur. Diebus accessionis caput doleat, intermissionis cesset, aut mi

3. dicitio
tum.

In i amor
bis vulgaris
bus cometa
tio 2.

mus torqueatur, quonā pacto ex ijs terminus conijci possit forsan quis dubitabit. Verum si ea quæ supra diximus, recte quis percipiat, huic dubitationi locum non esse intelliget. Nam cum vigilia continua acute febrī cōtinuitur, aut dolor capitis vehemens continuus affligit, morbū ad septimum terminandū diximus. Quod si vigiliarum aut doloris delirij ue continuitas cessent, intelleges horum symptomatum ratione, morbum vltra septimum terminandum. Alia obiter Symptomata consules, & febris magnitudinem & eius motus velocitatem, a quibus omnibus an ad vndecimum, aut ad quartumdecimum terminari morbus debeat conijcies. Sat tibi est ad victus formam inueniendam, quibus nam signis morbos qui ad quartum, & qui ad septimum, vndecimum, & quartumdecimum terminantur cognoscas.

CAP. XVI.

Verum ad victus formam inueniendam parum referre an diebus intermedijs terminus accidat.

Eadem enim victus forma vteris, cum morbus ad diem nonum, aut ad vndecimum, terminari debeat.

Item eodem victu cum ad tertiūdecimū, aut quartūdecimum finiendus sit. Nec hoc præter senis mentem est,

qui eodem victu vtitur, nempe poculis, si septimo aut nono terminari morbus debeat. Cum dixit sed post septimum aut nonum si validus sit. Sentis ex ijs verbis

Hyp. eadem victus forma vsum fuisse cum morbus ad septimum, aut ad nonum terminum habiturus esset. Gra-

niter autem errabis, si morbus ad quartum terminandus sit, agrotantē eo victu nutrias qui morbis ad duas

DE VICTV FEBRICIT.

Septimanas finiendis conuenit, Minus autem lædes si eor-
 utaris quo ad undecim dierum morbos utimur. Multo
 autem minus si eo qui septem dierum termino con-
 uenit. Porro discernere morbum qui ad quartum ter-
 minabitur, ab eo qui ad quartumdecimum, aut undeci-
 mum facillimum est. Non aliter quàm si grauissimasym-
 ptomata & febres ardentissimas ab ijs discernas, quæ
 mitiores multo sunt febres, & augmenta & decremen-
 ta manifesta habent. Et nullum sæuum sortiuntur sym-
 ptoma. Hæc autem ab ijs quæ morbum intra septimum
 terminari faciunt symptomatibus, separare, facile ijs est
 qui in artis operibus mentem exercitarunt.

CAP. XVII.

Sed interim dum vsus in ijs comparas, febres tibi
 indicabo quibus prædicti termini adaptentur. Ut
 initu huius meditationis habeas. Causus legitimus hoc
 est febris ardens, quæ à bile impermixta ortum habet,
 febris præterea quam synocham recentiores nūcupant,
 si cum inquietatione coniuncta sit, ad quartum termina-
 bitur. Eadem vero si cum vigilijs, aut capitis dolore,
 aut delirio, continuis fiant, intra septimum. Febres con-
 tinuæ quarum in die quietiori symptomata ægrotantē
 utcunque molestant, ad undecimum. Quarū vero apud
 inclinationem febris symptomata omnino euanescent,
 ad quartumdecimum. Hæc nō sunt præter senis mentē,
 ab ijs enim quæ dixit in libris de ratione victus, & in-
 de morbis vulgaribus colligere ea licet. Quibus igitur
 ardentibus febres cum inquietatione fiunt, si robusta
 sint virtute, & habitu denso, difficulter spirabili præ-

eipue si abstinentiam longam citra insigne incommodum pati assueti sint, hos in omni seruabis inedia. Si aliquod deficiat, nempe virtus sit imbecillis, aut habitus rarus, facilis resolutionis, aut humores nimium tenues, potibus hunc nutries. Quod si febris ardens citra inquietationem sit, & vigilijs torqueat, virtuteque valenti & reliquis vt oportet habentibus, pocula ministrato. Quod si illorum virtuti non fidas, aut in presenti aut in posterum, tenuem sorbitionem exhibeto. Febrim autem cuius symptomata in die tranquilliori non quiescunt, si cum robore virtutis accidant, tenui sorbitione. Quod si ob imbecillitatem presentem aut ob habitum rarum in posterum illum non posse sufficere spes, precipue si multo sit cibo assuetus, & humores tenues fuerint, crassa sorbitione hunc nutries. Quod si febris continua sit, cuius symptomata in die quietiori omnino euanescent, crassa sorbitione ales. Quod si imbecillis fuerit virtus, aut habitus rarus aut tenues humores affuerint, aut multo cibo assuetus sit, precipue si hiems fuerit, huic comedendum dabis. Quod facilis sit coctionis, quorum omnium infra latius meminero cum de victus singularum febrium sermonem fecero. Ceterum cum in libris Hyp. de morbis vulgaribus legamus, plures eorum quos describit egrotantes ab initio morbo acuto laborare tali symptomatum vehementia, vt videantur intra septimum terminum habituri. Rursus que mitiores sunt citra crism, aut intermittunt omnino, & cessant aliquot diebus, & rursus redeunt, & vehementer affligunt. Horum aliquot ad vigesimum, no

DE VICTV FEBRICIT.

nullos ad quadragesimum, & sexagesimū, & ad octuagesimum absolute fuisse terminatos scribit, quoniam victu hos nutrire oporteat forsā quis dubitabit. Dum morbus vehementiam peracuti seruat, victum peracuti morbi ministrabis. Cūque mitior est aut intermittit omnino, ab intermissione numeratis duobus diebus, victū ei medium exhibebis. Hunc intelligo qui inter duos extremos medius est, quorum alter est victus qui inchoanti morbo conueniebat, alter est quem secunda dispositio exigit. Vt exempli causa si morbus tali incepit vehementia vt victus per pocula ei conueniat, nunc vero citra crīsim mitior factus est, ita vt præsenti remissioni crassa conueniat sorbitio, duos à remissione dies spectabis absque victus in mutatione, ab ijs tenui sorbitione hunc nutrias. Quæ media est inter pocula & crassam sorbitionem. Quòd si secundum accidat, ad duos similiter dies victum non immutabis. Post vero, crassa sorbitione hominem nutries ad dies septem. Quod si in ijs non redierit morbus, crassiore cibum huic ministrabis, ceticos semper præcauēs dies. Horum partē ab Hyp. didicimus, nempe illud, duos esse expectandos dies absque victus immutatione, nempe parem & imparē, vt in pri. de rōne victus in acutis scribitur. Vbi ait sed maxime duos ab iudicatione dies &c. In cuius expositione Gal. ita scribit, tutum igitur est etiam si morbus iudicatus fuerit, ad duos vsque dies diligentem victus rationem qua æger vsus fuerit seruare. Præteritis autem ab iudicatione duobus diebus iam securum est. plenius cibare &c. Cum ergo in ijs morbis in quibus iu.

dicium est factum duos obseruare iubeat dies parē
 & imparē ob timorem accessionum, multo causatius il
 lud obseruandum fore in ijs qui citra iudicium intermi
 serunt. Reliquum discimus mōstrante ratione.

CAP. XVIII.

Sic igitur victus formam à duobus inuestigandam
 diffiniuimus. Nempe à virtus robore & à morbi
 constitutione in qua duo comprehendimus, nem
 pe morbi dispositionem an peracutus an acutus aut qui
 medio loco est, & quando ad statum peruenturus sit.
 Facultatis autem vitalis seruandæ cuius gratia nutris
 mus, prout est in hora præsentis expulsu conijciendum
 robur fore. Quale vero erit in posterum, ex habitu
 denso aut raro & ex humorum tenuitate aut crassitie
 & ex assuetudine. Cæterum per morbi constitutionē,
 seu dispositionem an peracutus, an acutus, & quan
 do maxime ad statum peruenturus sit intelleximus.
 Ad id cognoscendum præcepimus quæ nam symptoma
 ta, morborum singuli afferant considerare. Vt ex ijs
 an ad quartum, aut ad septimum, vndecimum, aut ad
 quartumdecimum morbus terminari debeat sciamus.
 Ab huius distantia victus formam inuenire docuimus.
 At secundum Hyp. doctrinam in Apho. secundum
 quod status prope aut longe est victus formam inuesti
 gandam docet. Status autem distantiam non ex sym
 ptomatibus quæ morbos comitantur, sed ex signis co
 ctionis præcognoscere docet Gal. in libris de Crisibus.
 Præterea ipse Hyp. ab eisdem coctionis signis morbum
 breuem aut longum fore dicit. Vt sputum sub rubeum

DE VICTV FEBRICIT.

Primo de
rōne victus.
in acutis.

In de mor-
bis vulgaris
bus primo.

¶ de ratiōe
victus.

¶ de crifib.

si statim appareat inchoātem abbreviat. Idem dixit ali-
bi, nempe quæ citius magis que madescunt, iudicationis
denunciant celeritatem. Quæ vero tardius, minus que,
tardiozem significat iudicationem. Et alibi coctionem
dixit, velocitatem crisis & salutem certam significare.
Loca præterea quæ citauimus Hyp. ad cognoscendam
termini distantiam, omnia crifim spectant, & non mor-
bi statum. Quod autem hæc duo differant, manifestum
est. Si ergo à crifis distantia victus formam sumeres,
necessum esset, vt quanto propius ægrotans crifis hore
accesserit, tanto subtiliorem victum ei ministres. Et
quanto longius, crassiozem. Vt doctrina est Hyp. at hu-
ius contrarium inuenimus ab Hyp. scriptum in hæc ver-
ba. Et quanto maior fuerit expurgatio, tanto magis ad
crifim vsque dare oportet. Præterea in textu immedia-
te quarto loco præcedente, ita ait, nempe si morbus sic-
cior quam vt quispiam existimet fuerit, non multum da-
re oportet, sed ante sorbitionem vel mulsam vel vinum
propinare expedit. Manifestum est ex loco immediate
citato, quod quanto morbus est siccior, hoc est magis
crudus, tanto longius à crife distat. Et quanto humidior
hoc est coctionis magis recipit, tanto propius accedit.
Vñ ex ijs apparet secundū mentem Hyp. victus formā
penes crifis distantiam inuestigandā non esse. Sympto-
mata vero quorum mentionem fecimus, nempe inquieta-
tio, vigilia, dolor capitis, & delirium, omnia sunt signa
crifim indicantia. Vt à Gal. scriptum est. Porro insti-
tueram ijs supersedere quæ maiori otio ad eorum exa-
ctam speculationem indigent.

Verum ne in hoc soluendo nodo agitandi men-
 tem alicui detur occasio. Hac in re quod intel-
 lectus meus capit referam, ne quid speculatio-
 ni desit, vt obiter studiosos in hanc inuestigationem
 prouocemus. Multa quidem in disceptatione inuoluuntur
 quæ dissimilis sunt rationis & diuersa indigent
 oratione. Sed vt recta procedat disceptatio, Cice-
 ronius insequar præceptum. Tria sunt quæ inconten-
 tionem vocauimus, nempe statum, crisim, & terminum
 morborum quem ex symptomatibus præcognoscen-
 dum diximus. Notiones singulorum præmitteremus, vt
 sciamus de quo disputare intendimus. Statum si-
 ue vigorem qui græce ἀνάξις dicitur, triplicem esse
 nempe statum quo ad symptomata, & statum quo ad
 dispositionem, & quo ad coctionem materiæ. Primum
 maximū esse morbi vt in symptomatibus scripsit Gal.
 Quod autem addidit præpositionem vt, voluit signifi-
 care superlatiuum non ad morbi dispositionem sed ad
 symptomatum magnitudinem referendum. Vt ipse aper-
 tius scripsit in expositione illius circa principia & fi-
 nes &c. vbi ita scribit. Symptomata omnia circa princi-
 pia & fines dicit esse imbecilliora, nempe paroxismos
 febrium, vigilias & dolores festidium & sitim sicuti
 ipsas dispositiones in quibus hæc fiunt apud statum ne-
 cesse est meliores esse, in ijs qui seruari debent. Ex ijs
 manifestum est secundū Gal. mentem, illud maximum
 morbi, non esse ad dispositionem referendum, sed ad
 symptomatum magnitudinem. Habent præterea singu-

Aphōr. I.

2. Aphōr.

DE VICTV FEBRICIT.

la affectionum secundum varias dispositiones, sua tempora, nempe initium incrementū statum et declinationē. vt si febris sit, cum primum in vehementiam in anticipationem & durationem addit, augmentum manifestū est. Cunque omnia maxime auclta sunt, statum. Declinatio cum iam dicta imminuuntur. Hoc colligimus a Gal. multis in locis tum præcipue in expositione illius paroxisimos & consistentias &c. Quod si inflammatio sit, distinguuntur tempora penes tumoris magnitudinis incrementum. Dicitur que hæc temporum distinctio, quo ad morbi dispositionem. vt ex Gal. licet colligere, cum ait in hunc modum. Ponatur igitur primum principium inquire, quis negauerit generationē ipsius toto illo tēpore esse quo pars sanguinolenta substantia repletur, siue enim propter coincidentiam huiusmodi contingit, siue propter obstructionem omnium vasorum, siue ob circumstantiam quandam tumorum in poris, siue vt nos docuimus in libro de inæquali temperie, & in cōmentarijs de tumoribus præter naturam, abundantia sanguinis in particula consistit oborta flegmone, hoc erit primum tempus in quo impletur particula, magnitudini affectus subiecta. Quando autem in fluxus cessauerit, & quod in flegminante particula continetur putrescere inceperit, calor quidam ob putredinē nascitur, & fusio implens propter calorem ob quem spiritus generatur, ob hæc ambo magis quàm antea distenditur etiam si nihil insuat, hoc secundum tempus est augmenti flegmone. Porro cum in pus iam vertitur, maximi sanè dolores tunc apprehēdunt. Circa enim ge-

In lib. de 4.
morbi tēpo
ribus.

Lib. de totis
us morbi tē
poribus.

nerationes saniei labores & febres magis accidunt q̄
 facta. Vocatur status affectionis huiusmodi tempus. Si
 autem in sanie[m] versa vel resoluta fuerit, minorem
 tumorem & tensionem ostendit, principium inclinatio-
 nis hoc ipsum est. Distinguantur etiam tempora penes
 materię coctionem, vt cum cruda est principium sit. Cū
 vero signum incipiētis aut debilis coctionis fuerit, prin-
 cipium transisse scies, augmentum que principium su-
 mere, cūq; maxime coctio completur, statum esse. Cūq;
 complete, signum iam appareat statum præterisse si-
 gnificatur. Hęc omnia sunt de mente eius in libris de cri-
 sibus & in libro de totius morbi tēporibus. Vbi princi-
 pium dicit esse cruditatē molestatiū humorum quan-
 do coqui incipiunt, principium finiri, secundum tempus
 quod incrementum vocatur accedere. Quando autem
 coctio ipsa maxime completur, status tempus esse. Dein-
 cept declinatio in qua cessare iam magnitudinem sym-
 ptomatum & abundantiam coctorum scribit. Coinci-
 dunt hęc aliquando, nempe status quo ad dispositionē
 & quo ad symptomata, vt in morbo laterali, in quo an-
 tequā scicare incipiant, maxima tunc vigent sympto-
 mata & inflammationis tumor maximus. Cūq; scicare
 inceperint, vtraque imminuuntur, & tumor & sym-
 ptomata. Vt à Gal. scriptum est i hęc verba. Sæpius au-
 tem adinuicem coaugentur & coniunguntur sympto-
 matum magnitudines & dispositiones, & fiunt in ijs
 slegmonis, in quibus pus effluit quod iam cōfectum est,
 vt in vulneribus quibusdam fieri consuevit, & in peri-
 pneumonijs & in pleuritidibus que. Quandoque di-

In fine tertii
 de rōne vi-
 ctus.

DE VICTV FEBRICIT.

uersis contingunt temporibus vterque status dispositio nis & symptomatum. Vt ab eodem sumitur loco cita to. Vbi ita scribit, sæpe quidem dispositio ipsa secundū quam infirmantur facilior est. Symptomata vero auzē tur, quemadmodum in flegminantibus particulis vt ipse dixit circa generationes saniei dolores & febres co incidunt magis quam facta. Hæc ille, in quibus verbis vult, circa saniei generationem augmentum fieri quo ad symptomata, quo tpe dissonem iam imminui vide tur innuere. Dispositio autem secundum quam ille in firmatur, cum tumor sit præter naturam, hunc apud sa niei generationem iam imminui ostendit. cuius contra rium dixisse videtur in libro de Totius morbi tempori bus loco iam nobis supra citato, quod tu considera. Ha bes ergo ex omnibus ijs, quod penes tria distinguuntur tempora morborum, nempe penes morbum, eius cau sam, & symptomata. Ceterum quomodo huiusmodi tem pora in morbis misceantur, & quibus in morbis singu la mixtiones accidant, infra tagemus, quantum ad victus inuentionem opus fuerit. Gal. igitur in libris de Crisi bus, & in libro de Totius morbi temporibus penes co ctionem & cruditatem materiae, tempora distinguere videtur. In libro vero Aphorismorum penes sympto matum magnitudinem. In tertio de ratione victus se cundum dispositionem.

CAP. XX.

CRISIM ὁ ξυρροπον οὐ νοση μεταβολῶ πρὸς ὑγείαν ἢ θανάτην εἶναι, hoc est crisis subito ver gentem esse in morbo mutationem ad salutem, aut ad

mortem, dicit Gal. in libro secundo Aphorismorū. Verum per Crisim Hypp. multoties subitam intellexit morbi solutionē. Ut in libro de ratione victus primo. Vbi Gal. in expositione per Crisim dixit, vel perfectā morbi solutionem, vel mutationem eam, quæ usqueadēo insignis sit, ut æger periculum omne euaserit. Accipitur crisis nomē nonnūquam, ut vtrunque complectatur, nempe subitam mutationem & morbi solutionem. Et est quæ præcipue crisis dicitur, quod Gal. scripsit in hæc verba. Eas igitur quæ cum magno & repentino certamine sunt morborum solutiones, quas præcipue crises nominare dicebamus &c. Cæterum hæc tertia crisis acceptio, in perfectam & in imperfectam diuiditur. Primam morbi esse subitam solutionem cum effatu digna excretionē, & non modica huic antecedente in ærotantis corpore perturbatione. Secundā, cui à iam dictis vnum deest, quod non integre à morbo liberat. Ita ut crisis perfecta bona, subita sit morbi solutio, imperfecta bona, subita morbi diminutio. Has duas crises, perturbationes in corpore ærotantium non modice, & effatu dignę excretionēs comitantur. Totidē diuisiones in bonas et crises malas efficere licet, nepe perfectā malam ad mortē, eandem rursus imperfectā ad penus. Hæc oīa scito esse secundū mētem Gal. Crisim igitur prout est subita mutatio ad salutem vel ad mortem fieri, natura separante à bonis mala, & ad excernendum præparante. Rationabiliter igitur in tali perturbatione grauius se habēt laborantes, & maximis tunc afficiuntur symptomatibus. Quorum cum tres sint causæ, nem

2. de crisib.
cap. 11.

3. de crisib.
cap. 7.

DE VICTV FERBICIT.

pe natura, morbus, vel eius causa, & natura & morbus simul. Quæ morbum insequuntur symptomata πρὸ νόσου μόνον, id est symptomata per quæ morbus cognoscitur. Hæc in crescente morbo augentur & inclinante imminuuntur. Quæ vero ab ipsa sunt natura, dicuntur ὑγιήματα hoc est crisis symptomata. Quorum meminit Hyp. varijs in locis, quod vero à natura fiant, Gal. docet in expositione illius hæc si ab initio non apparuerint, ubi ita scribit. Ergo quoties natura ad excretionem properat, effatu digna in corpore fit pmutatio, ob quæ symptomata huiusmodi cum manifestissimis coctionis signis apparent. Quæ tertio sunt loco symptomata, pugnam insequuntur naturæ morbificas debellantis causas. Prout pugna acerbior est, vehementiora fiunt symptomata. Cunque natura sua maxima vi ultimæque conatu contra morbum pugnat, maxime & ultima fieri. Ad hoc tertium symptomatum genus reducuntur dolores & febres quæ apud generationem fiunt saniei. Nā hæc à duabus contrarijs generatur causis, nempe à calore naturali coquente, & à præter naturam calore putrefaciente. Vt à Gal. scriptum est. quod si ob sanguinis incensionem, dolores & febres fieri quispiam assèrat, cunque perfecte incensum est residuum ipsius saniei fieri, quemadmodum incensis lignis cinerem, ob idque dolores & febres sedari. Cedo sed si res exalte consideretur, huius incensionis causam non solam humoris putredinem esse, sed pugnam inter naturam coquentem & morbum putrefacientem inueniet. Cunque altero vincente cessat conflictus & pugna, remittuntur &

2. de rēte
victus.

In fine pri. p
dictionū &
2. Aghōr.

Symptomata: Remanent autem ea quæ saniei acutam qualitatem & particulae tensionem insequuntur. Ob hoc dixit circa generationem saniei dolores & febres accidunt magis quam facta. Non enim ob aliud addidit Hyp. illud verbum magis quam facta, nisi ut ob naturæ pugnam contra morbi materiam provenire symptomata ostenderet. An non huius validum est argumentum id quod ijs contingit qui exitialiter laborant. Qui dum natura vires habet ut contra morbum pugnet & eius incurribus obsistat, gravissima ferunt symptomata & labores. Cûque natura ex certamine vincitur, videntur ab eo tempore minus inquietari, & haud gravissimis consistari. Ut ijs contingit qui obscuris & blandis & contrestabilibus desipientijs laborant. De quibus Hyp. agit in primo prorrhetici. Ad hoc item genus reducuntur ea quæ in salubri morbo apud statum fiunt symptomata, & febrium vehementiores paroxysmi, cum manifestissimis coctionis signis. Talia ergo symptomata, & febres non ob maiorem materiae putrefactionem, sed ob maiorem pugnam inter naturam & morbum in obtinendo materiae apparatu. De ijs alibi latius.

CAP. XXI.

Terminum quem supra posuimus victus formæ indicem esse intelligo, illum dierum numerum quibus egrotantis robur morbi acumen & eius symptomata ferre possit, citra aliquam quattuor cresium à nobis supra descriptarum. Ut exempli causa si quis aliquis continentium febrium cum vigilijs continuis laborat æstate, iuuenis, calidi temperamenti. Coniicias q

DE VICTU FEBRICIT.

ægotantem ultra septimum ferre non posse prædicti morbi vehementiam, citra aliquã quattuor cristum, nempe ad salutem, aut mortem, aut ad melius, aut peius, tali ægotanti dies septem terminum esse victus formam in dicantem dicimus. Sed de qua nam trium acceptionum status intellexisse Hyp. asseremus in Aphorismo, cum iubet ægotantem considerare si sufficiat ad statum vsque cum victu necne. Et primum inquiramus an de statu quo ad materiæ coctionem intelligat. Quod esse rationes negant, nam status quo ad materiæ coctionem in nullo morbo certum nec definitum tempus habet, vt præcognosci possit. Finge Socratem salubri ægotare febrî vt continua tertiana, triplici de causa non dabitur tibi vt præcognoscas qñ pot. ssum, morbus hic in statu quo ad materiæ coctionem erit. Primo ob materiam morbi si diuersæ substantiæ sit, nam primo secundo & tertio die in subtiliorem laborante natura partem, iudicium facies de reliquo con simile. Et decipieris in status præcognitione & victu inueniendo. Secundo ob vires laborantis quæ initio valide erant, procedente autem morbo ob aliquam causam ultra opinionem imbecilliores fiant. Vnde grauis comittitur error. Nam inter initia æstimato ægotantis robore morbi coctionem ad talem dierum numerum coniecisti, frustraberis que ob naturæ insperatam imbecillitatem. Tertio ob tempus quo natura vacat humorum coctioni. Nam si Socrati multum & crasse substantiæ cibum vt comedat ministres, diutius immorabitur coctio, quam si sorbitionem crassam offeras. Citius

autem

autem si tenui sorbitiuncula dummodo virtus ab utroque seruetur Socratem alas. Nam cum minus natura in ciborum coctionem temporis expendit in morbi materiam operabitur quod reliquum est. Id maius est si tenuem cibum quam si crassum exhibeas. Alia Præterea accedit ratio quod crasso victu diutius immorentur coctiones eo, quod in morbi materiam fiat additio, cumq; singulis diebus eius augeatur copia, opus nature minus præualere necessum est. Tenui autem victu hoc non datur. Cum ergo pro victus forma tempus coctionis immutari possit, qualiter à statu coctionis victus formam recte conijcere possumus. Tan si super re instabile ædificia firma construere velles. Profectò ridiculum videtur esse quærere, a, per, b, quod quidem immutatur secundum a dispositionem. Insuper si ita esset, vt de statu quo ad materiæ coctionem intelligeret, inepte profectò ab Hyp. dictum esset, contemplari oportet ægrotantem si sufficiat cum victu ad statum ægritudinis, hoc est ad id temporis cū maxime cōplentur coctiones. Ad talem enim statum potestatis victus nō est, ægrum ducere. Quantocumque enim crasso nutrias victu ægrotantem, continget multoties vt ad statum, eum non perducas. Nam natura fortasse morbo inferior est. Quot sunt præterea ægritudines quæ ante coctionem ægrotantes occidunt. Qualiter igitur sollicitos nos reddit, admonens vt conijciamus si cum victu sufficiat æger ad statum quo ad coctionem, cū eo vsq; ægrotantem durare, virtutis robori, & morbi materiæ dispositioni, tribuendum sit, & non victui. Alium igitur in illis teti-

DE VICTV FEBRICIT.

1. de rōne
victus.

git statum verbis, ad quem vsque ægrotantem ducere in facultate sit victus. Iis fidem præstant quæ ipse alibi dixit, vbi crassio rem victum & copiosio rem ministrat, quanto morbus ad coctionem festinat, magis vero tenuem quanto ab hac longius distat. Iis quidem contrariū in Apho. dixisset si de statu quo ad coctionem verba eius intelligantur. Cæterum dispositionis statum non tetigisse ostendere opus non esse arbitror. Cum dispositio per se nullum præbeat iudicium nisi quatenus actiones lædat. Quæ quidem læsiones symptomata dicuntur. Non immerito igitur nec magnus nec parvus morbus dici potest, si læsionem actionum tollas. Neque enim victum, neque remediorum vllum afferas nisi recuperandarum actionum gratia. Nec dispositio ipsa per se nec noxam, aut periculum, nec mortem, ægrotanti afferet, nisi interuentu læsarum actionum. Ad hæc non est medicorum antiquorum vllus qui penes dispositionis status distantiam, victus formam inuestigandam pronunciet. De statu igitur symptomatum verba Hyp. intelligenda fore manifestum est. Iis fidem præstant quæ cunque Gal. de morbi temporibus in Aphorismis secundum mentem Hyp. scripsit, nempe statum esse maximum morbi vt in symptomatibus. Præterea in eo circa principia & fines omnia imbecilliora. Vbi declarat per illud verbum omnia imbecilliora, symptomata esse intelligenda. De principio etiam quod ad symptomata locutus est in Aphorismis, cocta medicari & mouere non cruda neque in principijs, vbi aperte ostendit, per principium morborum, aliud quàm cruditatem humoris in-

intellexisse. Videtur que solum tempora distinxisse Hypo-
 penes symptomatum magnitudinis incrementū, vbi-
 que de principio statuue morborum sermonem facit.
 Cui opinioni adheret quisquis diligenti lectione illius
 euoluat scripta. Cunque de materiæ dispositione loqui-
 tur, crudam, imperfecte coctam, & coctam dicit, vt de
 yrinis, sputis, egestionibus. Cum vero principium aut sta-
 tum scribit, symptomatum meminit. Verum multoties
 per principium tempus vsque ad tertium ægritudinis
 diem intelligit. Vt constat per Gal. in expositione illius
 si vero in morbo vetere &c. Significat aliquando prin-
 cipium, primum morbi insultum, quod latitudine caret.
 Cuius meminit Gal. loco citato & in expositione illius,
 paroxismos & consistētias. Verum prout est vnum ex
 quattuor morbi temporibus, symptomatum certam ma-
 gnitudinem significat, prout incrementum potest susci-
 pere. Verum vno loco videtur per morbi principium il-
 lud intellexisse tempus, in quo nodum existunt coctionis
 notæ, vt apparet in expositione illius hæc si ab initio
 morbi appareant &c.

I. f. dicitio-
 num.

I. Aphor. 2.

I. de ratione
 victus.

lib. de ratio-
 ne victus.

CAP. XXII.

Cum igitur ostensum sit per morbi vigorem, sta-
 tum quo ad symptomata intellexisse, superest
 considerare de quo nam symptomatum genere
 maxime sit intelligendum. Quod nec de ijs quæ acce-
 pta feruntur naturæ quæ ἄρσιονα dicuntur, nec de ijs
 quæ à morbo & natura circa materiæ apparatus pur-
 gnatibus proueniūt, ab Hyp. licet elicere in expositio-
 ne illius, modi autem & constitutiones &c. Vbi mor-

I. de mor-
 bis vulg.

DE VICTV FEBRICIT.

In de mor-
bis vulgaris
bus primo.
cōment. 3.

borum modos refert, ab initio vehementissime incipien-
tium. Quos Hyp. ab initio florere ait, & vigere, paula-
tim que remitti ad iudicationem vsque. Manifestum au-
tem est, quod ea quæ in morbis ab initio fiunt sympto-
mata, non ob pugnam naturæ cum morbo ob complen-
dam coctionem prouenire, aut ob maximos eius con-
tus cum materiam morbi extra corpus pellere nititur,
sed de ijs symptomatibus quæ morbum insequuntur,
cum ad maximam perueniunt magnitudinem, statū esse
intelligere oportet in doctrina Hyp. Qua via haberi
possit præcognitio maxime eorum magnitudinis conside-
remus oportet.

CAP. XXIII.

PRoinde duo sunt, quæ maxime finem magnitudo-
dini symptomatum imponant, vltimum resisten-
tiæ naturæ, & perfectæ morbi materiæ coctiones.
Causi siquidem, vigiliæ, tãto durabunt tempore, quan-
to laborantis virtus ferre possit. Cum vero vltra non
possit succumbit. Et sic fuit ea hora status quo ad sym-
ptomata, ob vltimam resistantiam naturæ. Quandoque
increscunt, quousq; natura, perfecta morbi coctione crisi-
sim faciat. Vltima ergo naturæ resistantia, & morbi co-
ctio, symptomatum incremento finem imponunt. Verū
cum multæ sint ægritudines, quæ citra coctionem in ab-
scessus terminentur. Vt Hyp. ait in expōne illius, qui te-
nuem crudam que vrinam diutius mingunt &c. Ratiō-
ni consentaneum non est, vt per coctionis notas, statum
quo ad symptomata prænoscamus. Præterea cum in su-
perioribus ostensum sit, tempus completæ coctionis in-

3. Edictio-
num,

anom ab. t
gluv id

tertium esse ob triplicem causam, æquum non est, ab eo quod in se indefinitum est, victus formam diffinire. A robore igitur ægotantis, & à symptomatum magnitudine et vehementia, statū conijciendū esse putamus. Exempli gratia. Socrate laborāte, mediocri febre acuta cum viriū robore, cuius symptomata nō cessant, sed continenter capitis dolore, vigilia, & siti, torquetur, morbi statum ad septimum fore diffiniam. Nam ad id temporis, Socratis virtus feret prædicti morbi symptomata. Et non vltra, citra aliquam quattuor crissum, ob quarum singulas symptomatum magnitudo imminuetur. Sis modo mecum, & perpende quā sit vtilissima huius termini præcognitio. Cum sciam Socratis morbum ad septimum vsque statum habiturum, & non vltra, talem victus formam ordinabo vt Socratem ad septimum seruare possit. Præterea dabo operam, vt coctiones ad id temporis compleantur, minus naturam cibo impediēdo. Hoc enim scire magni est momenti, & tempus simul quo compleri oportet. Sic enim artificis cuiuscunque artis cum aliquod agrediuntur opus, quod cito compleri oporteat, statim quærent quid agendum sit, & quanto temporis interuallo. Iuxta quod totum in partes diuidunt opus, in totidem que temporis spatium, ita vt in diarias partes operam diuidant. Cūque aliquid in diuisione errauerint, aut ob quācunque aliam causam minus compleuerint, id expeditiori diligentia ante præfinitum terminum suppleant. Sic profectō in arte medica maxime necessarium est, præcognoscere terminum ad quem vsque ægotantis virtus morbi acumen ferre pos-

DE VICTV FEBRICIT.

fit. Ad quem terminum dirigendi sunt victus. Talem præstabis, vt laborantem eo vsq̃ seruare possit. Tum vt spatium sit naturæ conficiendi coctiones ad præfixitum terminum. Cunque ex opera naturæ in primis quattuor diebus conieceris, naturam posse ad septimum coctiones complere, hominem seruandum esse scies. Quod si contrarium eueniat, moriturum in acuta ægritudine. Non solum igitur ad victus intentionem vtilissima est huius termini præcognitio, verum ad partem artis, quæ prædicat, validissimus est totius prædictionis scientiæ neruus. Absq̃ quo nihil certo posses prædicere.

CAP. XXIII.

VNde nã conicias iquies quot dies is q̃ ægrotat morbi acumen ferre poterit. Diuinus nos docuit Hyp. in scriptis suis post lógas, & diligentissimas, apud ægrotantes obseruationes id inuestigans. Acutas ægritudines dixit Hyp. in quattuordecim diebus iudicari, non quod omnium acutarũ crísim in quattadecima die fieri velit, sed crísim acutarum ad vsque quartamdecimã diem protrahi posse. Hunc terminum in acutis signauit. Nõ quia eo temporis interuallo coctiones perficere necessum sit naturam. Sed quia obseruauit quantumcunque robusti hominis naturam labores acuti morbi vltra dies quattuordecim citra aliquam quattuor crísim ferre non posse. Ob quam causam crísim hunc terminum vocauit, ac si diceret crísim futuræ terminũ. Nec hoc præter mentem Gal. est qui ita in eodem scribit. Quod sit necessarium ob morborum magnitudinem, ac symptomatum vehementiam, vel cito vi-

res prosterni adeo vt homo moriatur, vel si ad excretio-
nem humorum impetum faciat, & quos inuasit exupe-
ret bonam sequi crifim, si vero exuperetur malam. Pro-
pterea igitur inquit est impossibile, vt in lōgum tempus
iudicatio differatur in morbis acutis. Terminum igitur
in hisce omnibus Hyp. posuit duarum septimanarum,
tanquam nullus eorum vltius progrediatur. Verū an-
te quartādecimā diē multi iudicari possunt. In quibus
verbis Hyp. dicto promotus Gal. terminum attigit, quē
morbi acumen & virtutis tolerantia diffiniunt. Quid
aliud præterea vult cum in hunc modum scribit si qui
bus inquit horum cœpit dolor die primo, die quarto
præmsuntur maxime, & quinto, ad septimum soluentur
tur. Quid nam aliud iutelligit per dicta verba, quā
quod dictum est? nempe dolorem capitis vehementem
& continuum, naturam vltra septimum citra aliquam
quattuor crisiū ferre non posse. Vt melidiæ contigisse
scribit. Ipse præterea deterrimas dixit febres ac signis
affligentes difficilimis, quarta die aut citius interime-
re. Quantum autem ad prædictionem iuuet, iam dicti
termini præcognitio Hyp. ostēdit in hæc verba. Scea-
tio flaua nō multo permixta sanguini in pulmonis mor-
bo, si inter initia excernitur, salutaris admodum est, si se-
ptimo die vel tardius minus secura est. In cuius expo-
sitione, Gal. ita scribit, si vero screatio talis persistat
qualis ab initio erat ad diem septimum, periculum im-
minet exolutionis virium antequam morbus coquatur.
Ob eam rem minus securum videri dixit pluribus die-
bus permanere talem screationem. Idem adhuc aper-

3. prædictio-
num.

In libro de
morbis; vul-
garibus.

2. prædis-
ctio num.

DE VICTV FEBRICIT.

tius de vrina cruda, transactis aliquibus morbi diebus, persistente. De qua ita scripsit eodem libro. Si inquit multi temporis sit morbus & vrina talis persistat. Subintellige cruda, periculū est, quod non possit homo sufficere, quousq; coquatur vrina. Vides ne ex verbis Hyp. necessarium esse ad prædictionis scientiam, præcognoscere terminum ad quem vsque, ferre possit natura laborantis, morbum & eius acumen. Et postea adhuc cōferre cōtiones, vt quod futurū sit præcognoscamus.

CAP. XXV.

Manifestum igitur ex dictis est, statum de quo locutus est Hyp. in Apho. A quo victus formam inuestigandam diximus, terminum esse ad quem vsque, laborantis virtus morbi acumen, citra aliquam quattuor crisiū ferre possit. Quia vero terminus hic symptomatum incremento finem imponit, status ab Hyp. nuncupatur. Et quia tempus futuræ crisis longissimum complectitur, terminus crisis dicitur. Fiunt apud iam dictum terminum, maxima symptomata ob dictam causam, tum ob vltimos naturæ conatus. Potentiæ enim naturales necessitatem assumentes, fortius operantur, vt ostensum est in libris de facultatibus naturalibus. Multoties accidit vt morbi cōtiones ad præfinitū compleantur terminum, tunc triplici ratione symptomata augetur. Nempe ob statum symptomatum, tum ob vigentis cōtiones rationem, tum ob crisiū. Simul & tunc omnia tria symptomatum genera coincidere. Hoc in febribus continuis vsu venire comperimus. Aliquando contingit vt fiant & compleantur ante dictum ter-

minum coctiones, & solvatur morbus. Accidit que hoc
 ob materiae morigerationem, aut ob victum iusto magis
 tenuem. Ad primum spectat modum, quod dixit, simpli-
 cissimas febres, ac signis firmatas securissimis, quarta
 die aut citius desinere. Secundū attigit in Apho. ubi dixit
 contemplari igitur oportet ægotantem, si sufficiat cum
 victu ad statum, & nunquid prius ille deficiat, nec pos-
 sit cum victu perdurare, vel morbus ante deficiat, atq;
 obtundatur. De laborantis robore, & morbi acumine,
 factō iudicio, terminum coniecimus, ad quem vsque egro-
 tans morbi acumen citra aliquam quattuor crisiū fer-
 re poterat, eo vsque ducere, victum posse ægotan-
 tem. Quod si huic tenuem magis quam oporteat vi-
 ctum exhibeas, alterum duorum accidet. Aut ægro-
 tantis natura ob tenuitatem cibi alleviata, diutius morbi
 causæ vacans, citius hoc est ante præfinitum terminum
 coctiones complebit, & sic morbus solvetur ante sta-
 tum, in quo maxima futura erant symptomata, mor-
 bus que obtundetur, quod idem est ac hebetescat, hoc
 est nō perueniat ad vltimam incrementi magnitudinem.
 Aut eueniet, vt coctiones complere non potens natura,
 imbecillis facta ob cibi tenuitatem, deficiat ante dictum
 terminum. Quapropter, cum anceps sit euentus, cauē-
 dum est ne magis tenuem exhibeamus victum eo, qui
 ægotantem valeat ad præfinitum terminum ducere.
 Vocemus hunc victum medium clarioris sermonis gra-
 tia. Duo igitur considerare oportet, quisquis tenuiorē
 victum medio exhibiturus sit, nempe vtrum morbus,
 an æger prius deficiat. In bene morigeratis morbis,

3. prædic-
tionum.

DE VICTU FEBRICIT.

quorum materia parum à naturali symetria discesserit, credendum est tenui victu morbum & non virtutem defecturam, vt infra latius ostendemus cum de febre slegmatica à dulci aut naturali pituita eueniente nobis sermo fuerit. In ijs enim natura ob cibi tenuitatem magis morbo incumbente, futuras coctiones ante præfinitum terminum sperabimus, ob materiae morigerantiã. At in male morigeratis morbis quorum materia valenti sunt affecta putredine, tenuiorem victum medio ministrare caueo. Nam virtus potius quam morbus ante terminum præfinitum quem deinceps statum vocabimus deficiet, materia non cedente. Verum hoc tanquã vniuersale habeto dogma, victum exhibere qui seruare ægrotantem ad statum possit. Hoc tenuiorem non dabis nisi cum morbum defecturum, & non virtutem ægrotantis ante statum conieceris, hoc fiet si ante statum coquatur morbus. Hoc est quod Hyp. dixit contemplari igitur oportet ægrotantem si sufficiat cum victu vsque ad statum, & non quid prius ille deficiat nec possit cũ victu perdurare, vel morbus ante deficiat & hebetescat. Ex dictis licet colligere, morbi statum, & terminum quem morbi acumen & virtutis tolerantia definiunt & crisis terminum idem indicare. Hunc præcognoscendum: ex ijs quæ morbus affert symptomata, & non ex signis coctionis. Nec id cum dictis Hyp. pugnat, cum dixit coctionem velocitatem crisis & signum salutis certum portendere, neque cum scripsit alibi, quæ citius magis que madescunt iudicationis denuntiant celeritatem, neque ijs quæ Gal. in tertio de Crisibus scripsit.

In 1. d morbis vulgaribus.

Primo de ratione victus.

Aliud enim est *crisim* ipsam inquirere, & *crisis* terminū, nam *crisim* vtrum bona futura sit, & quando maxime, ex coctionis signis conijciendam esse opinamur. Quia naturali ordine coctio semper expulsionem præcedit. Terminus vero *crisis* non ex *ijs*, sed ex morbi vi & virtutis resistentia præcognoscitur. Primū per morbi symptomata, secundum per virtutis robur conijciemus. Hūc ergo terminum tanquam immobilem & firmum, præcognitione dignum esse, vt ab eo exhib. ndi victus, & prædictionis scientia sumatur. Quod vtrunq; adipisci potest facilius, coniectura habita huius termini, ex dictis manifestū est. Adhuc apertius illi fiet quæ quis in lectione Hyp. exercitatus fuerit.

CAP. XXVI.

Nequè obstiterit, si ab eo quò diximus termino victus formam summi conualituris pariter & morituris victus rationem diffiniret Hyp. Cum tamen huius contrarium asserat Gal. cum ita scribit Apho primo, quorum inquit summum vigorem excipit mors, in his ea solum artis parte quæ prædicit vtemur &c. Neque igitur curationem, neque victus rationem *ijs* adhibere consulit qui morituri sunt. Nōne hoc idem sequitur si penes statum quo ad coctiones victū diffinias, quot enim sunt, qui eo tempore quo maxime coctionis opus complementum recepturum sit, euia discedunt. Verum si rem altius consideremus, haud quaquam profectò sapientissimi viri autoritate dignum videtur esse putare, solum hæc dogmata de ratione victus scripisse Hyp. ad eos quos seruandos esse certo sciamus.

DE VICTV FEBRICIT.

Nam cum ars medica nil certi præstare possit, continget multoties vt felicia promittente medico, moriatur infirmus, & aliquoties sanetur præter medici opinionem. Nonne hæc facile credibilia sunt, vt pote cū nostra ætate plura horum exempla inter hominum conuentus adducantur. In quibus male audiunt medici. Quare crudelis hominis officio & non medici fungeretur, si artis opem seruandis negaret. Pravam præterea concipiendi de arte medica opinionem hominibus ansam præberemus, cum ij quos sanandos artis remedijs sumpserimus moriantur, quibus vero de eorum salute desperantes nil remedij attulerimus, sponte sanentur. Quare Hyp. autoritate dignius est putare, hæc dogmata de victus ratione, oībus tã qui euasuri sint, quàm qui morituri tradidisse ægrotantibus. Atque eo magis quod hæc artis medice pars, quæ victum docet, medicum ad quemcunque euentū solet insontem reddere. Non sic ea quæ de pharmacis agit, aut manualet docet operationem. Diximus in ijs quæ præcesserunt, à duobus victus formam accipiendam, nempe à morbi constitutione, in qua status distantia comprehenditur, & ab ægrotantis robore. Per statum terminum intelleximus, ad quem vsq; ægrotantis vires morbi acumen citra aliquam quattuor crisiū ferre possint. Principium q̄ huius termini inuentionis dedisse Hyp. nēpe, cū p̄symptomatū differentias, & eorundem veementias, singulis morbis suum diffiniunt terminum, ad quē usque incrementibus symptomatibus statum morbi esse, nisi coctiones præueniant. Ob quarum causam morbum solui ante statum intellexisse

Hyp. diximus. A dicto termino præcognito, victus formam inueniendam esse. Vnde si morbus ad quartum terminari debeat, sola abstinencia, si ad septimum poculis, si ad vndecimum tenui sorbitione, si ad quartumdecimum crassa, nutriendos esse ægrotantes. Ab ijs robur laborantium consulendum, an prædicta victus forma ad præfinitum terminum citra magnum virium detrimentum durare possit. Quod si tenui sorbitione eo seruari non posse existimemus, crassam ministrabimus, qua durare possit, erit que hæc ægrotanti medius victus. Tenui autem sorbitione qua æger durare non valet non vtemur, nisi cum senserimus morbum defecturum ante terminum, & non virtutem ægrotantis. Id quod contingere in bene morigeratis morbis, quorum materia parum à naturali symetria disce serit. In male morigeratis morbis, quorum materia valenti sunt affectu putredine, tenuiorem victum ministrare eo, qui ægrotatem ad præfinitum terminum ducat, summæ cauendum est.

CAP. XXVII.

NEquæ silenti præter eundem, omniâque dicta sunt, in ijs solummodo intelligenda esse morbis, qui posterius statum habituri sint. Quique leniter & summissim incipiunt, sub increscunt vero, et exacerbantur secundum singulos dies, aut alternos, circa crism vero abunde lucent. In ijs diximus à cõstitutione morbi, & robore ægrotantis, yna cum status distantia, victus formam inueniendam esse. Verum scire oportet, morborum esse duos alios modos, qui diuersam victus rationem indicant, ac longe illi dissimilem quam hucus-

DE VICTV FERBICIT.

que tradidimus . Quàm ob rem animum huc reuoca-
to studiose lectòr , quæ enim tibi dicenda paro , ad intel-
lectum eorum quæ ab Hyp. in libris de ratione victus,
& in libro Aphorismorum scripta sunt, maxime con-
ducent . Vt aperte senis mentem percipias in ijs quæ
ad victus rationem attinent . Quæ quantam secum in
artis ope vtilitatè afferant, vel tu ipse iudicare poteris.
Status quantum ad symptomata attinet, tribus ægritu-
dinis temporibus haberi posse scito, vt in morbi prin-
cipio, nempe cum materia cruda est . Aliquando postea-
rius, vt cum maxime complentur coctiones . Sunt &
morbi qui inter medio tempore vigeant . Huius spé-
culationis primus autor Hyp. fuit . Vir sanè intellectu
maxime philosophico , diligentissimus que scrutator eo-
rum quæ humano corpori accidunt . Hic igitur in pri-
mo de morbis vulgaribus tertio còmentario ita scribit,
εἰσὶ δὲ τῶ ποιοὶ καὶ κραιναὶ πτες καὶ παροξυσμοὶ τῶ
τῶων ἐκείσ τῶων τῶυρετῶων ὁμοίως ἐνεχέων διαλει-
πόντων . αὐτῆσ γὰρ συνεχῆς ἐστὶν οἷσιν ἀρχόμενος
ἀνθεὶ καὶ ἀκμάζει μάλιστα, καὶ ἀνάγει ὑδὶ τὸ χαλε-
πώτερον . τῶρε δὲ κρίσιν καὶ ἅμα κρίσει ἀπολεπτῶ
νεται ἐστὶ δὲ οἷσιν ἀρχεται μαλακῶσ καὶ ὑποβρύ-
χιος ἐπαναστοδοὶ δὲ καὶ παροξύνεται καὶ ἡμέρω
ἐκείσ ἡ τῶρε δὲ κρίσιν καὶ ἅμα κρίσει ἄλλε ἐξέ-
λαμψον ἐστὶ δὲ οἷσιν ἀρχόμενος πρεκῶσ ἐπιστοδοὶ
καὶ παροξύνεται καὶ μέχρι τινὸσ ἀκμάσασ πάτ-
λι ὑψίησι μέχρι κρίσεωσ καὶ τῶρε κρίσιν συμπί-
πτει δὲ ταῦτα καὶ γίνετοι ὑδὶ παντὸσ τῶυρετῶ
καὶ ὑδὶ παντὸσ νοσηματὸσ, hoc est secundum veram

versionem, sunt modi, & constitutiones, & paroxysmi
cuiuslibet harum febrium, similiter continuarum, inter
mittentium, statim enim continua est quibus incipit flo
ret, & vigeat maxime, & ad difficilius ducit, circa cri
sim vero & simul in crisi imminuitur. Sunt quæ,
incipiunt leuiter, & summissim, sub increseunt vero &
exacerbantur secundum singulos dies, circa crisim ve
ro & simul in crisi abunde lucent. Sunt quæ incipiunt
leuiter, augentur vero & exacerbantur ad certum
augentes terminum, rursus remittunt ad crisim vsque, et
circa crisim. Accidunt hæc & fiunt in omni febre, &
in omni morbo. Hæc sunt Hypp. verba, quæ ob id ma
xime expositione digna esse duxi. Propter id quod
statim subiungit, oportet inquit ex horum consideratio
ne offerre victum. Triplicem in ijs verbis designauit
Hyp. modum aut differentiã quæ cõtingere possunt singu
lis morbis & febribus. Aliquando symptomata quæ
morbum sequuntur, statim ab initio molestant, & gra
uiter torquent egrotantem, augentur & increseunt et
difficiliora sunt, circa crisim vero & simul in crisi im
minuuntur, hoc est cum morbi materia ferè cocta est,
& perfectæ cocta, quo maxime in tempore crisis fieri
solet. Hoc accidit in pleuritide, & peripneumonia, &
in omni inflammatione quæ in ijs corporis partibus fit,
quæ ad motum à natura ordinata sunt. Hæc inquam
à naturali motu magis perturbantur ob multitudinem
materiæ & eius cruditatem. Quapropter huiusmodi
partes cum inflammationibus corripuntur, inter initia,
materia cruda existente, grauiora patiuntur laborans

DE VICTV FEBRICIT.

tes, symptomata, & periculofiora, quàm cum morbus coctionem recipit. In omni præterea febre secundum accessiones aut exacerbationes inuadente, cum à multa ortum habet materia, aut nimis crassa, deteriora fiunt morbi principia. Cuius signum est illud quod Gal. tertio libro de Crisibus cap. ix. scripsit. Nempe in principijs accessionum contingere mori ægrotantes ob multitudinem materiæ, & ob eius crassitiem, aut inflamationis magnitudinem. Scis erim mortem semper in deteriori parte paroxysmi fieri. Cum igitur ob dictas causas grauiora fiant accessionum principia particularia, manifestum est, eadem ratione totius morbi vniuersale principium fore deterius. Cunque in pleuritide, aut peripneumonia, morbus coqui incipit, minus grauat inflamatio membra spiritus, tum quia coctione leuior fit, tum quia materia per halitum & per secretum immittitur. Quæ causa sunt imminutionis symptomatum, & dolorum, vt scribit Hyp. dolores inquit pleuriticorum cõfestim sponte desinunt, vbi aliquid effatu dignum tum expui, tum expurgari cœperit. In febribus similiter quæ ratione multitudinis, aut crassitiei, deteriora fiunt principia, cū coctionis vestigium in materia cõspicitur, & multitudo imminui incipit, & crassities materiæ attenuari. Vt à Galeno in libro de Totius morbi temporibus scriptum est. Aliquando symptomata in inityis morborum debilia sunt & parua, augetur indies & exacerbantur, circa crism vero & in crisi abũde elucent, hoc est eo tpe quo maxime complètur coctiones, in maxima sunt vehementia. Fiunt que tunc temporis grauissima symptomata, ob duplicem

y. de ratioe
victus.

duplicem causam, ob materiae putredinem, & ob maximum certamen naturae cum morbo circa materiae dispositionem. Ad hunc modum reducitur quod dixit circa generationem saniei dolores & febres accidunt magis quam facta, accidit hoc in omni inflammatione, quae ad suppurationem peruentura sit, cuius materia multitudine, & qualitate, mediae sit dispositionis, ut in flegmone euenit cum ad suppurationem peruenit, grauiora tunc accidunt symptomata cum maxime complentur coctiones & sit sanies, quam ante actis morbi temporibus. In febribus similiter quantum materia ad vnam creticam seruatur expulsionem ut incontinuis, tunc grauiora sunt symptomata cum maxime complentur coctiones. In summa ut iterum repetam, in omni morbo, in omni febre, vbi materia multitudine, aut crassitie, aut acri qualitate, aegrotantis naturam grauiter molestat, inter initia grauiora sunt symptomata. Et prout morbus coctionem recipit ita mitiora sunt. Hoc modo plures febrium slegmaticarum & tertianarum & quartanarum multo magis quintanarum, inter initia grauius affligunt, & periculosa sunt. Priuatim hoc accidit thoracis morbis ob partium motum. Cum autem morbi a materia mitiori ortum habent, ut est sanguis, dulcis pituita naturalis melancholia, tum qui ex bile & pituita miscentur adinuicem humores, circa morbi initia omnia mediocriter se habent. Procedente morbo augetur symptomata, tum ob qualitatem putredinalem magis auctam, tum ob maiorem pugnam inter naturam & morbum. Ita ut circa crism & simul in crisi maxima fiant ob dictas causas.

DE VICTV FEBRICIT.

Tum vltimo ob ea quæ crisis subitam mutationem in se
 quuntur symptomata. Vnde fit, vt omnia tria generum
 symptomatum in vnum tempus coincidant. Nempe quæ
 à morbo, & quæ à natura, & quæ ab vtroque simul
 proueniunt. De hoc igitur statu in quo tria symptoma-
 tum genera coincidunt. Intelligendum esse Apho. nem-
 pe. quando morbus in suo vigore consliterit, tum victus
 tenuissimo necessarium est vti. Ob id dixit Hip. circa
 crisin & simul in crisi abunde elucet. Qualem victum
 in morbis qui huiusmodi statum sortiuntur ministrare
 debeamus, in superioribus diximus. Quædoq; cõtingit
 vt intermedio tempore grauiora accidant symptomata
 commotionis humorum causa, hæc sæpius in augmento
 morborum fieri contingit, quàm in principio, in quo in
 moti perstat in proprijs locis humores. Et quàm in statu;
 vt pote iam ferè facta separatione. quæ ergo à vi mor-
 bi commotio fit, in augmento magis accidit, in quo ad-
 huc prauis cum bonis mixti sunt, at quæ à natura fit
 commotio non similiter est, nam facta coctione natura
 vt tristantes expellat humores commotionem in corpo-
 re excitat. Secundum igitur hanc triplicem consideratio-
 nem, nempe an status quo ad symptomata, inter morbi
 initia, materia adhuc cruda existente eueniat, aut cum
 maxime complentur coctiones, aut intermedio tempore,
 inquirendos victus fore laborantibus salubres. Quare
 à triplici status consideratione, triplex victus elicien-
 da est ratio. Alia enim habenda est, cum morbus inter
 initia statum habet. Alia cum eo tempore quo maxime
 complentur coctiones. Et demum alia cum intermedio

tempore viget. Longe enim differunt victus qui horum singulis conueniunt. Horum trium modorum considerationem ad victum maxime necessariam, primus Hip. tradidit. Primi modi meminit in libris de ratione victus. Vbi sub exemplo pleuritidis & peripneumonię de omnibus qui à principio florent, & statim vigent morbis, ad crism vero mitiores fiunt, agit.

CAP. XXVIII.

IN ijs igitur morbis, victus formam non à distantia status vt supra diximus, sed à coctione morbi sumendam esse. Ita vt cum morbus crudus omnino est, tenui aut tenuissimo vt victu oporteat. Cum autem coquitur plus concedendum, & iusta maiorem coctionem, magis ministrandum. Primum ostendit Hip. Cum dixit nempe si morbus sicciior quàm vt quispiam existimet fuerit, non multum dare oportet, sed ante sorbitio nem vel mulsam vel vinum, vtrum magis auxiliaturum putaueris propinare conuenit. Manifestum autem tibi est ex ijs quę supradicta sunt, pocula, victum tenuissimum constituere. Secundum ostendit in ijs quę sequuntur verbis, vbi ita ait. At si os madescat, & quę à pulmone expuuntur, talia sint qualia esse oportet, sorbitio nis quantitatem vt dicam summam augere conuenit. Nempe quę citius magis quę madescunt iudicationis denuntiant celeritatem. Tertium similiter ostendit cum statim scribit, & quanto fuerit expurgatio maior, tanto magis ad iudicationem vsque dare oportet. Neque id præter rationem est, nam in huiusmodi morbis qui ab initio vigent, grauiora inter initia accidunt symptoma:

i. de rōne
victus.

DE VICTV FEBRICIT.

sa. Ob materię cruditatem, aut multitudinē, aut acrem
 qualitatem, vtrunque autem coctione cum euascat,
 vt supra ostendimus de mente Gal. in libro de Totius
 morbi temporibus, fit, vt a coctione materię, victus for-
 mam, & quantitatem mutandas fore nemo non arbitre-
 tur. Id quod ipse Hip. ostendit statim, ac si formę vi-
 ctus mutationis rationem reddat. Dolores siquidem in-
 quit pleuriticorum confestim sponte desinunt, vbi ali-
 quid effatu dignum tum expui, tum expurgari cœperit,
 nempe & purgationes longe perfectiores existunt, mi-
 nus que purulenti ita fiunt, quam si quis aliter cibaret.
 In omni ergo morbo in quo procedens coctio sympto-
 mata mitiora reddit, ab ea victus ratio summenda est.
 Itē victus forma & quantitas ad maius mutandę sunt.
 Ita vt toto eo tēpore quo materia cruda est, vna victus
 forma nempe tenui aut tenuissima alendus sit eger. Cū-
 que in materia coctionis manifestum signum appareat
 crassior victus exhibendus est. Secundi autem modi me-
 minit in Apho. vbi docet victum inuestigandum secun-
 dum status distantiam, & morbi constitutionem, de quo
 diffuse in superioribus dictum est. Hac igitur de causa
 Hip. in libris de ratione victus, coctionis meminit ad vi-
 ctus formam inueniendam, Meminit & quandoque sta-
 tus, vt in Apho. libro obscure nimis prædictos modos
 attingens, vt scopos ad victus inuentionem. Quod ma-
 nifeste apparet ex ijs quę Gal. scripsit, omnia quę ab
 Hip. dicta erant de ratione victus repetens sub com-
 pendio, vbi ita scribit, meminit quoq; & coctionis mor-
 bi sepe, non paruum scopum vniuersi victus & quę in

In fine terti
 de rōne vis
 ctus.

ipso sunt mutationum hunc faciens. Pari modo & de morbi vigore quippiam dixit, ad quem respiciens neque tanquam ad abiectissimum in victus ratione scopum, alimonia ministrat. Hæc quidem scripsit Gal. de coctionis scopo, non ostendens in quibus morbis ad victum inueniendum respicere eam debeamus, & quibus morbi statum. Hæc igitur omnia & singula diligenter in morbis aduertere oportet. Et has tres morborum differentias aut modos, in singulis morbis à natura & habitu nostro fieri posse. Vt prudentissime tetigit Hip. in eo neque. n. horum video, ita expertos medicos &c. Quæ propter considerandam esse ægrotantis naturam, & habitum, nam picro cholorem natura talis est vt febrium initia deteriora efficiat. Qui etiam natura frigidi sunt, exilium venarum, crasso habitu, pingui ab domine, præterea corporis nostri partes vt septum, pulmo, & guttur similiter hnt. Biliofi mediocri habitu quicumque sunt & sanguinei & hepar, hæc magis propè crifim exacuunt. Hoc est profecto quæ Hip. loco citato dixit, quæcumque nostra natura & habitus singulis in morbis subrefaciat affectus & species omnigenas quæ cognita salutem & mortem, ignorata ferant. Sed forsitan quis dubitabit causam ob quam in Aphorismorum libro in quo vniuersalia victus dogmata collegit, secundæ morborum dispositionis qui inter initia vigent non meminit. Vt in ijs suam victus rationem doceret. Quin immo quicumque scripta Hipp. peruigili & non tumultuaria lectione euoluat, sex de victus ratione Aphorismos consequenter scriptos inueniet. Ab ijs septimus sic habet qui-

In 2. de rōe
ne victus

DE VICTV FEBRICIT.

buscunq̄ue quidem igitur statim status est tenuiter distare conuenit. Quibuscunq̄ue status postea ad illud & ante illud parum, auferendum, prius uero uerius reficiendum ut sufficiat egrotans. Cum attente legeris eos qui hunc præcedunt Apho. de victus ratione inuenies, breuitatem sermonis Hipp. & eiusdem sententiarum grauitatem septimum Aphorismum tanquam superfluum non admittere. Si de ijs quæ dixerat intelligatur. Præterea si de ijs morbis ageret qui ob ultimos labores statim vigēt & crisim hñt, tenuissimo eos victu ut antea dixerat & non tenui scripsisset indigere. Alium igitur tetigit statum, qui ita uehemens non sit, quem plurimi morborum inter initia obtinent, quique durat donec materia morbi cruda est. Nam cum symptomata quæ inter morbi fiunt, ob solam materiæ multitudinem, aut crassitiem, aut humoris acrem qualitatem eueniant, & non ob commotionem naturæ ad expulsionem parantis tristantes humores, neque ob maximam pugnam naturæ coquentis cum morbo putrescente, ut eo sit maxime tempore quo complentur coctiones, fieri nequit ut sint uehementissima & ultima. Prout ijs contingit morbis qui tunc maxime vigent, cum duo aut tria symptomatum genera coincidunt. Verum quia in morbis ijs qui inter initia vigent, quibusdam uehementiora contingunt symptomata & periculosiora, ita ut eorum ratione tenuissimus victus adhibendus esset, quibusdam uero minus uehementia & periculosa, ita ut tenuis victus ijs conueniens esset, prudentissime Hipp. ijs morbis tenuem victum ministrandum docuit in Apho. cum ait

quibuscumque igitur statim vigor est tenuiter diætare
conuenit. quibus vero posterius debet cōsistere, in ipso
consistendi tempore & parum ante illud cibus subtra-
hendus. Prius vero vberius reficiendum, vt æger suffi-
ciat. Quibus verbis de eo morborum statu agit, qui in
eo maxime fit tempore quo conficiuntur coctiones.

Duos ergo prædictos modos tetigit morborum Hip. in
dicto Apho. à quibus victus rationem inuestigare do-
cuit, breuissime quidem vt solet. Cum ergo symptoma-
ta periculosa & vehementia inter initia sunt, vt in an-
gina, & pleuritide morosa, tenuissimo victu dum ma-
teria cruda est vtemur. Prout ipse monuit in libro de
ratione victus. Quod si aliter eueniant tenui victu uti
fat erit. Nam cum talia symptomata eo usque durent
quo ad coctionem materia recipiat, id quæ non vna die
sed multis fortassis fiat, consulte non ageretur, si tenuis-
simo victu toto eo vteremur tempore, quo materia cru-
da permanet. Repentinas præterea mutationes dete-
statur Hip. sub ijs verbis, nec repente quicquam huc,
vel illuc, mutare in toto negotio licet. Quapropter ho-
mine hesternæ die, solido cibo uso, omnimodâ inediã
hodie iniungere, conueniens non est, vbi corporis di-
spositio maximo interuallo, à naturali non discesserit
symmetria. Quod in solis peracutis & vltimis accidit
morbis. In ijs rationabile est ut victus similiter maxia-
me distet ab eo, quo bona usus est valitudine. Ob id
prudenter dixit senex mutare quidem bene habet, si
recte transferatur.

2. de rōna
victus.

lib. 1. de rōna
victus.

DE VICTV FEBRICIT.

CAP. XXIX.

CAeterum quia non facile est cuilibet ea quæ di-
 sta sunt percipere, neque percepta ad opus de-
 ducere, omnes de statu, quas hucusque percurri-
 mus speculationes. Ad indicationem vnam in maximū
 studiosorum commodum reduximus. Scimus enim ho-
 minum mentem paucis satiari. Quapropter omnia
 quæ hucusque de victus forma diximus, secundum
 mentem Hip. faciliori, magis que compendiosa via tra-
 demus. Paruo siquidem pondere gaudet hylas. To-
 tum ergo huc studiose lector animum reuocato. Scire
 autem oportet, virtutem & morbum aliquando non,
 & quādoque parum, nōnunq̄ multum, aut quāmaxime
 vrgeri. Horum singula cognoscere medicum oportet,
 hoc modo. Virtus tunc maxime vrget, cum prope syn-
 copin est. Quod ex pulsu, & facie certissime depre-
 hendere poteris. Multū vrget, cū egrotans ijs pturbatur
 symptomatibus, quæ syncopin solēt inducere. Talia sunt
 ventris crebra deiectio corpus absumēs, sanguinis fluor
 imodicus, incessantes sudores. Multum præterea tunc
 dicimus vrgeri virtutem, cum in ijs quæ à voluntate
 sunt actionibus multum deficere ægrotans videtur. Sed
 diligenter considerare oportet, cum ab ijs iudicium im-
 becillitatis naturæ simus facturi, ne ob morbi acumen
 in huiusmodi imbecillitates deueniant laborantes, & nō
 ob venarum inanitionem. Quod à rationalium medico-
 rum principe Hip. scriptum est, in hæc verba. Ingens si-
 quidem malum est, si ob laborem, morbi que acumen,
 imbecillitato, porrexerit quis potum vel sorbitionem co-

piofiozem, vel efculentum, imbecillitatem eam ex vaforum inanitione contigiffe arbitratus. Neq; fanè calum-
 niam effugere poteft, qui ægre valentem ex vaforum
 inanitione, non cognofcit, torquet que diæta. Diligenter
 ergo obferuare oportet, naturæ imbecillitates, an ob ina-
 nitionem venarum fenfibilem, aut fenfui occultam, aut
 ob morbi acumen eueniant. Cum ob venarum inanitionem
 fenfu perceptam, aut occultam, imbecillitates fiunt,
 multum tunc virtutem vrzere putandum eft, non ita ve-
 ro ob morbi acumen. Vtrunque autem difcernere à
 nullo alio quàm à pulſu certius poſſis. Non ex eius
 magnitudine, vtraque enim diſpoſitio, paruum efficit
 pulſum, verum ex diſtentione & contractione, id per-
 cipi licet. Pulſus ſiquidem eorum qui ob morbi acumen
 imbecillantur, parum diſtenduntur, quaſi puncto
 digitum feriant, feſlinèque contrahuntur, ac ſi intro
 furripiantur. Eorum vero qui ob inanitionem venarum
 inualidi fiunt, longe aliter habent, ita vt qui vis illud
 dignoſcere poſſit, ſi incognitione pulſuum mediocriter
 fit exercitatus. Aut enim æquales faciunt contractionibus
 diſtentiones, aut has quidem maiores. Hoc quidem
 magni facere oportet. Nam non ſolum ad victus
 inuentionem, verum ad eam artis partem, quæ morbos
 curat maxime valet. Parum virtus vrget, aut ratione
 ætatis, vt cum puerulus, aut ſenex inſirmantur. Aut cū
 corpora rara, & tenuium ſuccorum, febribus corripiuntur.
 Vbi præterea irritantia adſunt ſymptomata,
 vt pruritus ingens, tenaſmon, morſus quem acris humor
 in vetriculo aut inteſtinis parit. Vigilia, ira intus com

DE VICTV FEBRÏCIT.

2. De ratio-
ne victus.

pressa, mœror, & similia quæ communi proritationis nomine comprehenduntur, Vt in expositione illius de mutatione, quæ in hæc uel illa &c.

CAP. XXX.

MAxime vrzere morbum dicimus cum vltimos affert labores. Hos esse intell. ges cum symptomatibus coniuncta est inquietatio, & angustia. Tunc multum vrzet, cum aliquod affert sæuum symptoma, vt continuas vigilias, aut perpetuum soporem, aut coma, aut fortem capitis dolorem continuum, aut difficilem anhelitum, delirium, aut cum vrina supprimitur, aut aluus nimis ciet. Parum vrzet, vt cum sitim patiatur, aut cibos valde fastidiat, aut si præter modum astricta sit aluus. Aut cum ea successiuis temporibus patiatur symptomata, quæ morbum multum vrzentem reddere diximus. Quando igitur maxime vrzet virtus, id exhibendum fore præcipimus, quo maxime laborantis natura seruari possit, quamuis illud morbus prohibeat. Nam virtutis maxime vrzentis indicatio, eam quæ à morbo suppedatur, obscurat indicationem, quâquam morbus maxime tunc vrzeat. Nonne hoc à Gal. rationalium medicorum summo concessum est: in Aphorismis. Vbi ita scribit, quo circa aliquando in ipso morbi vigore, vbi symptoma aliquod interuenerit robur nature dissolvens, nutrire cogimur. Sciendum præterea has victus formas sibi proximas esse. Nempe quæ comeduntur sorsentur, & bibuntur, & in ediam. Ita vt inter has aliam intermediam victus formam inuenire nequeas. Præterea, virtus pro sui custodia illum maxime cibum indis-

eat, quem coquere, & digerere & (vt oportet) apparare
 re possit. Quo fit vt cum virtus multum imbecillis est,
 victum per ea quæ comeduntur non indicet, quando
 quidē difficilius coctionis est. Sed sorbitiones aut potus.
 Morbus præterea maxime vrgens ex sui ratione
 omnem cibum prohibet. Manifesta hæc omnia sunt &
 à rationalibus concessa medicis, præcipue Hip. & Gal.
 Ponamus igitur primum, maxime morbo vrgente, non
 vrgere egrotantis virtutem, quæ nam victus forma huic
 conueniet, sola inquam inedia. Nam virtus non dissua-
 det id quod morbus maxime vrgens indicauit. Tãdiũ
 hæc victus forma seruanda est, quãdiũ virtus & mor-
 bus ita habuerint. Secundum, quòd si idem virtutis ro-
 bur cum morbo multum vrgente coniungatur, victum
 per pocula exhibebimus. Nam si vehementissimo mor-
 bo aut maxime vrgente ad proximam differentiam, quæ
 sensu percipi possit, descendas, quem alium quàm valde
 acutum morbum, aut multum vrgentẽ intelliges. Quòd
 si consimiliter ab inedia ad victum, qui eidem tenuitate
 sit proximus, ascendas, quem alium quàm per pocula
 victum, magis tenuem inuenias? cum ergo morbo ma-
 xime vrgente inediam solam ministremus, virtute non
 dissuadente, manifestum est, quòd cum morbus proxime
 à vehementissimo degenerat, victum inediæ proximũ,
 ministrandum fore. Nec ad id recte inueniendum opus
 est similes seruare proportionem, inter victus, ac inter
 morbos. Ars enim medica, res non prout à natura sunt
 considerat, sed ut sensum immutant. Cum ergo à morbo
 maxime vrgente morbus multum vrgens, & inediæ vi-

DE VICTV FEBRICIT.

Etus per pocula proxime abesse sensu percipiuntur, res-
 te colligitur victum per pocula morbo multum vrgen-
 ti, virtute non dissuadente conuenire. Simili ratione col-
 liges, virtute similiter habente & morbo parum vrgen-
 te, sorbitiones exhibendas esse, verum cum inter sympto-
 mata, quæ morbum multum vrgentem reddunt, & ea
 quæ parum, medio sint loco symptomata sensu perce-
 ptibilia, quæ manifestæ ab alijs discerni possunt, non im-
 merito inter morbos parum & multum vrgentes, me-
 dia vehementiæ morbus collocabitur. Diximus autem
 supra fortem capitis dolorem continuum, delirium, dif-
 ficilem anhelitum, v. g. ias perpetuas, aut soporem, cõ-
 mata, vrinæ suppressionem, & similia, cum vna perma-
 nent vehementia symptomata esse quæ morbū multum
 vrgentem efficiant. Hæc eadem si successiuis fiant tem-
 poribus, ita vt modo sint, in crastinum omnino euane-
 scant, morbum parum vrgentem constituunt. Quod si
 hæc eadem cum a sua desistunt vehementia non omnia
 no euanescere intelligas sed solum remitti, medij acua-
 minis morbum constituent, & mediocriter vrgentem.
 Cum ergo morbo multum vrgenti, nihil quæ vrgente
 virtute pocula exhibenda fore ostēderimus, sit, vt si ab
 huius vehementia, proxime morbus degeneret, differen-
 tia sensu perceptibili, morbus quem nunc diximus, me-
 dij acuminis succedat. A poculis similiter si abscedas
 ad proxime crassiorē, tennes esse sorbitiones, indicante
 sensu, comperies. Ostensum igitur tertio est, quod cum
 uirtus similiter habet, & mediocriter morbus vrgeat,
 sorbitiones fore ministrandas tennes. Tum quarto,

quod cum parum vrgeat, crassas. Simili ratione quinto, cum morbus omnino non vrgeat, virtute similiter habente, victum exhibendum fore per ea quæ comeduntur. Ponamus rursus sexto, quod virtus parum, & morbus maxime vrgeant, quem nam alium huic ministrabis victum, quàm pocula, si recte ea quæ dicta sunt percipisti. Nam ab eo quod primo ostendimus, simili via deduci potest. Septimo, siâte eadem morbi vehementia, virtus si multum vrgeat, tenues sorbitiones fore ministrandas. Sciendum plures horum qui ita habent interire. Octauo, morbo multum vrgente, virtus si parum vrgeat, tenues dandas esse sorbitiones. Simili modo ab eo quod secundo ostendimus loco, manifestum est. Nono, virtute multum vrgente, siante eadem morbi vehementia, crassas. Decimo, morbo mediocriter vrgente, virtus parū si vrgeat, crassas quoq; ministrandas fore sorbitiones. Vndecimo, quod si multū vrgeat uirtus, siâte eadē morbi vehementia, quæ comeduntur, si ea coquere laborantis natura possit. Cum enim virtus multum vrget, nō solum tunc morbus tenuem victum indicat, sed virtutis imbecillitas tanquam secunda causa tenuitatis accedit. Duodecimo, cum morbus & virtus parum vrgeant, victus per ea quæ comeduntur exhibendus est. Quod ex ijs quæ quarto ostendimus loco perspicuū est. Tertio decimo, morbo parum vrgete, virtus si multū vrgeat ea quæ comeduntur.

CAP. XXXI.

ET vt in promptu horum singula lectori fiant, in tabellam ea hic reduximus, vt facilius memoria teneri possint.

DE VICTV FERBICIT.

f

g

h

i

	virtus non vrzēns	virtus pa- rum vrzēs	virtus mul- tum	virtus ma- xime vrzēs	
a	morbis maxime	obstinen- tia ⚡	pocula	tenuēs sor- bitiones	victus quo maximē ser- uari possit
b	morbis multum	pocula	tenuēs sor- bitiones	crassas sor- bitiones	quo maxi- me seruari possit
c	morbis mediocri- criter	tenuēs sor- bitiones	crassas sor- bitiones △	quæ come- duntur	quo maxi- me seruari possit
d	morbis parum	crassas sor- bitiones	quæ come- duntur ⊙	quæ come- duntur	quo maxi- me seruari possit
e	morbis non vrzēs	quæ come- duntur	quæ come- duntur	quæ come- duntur	quo maxi- me seruari possit

Cæterum nosse oportet, eorum quæ comeduntur mul-
 tiplicem esse differētiam, ita vt hæc difficilis sint coctio-
 nis, facilis illa, virtute igitur multum imbecilli existen-
 te, si victum per ea quæ comeduntur exhibeamus, dan-
 da est opera vt ea quæ leuioris sint coctiois, ministre-
 mus. Finze igitur hominem continua febre laborare,
 quæ singulis alternis diebus fortior euadit. Ita vt &
 capitis dolorem & vigilias accessionis die patiatur.
 Die vero intermissionis omnino cessent. Laborans
 ipse adolescens, gracili habitu, calida & sicca tempera-
 tura sit, tenuiū succorū, qui citra læsionem vna die ab-
 stinere non possit. Morbū ex notarum concursu parum
 vrgerè scito. Similiter et virtutē ob rarū habitum. Nā
 huiusmodi hominum compazines facile à morbificis cau-
 sis soluuntur. Morbum igitur sub signo, d, virtutem ve-
 ro in, z, inuenias. Quare communem angulum vtriusq;
 lineæ coincidentis quærito, sub hoc signo ☉, vbi scri-
 ptum inuenias, victum per ea quæ comeduntur huic fo-
 re conuenientē. Talem que tandiu exhibebis, donec &
 virtus & morbus ita habuerint. Sed finze post dies
 tres, prædicto iuueni symptomata et febres auētata fuis-
 se, ita vt die intermissionis non euanescant, sed vtcunque
 remittantur, virtus vero vt ante sit morbū sub, c, quæri-
 to, locum que communem sub signo Δ, vbi crassas re-
 peries sorbitiones, quas iuueni ministrabis. Sed non so-
 lum hoc modo victus ratio prout toti morbo conuenit
 habetur. Verum prout particulari accessioni. Nam vt
 plurimum ab initio paroxysmorum ad inclinationem in-
 choantem, anguntur laborantes & inquietantur. Non

DE VICTV FEBRICIT.

seruantes vnam decubitus formam. Cū vero declinatio incipit, & vno permanent loco, malum tolerabilius ferunt. Cum igitur hæc ita habeant, maxime vrget morbi ab accessionum initys ad statum vsque. Virtutes vero laborantiū vt plurimū non vrget per id tēporis. Paruo siquidem temporis interuallo exolui virtus non potest. Quapropter cū toto eo tempore ab initio ad statum morbus sit sub, a, laborantis virtus sub f, locus communis sub signo Z, vbi scriptam omnimodam abstinentiam inuenies. Qua, rationabiliter in initys paroxysmorum ad declinationem vsque rationalium medicorū summus Hip. vtendum fore in accessionibus monuit. Verū quod ad particulares accessiones spectat. Sciendū virtutem nisi cum maxime vrgeat, nihil vrgeri. Nam & si multum vrgeat, pro eo tamen tempore quod ad paroxysmi inclinationis initium finitur, virtus non vrget, nisi cum maxime vrgeat. Vnde fit, vt cum prope sincopin fuerit, aut iam animi deliquio capiatur ægrotaans, cibum ei ministrandum fore. Quo virtus seruetur, & si hora sæuientis sit paroxysmi. Sed singulas nostræ tabellæ partes secundum senis sententiam esse ostendamus. Morbum maxime vrgentem omnimodā exposcere in diem, virtute non dissuadente, quod ostendit in eo Apho. quem supra citauimus, vbi igitur peracutus morbus est, & statim vltimos labores habet, extremo tenuissimo victu, necessarium est vti. Quem alium rationabilius maxime vrgeri morbum dixeris, quam eum qui vltimos affert labores, cui extremo tenuissimum victum conuenire ait, quem supra cum Gal.

omnimodam

omnimodam sumus in ediam interpretati. Idem aper-
 tius scripsit commentario secundo de ratione victus,
 vbi ait, nec cum morbi vigent feruorem que habent ci-
 bum dare. Secundum, morbo multum vrgente, pocula
 fore ministranda. Quod in primo de victu acutorum
 scripsit in eo, postea si dolor, vel periculum aliquod cō-
 paruerit, sorbitionem dare oportet, nec multam, nec
 crassam, sed post septimum, aut nonum si validius sit.
 Vbi per id verbum si validus sit, virtutis nihil vrgētis
 indicationem addidit. Idem paulo ante apertius dixit,
 vbi dolor aliquis vexauerit, oximeli bibendum dabis.
 Manifestum est per hos dolores, non esse eos intelligen-
 dos, qui secundum accessiones ægotantes torquent, sed
 de ijs qui assidui sunt, & ab inflātionibus ortum ha-
 bent, qui morbum multum vrgentem reddunt. Vt ma-
 nifestum ijs est, qui in libris de ratione victus exercita-
 ti sunt. Sed ne tempus teratur in singulis locis citandis,
 commodius fuerit ita rem ostēdisse, vt facile cui vis sit,
 reliqua ab ijs quæ dicta sunt colligere. Ostensum est se-
 cundum Hip. mentem, morbo maxime vrgente, inediā,
 multum vero vrgenti, pocula competere. Cum ergo ab
 eodem tantum fore condescendendum versus crassio-
 rem victum, quantum morbus mollior fuerit vltimis.
 Morbo igitur mediocriter vrgente, crassio-
 rem victum, quam multum vrgenti, cunque vterq; mor-
 bus, & qui multum, & qui mediocriter urget. sibi pro-
 ximi sint vicinitate, manifestum est tennes huic sorbitio-
 nes exhibendas fore secundum Hip. mentem. Nam post
 pocula, crassior proxime victus tenuis sorbitio est. Pa-

DE VICTV FEBRICIT.

rum uero urgenti crassas, non urgenti uero ea quæ comeduntur. Quæ propter eos qui morbo non urgente laborant, si sorbitionibus aut poculis nutrire uelis, non leuiter peccabis. Quod à sene aperte scriptum est, in eo Apho. qui incipit, uictus tenuis atque exquisitus, in morbis quidem chronicis semper, & in acutis quibus non conuenit, falax. Manifestum est, morbos quos chronicos uocat symptomata non adducere quorum ratione morbus urgeat. Sed nec febris continuitatem chronicum morbum admittere. Nā hæc eadem continuitas febris morbum acutum constituit, ut autor est Hipp. & Gal. in libro prædictionum. Tenuē ergo uictum quem supra secundum Hip. sententiam in libro de prisca medicina sorbitiones crassas interpretati sumus, & per exquisite tenuem tenues, morbo chronico tanquam non urgenti non cōpetere manifestū est. Hucusque ondimus, secundū senis sententiā qui cōueniant uictus, ijs qui maxime, multum, mediocriter, parum, & nihil, urgent morbis. Verum in ijs uirtutis tanquam non urgentis scopū non adduximus. Diximus que cum uirtus parum urgere incipiat, proxime crassiorem uictum, eo quem morbi dispositio indicauit exhibendum. Quod si multū, uictum qui secundo loco est, fore ministrandum. Ita ut cum uirtus multum, & morbus maxime urgent, tenues sorbitiones competant. Quod asseruit Hip. in tertio comentario libri de ratione uictus, cum de colliquantibus febribus sermonem facit, in hunc modum. Deiectiones (inquit) huiusmodi habent quidem, & alias, quæ graues sunt, offensas, neque enim hippocundriorum extinguūt ar-

In de morbis vulgaribus primo. coment. 3.

dorem, sed excitant, inquietationemque & membrorum
 iactationem faciunt. Intestina etiam sedemque exulce-
 rant. Quibus uerbis Hip. morbum maxime urgentem
 depinxit, uirtutem quæ ob maleficas deiectiones multum
 urgere. Sed audi quæ statim scribit. Qui ergo in mor-
 bis huiusmodi, relictis sorbitionibus, mulsæ potius alte-
 rius uice utetur, ut multa foeliciter consequetur, sic
 ei nequaquam præter animi sententiam succedent mul-
 ta. Sed quas nam an tenues aut crassas intellexerit, Gal.
 in expositione recte in hunc modum expressit, nempe in
 solis inquit qui colliquefaciunt morbis, uel in quibus ho-
 minum uirtus ad morbi usque iudicationem sufficere
 non possit, ad ptisanæ cremorē perueniemus. Cremorem
 ptisanæ, tenuem esse sorbitionem supradiximus. Rursus
 ponamus morbum et uirtutem multum urgere, crassam
 sorbitionem ut conuenientē uictum esse diximus. Quod
 similiter secūdam senis sententiam esse ostendimus, qui
 ita scribit, quibus inquit per febres aluus liquida est, et
 mens turbatur, horumque multi floccos uelunt, naresque
 fodiunt, & parum quidem interrogatis respondent, sed
 ex se nihil quod compositum sit dicunt &c. Et statim
 ita scribit his igitur ita habentibus, si uenter liquidus
 fuerit, absumentque, et contabesciens, sorbitiones crassio-
 res frigidiores, exhibendas esse. Percepisti ne, ex signis
 morbum & uirtutem multum urgentes descripsisse, cras-
 sasque sorbitiones tali concursu ministrasse. Sed abun-
 de de uictus forma dictum est.

Lib. 4. de ra-
 tiōe victus.

BRVDI LVSITANI

DIONYSII MEDICI FILII

DE VICTV FEBRICI

TANTIVM AD

ANGLOS.

LIBER SECVNDVS.

CAP. I.

VNC DE QUANTI
tate victus, tēpestiuum est age
re. Nisi enim potus, aut sorbi-
tionis quantitatem nouerimus,
aut naturam minus iusto exhibe-
ntes ledimus, aut morbum si-
plus ministrauerimus, augebi-

mus. Victus quantitatis, a consueiudine, & morbi con-
stitutione, indicatio summitur. Consuetudo eam victus
quantitatem designat, quam ægrotans solidioris cibi bo-
na ingerebat valitudine. Sunt enim qui multum voraces
sunt cum sanitate fruuntur, ijs multum sorbitio-
nis, aut potus concedendum est, parum ijs qui parce vi-
uunt. Hoc nos docuit Hip. in hæc verba verum inter ini-
tia, neque multam, neque crassam admodum dare oportet,
sed quantum ob consuetudinem, & ne multa vasorum
inanitio fiat. Morbi proinde constitutio ab ea quã

Primo de
rõr. & victus.

consuetudo indicauit quantitate detrahit. Vt si victus quantitatem laborantis naturam ferre non posse conieceris, aut ob temporis breuitatem, ad sequentem accessionem, aut ob morbi molestationem, aut quia sorbitionibus eger vsus non est, ab ea quam nobis q̄titate consuetudo indicauit, detrahemus. Subtractionis autem modus erit, vt non multa fiat vasorum inanitio, consuetudo igitur maximam designat quantitatem, quam inter initia morbi offeremus. Vt si Socrati laboranti, victus formā tenues sorbitiones esse diffinieris, tm̄ earū offeres inter initia quātum solidiori cibo bona utebatur valitudine. Proinde prout morbus, & eius symptomata auēta fuerint, ita ab ea quam consuetudo indicauit quantitate detrahendum est. Vt si manifesto incremento morbi symptomata auēta fuerint penes vehementiam, & durationem, sensibilibiter ab ea victus quantitate quam primis obtulimus diebus minuemus. Nec hoc præter senis mentem est, loco citato, vbi ita scribit. Postea si dolor quispiam, vel periculum comparuerit sorbitionē dare oportet, nec multam, nec crassam &c. Rationi præterea consentaneum videtur, vt eo minus exhibeatur tempore, cū laborans magis morbo molestat, quam cum mediocriter habet. In initio cum ægrotantes vtcunq̄ moderatius habeant, tantum exhibendum, quantum consuetudo indicauerit. Apud statum vero quia morbi symptomata in maxima sunt vehementia, nihil esse exhibendum, ab eodem didicimus. Inter medio vero tempore mediocrē ministrabimus quantitatem, sed cum non ex æquo singulis diebus, aut alternis, nec morbus, nec eius sympto-

DE VICTV FEBRICIT.

mata augeantur, non iusta dierum numerum à princí-
pio, quantitatem minuédam, sed prout morbus, & sym-
ptomata increscunt. Ex ijs tamen ad exactam victus
quantitatem te posse peruenire haud quaquam speres.
Nam quantum à quantitate quam consuetudo indica-
uit, demere oporteat ob morbi & symptomatum incre-
mentum, exacte nó scimus. Ob id igitur prudentissimus
Hip. ciborū adiectioni intendendū multo minus ait &c.
In cuius expositione Gal. ita scribit, ad scripsit in quā
titate ipsa ad id quod minus est, procedendum esse ma-
gis, quā ad id quod exuperat, vbi quis à iusto modo
abscedit, nempe quod plus est exuperat que, noxas in-
terdum inemendabiles facit. Verum quod minus est, fá-
cile emendatur, nempe si virtus etabi videatur cibi exi-
guum ministrare possumus. Verum si in uentrem absor-
ptus fuerit cibus, quod redundat superfluit q̄, si alias
multo magis in acutis tolerare est difficile. In quibus ver-
bis aperte ostendit cum ab exacta errandum sit quan-
titate, melius esse, ad id quod minus est accedere. Nam
error hic minus læsionis afferet.

In 2. de rōe
ne victus
in acutis.

CAP. II.

AT alicui forsā contrarium videbitur. Nam
id certum est grauioribus agrotantes offensis
affici, cum propè statum erratum sit, quā si
in morborum principijs quippiam delinquatur. Vt ab
Hip. & Gal. scriptum est, illo loco nēpe, hoc autem ve-
rius efficacius que &c. Cunque inter initia minus quam
iustum est offerimus, sic agentes virtutem imbecilliorē
reddemus, ita vt apud morbi statum, omnimodam susti-

2. de rōe
victus in a.
cutis.

nere inedia non possit. Quare cibum tunc temporis
 offerre cogemur, quod multo grauius est, quàm si in-
 ter initia vberius ægrum reficeremus. Nec putandum
 est fieri posse, vt minus inter initia quàm iustum est exhi-
 bentibus, virtus ad statum peruenire possit tanto viriũ
 robore, vt totum vigoris tempus omnimoda transire
 queat inedia. Nam si id possit, non minus quàm quod iu-
 stum est exhibuisti, sed quod mediocre & conueniens
 erat. Præterea Hip. ipse parem cõfessus est errorem esse,
 postquam enim de forma victus sermonem fecisset, de
 quantitate agens ita scribit. Præterea inquit non minor
 est error, nec minus hominem lædit, si quis det, propi-
 net ue, minus, tardius ue, quàm satis est, & expediat.
 Pars enim famis, & inediæ, plurimum in hominis na-
 tura, & valentem facere, & infirmum, ac perimere, po-
 test. Multa etiam alia mala illis non similia ex plenitu-
 dine proficiuntur, quæ non minus etiam grauia & pe-
 riculosa sunt. Vere ita res habet, grauiorem esse erro-
 rem, qui in id quod magis vrget addit. Cumque mor-
 bus ob eius vehementiam magis vrget, potioem præbet
 indicationem, vnde minus lædemus minus exhibentes,
 magis vero plus ministrantes. Nam sic in id quod ma-
 gis vrget addimus, quod si virtutis, ob eius imbecillita-
 tem magis sumus solliciti, cauendum esse errorem eũ, quo
 virtus imbecillior reddatur, quare tunc temporis ad
 id quod magis est accedimus. Dummodo quantitas pro
 uirtute sit. Morbis autem acutis cum ut plurimum ca-
 piantur iuuenes, aut consistentes, quorum uires ualide
 sunt, minimèque in longum morbus protrahatur. Ma-

In libro de
 Prisca med-

DE VICTU FEBRICIT.

Lib. 2. de
victu acuto
rum.

gis vrgere morbum, quàm virtutis imbecillitatem, ratio
nabile est. Quare ad id quod minus est accedemus,
magis verentes, ne plus exhibentes, in id quod magis vr
get addamus. Recte igitur Hip. dixit ciborum adie
ctioni intendendum multo minus, magis nos sollicitos es
se oportere, morbi acuminis, quàm uirtutis docens, præ
cipue in morbis ijs qui breui terminantur. In quibus
sape numero omnino subtrahere expedit, cum æger
sufficere possit donec morbus maturescat. At in libro
de prisca medicina, vniuersalè faciens sermonem, vtrūq;
errorem grauem esse dixit. Ac si æque vrgentes uir
tutem & morbum finxisset. Neque ratio quicquam
eorum quæ diximus tollit, nam errorem quem prima
exhibitione committimus, minus exhibentes, non apud
statum corrigimus, sed secunda, aut tertia oblatio
ne emendamus. Quod quia ad opus apprime utile
erit, explicabimus. Socrati febre continua laboranti,
sorbitionem dare decreueris, in primis modum, secun
dum quem bona ualitudine, cibo & potu utebatur, in
quires, iusta quem, sorbitionis quãtitatẽ diffines. A
qua postea iusta morbi incrementum detrahes. Tas
lemq; offeres primũ quãtitatẽ, ut cõmode apparare
possit, citra additionẽ uehemẽtiẽ, aut durationis acces
sionis febrilis. quod si ab eo cibo quem primo exhibui
sti nullum horum sequatur, ægotans que plus ferre
posset, aut voluisset, parum addes sequenti obla
tione, quia quod minus est exhibuisti. Et ita id quod
minus est, facile emendatur. Quod si plus exhibere
mus quàm ægotantis natura citra læsionem ferre pos

set, noxam emendari ita facile non est. Errorem quidē hunc, hæc sequuntur, incommoda, nempe grauitas hippo-
cundriorum, frequentia anhelitus, febriles incensiones,
sitis, capitis dolores, &c. Hæc omnia in morbis acutis
eueniunt ex immodica cibi quantitate, & ex intempesti-
ua eius oblatione, ut ab Hip. scriptum est in libris de
ratione victus. Nulla ergo alia melior mensura dari po-
test, qua uictus quantitatem diffiniamus, quàm sensus
ægotantis, qui magis & minus indicat citra errorem.
Prima autem oblatione, ut ab ea iudicium capiamus im-
posterum, minus quàm cōsuetudo indicat offerri melius
esse diximus. Nec hoc est præter senis mentem, qui in
eodem de prisca medicina libro, ita ait. Præterea, uaria
multo magis est, ac maioris diligētiae eget hæc res, men-
surā enim cuiusdam animo considerare oportet. Mensu-
ram dico non quæ pondere, numero ne ullo constet, quā
si quis respiciat quod expediat, exactum ue sit, possit
cognoscere. Nihil. n. aliud inuenires quæ corporis sensum.
Quam ob rē tam exacte rem nouisse uti parū utrinque
erret quis difficillimū est. Tam et si hunc ego medicum
ualde laudo, qui paululū in ijs rebus ab erret peccet ue.
Quod autem exactum & uero proximum est, raro
admodum scire & videre est. Siquidem plurimi medi-
ci in ijs mihi similes esse videntur, prauis nauium recto-
ribus. Nam cum illi in tranquillitate regendo peccant,
errant, ue eorum error non patet. Cum autem eos ma-
gnus ventus, atque aduersa tempestas, deprehēdit, liqui-
do iam & aperte cunctis hominibus qui in ea sunt pa-
tet, per eorum ignorantiam & errorem peccatum ne

DE VICTV FEBRICIT.

nauem nisi succurratur perditum iri. Sic mali, & pluri
mi medici, cum homines qui nihil graue & periculosum
habent curantur, si quis in ijs maxime peccet, erret ue, ni
hil admodum graue & periculosum admittat. Nam
multo plura & sepius leuiuscula hominibus mala sunt,
q̄ graua & periculosa. In quibus si peccent, errent ue,
rudibus & ignaris non patet. Cum autem magnum &
vehementem fallacem que morbum nanciscuntur, tunc
eorum error, & peccatum, ars que, cunctis patet.

CAP. III.

Sed forsā quis obijciat, ex ijs quæ dicta sunt appa
ret, vna victus forma, nutriendos esse ægrotantes,
à morbi initio ad statum vsq̄ incedendo. Quan
tatem autem secundum morbi incrementum mutandā.
Inter initia, iusta consuetudinem, victus quantitatem, mē
surandam, crescente vero sensibiliber morbo, minuen
dam. At videtur magis ex vsu fore ægrotantibus, si
semper quantitatem seruemus quam consuetudo indi
cat, formam vero mutemus. Vt si inter initia morbi,
crassa sorbitione ægrotantem alere nobis visum fuerit,
increscēte morbo tenuem offeramus, ea qua vsus est
quantitate. Naturam siquidem semper gaudere con
suetis, asseruit Gal. ex auctoritate Hipp. Præterea hoc
idem in Aphor smis sentire videtur, cū ait ἐμπεροσθεν
δὲ ἠπιωτέρας διαταῶν ὡς ἂν ἰσχυρέσει ὁ νοσέων
hoc est, ante vero vberius reficiendum, vt sufficiat ægro
tans, per illud verbum ἠπιωτέρας διαταῶν non quan
tatem, sed victus formam intellexit. Præterea in lo
co quem citasti, non magis quantitatem mutandam esse

g. de me
thodo me
dendi.

In 1. de vis
ctu acuto

docet, quàm formam, cum ait. Neque multam, neque
 crassam dare oportet. Sicut enim multitudo ad quanti-
 tatem attinet, sic crassities, & tenuitas, formam victus
 respiciunt. Verum ubi ut quicquam asseras, deest re-
 cta ratio, dicta insequere antiquissimi viri Hip. qui mul-
 torum sapientum vnus instar est. A quo didicimus vi-
 ctus formam, à morbi initio ad statum non permutan-
 tandam esse. Sed quo in loco forsan quæres. Ex libro
 de victu acutorum secundo. Cum de permutationibus
 agit colliges. Apertius tamen à Gal. duobus in locis
 nempe in expositione illius conijcere autem oportet ro-
 bur & morbi &c. Vbi ita scribit, nempe summa quâ
 adstruit est, non permutandam esse victus speciem, pri-
 usquam signa coctionis manifesta sint. Id autem fiet,
 si quot diebus ad vigorem morbus venturus sit, præ-
 cognoueris. In quibus verbis manifestæ ostendit à
 morbi initio ad status introitum vna victus forma nu-
 triendos esse ægrotantes. Alia vero, toto eo tempore
 quo durat status ad perfectam morbi solutionem. De-
 mum alia per totum conualescentiæ tempus ad sanitatis
 habitum. In singulis harum quattuor conditionû, non
 faciendas esse insignes victuû permutationes de vna vi-
 ctus forma in aliam, priusquam ad aliam conditionem
 peruentum sit. Idem præterea in eodem secundo, ita
 scribit in expositione illius interdum aut & cruda &c.
 Vniuersa hæc cõtingere ijs ait, qui perperam cibati sunt
 à medicis, quicunque primis diebus exoluentes laborã-
 tes, sanè circa tertium, vel quartum, vel quintum, vel ses-
 xtum, repente ad edulia permutauerunt, nõdum morbi

DE VICTV FEBRIC IT.

vigore peractō, quasi peractō, conuenienter eos permittasse victum dicat. Quod igitur dicebat quod permittare quidem oportet victum sanorum in morbis, non quidem vt sorte euenit illud agendum, iam puto manifestum ex dictis esse. Existente enim constitutione corporis vna cum sanitas adest. Altera à morbi principio vsque ad statum, alia ad perfectam solutionem, & post hanc alia quæ conualescentiæ tempus ad vsque sanitatis habitum occupat. In nulla harum quattuor constitutionum facere oportet magnas victus mutationes, antequam in aliam constitutionis speciem peruentum sit. Qui igitur ægros morborum exordijs in omni ciborum abstinentia seruant, si ad vigorem vsque talem victus speciem seruare possent, nemo eos culpauerit. Quod si facere non possunt &c. Idem dixit in eodē in expositione illius de mutatione quæ in hæc vel illa fit, plurima sum locutus &c. Rursus sermonem totum in summam vnam coegit Hipp. In ijs qui similiter habent victum haudquaquam permutare percipiens, verum in ijs qui ex sanitate ad morbum transeunt, permittare quidem, non tamen vt cæteri permutant, deinde compendio quodam victus scopum in acutis morbis declarauit. Siquidem morbus maturuerit transeundum ad cremorem ptisane præcipit. Si adhuc crudus fuerit nõ transeundū, nisi ob aliquod symptoma. Hæc sunt loca ex quibus colligo in constitutione vna, prout est à morbi initio, ad statum vsque, non permutandam esse victus speciem. Quod si iam dictis illud Hip. adiugas, non igitur intempestiuæ neque fortes uasorum inanitio

nes moliri, neque cum morbi vigent, cibum dare, neque repente huc, vel illuc, in toto negotio quicquam mutare licet, manifestum erit quod si eadem victus forma, & eadem quantitate, per morbi initium & incrementum vteremur, apud statum vero cibum omnino prohiberemus, ægrotantes ex repentina victus mutatione læderemus. Item rationi consonum est, vt cum paroxysmorum incrementa, & longiores durationes minus temporis quiescere laborantes permittunt, magis tenui victu nutriendos fore. Cunque victus species secundum antiquorum mentem mutanda non sit, durante eadem morbi constitutione, reliquum est vt quantitates imminuamus, prout morbus incrementum accepit. Id etiam ab Hip. licet colligere in primo de victu acutorum, nam stante eadem morbi constitutione, cum alimoniam addere intendit, & virtutem roborare, victus formam seruat immutatam, quantitatem augendam præcipit. Vt in eo, at si os madescat, & quæ à pulmone expuuntur talia sint qualia esse oportet, sorbitionis quantitatem vt summam dicam augere conuenit. Et infra statim, & quanto maior fuerit expurgatio, tanto magis ad iudicationem usque dare oportet. Ecôtrario igitur à morbi initio per totum incrementum ad statum, cum minus nutrire egrotantem intendamus, victus specie manente, quantitatem imminuamus, prout morbus manifesta habuerit incrementa. Minus que naturam huiusmodi lædi posse mutatione, quam si formam victus immutarem. Consuetudo enim magis formam victus & eius qualitatem respicit, quam quantitatem. Et ob id difficilius fert natura, si assuetam

DE VICTV FERBICIT.

victus formam, & qualitatem immutes. si vero ab assue-
ta detrahatur quantitate, non adeo. Ob id stante eadem
morbi constitutione, vt minor fiat mutatio, quãtita-
s mutanda est, forma autem victus seruanda. Nec præte-
reundum esse, ætatem, regionem, coindicatrices quãtita-
tis esse, præterea numeri multiplicationis prohibitio.

Hæc enim maiorem indicant quantitatem, vt si puero
multoties ædere assueto, si propter morbum toties mini-
strare cibum non possimus, quod à numero deest, id
I. Aphor. quantitate ipsa supplebimus. Vt scite à Gal. scriptum
est. In expõne illius quibus semel, aut bis &c. Vbi ita
scribit, si vero accessiones non permiserint, neq; alimenti
offerendi occasiones fuerint multæ. Raro plura dabitur.
Vnde quidam male hunc vertit locum, in hunc mo-
dum neque multi alimenti offerendi occasiones fuerint.
Hiems multum exhibendum esse indicat. Consimiliter
& regio frigida. Sed hæc ad imminuendam victus quã-
titatem, quam consuetudo indicat, vires habent, Minime
ad augendã. Ab ijs ergo victus quãtitas diffinienda est.

CAP. IIII.

Sed easdem numerus habet considerationes, nam à
consuetudine in primis, & à morbi dispositione
oblationis numerũ scito sumẽdum esse. Vt scriptũ
est ab Hip. in hæc verba, qui enim bis cibari sunt soliti,
his pt. sanam dare oportet, quibus semel, semel qui-
dem primo die detur &c. Ab hoc numero quem consue-
tudo indicat, quæ à morbo summitur indicatio detra-
bit. Nam principia, & incrementa, & status, accessio-
num, aliquando numerum oblationis consuetum seruat

I. de rone
victus.

re prohibent. Virtus autem corporis plerunque super addit, cum imbecilles sunt, aut cum eum ministramus cibum, qui parum nutriat, & volumus vt roboretur natura, numerum tunc cibationis addimus, si per morbū liceat. Vt si febre continua laboret is qui multo cibo bona vtebatur valitudine, visum' que nobis sit huic ptisanam exhibere' ob aliquas causas, cum vltra eam' quantitatem quam consuetudo præstitit exhibere' non liceat vice vna numerum oblationis addere studebimus, ob id quod hic multo indiget nutrimento, parum' que alimenti ptisana suppeditat. Hoc videtur intellexisse Hippo. eodem primo libro, in hæc verba. Quibus semel, semel quidem primo die detur, deinde sensim, paulatim, si fieri potest, ijs quoque, detur, si quid putas adijciendum. Infirmum igitur toties nutriemus quoties consuetudo indicauerit, nisi aut facultas crebrius, aut morbus rarius indicauerint. Consuetudo igitur primam quantitatem siue maximam, & primum numerum, penes quem aliquādo rarius, quandoque crebrius, ægrotantibus cibum ministrare dicimus, proponit. Huic aut virtus addit, aut morbus minuit, scite ergo Hippoc. in Aphorismis dixit, quibus semel, aut bis, aut plura, dandum est aliquid tempori, ætati, & consuetudini, neque igitur quantitas victus, nec oblationis numerus, inueniri possit si à consuetudine indicationem tolas.

CAP. V.

Qualitatem cibi multa indicāt, nempe morbus, nature ægrotantis, ætas, consuetudo, regio, anni tempus, & cæli status, in morbi appellatio

DE VICTV FEBRICIT.

*ne, morbum & eius causam intellige. Natura ægro-
 tantis, ætas, & consuetudo similia semper indicant. Cœli status, regio, & anni tempus, si tēperata sint, simi-
 lia, sin intēperata, contraria indicant, qualitate victū.
 Ut si calida imoderate sint, victum frigidū exposcunt.
 Quod si temperata fuerint, victum medium indicāt.
 Non sic profectò laborantis temperatura, ætas, & con-
 suetudo, semper enim hæc similia siue commoderata
 sint, aut non, indicant. Cunque ea iam dicta in vnum
 consentiunt cum morbo, eum esse exhibendum victum,
 qui qualitate insigni morbo aduersetur. Ut pote omni-
 bus indicationibus id dictantibus. Cunque contraria
 indicent, à potioribus sumendam esse indicationem qua-
 litatis victus. Ut si morbus frigidum & humidum in-
 dicet, cætera vero omnia calidum & siccum, ambigui-
 tas, utique pugnâque iudicationum inter se oritur. quo
 casu magnopere opus est, tum numerum indicationum
 tum earum magnitudinem simul conferas. Quippe
 quæ à febre sumitur, ea reliquis quando omnes con-
 trarium faciendum perscribunt, numero quidem infe-
 rior est, magnitudine tamen quæ ex dignitate potesta-
 té ue spectatur, utiq; superior est. Potissimum, si lōge à
 natura recessit. Prout quidem febris est, plus cæteris
 omnibus sollicitos nos habet. Et quia præterquã quod
 febris est, etiam magnitudo illi notabilis accessit, iccirco
 contrarias indicationes inducit atque obumbrat. Sin
 febris parua fuerit, fas est reliquas omnes vna coniun-
 ctas cum ea conferri atque expendi. Ac siquidem
 pares videntur neque, febris indicatio præferetur, sic ut
 humectandum*

humectandum & refrigerandum sit, neque etiam reli-
 quorum, sic vt calefaciendum & siccandum sit. Im-
 mo media victus ratio vbi ita se corpus habet eligenda
 erit. Sin altera indicatio exuperet, tantum recessisse à
 temperato & medio victu par est, quantum ea quæ
 pollent sua contraria superant. Ergo exercitatum &
 natura prudentem esse medicum conueniet, quo cuiusq;
 indicationis potestate diligēter considerata, omnibus q;
 inter se collatis vnā idonei victus summam quæ las-
 boranti sit commoda comparet. Hactenus Gal. cum de
 qualitate victus inuestiganda sermonem facit. Sed
 non deerit qui in hunc modum dictis Galeni opponat,
 haudquaquam sperans hac methodo qualitatis victus
 scientiā se inuenire posse. Ponamusque vt ipse proposuit
 omnia indicantia, victum suadere calidum & siccum.
 Febris vero leuiuscula tertiana sit, victū qualitate fri-
 gidum & humidum indicans. Coniungantur vt ille ait
 omnes indicationes & cum febre eas conferamus, & ex-
 pendamus, an pares sint morbo aut impares. Vnde nam
 hoc mihi notum erit rogabit quis. Nam nec id se scire
 ait, nec vnde sciat. Multo adhuc minus, si alterū exu-
 peret, quantum vtique alterum excedat. Præterea cū
 indicationes regionis, temporis anni, cœli status, ad inui-
 cem dissentiant, vtrum eorum superare debeat. Pro-
 pium insuper ægotantis temperamentum, si forte con-
 suetudinis obuiauerit, quomodo ijs similes qualitate vi-
 ctus ministrare possit. Oportuisset methodum tradere
 qua vires horum singulorum nosci possent. Nos igitur
 pro virili tentabimus in commodum studiosorum, viam

g. de metho
do medēdi.

DE VICTV FEBRICIT.

ostendere, qua facile qualitatem victus inuenire possi-
 mus. Ab ijs quæ ab Hip. & Gal. didicimus initium hinc
 sumentes, consuetudinis indicationem potestate dignio-
 rem esse propij temperamenti & ætatis. Nam si quispiã
 sit siccus temperamento, ætate consistens, humido assue-
 tus victu. Siccum ei dabis, ratione propij temperamen-
 ti, & ætatis. An consuetudinẽ magis seruabis. Quod si
 hæsitas Hip. roga, qui ita scribit, cibos quibus vti cõsue-
 uerunt, facile ferunt, tam & si natura haud quaquam
 boni fuerint, similiter & potus. Cibos vero quibus vti
 non consueuerunt, & si mali non fuerint moleste ferũt,
 consimili modo & potus. In quorum expositione Gal.
 ita ait, consuetudo maxime potest, repentinãque ab ea
 digressio, corpa nõ parũ offendit. Ipse idem loco supra
 citato ita scribit, a consuetudine inquit semp est indica-
 tio similibus, quo ad scilicet ægrotant homines, ab æta-
 te, natura, regione, anni tempore, flatu cœli, vbi tempe-
 rata sunt, similibus semper præsidiorum est indicatio,
 siue valeant homines siue ægrotant. Contra ab intem-
 peratis, anni tempore, flatu cœli, & regione, contrario-
 rum est indicatio. Cæterum ab ætate, natura, subintelli-
 ge intemperatis non absolute, sed cum consuetudine. Au-
 disti Gal. dicentem, naturam ægrotantis & ætatem cum
 intemperata sunt nihil absolute ind care, sed cum cõsue-
 tudine. Duo igitur hæc, ægrotantis natura, & ætas, cum
 intemperata sunt ad vnius consuetudinis indicationem
 reducimus. Præterea regio, & anni tempus, ad cœli sta-
 tum si res exacte consideretur, reducibilia sunt. Nam
 nec regio, nec anni tempus, quicquam agent, nisi per im-

In 2. de rō-
 ne victus

capitulum 2. q.
 1. de victu

mutationem aëris nos cōtinentis dispositionis, aut si ma-
 uis temperiei, quam cœli statum medici vocant. Quod
 si ad huius assertionem Hip. aut Gal. testimonium optas
 prout sunt plures studiosorum nostra tempestate, apud
 quos paruum habent rationes locum, plurimum autori-
 tates, tantum iuuat alieno Marte ditescere. Gal. igitur
 in libro nono de methodo medendi ita scribit, voco in-
 quit cœli statum ipsam ambientis nos aëris temperiem,
 sub qua & anni tempus, & regio comprehenduntur,
 quando horum quoque vtrunque ex ambientis tempe-
 rie indicationem mutuatur. Ex dictis manifestum est, om-
 nes indicationes qualitatis victus, ad tres reduci pos-
 se. Nempe morbum, consuetudinem, & aëris tēperiem.

CAP. VI.

CAeterum, cum morbus in affectum, et in eius cau-
 sam, deuiserimus, inquirēdum est, an victus qua-
 litas vtrunque nempe affectum & causam respi-
 cere debeat an solum eorum alterum, & sunt in libris
 Hip. non nulla loca utrunque asserentia. Nam affectū,
 Aphorismus ille humide diætæ &c. ostendit. Quod &
 & causam respicere debeat, ipse idē in libro primo de
 ratione victus, de ptisana sermonem faciens ostendit.
 Ita scribens si quid ablui eget probe abluit, non astrin-
 git, hæc omnia causam respicere manifestum est. Ratio
 tamen aliud dicat, nam cum duo sint quæ in medici cō-
 siderationē subeāt, nēpe corpus febricitās, & humores
 putridi. Ita duo sunt instrumenta, illorū gratia, quorū
 altero corpus seruamus et altero putridos humores ex-
 tra pellimus. Victus quē corpus respicit, & id quod ab eo

DE VICTV FEBRICIT.

effluxum est, tum si ratione morbi corpus intemperatum est, id cōtrarijs emendat qualitatibus, paulatim id agēs. Respicere humores medicaminum est, vt crassos extenuent, lentos detergeant, putridos expellant. Victus igitur munus est id quod à patiente particula effluxum est instaurare, & id quod alteratum est reducere. Hæc solum euenire corporis partibus simplicibus possunt. Verum ad illud quod dixit Hip. si quid ablui eget, probe abluit, ipse statim illo verbo si quid ablui eget, respondet, id tanquam non necessarium euenire innuens, quæ Gal. asserit cū ait. si quid ablui egeat, quasi non oibus acutis morbis probe abluente edulio vtamur. Nempe cætera omnia quæ de ptisana dicuntur bona, morbis omnino profunt acutis. Sed abluendi bonitas quibus vè trem subduci nolumus, vbi cibus in via moratur est idonea. Probe igitur abluere febrili affectioni neque tanquam contrarium, neque tanquam familiare auxiliium vnum vtile existit, sed bene tanquam symptomaticis alicuius emendatorium correctorium que. Mentem adhibe ad illud verbum febrili affectioni, ac si velit, vultum, febrilem affectionem, & non causam, respicere oportere. Quod si accidat vt victus vtrique aduersetur, & affectui, & causæ, ob id reijciendus non est. Cū ergo victus id solum quod à corpore exolutum est reponere, aut id quod alteratum à morbo est, reducere debeat, manifestum est, cibus astringentibus vtendum non esse, nisi cum morbus ad eam corpus alterarit dispositionem, à qua aut ventris fluxus, aut vteri, aut alterius momentaneę partis, aut symptomatici sudores robur,

virtutis exoluentes, aut animi deliquium, proueniant. Alioquin non est quod corpus moderate habens in raritate & densitate cibo astringente obstruas. Proinde cum aëris nos continentis temperies nihil indicet nisi pro ut nostrum afficit corpus, tantum que indicationis sortiat, quatum corpus ab illo mutatur, manifestum etiam est, indicationem continentis nos aëris ab ea sumendam esse immutatione qua nostra afficit corpora. Consimiliter de morbosa sentiendum est affectione, nam tantum indicabit quantum corpus a naturali mutauerit symmetria, licet febris in sua causa magna esse videatur. Parumque si corpus a proprio amouerit temperamento, parum indicabit iuxta recessus magnitudinem. Duo igitur indicantia, nempe aëris nos continentis temperies, & aegritudinalis affectio, ad corpus reducuntur affectum. Neque vlli mirum id videri debet, quod ambientis indicationem ad presentem corporis affectum reducamus. Nam iure id mirum videri non debet, quod rationi peruium est. Pone affectum & ambientem vtrunque calidum, & siccum. Corpus utique affectum tale est, non solum propter morbosam affectionem, sed ob ambientis calidi & sicci operationem. Vtriusque igitur operatio affectum corporis presentem produxere. At pone ambientem frigidum & humidum affectioni contrarium, corpus profecto affectum, non tale est ob solam morbosam affectionem, ob quam magis tale esset, sed ob ambientis etiam qualitatem affectioni contrariam, eius vim refrangentem. Neque quae dicta sunt praeter mentem Gal. esse putes. Ille enim in libris de methodo medendi am-

DE VICTV FEBRICIT.

bientis indicatio ad præsentem affectum quem morbum nominat reducit. Cum ex tribus indicantibus quorum tertium ambiens erat, duo collegit indicantia. Ad duas igitur indicationes in vniuersum omnes quæ victus qualitatem indicant reduximus. Nempe corpus affectum et consuetudo. Ab ijs igitur qualitas victus quærenda est. Verum cum hæc consideratio medicæ artis parti, quæ morbos curat subiaceat, necessum est recessus corporis à naturali temperamento scire, vt contrarium applicantes qualitate victum, ad symmetriam particulam reducamus. Recessum vero nisi naturale nouerimus temperamentum, alia sciri via non potest. Quapropter alia præter duas indicatione naturali nempe temperie opus est. Quibus autem notis id inueniri possit medico considerandum est. Proinde cum omnibus in vnum collatis temperamentorum signis coniectura & non sciëntia assequamur, ab vna consuetudine id certius sciri posse cum Gal. asserimus. Qui ita scribit, nos certe quibus cura fuit, inquirendi illud inuenimus quod per plures cognitu difficiles notas. Cuiusque membri, temperamentum coniectura potius, quam sciëntia inuenitur. Si igitur notis multis & paruis aliqua certior apparuerit, nõne abiectis illis, hanc pro omnibus arripiemus, nemo id arbitror qui mentis compos est, negabit. Atqui si omnes temperamentorum notas in vnũ colligas, hæc longissime absunt, vt paræ ei quæ consuetudo præstat fidẽ faciant.

CAP. VII.

Verum quia in cognoscendo ægrotatis à proprio temperamento recessum. Duplex datur consi-

deratio. Nempe generatim scire versus quam qualita-
 tem corpus alteratum sit, secundo quantitatem illius de-
 clinationis, hanc non valde speculationi huic de ratio-
 ne victus necessariam. Nam particulę intemperiem se-
 mel à suo contrario euertere in ratione ciborum nõ est,
 sed medicaminum. Sat enim est si cibus paulatim bono
 temporis interuallo id agat, id autem contrario remissa
 effici potest. Quam ob rem, & si corpus à naturali ab-
 scesserit symmetria, per duos gradus versus calorẽ, ne-
 cessarium non est, nec vt opinor commodum frigidum,
 huic totidem gradibus victum offerre. Id enim cibi na-
 turam ægre deretur, hæc est vt à naturali calido patia-
 tur, parum autem in id agat. Vt cibo medicinali vsu ve-
 nit. Quapropter satis sit si frigidum in primo victum
 offeramus. Hic enim cibi munus ad implebit, facultatẽ
 vero medicaminis, tẽporis interuallo crebriori vsu præ-
 stabit. Vnde fit, vt cum cibus ea miscere quæ valentibus
 sint prædicta qualitatibus cauendum sit. Id solum ergo
 scire conuenit ad quod extremum alteratum sit corpus.
 An versus calidum & siccum, an frigidũ et humidum,
 & an parum, aut multũ à naturali symmetria recesserit,
 quod haud difficulter inuenies, si considerationem
 de consuetudine habeas. In ijs quæ vsus est bona valitu-
 dine, citra noxam & ex ijs quibus vsus videbatur. Ex
 ijs enim temperamentum corporis, certius alia quacũq;
 nota cognosces. Vt prudẽtissime Gal. citato libro, dixit.
 Videtur, inquit, nõ sicut alia quẽdam exiguã, leuem q;
 sed planẽ maximam, maximẽque principalem potestatẽ
 habere consuetudinem, vt quæ singulorum corporum

DE VICTV FEBRICIT.

naturam ostendat. Et statim inquit, sanè ipsi via ratio-
 nèque ab ea procedentes, fatemur nos partiũ affectum
 inuenire. Deinde ex illo rursus ad faciendorum indica-
 tionem venire. In hoc que pars hæc quæ de victus qua-
 litate agit, ab ea medicæ artis parte, quæ singularum,
 aut simplicium partium morbos curat differt, quod hæc
 quantitatem recessus à naturali temperie nosse deside-
 rat, vt æquali contraria gradu applicet remedia. Illa
 vero solum quærit versus quam qualitatem intempera-
 tum sit corpus, & an multum, an parum recesserit.

CAP. VIII.

A Tribus igitur qualitas victus summitur, à na-
 turali temperamento, & ab affectione, & à
 consuetudine, cunque hæc in vnum consentiant, quod si-
 mul indicauerint statim exhibendum. At contraria in-
 dicare solum affectum & consuetudinem posse. Nam
 naturale temperamentum semper cum affectu in indi-
 catione qualitatis victus consentit. Nam affectus indi-
 cat sui ablationem per quam ad temperamentum pristi-
 num ægotans reducitur. Huic indicationi naturalis
 ægotantis temperies semper consentit. Duo sunt igitur
 quæ contraria indicare possunt, nempe affectus &
 consuetudo. Vt si affectus calidus & siccus humidum
 exposcat victum, consuetudo vero prohibeat (nam cali-
 dis & siccis assuetus erat cibus) in hac indicationis con-
 trarietate inquirendum est, an calidis & siccis assuetus
 esset, ob id quod male ex frigidorum usu, aut quia
 melius calidis & siccis quàm à frigidis & humidis ha-
 beret, aut à frigidis & humidis nihil incòmodi perci-

piens. Si primum contingat, eo esse vtendum victu, qui temperatus sit, aut id mixtis adinuicem contrariarum qualitatum alimentis conficiendum. Si quidem dum sanus erat calidis & siccis opus sibi erat cibarijs, vt incul pate viueret, febre correptum, calidum & siccum iam effectum, frigidis & humidis ledes. Aut nūc aut cū febris abierit. Nam id præstitit affectus quod calidis & siccis cibarijs quærebat. Quapropter si tunc iustæ ea quæ calfaciebant, & exiccabant amplectebatur, non esse cur nūc caliditatem & siccitatem affectus, frigidis & humidis euertas. Nisi multum exuperent. quod si contingat victu medio vtendum est quo excessus securissime refranguntur. Quod si secundum eueniat, dandum esse aliquid consuetudini, minus tamen quàm in prædicto. Eo vtentis victu qui refrigerare & humectare moderate valeat. Liberalius id agere licet si tertium contingat, parum consuetudinem illam facientes. Ad tria igitur omnes reduximus indicationes, nempe regionem, tempus anni non agere nisi status cœli interuentu. Hic autem nihil indicat ex se, sed in quantum corpus afficit. In vno igitur affectu corporis, regionis, anni temporis, status cœli, & morbi, temperamenti ægrotantis, ætatis que, vires siue actiones, potestate sunt, & id quod tandem ab eorum actionibus, & re actionibus, & alterius, supra alterum exuperantia superest, in vno affecto corpore conspicitur. Non est igitur quod medicus in æstimandis horum cum contraria indicant viribus, mentem inaniter agitet. Id enim quod ab exactissima consideratione elici posset, corpus affe-

DE VICTV FEBRICIT.

Etum indicat. Diximus que ætatem ad proprium redu-
 ci temperamentum, cuius ope scimus an parum, aut mul-
 tum, à naturali recesserit corpus symmetria. Ad opus
 præstat id commodi, vt sciamus quando maxime finem
 alteranti victui imponemus. Cæterum in indicatione
 qualitatis victus cum affectu consentit. Nam si qui-
 spiam sit calidus natura, calidior que ob ægritudinem
 euaserit, affectus indicat, vt id caliditatis quod super ex-
 creuit abscindatur. Idem proprium indicat tempera-
 mentum. Et non calidum potestate victum, ob id quod
 ante natura calidus erat. Sola igitur illius gratia, cor-
 poris temperatura à medico inuestiganda est, vt an parū
 an multum, à naturali recesserit corpus symmetria, &
 quando maxime alteranti victui finem imponemus scia-
 mus. Sola igitur consuetudo est que aliquando dissentit
 affectui. Tunc que diuisionem illam quam supra tri-
 plicem fecimus inquirere ab ægrotante, & ab ijs qui
 hoīem multo ante nouerunt oportet. At cum omnes tres
 in vnum consentiunt, cū humidus natura, & humido vi-
 ctui assuetus, febre corripitur, audacter frigidus &
 humido victu vtemur. Nonne hæc sunt senis verba hu-
 mido victus omnibus febricitantibus conueniunt, maxi-
 me pueris, & alijs sic assuetis refici. Sunt tamen febres
 que non humidum, sed siccum indicant victum, de
 quibus infra nobis sermo erit vbi mentem Hip. in dicto
 Apho. ostendemus. Nunc ad reliqua properemus.

CAP. IX.

A Duobus sumitur quando exhibere cibum de-
 beamus à facultate & à morbo non prohibē

te . Prohibet ab inityjs paroxysmorum, aut exacerbationum ad manifestam inclinationem . Iis enim temporibus natio calore ad thoracem collecto, vt morbi causam vincat, cibus dandus non est, quanquam corpus iã iam indigere videatur, cum Gal. asserimus primo deratione victus in acutis. Opportunum igitur exhibendi victus tẽpus fuerit, cum caliditas ad pedes descenderit, viscera iam deserens, vt ab Hip. scriptum est, verum si facultas nimis languet, ita vt imbecillitas eius maxime vrgeat indiscrete quolibet tẽpore nutriemus agrum. Et in statu totius morbi vt scripsit Gal. in Apho. Cunque inclinatione accessionis dare expedit, non ea statim victũ forma, quam agrotanti desmieris exhibebis, sed magis tenuem, vt si sorbitionibus agrotantem alere decreueris, satis sit si potiunculam, inchoante inclinatione, ministraueris. Postmodum aut febre cessante, aut omnino remittente, sorbitionem exhibeto. quem modum vidi a peritis medicis obseruari in Italia. Quibus enim agrotantibus sorbitionem ex pane & iure pulli quã panatellam vocant, ministrare decernunt, hos primo in inclinatione febris tenui pulli iure nutriunt. Ac postmodum cessante febre, aut manifeste remittente, sorbitionem exhibet. Hoc vt arbitror sensit Hip. cum in fine primi de ratione victus immediate dixisset cum calor ad pedes descenderit, tunc dare expedit. subiungit statim . Vtere primum & maxime cremore, postea ptisana, secundum perscriptas coniecturas exacte speculatus. Quę quidem verba, & si Gal. ad victum vn:uersalem referat, de particulari cibus batione eadem posse recte intelligi, asserimus. Vt talem

In fine primi de rone victus idem paxit in. 4. eiusdem

DE VICTV FEBRICIT.

faciant sensum, quod si sorbitionibus egrotantem nutri
 re debeamus, melius esse inclinante febre à tenui sorbi-
 tione, vt cremore ptisanæ incipere. Ne ab vnius diei ine-
 dia ad crassiusculum cibum mutatione subita, ledatur
 egrotantis natura. Quod autem scribit secundum per-
 scriptas coniecturas, hunc sensum habet. Quibuscunq;
 coniectura habita de morbi constitutione & egrotan-
 tis robore, dandam fore sorbitionem decreueris, hanc
 non in initijs, neque incrementis accessionum exhibeto,
 sed in declinatione. In qua commodius ages si primum
 cremore vsus fueris, deinde ptisana. Ceterum in continē-
 tibus febribus quæ vnicam à principio ad finem acces-
 sionem habent, nutriendi idoneum tempus, à consuetu-
 dine, & à facile toleratione accipitur. Vt si in auro-
 ra facilius æger malum tolerat, eodem que tempore ci-
 bari solitus est, comodissime ea hora cibum egrotanti
 ministrabimus. Hoc discimus à Gal. vndecimo de me-
 thodo in hæc verba. Tempus vero nutriendi quod qui-
 dem ad reliquas spectat febres quæ ex putredine oriū-
 tur, in progressu sermonis dicemus. Quæ vero vnicam
 à principio suo ad finem habent accessionem (de his
 nanque præsens sermo est) in his facilis toleratio, &
 consuetudo, spectari debebunt. Quando cibus illis
 eo tempore est offerendus quo facilius quàm in cæteris
 morbum tolerant. Eoque potissimum diei tempore quo
 prius cibari sunt sueti. Etenim facillime cibum ferent
 si ex his considerationibus assumēt. Hucusque Gal. Cæ-
 terum scire oportet quod aliquando consuetudo & fa-
 cilis toleratio, in indicatione temporis dissentiant, vt si

is qui ægrotat eorum sit, qui semel cibum solent capere occumbente sole. Morbum vero facile toleret æger initio diei. Pugna inter indicantia oritur, quo casu indicatio à facili toleratione præualet ei, quæ à consuetudine. Nec præter rationem, nam si bis aut ter cibum bona valitudine capere assueto ægrotanti, propter febriles accessiones, semel ministramus, ob timorem ne cibus intempestiue exhibitus aut in uehemētiam febrilem, aut in eius addat durationē, vt in superioribus ostendimus, multo causatius in synochis quæ acutiores multo sunt febribus prohibendus est, ea hora cibus qua plus ledere potest, eaque maxime ministrandus, cum ab eo corporis natura capiat commodius usum, minus que propte in morbi causam transeat. Quod si facilius toleratio manifesta non detur, à sola consuetudine incōtinentibus febribus tempus nutriendi idoneum sumendum est. Porò aptissimum in febribus quæ intermittunt & repetūt, tempus est, cum vti dictum est, exhalare iam cœperit febrilis calor, huius quoque opportuno tempore ex duplici coniectato respectu, nempe summo præcedentis accessionis vigore, & futurę principio. Ad hæc nam spectantes, operam dabimus, vt quàm longissime ab utroque nutriamus. Ergo si spatium quod inter summum prioris accessionis vigorem, & sequentis principium interuenit, satis sit amplum, facile est idoneum tempus inuenire, sin exiguum id fuerit, alterum facias necesse est, vt aut ægrum admodum adhuc calentem nutrias aut sequentis accessionis inuasiōe iam iam affutura. At summi vigoris & accessionis principij morem sic consideres

DE VICTV FEBRICIT.

cenfeo . In summo vigore notabis an citra magnitudinē febrilis caloris siccus sit & squalens , an citra siccitatem vrens . Priorem nanque humectante victu madefacere quàm primum oportet . In secundo dum plurimum caloris se remittat , manere . In principij vero accessionis more æstimabis , an corporis extrema perfrigeret , & magnam sanguinis reuocationem ad interiora corporis faciat , an omnino corpus non præmat . Quippe secundum hoc , seu facile cōtemnes . In priore distinguas oportet . Nam si absque visceris phlegmone , aut succorum redundantia , motus ad interiora in accessionibus pollet , nihil offendes paulo ante cibans . Sin vel phlegmone , vel redundantia subsit , cauenda est ante accessionem cibatō , seu res maxime noxia . Hæc quidem Gal . scripsit de tempore quādo opportune in febribus æger cibetur cū exiguum fuerit tempus quod inter summum prioris accessionis vigorem , & sequentis principium interuenit . Ut si ponamus à summo vigore ad sequentem accessionem trium horarum spatium esse , an prima cibare febricitantem hora , commodius sit quàm secunda , hinc maxime disces . Cibum ideo febricitantibus exhibemus ut eo virtutem seruemus , cauētes quo ad fieri possit ne in vehementiam morbi aut eius durationem addamus . Virtus ab eo cibo vsus capit quē coquit & apparat . Melius autem apparabit cum à febrili labore quietior fuerit laborantis natura . Verum facultas naturalis quæ cibum coquit , quietior est in paroxysmi inclinatione , quàm in initio accessionis , ut ab ipso Gal . secūdo Apho . scriptum est in hæc verba . In vigore eo quod iam coquit

superfluum euacuare. Tum propter alia & quia animalis facultas omnino in statu laborat, licet maxime secundum illud tempus vitalis & naturalis fortes persistant. Ab initio igitur paroxysmi naturalis facultas quæ concoquit maxime ad statum vsque fatigatur, ab statu vero inclinationem versus, fortis vt ille ait permanet.

Quare hac ratione commodius est inchoante inclinatione cibū exhibere quā propè accessionem. His adde cibum si quando eum in ventriculo sequens accessio offendat corrumpi vt in pluribus certum esse. Paucis vero omnino quibus inchoante inclinatione exhibetur illud accidere. Quare siue in iocineris phlegmone aut ventriculi, aut pulmonis, siue ephimera, aut putrida febre quavis natura, & habitu, salubrius esse parum post vigorem cibare quā modicum ante sequentem accessionē. Hoc in singulis morbis naturis & habitibus ostēdere haud magnum negocium est. Verum id studioso lectori demittere commodius erit. Sat nobis est, qui Hip. dogmata insequimur, eius sententiæ stare in primo de ratione victus vbi scripsit. Nam si pedes frigidi fuerint non a sorbitione modo verum quoque & maxime a potu temperandum. Item quarto eiusdem cum dixit frigentibus ergo pedibus neque potum, neque sorbitionem, neque aliud quippiam huiusmodi dabis, sed maximum existimato si id tantisper obseruaueris, donec ualde incaluerint, deinde ita quod confert exhibe. Frigiditas siquidem pedum parte plurima febris accessuræ signum existit, quo tempore siquid porrigas maxime prorsus peccabis, nempe morbum non parum augebis. At vero

DE VICTV FEBRICIT.

cum febris disierit, contrario modo pedes reliquorū corpore calidiores sunt. Idem infra, nempe cum pedes frigidī fuerint, venter de necessitate calet fastidit que cibum, intenditur hyppocūdrum, iactatur propter internam turbationem corpus, mens fixa non est, dolet eger, lancinatur, vellicatur que, vomere affectat, & si mala vomuerit dolet. Ergo cum calor ad pedes descenderit, currit que vrina, & si non sudet, omnia cessant, quo tēpore sorbitionem dare expedit, nam alias pernitiōsa existit. Hęc quidem Hip. scripsit incommoda euenire ijs qui in inityjs accessionū cibantur. Sit que à nobis in præsenti definitum, quod cum ob breuitatem temporis à vigore præcedente ad sequentem accessionem, alterum duorum sequi sit necesse, aut ægrum vt adhuc calentem nutriamus, aut sequentis accessionis inuasiōe iam iam affictura, consultius esse primum, vt sanum magis elgere, in omni morbo, in omni natura, & in omni habitu. In qua sententia Hip. esse certum est libro de ratione victus in eo loco qui ita incipit, cum autem purgaueris sorbitionibus quibusdam vtitor. Cæterum cum spatium inter summum prioris accessionis vigorem & sequentis principium interuenit, adeo amplum fuerit, vt satis sit ad binas cibi oblationes, offeremus semel quidem, resoluta omnino priori accessione, iterum que sequenti nondum incipienti. Temporis autem inter secundam oblationem & sequentem accessionem quidā quattuor horas sat esse putarunt. Id que forsan ex Gal. octauo de methodo sumunt, vbi asserit. Abunde esse si tres æquinoctiales horas quattuor ue inter balneum, accessio-

sionis

sionis que tempus inter ponantur (à balneo enim semper ægrotantibus cibum ministrabat.) Verum in præsentia citra disputationem, non satis esse, si tres quattuorue horæ inter cibum & sequentem accessionem inter sint arbitror. Nam intra limites dispositionis ad futuram accessionem, naturam alio intentam ciborum coëctio ni segniter atque imbecilliter vacare putandum est.

quæ causa est, ut diutius eo tempore cibus in uentriculis laborantium immoretur. Quapropter ijs qui ab humore putrido à febre detinentur, si quando ante accessionem cibum sint capturi, septem horarum interuallum ad sequentis accessionis initium, necessarium esse, ut cibus in uentriculis eorum decenter coquatur, & ad inferiores partes descendat, iuxta sententiam haly medici arbitramur. Nec Gal. huic contrarius est opinioni.

Nam si ea quæ parum ultra eum quem citarunt locum scripsit, legant, ita dicentem audient. Tempestiuum inquit est iam ad ea quæ post balneum adhibentur accedamus. Sunt autem ea minime multa. Nam præter aquam quæ parum apud incoëctum in se habuerit, nihil his est offerendum. Licet quod inter balneum & suspectas horas spatium erit, trium fore horarum conyiciamus. hæc quidem Gal. Et ut apertum fiat ob angustiam temporis ad sequentem accessionem, febricitantem non cibasse, audias quid ijs statim subiungat. Si vero inquit circa vesperam, aut duabus horis citius accessio inuadat, tum lauisse mane liceat, tum cibasse &c. Audisti Gal. eum cuius accessio ad vesperam futura est, mane cibasse. quod nostrorum medicorum imperitiam aut in

27 DE VICTV FEBRICIT.

sanam temeritatem arguit, qui sat esse si tres quattuor
 ue horas à cibo ad accessione interponant arbitrantur.
 Sed reliqua propositi prosequamur. Proinde corpora
 quæ calida & sicca sunt natura gracili habitu, & si pa
 rum ante accessione cibentur, minime lædentur. Quin
 immo Gal. refert plures eorū à febre liberasse quibus
 in ipso horrore cibum exhibuit. Illud tamen intellige
 re oportet, cum ob retentionem mordentis halitus febrici
 tant. Tunc enim cibo conuenienti, corpore humectiori
 reddito acrium excrementorum minor commouetur co
 pia. Sed & cutis mollior redditur. Vnde fit vt ij qui
 inchoante horrore percute corporis ab acri excremen
 to mordentes feruntur fumi, cibi & potus dulci halitu
 mitiores reddantur, vnde ob dictas causas febrilem
 non concipiunt calorem. Ob id igitur Gal. cibum ijs du
 rante horrore cōcedit, minime autem cum iam calorem
 febrilem patiuntur. His tñ si qñ febre à putrido humore
 laborent, cibum in accessionibus exhibeamus ea fiducia,
 vt eos à febre liberemus, non leuiter in eorum damnum
 errabimus. Minus tamen ij quàm qui alio sunt habitu
 lædentur. Sed hæc de tempore nutriendi febricitantes
 opportuno, satis sint dicta. Resumentes igitur ea quæ
 hucusque diximus quod reliquum est prosequemur. For
 mam victus quam Græci σιτία vocant, à morbi con
 stitutione, & ægrotantis robore sumendam esse dixi
 mus. Scopum que totius huius considerationis esse, an ijs
 quæ comeduntur aut ijs quæ sorbentur, aut bibuntur
 ægrotantem nutrire, an omnimoda cibi & potus absti
 nentia vti debeamus, formam esse victus quærere. Qua

inuenta, quantitatem determinabimus, à consuetudine primo, deinde à morbi constitutione. In initio tantum esse exhibendum, quantum indicat consuetudo diximus. Deinde vt symptomata increseunt, ita minuere, ita vt in vigore, & parum ante ipsum, nihil sit exhibendū. Deinde ostendimus secundum Hip. & Gal. vnica victus forma, à principio ad statum vsque, & parum ante ipsum nutriendos esse ægrotantes. Non vt aliqui senserunt crassiori victu in principio, quam in augmento, & in hoc quàm propè statum. Hanc que crassitiem maiorem aut minorem non ad quantitatem solum, sed ad formā victus referentes. Vnde cibarijs vtuntur & forma & substantia longe dissimilibus stante eadem morbi constitutione. Cum quibus disceptare hac de re breuitati consulens prætermitto. Solum lectores admonitos esse velim, si Hip. libros diligenter euoluant, vnica victus forma, ægrotantes alere ab initio, acuti morbi ad statū vsque inuenient. Porro iam dicta de ea morborum differentia fore intelligenda dictum est, qui ab initio leuiter incipiunt & summissim increseunt, & exacerbantur ad iudicationem vsque in qua abunde elucent. Verum in morbis ijs qui ab initio florent, & vident maxime, & ad difficultus increseunt, iusta vero crism imminuuntur aliam fore diximus victus. Obseruandam rationē, nempe à robore virtutis & à coctione morbi victus formam sumendam esse. Ita vt cum morbi cruditas affuerit, tenuiter ægrotantes nutrire oporteat. Cuius coctio in materia apparuerit, formam victus mutandam esse ad crassiorem, quantitatemque augendam. Diximusque

DE VICTU FEBRICIT.

in omnibus morbis in quibus procedens coctio sympto-
mata imminuit, hanc victus rationem seruandam esse.
Cæterum numerum diximus à robore virtutis et à mor-
bi constitutione & à consuetudine sumi. Hæc primum
oblationum numerum indicat, à quo morbus detrahit
aut virtutis imbecillitas addit. Si ergo quis recte quæ
dicta sunt in singulis victus scopis percipiat, quattuor
esse vniuersi victus indicantia rationem colliget. Nempe
virium robur, morbus, ægotantis temperamentum,
& consuetudo. Tot enim & non plura in ijs quæ dixi-
mus numerauimus. Hanc quæ indicantium victus ratio-
nem summam, secundum mentem senis esse scito in li-
bro secundo de ratione victus vbi ita scribit. Coniice-
re autem oportet robur, & morbi cuius quæ modum, ho-
minis item naturam, atque ægotantis in victu consue-
tudinem, non in cibis solum, verum quoque & in potibus.

CAP. X.

Diuinus igitur Hip. in libris de ratioe victus, de
sorbitioibus & poculis solum egit, tanquam
hec solum acutis morbis conueniant victus for-
mæ. De ptisana scripsit vt pote quæ leuissima omnium
aliarum sorbitio est, & acutis maxime conueniens. Vt
ostendat, quod cum in exhibitione huius committatur er-
ror, nõ paruas inde fieri in acutis noxas, grauiores mul-
to fore si alijs vtamur cibis. Primum ipse ostendit ijs
verbis, lubricissima est, sitim maxime arcet, facillime co-
quitur in firmissima existit, si optime cocta fuerit, qui-
bus omnibus est opus. Secundum, ijs verbis ostendit, si
lateris dolor assiduus est, calidis que fomentis non remit-

titur sputum que non procedit, ptisanam autem ita affectis dederit, præcipitem æget in mortem. Quod autem ijs similia accidant eis qui alijs cibis utantur, ipse statim ostendit. Prehendunt autem, inquit hæc, non solum si ptisana intempestiue utatur, uerum & multo magis si quipiam aliud quam ptisana inconuenientius sit edant, aut bibant. Sunt igitur nonnulla quæ scripsit Hip. de ptisana iudicia cum alijs cibarijs cõia, quædam peculiaria ipsi ptisanæ. Communia hæc sunt. Cum morbus à principio floret & uiget, ut pleuritis, & peripneumonia uitanda est ptisanæ sorbitio, & multo magis quæ ex alijs cibarijs sit, maxime ea quæ eduntur affectu existente crudo, sunt enim causa suffocationis & mortis. Sed tunc temporis potus humectantes exhibere conuenit. Cunque morbus coctionem iam recipit, & sputa procedunt, sorbitionem dare licet, & eius quantitas prout morbus magis maturescat augèda est. Præterea symptomate quocunque superueniente aut periculo, sicut tunc ptisanæ sorbitionem suspectam esse dixit, ita & omnem alium cibum qui solidior sit ea. Insuper et illud cõmune est, nempe tempus exhibitioni opportunum, cū caliditas ad pedes descenderit. Præterea incipiendum esse inclinante febre à magis tenui cibo ægrotantes alere. Demū illud, nempe post purgationem medicaminis sorbitionem esse ministrandam quæ consueta sit minor. Peculiarioria sunt hæc, ut ptisana optime apparetur. Nam nisi quis ætum deest contulerit, ut ptisanæ sorbitio sufficienter paretur, crebrius sanè detrimentū offeret. Dein de illud quibus enim cibus statim inclusus, si quis nõ va-

DE VICTV FEBRICIT.

tuato eo, sorbitionem dederit, dolorem si adest ad au-
gebit, & si non adest protinus inducet, frequentior' que
reddetur spiritus, quod malum est, nam pulmonem
exiccat. Præterea & illud ubi autem quis medicamen-
tum ebibit, ptisanam protinus sorbendam dato. Nec in si-
gniter minore quàm consuetum est quantitate. Præterea
& illud nisi propter pharomatiam aut clistere ab usu pti-
sanæ desistendum sit. Gal. addit aut propter sanguinis
missionem, hæc omnia soli competunt ptisanæ minime
alijs cibarijs.

CAP. XI.

IN solis ijs morbis mulsavtendum est, in quibus præ-
acuminis vehemētia morbus peracutus fuerit. Aut
ob aliquem dolorem, aut si periculum instat. In sum-
ma morbis ijs quibus supra sorbitiones prohibuimus,
indigentes eo quod pulmonem humectet, & sputum me-
diocriter educat, & tussis mitiget, aut eo quod urinas
abunde cieat, aut biliosa deiciat excrementa, mulsam eli-
gimus. Meratiorem cauentes ijs qui natura calida & sic-
ca sunt, amare bilis hominibus picrocholi græce dicun-
tur. Iis vero quibus, tumefacta sunt viscera ob scyr-
rhum, aut ob phlegmonem, immoderato calore bile scit.
Scyrrhus enim impedimento est ne cito ad renes & vi-
scera transeat. Vnde longa mora in bilem similiter ver-
titur. Picrocholis igitur dilutior exhibenda est, ut citius
penetret. Iis simili modo ministrato in quibus pulmo-
nem magis lenire cupimus & sputum magis educere.
Meratior vero potentius biliosa deicit excrementa, ma-
gis tamen suspecta ijs est qui calida sunt natura. Spumo

Sa siquidem ijs & plusquam conuenit biliosa efficit ex-
 crementa in bilem flauam transiens. Vnde à aduersif-
 simã liquefaciētibus febribus esse mulsam scripsit Gal.
 in tertio de ratione victus. Oximelite in ijs vtemur mor-
 bis in quibus sorbitionibus supersedemus. Tunc maxi-
 me cum sputum crassum & glutinosum educere volu-
 mus, aut sitim sedare, flatum discutere, & vrinas mo-
 uere. Proinde oximeli quod valde acre est, ad crassa
 sputa & vehementer glutinosa vim habet. Verum si
 huiusmodi sputa non secatur aut educatur, non solum non
 confert, verum et detrimentum affert. Nam exiccans, ea
 magis reddit crassa & glutinosa. Aut ergo quod valde
 acre oximeli est proderit, crassa si secuerit sputa, &
 ea eduxerit, aut id si non præstet abunde nocebit. Qua
 propter recte Hip. dixit nihil mediocriter efficere, in ijs
 quæ non facile educuntur sputis. Iccirco ægritudinis
 morigerationem aut malignitatem considerandam esse
 ait, vt sciamus quibus exhibitum secabit sputa, & qui-
 bus non. Iis igitur qui grauiter hñt, & virium imbecilli-
 tate laborant, non propinabis. Quod si ob virium ro-
 bur de eo bene speraueris, dabis. Paulatim & tepidū.
 Oximelitis nocumenta sunt hæc, quod partem intestini
 imam reddit humectiorem, & ramenta facit. Vnde im-
 becilla habentibus intestina exhibendum non est. Est
 aliquando in acutis morbis vt ramenta intestini praua
 ob id sint, quod flatum non modo foras prodire vetat,
 verum quoque reuerti faciãt. Et ob hæc vires frangūt,
 extremãque infrigidant. Qui autem non sorbitionibus
 sed potione sola vtuntur, ijs non semper oximelite uti

In fine 10.
 de metho-
 do medēdi.

DE VICTV FEBRICIT.

expedit, ob intestinorum ab ratione, eo præcipue quod
 stercore vidua sint. Cum igitur sputa quæ in brôchis
 pulmonis contineantur, vel glutinosa uel admodum cras-
 sa sunt, mulsaque sitim inferat, solo est vtendum oxime-
 lite. Quare vt longo vsu non noceat, aque mulsæ tan-
 tum aceti miscendum est vt duntaxat sentiri possit. Et
 ita simul ad lentum ignem coquere oportet. Hoc enim
 pacto ad nocendum infirmius erit. Sed abunde à nobis
 de victus ratione secundum mentem Hip. hucusque di-
 ctum sit.

CAP. XII.

Sed tempestiuum est de potu sermonem faciamus
 qui febricitantibus conueniat. Hinc, omnia quæ
 supra ostendere victum diximus indicant, nempe virtu-
 tis robur, morbi dispositio, ægrotantis natura, et consue-
 tudo. Vt nos docuit Hip. in secundo de ratione victus
 in hæc verba, προς εκμαρτέα δὴ καὶ ἰσχύς καὶ ὁ
 ὁρῶν τοῦ νοσήματος ἐκείνου καὶ τῆς φύσεως τῆς
 ἀνθρώπου καὶ τῆς ἔθους τῆς διαίτης τῆς ἑκείνου
 ὃ μόνον σπινθὲρ ἀλλὰ καὶ ποτῶν. Hoc est conijciens
 da sunt & robur, & modus cuiusque morbi, hominis &
 nature, & consuetudinis laborantis in victu, non in ci-
 bis solum verum quoque in potibus. Quibus in verbis
 quattuor esse quæ potum indicant aperte docuit. Cæte-
 rum si eorum quæ supra in dequalitate victus diximus
 memineris, tria sat esse ad potus indicationem intelliges.
 Nam laborantis natura vt illic ostendimus, non nisi in-
 teruentu consuetudinis indicat. Nam ægrotanti frigi-
 dæ, nature, potui aque assueto, aquam non vimini mini-

strabimus, sumpta à consuetudine indicatione, & non à laborantis natura. Neque rursus homini calidę naturę ægrotanti, aquam in potu dabimus, qui perpetuo vino assueuerit. Hęc ex Gal. octauo de methodo colligimus de calidis naturis & siccis loquens in hunc modum. Si quis vero inquit non adsueuit scilicet frigidę, huic per febrem dare non inceperim, nisi pristina plane sanitate prius reddita. Indicatio igitur à consuetudine, eā obumbrat, quę à natura laborantis sumitur indicationem, durante morbo. Nec id mirum videri debet nam maximā uim habet consuetudo, repentināq; ab ea digressio, corpora non parum offendit. Vt à Gal. scriptum est secundo de ratione victus. Tria igitur sunt quę potum indicant, nempe virtutis robur, morbus, & consuetudo. Virtus cum valet, consuetudini in indicatione potus consentit, eum maxime potum indicans quem consuetudo. Cūq; imbecillis est, qñq; dissentit, vnde fit vt ægrotanti frigidę assueto, modicum vini quo eius roboretur natura cōcedamus. Cuius argumentum est, pluribus, dulce bacchi venenum, primam labijs admouendi occasionem, de disse ægritudines. Morbus cum magnus est & vehemēs consuetudinis indicationem obscurat. Nam laboranti acuta febre vino assueto, eum ministrabimus maxime potum quem ægritudo indicauerit, virtute nequaquam dissuadente. Vt ex Gal. nono de methodo colligitur cū de continentium febrium curatione agit. Vbi frigidę potum post coctiones exhibet, à consuetudine nullam sumens indicationē. Vbi in hūc modū scribit. Cum ergo coctionis humorum in ijs notas videris de quibus dictū

DE VICTV FEBRICIT.

abunde in libris de crisi est, audacter frigidam dabis. Et subiungit statim, quod si etiã frigidæ assuetus eger sit, magna cum fiducia frigidam exhibebis &c. Ac si velit id quod eodem libro scripsit in hæc verba. Si quidem cum sæpe iam uidimus non paucos ex ijs qui febribus ardentibus præmerentur, cum iam mediocriter cocti humores essent, statim ex frigidæ potione à febre liberatos, quãuis ei potioni parum assueti fuissent. Multo arbitror magis in ijs qui assueuerunt utilitatem fore, citra noxam vllam sperabimus. Vnde non ob id quod aquæ assuetus non sit, ab ea desistendum est, nisi cum aliquod effatu dignum incommodum naturæ ab eius cursu timemus. Ob id apposui uirtute nequaquam dissuadente. Idem ab eodem vndecimo libro de methodo medendi colligi potest, cum in febribus continuis, absolute citra consuetudinis considerationem, vinum prohibet, & frigidam exhibendam consulit. Imbecilli vero morbo existente, diuersum que ab eo quem consuetudo indicauit potum exposcente, quæ à consuetudine sumitur præualebit indicatio. Vt manifestum est ex eo quod Gal. octauo de methodo scripsit. Qui cum vinum utilius esse quàm aquam dixisset, ad coctiones, & vrinæ, ac sudorum, prouocationem, statim subiungit. Ego igitur censeo eius generis naturas & dum valet huiusmodi potione scilicet aqua magno opere iuuari, nec in diaria febre ijs quibus in vsu fuit eam circuncido. Si quis vero non adsueuit huic per febrem dare non inceperim, nisi pristina planè sanitate prius reddita. Ostensum igitur est quod cum morbus & consuetudo diuersos potus in-

dicant, si morbo magnitudo accessit, huius indicationē, obscurare eam quæ à consuetudine sumitur. Quod si morbo nulla effatu digna accessit magnitudo, aut vehementia, scito indicationem à consuetudine tunc prævalere. Cæteram de robore virtutis & morbi magnitudine supra abunde dictum est, cum de victus forma sermonem fecimus. Sciendum præterea quod cum virtus ob imbecillitatem vrget, eum semper indicat potū, quo maxime roborari possit. Qua de causa roborantem potum nuncupamus quem causa roborandę virtutis ægrotantibus cõcedimus. Tale in primis vinum est, quod omnium maxime corporis vires naturales & vitales roborat. Morbus eum indicat potum, qui morbo aut eius causę qualitate contrarius sit. Ob id curantem potum eum dicimus, quem morbus ipse indicat. Est autem talis, acutis & vehementibus febribus, aqua. Vt ex Gal. in tertio de ratione victus (licet sub alijs verbis) colligitur, cum ita scribit. Quando igitur inquit bibi idonea est aqua, cum scilicet potu solo æger nutritus fuerit, nullo pacto accepto pot. sanæ cremore. Tunc enim in portionum aliarum medio, aquam tempestive quis ingesserit, & præsertim cum siticulosus æger fuerit. Per illa verba, potu solo nutritus: fuerit, intelligit, ab aliquo ægrotantem acutorum morborum affici, cuius causa solo victu per pocula nutriatur. Ac si velit quibuscumq; acuto morbo laborantibus, aquam conuenienter in potum exhiberi. Aqua igitur in primis, potus curans in acutis affectibus est. Vires tamen corporis minime roborat, vt ab eodem loco citato scriptum est cum ait.

DE VICTV FEBRICIT.

quod autem inquit non aliat antea dictum est, quo fit ut facultatem vitalem roborare non possit &c. Ab aqua simplici consequenter est ea in qua virtus alicuius rei per decoctionem transmissa est. Ut aqua ex decoctione bordei aut liquiritiæ aut prunorum &c. Et sunt tot numero quod sunt res quæ simul cum aqua decoqui possunt. Est & vinum in aliquibus morbis potus curas. Ut ex Gal. in libris de methodo medendi apparet, & ex Hip. tertio de ratione victus. Consuetudinem vero eum cui æger assueuerit potum indicare diximus, qua de causa consuetum potum eum dicimus quem consuetudo indicat. Qui vnus è tribus est potus, quibus vbiq; terrarum vtuntur homines, nempe aqua, vino, Cernisia. Lusitani aquæ potu delectantur, Galli & Itali vino, Germani et Angli cernisia. Cæterum potus roborans multiplex est. Nempe vinū potens quod vinosum Hip. nūcupauit, id tale est quod in aliquo vehementissimum est. Est & huius contrarium quod aquosum ob id medici nuncuparunt quod aquæ maxime in omnibus simile existit, nempe tenuitate, colore, & odoris carentia, & non manifestâ calfactione. Iis omnibus consentit Gal. tertio de ratione victus in initio. Porro inter hæc multa esse quæ mediæ naturæ sunt vina comperies. Nos clarioris sermonis gratia, tria inter iâ dicta, media locauimus. Vnū quod vehementissimo proximum est. Aliud quod aquosum. Tertium quod medium obtinet locum. Primū ex duobus maxime dignoscere oportet. Nempe ut in mixtione vinum aquam manifestæ euincat. Item ut in eo aliquod sit vehementia vestigium. Secundum contraria qualita

te dignosces. Nempe vt in eo aqua euincat & imbeciliter calfaciat. Ex ijs duobus medium intelliges, nempe in quo neutrum sensibilibiter euincat, & nullum in eo vehementiae vestigium appareat. Nos quo facilius res percipiatur, singulis horum nomina imponemus. Vinu vehementissimum, vinosum nuncupamus. Eius contrarium aquosum. Huic proximum imbecille. Eius oppositum potens. Et medium inter haec. Scire oportet has vinorum species reperiri posse in simplici vinorum natura. Nam quod fuluum colore est, vehementissimum est. Huic contrarium est, quod imbecillitate, colore, tenuitate substantiae, odoris carentia, & occulta calfactione, aque similitimum est. Huic proximum, vinum album tenue, sine odore, imbecilli calfactione est. Cuiusmodi sunt vina alba tenuia inodora quae in aliquibus Italiae locis proueniunt. Proximum vinoso est vinum colore, rubeum crassum, odorum, cum vehementia calfaciens. Cuiusmodi sunt quae Hispania profert. Medium, colore sub rubeo est, splendidu, mediocris substantiae, inodorum, manifeste citra aliquam vehementiam calfaciens. Cuiusmodi sunt vina quae ex Gallia deferuntur. Possent quisque imitari has naturas, potenti vino aqua pro ratione cuiusque immiscens. Ita vt aquosum efficias si aquae portioni tantummodo id vini misceas, vt modica fiat in eo vini representatio. Id enim discimus a Gal. in tertio de ratione victus in acutis, qui vinum sic temperauit multa aquae comixtione. Cuius verba ita habent cum igitur inquit seni cuidam aegrotanti quotidie vinum aquosum exhiberem, quidam ex huiusmodi medicis praesens, me vini mi

nimum, aquæ instilantem contemplatus risit, ægrum quod vinum non bibere sed duntaxat videre dixit. Non sane intelligēs, mixtionem vini quod gratia voluptatis datur, ad aquam aliam esse symmetriam, & aliam esse eius quod ad opem ferendam ministratur. Nam vini omnino minimū veluti excitationē quandā quæ ad distributionē aquam trahat permiscemus. Vt duntaxat aquæ tollamus sinceritatem, non aut aquā vinū faciamus. Sūt autem pleriq; ex sanis qui vinū aqua dilutū bibant, sed in ijs aq; gustatu ipso euincere nō oportet. In ægris vero vt modica sit vini representatio. Sic de oximelite paulo ante dicebat aquosum laudans & c. Hucusque Gal. quibus in verbis modum mixtionis aquæ cum vino ad aquosum vinum efficiendum aperte docuit. Talem in mixtione seruare iubens symmetriam vt modica sit vini ingustatu ipso representatio. Imbecille eff. c. si tantum aquæ inicias vt vinū imbecilliter calfaciat. Sed vt exactius rem assequi possis, vinum super aquam infundere expediet, subinde labijs admoueto vt cum primum ad metam imbecillis calfactionis deuenierit mixtio, vini non amplius infundas. Simili ratione vinum quod moderatum diximus efficies, tandiu vinum aquæ immiscendo, donec neutrum duorum euincat. Possit qui vis his alia media inserere, naturas que eorum penes alie quod trium sensuum obiectum diffinire. Sed hæc sufficere omnibus tam ijs qui acuto, quàm ijs qui hebeti sunt sensu, arbitramur. Eo præcipue quod reliquæ quæcūque inter has sunt potus differentie haud facile a sensu discernuntur. Potus similiter quo communiter angli

vtuntur multiplex est. Nempe vehemens medius & imbecillior. Discrimen inter hos penes vehementiam, & imbecillitatem, calfactionem, & refrigerationem, & penes substantiæ crassitiem & tenuitatem habetur.

Apud anglos triplex semper paratur potus, nempe aquo sus, quem simplicem cernisiam dicunt, medius, quem trihapeninam, potens, quem duplam cernisiam nuncupât. simplex eosdem effectus præstat quos vinum aquosum. Aperit siquidē, refrigerat, & distributionem adiuuat. Nec decipiatur aliquis credens ob eius amaritudinem calfacere, partes enim quæ cernisiam amarum reddunt, pauca admodum sunt, si ad reliquas conferas, quæ in ipsa refrigerant. Quod colligere ex ratione lupulorum poteris ad aquæ & hordei portiones. Cito præterea amaritudo à cernisia euanescit, reliquarum vero partium facultas tandiu permanet donec in aliam transmutetur substantiam. Potens cernisia quam duplicem dicunt, potenter calefacit & quid habet vehementiæ, vt potens vinum. Trihapenina mediæ naturæ est, manifestæ calfacit in nullo tamen vehemens est. Posset quis duos alios potus efficere mediæ naturæ inter hos, et totidem in cernisia differentias ac in uini natura fecimus. Vt si simplicis cernisiam duos ciathos vni trihapeninæ misceas, medium potum inter duos efficies. Quod si simplicis cernisiam vnum, mediæ vnum, duplicis vnum, simul misceas, medium potum inter mediæ & duplicem efficies. Vocemus hos quinque cernisiam potus eisdem nominibus quibus in uinorum naturis vsi sumus. Simplicem aquosum, proximum quem ex mixtione duo

DE VICTV FEBRICIT.

rum confecimus, imbecillem, deinde medium, & huic proximum potentem, omnium postremum vehementem. Simili ratione totidem posses efficere differentias, illius potus quo molliores anglorum vtuntur. (Allam vulgari sermone appellant) sunt qui ceruisiam per u, hunc latine dicant. Potus est vltra modum inflatiuus, nullam ex eo febricitantes vtilitatem capiunt. Neque enim refrigerat, neque aperit, neque vllam promouet euacuationem. Sed nec sitim sedat. Corruptioni præterea aptissimus est potus. Et vicinos ad similem affectum disponit chimos. Eius insu per substantia nimis prompta est, vt in flatuosos soluatur halitus. Qua de causa capiti & neruis incommodus est. Materia insuper obstruendum est, vnde iocineri & lieni inimicus est. In summa amicus potus nemini nisi veneri. Ab ijs tamen qui eo vsi sunt bona valitudine, dimittendus per ægritudinem non est vt supra ostendimus. Potus quem curam diximus, nullas tales recipit differentias. Nam cum morbo aut eius causæ contrarius sit, fieri non potest vt per intensiorem alicuius qualitatis aut remissionem vllas præstet differentias. Oppositio siquidem omnis latitudine caret. Cæterum meminisse oportet virtutem in maxime, multum, & parum, & nihil vrgentem, supra nos explicasse. In totidem que morbum partitiones vna plus diuississe. Nempe in maxime, multum, mediocriter, parum, & nihil vrgentem. Signis que in vtrisque sectionibus vsi sumus, quibus cui vis facile erit, si nõ admodum crassa sit natura, cum virtus & morbus maxime, an multum, an parum, an nihil, vrgentem discernere. Ponas

mus igitur primum à consuetudine nihil indicari, hoc est nulla sit is qui laborat astrictus consuetudine in potibus, vt si aquæ, vino, & cernisæ si velis assuetus sit. (Vt consueuere gentis lusitanæ profuzi. qui in Anglia, & Flandria sedem habuere) huic si virtus corporis sit imbecillis, eum indicabit potum quo maxime seruari possit, si morbus non prohibeat. Talis potus vini est quem virtutis imbecillitas indicat. Sed quod nam eligemus nondum constat. An aquosum an imbecillum an medium. Verum id natura corporis indicabit, ijs si qui dem qui calido & sicco sunt temperamento, gracili habitu, imbecille vinum cõuenit. Iis vero qui frigida sunt natura, crasso habitu, pingui abdomine tardi, potens, aut vinosum. Quicumque attrabiliosi & mediæ inter hos naturæ sunt, medium. In sanis igitur corporibus nulli potui assuetis, cum aliqua imbecillitate laborant, ab ea solummodo indicatio potus in genere sumitur, à naturali vero temperamêto species. Quod si nulla imbecillitate eorum virtutes vrgeant, à sola corporis naturali temperie, potus indicatio est sumenda. Vt in sexto de morbis vulgaribus siue Hipp. siue thesalus eius filius tradidit, calidis naturis refrigerationem, aquæ potionem, tunc quietem, consulens. Et hinc licet colligere ijs qui calida & sicca sunt natura cum robore viriû, aqua vti commodius esse quàm vino. Verum quicumq; calidi & sicci sunt temperamenti, imbecilli natura, salubrius esse aquoso vino in potum vti quàm aqua. Quia enim aquosum est, calidæ naturæ conuenit. Vt vero vini facultatem habet, imbecillitati subuenit. Vnde ma-

nifestum est, ut ij qui calida & sicca sunt natura, gracili habitu, tenuium succorum, ob id quod cito eorum corpora in halitum soluantur, & imbecilliores ex inde fiut, vino aquoso per sanitatem commodissime vtantur. Hoc Gal. asseruit octauo de Methodo cum ait vinum inquit ipse conscius es, me omnibus huiusmodi naturis concedere, sed quod tum aspectu tum viribus sit aquosum. Id enim ad omnia vtilius est quam aqua, vt pote quod concoctionem iuuet, & vrinas ac sudores prouocet. Ostensum igitur est quod seclusa indicatione à consuetudine, sanis corporibus imbecillibus, genus potus à dispositione uirtutis sumendum esse, speciem uero à naturali temperamento. Vbi vero uirtutis imbecillitas nihil indiget, prout contingit inculpatis naturis quas semper nisi cum à morbo detinentur robustæ comitantur vires, à sola naturali temperie & genus potus, & species sumuntur. Vnde fit vt corporibus calidis robustis aqua per sanitatem vti, & non vino salubris sit. Anglis & Germanis qui simili valent virium robore, & simili sunt temperatura, & quicumque ijs borealiores sunt, cū prospera fruuntur valitudine, triha peninam cernisiam, quæ medius inter simplicem potum & duplicem est, magis conuenire arbitramur. Simplici potu, nisi estate feruente non vtantur. Vinum ijs nisi medicinae gratia incommodum est. Nam ob frigidam continentis intemperiem, tum ob excrementosa cibaria, tum ob foeculentos potus, crassa in horum ventriculis agregantur excrementa, de genere pituitæ quæ longa mora vitiosam qualitatem acquirunt. Iis vinum potens si exhibeas, vitiosos humores

res ad iocinerem & venas secū deferunt. Quare ob eorum crassitiem in angustiis iocineris meatibus detēti, vias obstruunt. Quæ causa est vt coctionem sanguinis perturbent, & deprauent, iocinere ab eis vitium contrahente. Quod si imbecilla ijs vina ministres, alterum duorū efficies, aut vitiosos chimos ventriculo magis impinges, aut crudos hos magis reddes. Huiusmodi si quidem vina astrictionis, aut quid acetosi habent. Verum medicinæ gratia, modicum vini ad secundas mensas vt coctionem ventriculi adiuuet, & cibariorum incoctorum à sole cruditatem emendet suo moderato calore, his salubre est. Quapropter ijs media vina quæ nihil vehementiæ habeant commoda sunt. Cæterum cum consuetudo suâ præstat indicationem, virtute sani corporis robusta existente, considerandum est, an proprium corporis temperamentum, eundem potum quem consuetudo, indicet, an alium. Quod si eundem, citra aliam considerationem exhibendum eum esse potum scito, quem simul consuetudo & temperamentum indicarunt. Quod si alium, pugna fit inter duo indicantia. Quapropter ætas inter hæc dirimet. Nam si homo citra annum quadragesimū quintum sit, temperamento consentit. Si vltra consuetudini. Omnis si quidem mutatio magno virium robore indiget, quod raro in ijs qui vltra quadragesimū quintum annum sunt, reperitur. In omni si quidem mutatione duo ad sunt labores, nempe rei consuetæ demissio, & ad insuetam transmissio, vt ergo quæ ab ijs eueniunt incommoda, quis effugiat, & vt spes sit quæ futura sunt corrigantur dāna, certo virium robore opus est, quod raro in

DE VICTV FEBRICIT.

ijs qui vltra annum quadragesimū quintum sunt, reperitur. Vnde prouerbum apud hispanos est, qui cōsuetudinem demiserunt propè mortem accesserunt. Neque immerito nam mors & consuetudo è regione habitāt. Nō possis consuetudinis egredi limites, quin patentes mortis fores inspicias. Quapropter senibus, consuetis foueri, melius est. Sed de sanorum potu satis dicta sunt. Hoc enim negotium ad speculationem de tuenda valitudine spectat, quare illic quod reliquum est quære. Nos ad aegrotantes sermonem cōuertamus. Positis duobus potum indicantibus nempe virtute & morbo, à cōsuetudine nulla sumpta indicatione, si virtus maxime vrgeat, eum esse exhibendum potum quo maxime laborantis natura seruari possit, neglecta omnino indicatione quæ à morbo sumitur, supra ostendimus de mente Gal. cum de victus forma nobis sermo erat. Quod si multū vterq; vrgeat & virtus & morbus, dissentiant q̄ in indicatione potus, præualebit à virtute indicatio, non tamē neglecta quæ à morbo sumitur. Sic Hip. in quarto de ratione victus, quibus per febres alius liquida est, & mens turbatur, horum q̄ multi floccos vellunt, nares q̄ fodiunt, & parum quidem interrogatis respondent, sed ex se nihil quod compositum est dicunt, talia ijs melancholica esse arbitror. His igitur ita habentibus si venter liquidus fuerit, absument que & contabefaciens, sorbitiones frigidiores, crassiores que exhibendas esse puto. Potus que qui sistant, vinosiores que; vel etiam astringentiores. Quibus verbis descripsisse et virtutē, et morbum multum vrgentes, ex ijs quæ in superioribus dixi-

mus manifestum est. Vinum tamen, non obstante delirio concessisse in prædicta constitutione causa virtutis multum urgentis. Apposuit qui sistant, ob alui liquidæ symptoma. Vinosiores que ob ibecillitatis rationem non equidè vinosum ijs concedit vinum, qui hmoi delirio laborant, sed aquoso vinosius, postremo enim de aquoso vino sermonem fecerat, cum dixit in tertio cæterum vino albo tenui paucifero & inodoro &c. Cum ergo vinosiores potus scribit, ad aquosum conferre opinandum est, et eo maxime quod aquosum vinum in simili delirio cõcesserat, libro tertio in expositione illius cum vero in huiusmodi morbis &c. Imbecille igitur vinum quod aquosum proxime subsequitur ad vinosum versus, intellexisse arbitror. Sed quod idem rubrum esse oporteat, inde manifestum est, quod in huiusmodi vinorum natura adstrictio reperitur. Ex ijs igitur duobus locis & ex ijs quæ supra in initio huius speculationis diximus, licet colligere quantum sit aduersantibus indicationibus à præua lente detrahendum. Quod ut omnibus, inuestigationis modus pateat, tabellam apponemus, ijs inseruentem in quibus virtus & morbus potum indicant à consuetudine nulla sumpta indicatione. Peracuto igitur morbo, multum que urgenti, aquam in potum exhibendam esse, virtute robusta existente supra ostendimus in initio huius meditationis. Quod si virtus parum ob imbecillitatem urgeat, aquosum vinum ministrandum est. Quare picrocholis quamuis acuta febre laborantibus aquosum vinum propinabimus, ob id quod horum, virtutes semper parum urgeant. Nam horum corporum substantia

DE VICTV FEBRICIT.

facile à leui occasione effluit, ob raritatem pororum, & succorum tenuitatem, & calidam eorum naturam. Sic Gal. oclauo de methodo dixit. Vinum vero ipse conscius es, omnibus me huiusmodi naturis concedere, sed quod aquosum tum aspectu, tum viribus sit. Id enim ad omnia vtilius est quam aqua. Vt pote quod & coctionem iuuat, & vrinas ac sudores prouocet. Constat autem & Hip. non in diarys modo febribus verum etiã in acutis ex ijs quæ de acutarum victu prodit vinum dare & c. Ex quibus verbis manifestum est aquosum vinum in acutis concedendum picrocholis esse, ob futuræ eorũ imbecillitatis timorem. Causatius igitur vbi virtus corporis ob præsentem imbecillitatem parum vrgeat, aquosum vinum ministrandum est. Hoc dico quod in omnibus quàm maxime sit aquæ simile. Hoc efficies modici vini multa cū aqua permixtione. Modus sit, vt modica sit vini representatio. Vt legimus Gal. fecisse, qui minimũ vini multa aqua commiscens id agrotanti seni exhibuit, ridente alio medico qui forte tunc aderat. Semper quæ cum vinum aquosum dixerò, tale intelligo, in quo aqua qualitate & viribus multum in mixtione superat. Vinum vero in gustatu modice solummodo præsentetur. Quod si virtus multum vrgeat, stante eadem morbi vehementia, aquoso vinosius exhibere oportet. Tale imbecille fuerit, in quo aqua in mixtione superat, vini tamen in gustatu ipso manifeste qualitas percipiatur. Vt dulcor, si dulce. Adstrictio si austerum & c. Hoc, imbecille supra vocauimus. Sic Hip. loco iam citato, vinosiores potus ijs administrare iubet, quorum virtutes mul

tam ob imbecillitatē vrgeant. Signum, quod sic habeant
 est, fluxus ventris, contabescens, absumens ꝑ. Quod
 si morbus parum vrgeat, virtute multum vrgente, mediū
 potum exhibebimus. Talē dicimus in quo neutrum sen-
 sibiliter in mixtione vincit. Quod si omnino nō vrgeat
 morbus, virtute similiter habente, eum quo maxime ser-
 uari possit virtus, ministrabimus. Hunc potum quādiu
 virtus & morbus similiter habuerint, non mutabimus.
 At cum duorum alterum in aliud uariauerit, pro ratio-
 ne mutationis, potum ministrabimus. Sic supra cum
 de uictus forma ageremus iuxta mutationem indicantiū,
 uictus formam immutauimus. Nec enim in ea sum opi-
 nione, ut credam, ab initio morbi posse medicum, uictū
 & potum conijcere, qui aegrotanti per totum morbi de-
 cursum exacte conueniat. Dementia est putare posse ho-
 minem eo cognitionis peruenire. Sed de ijs abunde in su-
 perioribus diximus. Verum nunc hæc ad tabellā redu-
 ximus ut facilius habeantur. Per potum, curantem
 eum intelligo qui morbo aut eius cause sit qualitate con-
 trarius. A quo sum roborantem eum, qui ex roborante et
 curante mixtus est potus. Sed similem in eo rationem
 habet ad curantem roborans, ac uinum ad aquam in ui-
 no aquoso. Imbecilliter roborans, in quo hic ad potū cu-
 rantem similem seruat symmetriam, ac uinum ad aquā
 in uino imbecilli. Reliquorum similis est ratio. Vt si
 ponas Socratem morbo parum urgente laborare, ac uir-
 tus eius multum urgeat, potum ei potenter roboran-
 tem dabimus.

DE VICTV FEBRICIT.

Tabella bis inseruiens quibus à virtute & morbo
potus indicatio sumitur.

	morbis maxime	multum	medio= criter	parum	nihil vr gens
virtus non	curans	curās vt aqua	curans	curans	curans
parum	curans	aquofus roborās	imbecil= liter ro= borans	medio= criter r borans ^o	potēter roborās
multum	aquofus roborās	imbecil= liter ro= borans	medio= criter ro borans	potēter roborās	quo ma= xie serua ri possit
maxime vrgens	quo ma xie ser= uari pos sit	quo ma xie ser= uari po sit	quo ma xie ser= uari pos sit	quo ma xie ser= uari pos sit	quo ma= xie ser= uari pos sit

Vt si aquam decoctionis feminis fœniculi Socrati potu-
 rantem diffinieris, hunc uino miscebis tali symmetria,
 ut uinum in mixtione manifeste superet. Cæterum tem-
 pestiuum est ut de ijs faciamus sermonem, in quibus assue-
 tudinem tanquam indicatricem contemplamur. Seclusa
 in primis ea quæ a robore uirium sumitur indicatione.
 Deinde omnia tria simul in indicationem potus conuo-
 cabimus. Nunc quæ in superioribus de consuetudine di-
 ximus, in mentem reuocare oportet. Nempe consuetu-
 dinem in maximam, & minorem diuidi. Maximam dici-
 mus, ut cum uni duntaxat potui quis insueuerit. Vt Gal-
 li uino, Anglorum nonnulli cernisiæ, lusitanorum pluri-
 mi aquæ. Minorem, cum quis uino insueuit, quia eo bo-
 næ ualitudini consulit, citra aliquod incommodum alio
 non utens potu. Eisdem modis dicitur id quod insuetum
 est. Ad hæc scire oportet quod cum morbus & consue-
 tudo consentiunt, ministrandum eum esse potum, quem
 indicant citra aliam considerationem. Vt laboranti acu-
 ta febre lusitano cum uirium robore aquæ potui assue-
 to, aquam hordei quam morbus & consuetudo indica-
 runt, citra contentionem ministrabimus. quod si pu-
 gna in indicatione fuerit, quod uiribus superius est, in indi-
 catione præualet. Nempe morbus si multum aut quàm
 maxime urgeat. Aut consuetudo, si morbus parum aut
 nihil urgeat. Sic Gal. octauo de methodo. Si quis uero
 inquit frigidæ non adsueuit, huic per febrim dare non
 inceperim nisi pristina planè sanitate prius reddita.
 Rursus ponamus hominem acuta febre laborantem ui-
 no assuetum, aquaque nunquam fuisse usum, quem huic

DE VICTV FEBRICIT.

ministrabimus potum, morbo aquam indicante, consuetudine fortiter dissuadente, morbus quidem in indicatione ob id quod multum vrget praeualebit, consuetudine tamen non neglecta. Quinimmo aliquid ei indulgendum est iuxta sententiam Hip. in Apho. id praestabimus si in dicta constitutione potum aquosum consuetum hoc est vinum aquosum ministremus. Sic olim Dionysio patri meo contigit. Laborabat acuto morbo Gallus, cuiusque de consuetudine quaereret, dixit se aqua fuisse nunquam usum nisi ad manus abluionem. Quapropter hominem a morbo liberavit, consuetudinem in indicationem potus admittens. Licet ergo morbus multum vrgeat, consuetudini dandum est aliquid, hoc est neque totum neque maximum. Neque obstitit quod Aphorismus solum de numero oblationum agat. Nam verus est sermo, etiam in indicatione potus. Vt ab eodem didicimus secundo de ratione victus loco supra a nobis citato, ubi consuetudinis ad indicationem potus meminit. Sed quod in tali morbi constitutione non sit plus concedendum consuetudini, hinc manifestum est. Hip. in tertio de ratione victus ita scribit. Cum vero in huiusmodi morbis fortem capitis grauitatem vel mentis laesionem suspicatus fueris, a vino penitus est abstinendum. Aquam quae tunc dare oportet, vel vinum aquosum, flauumque, & prorsus inodorum & c. In quibus verbis multum vrgetem morbum depingit. Cunque morbus ita habuerit, a vino penitus abstinendum esse iubet. Aquamque tunc dare consulit. Et subiungit statim, vel vinum aquosum prorsus inodorum. Cunque non eadem sit aquae & vi

ni aquosi natura opinandum est, aquam vel vinum aquo-
sum non ideo dixisse, ac si vellet, citra d. scrimen vllum
vtrouis æque nos vti possit. Quod ex ijs quæ statim se-
quuntur verbis manifestum est, cum dixit. Atque ab ip-
sius portione aquæ exiguum super bibendum est, nam
hoc modo vini potentia caput minus tentabit. Cû ergo
vinum aquosum alterius sit naturæ quàm aqua, ab eis-
dem indicantibus vtrunque indicari non potest. Cûq;
tria sint, quæ potum indicent, nempe morbus, virtus, &
consuetudo, stantæque eadem morbi constitutione, vtrû-
que consuluerit potum, necesse est aut virium robur, aut
consuetudinem, mutationem accepisse. Proinde cum ob-
seruemus in scriptis Hip. ea semper recensere signa quæ
vires laborantis imbecilles esse ostendunt, cum ab imbe-
cilli virtute capturus est indicationem, fit manifestum,
quod cum scribit aut vinum aquosum, ijs ministrandum
iubet, qui vino per sanitatem perpetuo sunt vsi, minime
aqua. Iis fidem præstat, quod quarto volumine scrip-
sit, in simili morbi cõstitutione, imbecillitatis virium cau-
sas apponens, cum dixit. His ita habentibus si venter li-
quidus fuerit, absumens, & contabefaciens &c. In qua
quidem morbi cõstitutione potus vinosiores vt diximus,
ratione imbecillitatis virium administrare consulit. Tri-
bus igitur in locis vinum in acutis Hip. concessisse obser-
uamus. Primo, ratione morbi, vt cum dixit mulsam aut
vinum vtrum magis auxiliaturum putaueris. Secundo,
causa imbecillitatis virtutis, vt cum dixit bis habentibus
si venter liquidus fuerit corpus absumens &c. Tertio,
ratione consuetudinis. Hoc est quod Gal. octauo de me

Primo de
rõne victus.

4. Eiusdem
3. Eiusdem

DE VICTU FEBRICIT.

rhodo dixit. Constat autem & Hip. non in diarijs modo febribus, verum etiam in acutis ex ijs quæ de acutarum victu prodit vinum dare &c. Ostensum igitur est quod cum consuetudo, morbi multum vrgentis indicationi dissentit, eum esse exhibendum potum, in quo minimũ sit consueti multum vero curantis. Hunc dicimus aquosum consuetum. Vt vinum aquosum ijs qui vino sunt assueti. Quod si anglo cernisic potui assueti acuta febris accidat, modicum cernisic ei assuetæ multa aqua hordei miscbimus & ei ministrabimus. Sed vt reliqua quisq; in promptu habeat, tabellam secundam apponemus, a qua facile horum singula haberi possunt. Sed illud scire oportet quod quæ de cõsuetudine loquentes hucusq; de frigida potione diximus, intelligenda esse cũ gratia potus assumitur, non prout gratia refrigerandi, cũ affatim semel exhibetur post morbi coctiones. Ad cuius exhibitionem à consuetudine nullam sumendam fore indicationem ex Galeno supra ostendimus in locis quæ supra citauimus. Illud insuper aduertere oportet quod quæ de consuetudine hucusque diximus, de maxima, & potissima consuetudine, intelligenda sunt. Consuetudo vero quam minorem nuncupauimus, aliquñ nullas habet in indicatione vires. Vt qui aqua in potum nõ vtitur ob eius frigiditatẽ & fluctuationem quæ ab eius vsu percipit, febre acuta laboranti eam ministrabimus consuetudini nihil concedentes. Hęc si quidem quæ ab aqua contraxit vitia, immoderato acutæ febris calore castigantur. Quod si insueti potus incommoda à morbo corrigi nõ possunt, minor consuetudo in indicatione potus vires ha

bet, sed priori inferiores. Sed raro accidit vt damna curantis potus, a qualitatibus morbi contrarijs non corrigantur.

Cum a morbo & consuetudine potus indicatio sumitur.

	morbis maxime	multum	medio= criter	parum	nihil vr gens
consue= tudo	curans potus	aguosus cōsuetus	imbecil= liter cō= suetus	medio= criter, cō= suetus	cōsuetus potus

Reliquum est, vt cum omnia tria indicantia simul ad indicationem potus concurrant, sermonem conuertamus. Scire oportet quod cum virtutis imbecillitas, morbi vehementia, & consuetudo, ad indicationem potus cōcurrerint, accidere vt plurimum vt duo indicantia in vnum consentiant potum. Quapropter conuenientem potum ab altera duarum tabellarum elicies, ad hunc modum. Quærere oportet ab altera illarum potum, qui potiori duorum indicantium quæ in vnum consentiunt conuenit. Eidem que addes, aut ab eo minues tertij indicationem. Vt exempli causa laborante gallo febre acuta, cū virtute multum ob imbecillitatem vrgente. omnia simul

DE VICTV FERBICIT.

in tali constitutione potum indicantia concurrunt, nempe, virtus, morbus & cōsuetudo. Duōq; eorum in vnum vini potum consentiunt, nempe virtus & consuetudo. Morbus vero vtrique dissentit. Quapropter potū que res qui virtuti & morbo multum vrgentibus conueniat talem ex prima tabella imbecilliter roborantem esse inuenies. Tale est imbecille vinum. Huic iuxta indicationem consuetudinis addes. Quare in tali constitutione potum imbecilliter roborante fortiozem exhibebimus, talis fuerit vinum quod imbecilli parum vinosius est, tale gallo febre acuta correptum in potum ministrabimus. Rursus labore lusitanus febre acuta, assuetus q̄ sit aquæ potui, virtus que eius multum ob imbecillitatē vrgeat, cunque consuetudo & morbus in vnum consentiant potum, morbo & virtuti multum vrgentibus conuenientem potum quærito talem ex prima tabella imbecilliter roborantem esse comperies, a quo indicationē consuetudinis demam. Quare imbecilliter roborante infirmiozem, laboranti lusitano potum exhibebimus, tale fuerit vinum imbecilli magis aquosum. Diximus ergo cum omnia tria in indicationem potus indicantia concurrant: duo vt plurimum in vnum consentire potum, siue lusitanus Hispanus, ue Gallus, aut Italus, aut Asiaticus infirmētur. Id q̄ eo maxime quod ij omnes altero duorum potuum nempe vino, aut aqua vtantur. Sub aquæ appellatione, eas in quibus semina hærbae aut radices per cocta sunt intelligo vt aqua hordei capillorum venenis aqua liquiritiæ &c. Quicumq; enim aquæ potui assueti sunt, ij potus aquæ hordei insuetus dici non potest.

test, & si ea vsus fuerit nunquam. Anglis igitur & ijs qui flandriam inhabitant & superiorem Germaniam Scotis que multoties ægrotantibus accidit, vt omnia indicantia in potus indicatione dissentiant. Quin immo quoties angulus soli cernisiæ potui assuetus, ab acuta capiatur ægitudine cum virium imbecillitate, pugna inter omnia indicantia oritur. Morbus si quidem aquam vt curantem potum exposcit. Virtus ob imbecillitatem vinum vt roborantem. Consuetudo cernisiam vt consuetum. Qua propter tali concursu aut tres omnes miscendi sunt potus, pro ratione indicantiũ. Aut vini modicum seorsum semel aut bis aut quoties expediat ad roborandam naturam exhibendum est, de inde mixtum ex simplici cernisia & aqua secundũ symmetriam, & morbo & consuetudini correspondentem potum, quoties opus fuerit ministrabimus. Primum modum non approbo, ob id quod non bene conueniant vinum & cernisia insimul. Multo adhuc minus si vinum cernisiam quam allam dicunt misceas. Conflatur enim ex ijs potus qui facile ace scat in sanorum ventriculis & corrumpatur, nedum eorum qui acuta febre laborant. Qua propter secundum modum insequendum esse opinor. Vt potum ijs qui ita laborant in duplicem partiamur. Altero virtutis imbecillitati & morbo indulgebimus, altero morbo & consuetudini. Vinum virtutem diximus roborare, sed acuta febre maxime incõmodum est. Quare vinum aquæ decoctionis hordei & capillorum veneris aut politrici miscebimus pro ratione primæ tabellæ. Addimus capillarem herbam, vt

DE VICTV FEBRICIT.

simul cum hordeo coquatur, vt hordeum a' corruptione seruet, & vt ne vini mixtione acefcat. Secundum componemus, si cernisiam consuetū ægrotanti potum, aquæ hordei misceamus, iuxta rationem secundæ tabellæ. Aqua si quidem hordei maxime cum potu vtriusque cernisiam conuenit. Quare quæ ex ijs mixtio fit, naturæ Angli acuto morbo laborantis maxime conueniens est. Hoc præceptum diligenter ab iis obseruandū est, qui bona valitudine ceruisia quam allam vulgari sermone dicunt vtuntur. Iis si quidem cum ab acuto morbo capiuntur, incommodissimus est ceruisiæ potus. Mutari quidem tunc temporis ad alium consilium non est. Nam vt didicimus à Gal. repentina à consuetudine digressio, corpora non parum offendit. adduximus præterea supra ab eodem, ægrotantē cui aqua vt dixit conueniens potus erat, ob inassuetudinem tamen per febrem non dedit. Cum igitur ceruisia incommodissimus acutæ febricitantibus sit potus, si quis eo bona valitudine perpetuo vsus fuerit, recte aget, si ceruisia multa aqua hordei commixta vtatur. Iis vero qui secunda valitudine medio potu cernisiam vtuntur trihapeninā byram dicunt, cum a' febre corripuntur simplici cernisiam potu vti commodum est. Diximus si quidem hūc potū refrigerare, & meatus aperire. Quare qui ipso per febres vtuntur, trimestrem, defecatum, & quā maxime simplicem quærant. quique ex aqua fluente confectus sit. Hunc quidem in acutis febribus commodiorem iis esse arbitror quā aquam. Quod si iam dætorum aliquod desit, cum aqua hordei hunc ministrare oportebit.

re oportebit. De potus indicationibus abunde à nobis dictum est.

CAP. XIII.

Experiamur an medici lusitani in artis operibus methodum Hip. de ratione victus insequantur.

Narremus que quam victus rationem in febricitantibus diætam lusitani vocant. Si quis febre corripiatur, moto statim vètre inferiori per clisteriù, iure lètium aut cocta borragine cucurbita'ue & similibus ad sextam diem ducitur. Qua purgante pharmaco adhibito pulli gallinacei iure, & carnibus alitur. In reliquum tempus hunc obseruant victum, paroxysmorum aut exacerbationum diem cauentes ad morbi solutionem vsque. Tenui magis victu primis ægritudinis diebus vtuntur flante virium robore. A purgatione autem, quam vt plurimum die sexta, aut oçtaua exercent, crassiori victu nempe capi aut pulli gallinacei carnibus febricitantes nutriunt. Id agunt, vbi nullum symptoma occurrat, à prædicto ordine eos perturbans. Hunc modum Lusitani & Hispanorum bona pars insequuntur. Sed vt ostendamus quantum à recta ratione & à mente simul Hip. alieni sint, operæ precium erit eorù audire rationes, & fundamenta, quibus innituntur, vt his destructis sponte eorum labatur opinio. Ferunt nostra tempestate hominum corpora ob delicias, venerè, & ob inordinatum victum, superfluis abundare. Facile enim his de causis accrescere ventriculo, intestinis,

DE VICTV FEBRICIT.

locineri, & venis, excrementa. Communes vocant ma-
 terias. Has, vt pote propriam morbi effectricem cau-
 sam fouentes, prius soluendas esse iudicant. Quæ in in-
 feriori sunt ventre clisterio, quæ vero in ventriculo, &
 venis, tum subtili victu, tum pharmaco deiciente, quod
 non solum communes sed & propriam morbi materiã
 respiciat. Aiunt huiusmodi purgatione quam minora-
 tiuam nuncupant, laborantes minus periclitari, imminu-
 ta quantitate propriæ materiæ. Cuius multitudinem
 ob iam dictas causas suspicantur. Hip. etiam hanc eua-
 cuationem quam inter initia morbi exercent, acceptam
 ferunt ex in Apho. inchoantibus morbis. Gal. citant di-
 ctum Hip. exponentem in hæc verba. Ad hoc vt citius
 fiant coctiones, melius in principio euacuare, vt materiã
 minorem redactam, facilius natura coquere possit. Die
 sexta iudicantes naturam iam sibi separasse ex commu-
 nibus materijs bonum, prauum que expulsionem apparas-
 se, farinacum ministrant vt naturam minus grauatam
 celebris die cretica offendat. A purgatione vires na-
 turæ roborare conantur. Quam languere suspicantur
 ob clisteria pharmacum & tenuem victum. Quare
 sorbitionem ex iure pullæ gallinacæ & carnes eiusdẽ
 febricitanti apud sextam ministrant. Vt apud vigorem
 vires habeat natura, quibus morbo fiat superior. Sed
 vsus sorbitionis apud diem pharmaci, approbant ex
 Hip. dicente cum autem purgaueris, sorbitionibus qui-
 busdam vtitor, obseruatis ita febrium accessionibus vt
 nunquam &c.

In 4. de rō
 de victus

Sed vt ostendamus quantum à ratione hæc via deuiat. Oportebit primum de minoratiua quam dicunt euacuatione parum differamus. Nam hanc suspicor præcipuam huius victus occasionem esse. Hinc sumpto initio. Quamlibet artem construi, tum ex ijs quæ in vniuersum dicuntur, tum ex ijs quæ in partem, quæ sunt excepta, ab ijs quæ generatim dicuntur. In singulis præterea artibus duo contingunt errores, alter cum ea quæ in vniuersum dicuntur, in partem quis accipiat, alter cum ea quæ in partem, in vniuersum esse dicta accipiatur. Grauior quidem error hic priore est, summè que vitandus in arte medica, in qua crudele profectò errare est. Concocta medicari & mouere, nõ cruda neque in principijs &c. Vniuersale dogma aut si maius præceptum tres habet exceptiones. Quarum singulæ secundum partem dicuntur. Nempe nisi sint furiosa. Item in acutis passionibus raro & in principijs pharmatys vti. Præterea inchoantibus morbis &c. Horum singula ab vniuersali præcepto excepta esse ex eo intelliges, quod dixit nisi sint furiosa. Item in eo in acutis passionibus raro. Præterea in eo si quid videtur. Cunque singulos quos sanandos sumis, initio moueas pharmaco, innixus Apho. inchoantibus morbis nonne sententiam vniuersalem facis, cum ea Hip. particularem fecerit, in eo quod dixit si quid videtur. At tibi forsan id semper faciendum videtur. Cum tamen mens Hip. si quis rem exacte consideret fuerit, tribus affectibus non oportere coctionem humoris ad eius euacuationem spectare.

DE VICTV FEBRICIT.

Nempe aut cum motu inordinato, aut qualitate, aut quantitate, aliquod vitæ discrimen afferunt. Primum intellexit, cum dixit nisi sint furiosa, per corpus inordinato motu vagantes humores ab ignobili ne ad nobilē & principem partem ferantur, timor est. Aliquando contingit humorem morbum efficientem adeo quantitate exuperare, vt merito timeat medicus, ne coctrix facultas sit coquendo aut expultrix expellendo. Consulte agat medicus aut venæ sectione, aut purgante pharmaco, vtro magis auxiliaturo putauerit, humoris quantitatem inter initia imminuere. Antequam quæ à pharmaco euenire solet commotio, læsioni sit magnæ. Magis eo lædit tempore, quo iam calore putredinali et actione naturæ humores agitantur. Fit vt ob agitationē boni cum prauis simul educantur. Commotio insuper pharmaci i augmento morbi causa est additionis potius quàm diminutionis prauorum humorum. Id manifestum quilibet existimabit, si opus naturæ intelligat esse coctione media separare bonos à prauis. Et qualitatis putridi humoris esse, contactu afficere quibuscunq; obuiauerit. Eos præcipue qui à naturali calido haud commode rezuntur. Quod si ijs addas, naturæ vires imbecilliores reddi ex pharmaco intempestiue exhibito, cuius proprium est, multum boni & prauis exiguum euacuare, intelliges quantum mali sit, perpetuo pharmacum sexta die exhibere, nisi facile comieceris, humorem quantitate adeo exuperantem esse, vt timeas ne vires naturæ superet. Quod si id iudicas, non sexta die sed ab initio morbo inchoante euacuare expedit. Quod

vero citant dictum Gal. nempe ad hoc ut citius fiant co-
 lliones melius in principio euacuare. Perperã de phar-
 macia intelligendum fore contendunt. Nam per euacua-
 tionem, venæ sectionem intelligit. Hęc in principijs mor-
 borum adhibendam esse ait, ut materiam minorem fa-
 ctam, facilius natura coquere possit. Quod ipse osten-
 dit in expositione Apho. ubi cibus præter naturam in-
 trat. Vbi ita scribit ὅτι δὲ κενώσιν μὲν ἀπλῶς εἴω-
 δε λέγειν ὁ ἰσποκράτης ὅταν ὁμοτίμως ἀπαντες
 χυμοὶ κένονται, καὶ ἀκροσιν δὲ, ὅταν οἱ μοχθηροὶ κα-
 τὰ ποιοῦνται κενῶσιν καὶ χρῆ. Id est quod autem eua-
 cuationem simpliciter consuevit Hip. appellare cum hu-
 mores omnes æqualiter euacuatur, purgationem autem
 quando mali sunt secundum qualitatem meminisse o-
 portet. Et infra ait, declarans id quomaxime humo-
 res omnes æqualiter euacuantur. Euacuatio inquit o-
 mnium humorum æqualiter quæ exquisitissima est, fit
 per uenæ sectionem. Vnde ex ijs manifestum est per ver-
 bum κενώσιν euacuationem omnium humorum equa-
 liter, quæ per venæ sectionem fit, intelligendum esse, &
 non eam quæ per pharmacum fit, quam Hipp. & Gal.
 καὶ ἀκροσιν nuncupare consueuerunt & non κενώσιν.
 Sed eundem undecimo de methodo medendi audi, eadē
 quæ hic de vacuatione in principijs morborum retulit,
 de uenæ sectione dicentem. Cum ergo de vacuatione in
 febribus quæ à putrido humore ortum habent ageret.
 Saluberrimum, inquit, non solum in continuis verum in
 omnibus quas putrescens accedit humor, venam incinde-
 re. Leuata enim natura ab eo quod velut sarcina præ-

DE VICTV FEBRICIT.

mitur, quod reliquum est potentius coquet & expellet.
 Verbum igitur mouere quod in Apho. inchoantibus
 morbis est, de venæ sectione maxime intelligendum est.
 Aliquando vero de purgatione vt scriptum est à Gal.
 in expositione. Cum aut si quid videtur mouere, sunt
 autem hæc maxime venæ sectio aliquando vero purga-
 tio. Vnde ex ijs colligi licet, sæpius exercendam esse ve-
 nę sectionem inchoantibus morbis, quam purgationem.
 At ij contrariū agunt purgationē quibuscunque in mor-
 bis perpetuo inter initia adhibent, venæ sectionem ali-
 quando. Sed in acutis saltem errorem esse fatebuntur.
 Nā raro in acutis passionibus expedit in principijs phar-
 macijs vti. Quod si die sexta, aut octaua transactum
 principium in acutis esse dicant cædo. Sed cum status
 iam instet, grauiori noxa naturā afficient vt supra ostē-
 dimus. Ob id enim dixit inchoantibus morbis. In acu-
 tis vero quantum periculose sint purgationes tum ob
 medicaminis qualitatem, tum ob commotionem, declarat
 Gal. quarto de ratione victus in expositione illius verū
 si ad hæc non aperiatur. Tum non minus ob errores qui
 perpetuo in huiusmodi purgationibus comittuntur, quos
 magnas in acutis parere offensas ex Gal. supra ostēdi-
 mus. At venę sectio minus errori ob noxia est. Quinim-
 mo nec eius occasionem nec quantitatem errabit doctus
 & diligens medicus sanguini missioni assistens, sola ex
 pulsu facta coniectura. Qua in re Dionysius medi-
 cus pater meus facile omnes sui temporis medicos su-
 perauit. Perspicuo ex pulsu putridū sanguinem digno-
 scens. Quod quam medico possibile sit sensu asseui-

Et ad opera deducere, testabuntur angli qui mea vsi
 sunt arte, de quo alibi nobis sermo erit. In acutis ergo
 morbis raro pharmacys vtendum est, nec in eorum prin-
 cipijs, nam commune in ijs præceptum Hip. est venam
 incidere, sola indicatione sumpta à magnitudine morbi,
 Quare Apho. in acutis passionibus raro, exceptio est
 duorum communium præceptorum, nempe illius quod
 nobis tradidit quarto de ratione victus vbi scribit. In
 acutis morbis sanguinem detrahes si vehemens morbus
 videatur &c. Et præcepti concocta medicari. Prout
 enim inter initia acuti morbi pharmacū ministramus, cō-
 munē frangimus regulam concocta medicari. Vt vero
 venæ sectione nō vtimur, contra præceptum demittendo
 sanguine in acutis agimus. Ob quam causam dixit &
 hoc prius bene dijudicantes facere. Hoc est an pharma-
 cum magis competat phlobothomo, quod quidem valde
 necessarium & acuto morbo maxime conueniens di-
 xerat. Sed quando liceat in acutis pharmacum exhibere
 alibi ostendemus. Dixit ergo in acutis passionibus ra-
 ro & in principijs pharmacys vti, ac si velit. In acutis
 raro purgante medicamento vtimur, quia vt plurimum
 sanguinem in ijs mittere maxime necessarium est. Qua-
 propter discernere oportet, an pharmaco vti maiori cō-
 modo possis, quam sanguinis missione. Cum ergo h. c. ita
 se habeant, fieri non potest vt perpetuo id quod sexta,
 aut octaua die pharmacum adhibent, recte & secundū
 rationem ministrent. Vere ita res habet, quod non pau-
 cos absque ulla purgatione sanauerim, & multo plu-
 res quibus nec quarta, sexta, nec octaua, pharmacum

4. de rōne
victus.

nom. ob. t
glur. ind

DE VICTV FEBRICIT.

purgans exhibui, sed in morbi inclinatione, natura in completam crifim faciente. In continuis febribus raro quantum memini occasionem inueni exhibendi pbarmacum inter morbi initia, nedum apud incrementum. Febris eni continua est, quæ proprie & maxime acuta est & gritudo, vt tradidit Hip. Ostensum igitur est purgationem non esse ex vsu quæ perpetuo quibuscunque in morbis die sexta aut octaua fit, quare & victum qui purgationem consequitur. Quod autem de communibus dictum est materijs, non iusta occasio est à recta deuiandi. Quod si ob multitudinem earum nec clisteribus nec syrups digerentibus absumi posse iudicat medicus, quod rarum est. Potiunculam cassiæ ex oximelite initio dare expedit. Aut eiusdem tres bolos deuorandos ei qui portionem fastidiat. A quibus quinque oximelitis aut syrups quem acetosum vocant coclearia de glutire commodum erit. Sic enim bilem & pituitam leniendo educit. Nec erit impedimento quo minus rectam victus rationem ab initio ad vigorem vsque instituas. Sed mihi admirari sæpe contingit, quod nostro sæculo infelici omine communes materiæ antiquis temporibus non visæ, comparuere. Aut si erant, non tanti certe habebantur.

CAP. XV.

Sed ad reliqua propositi sermonem conuertamus. Primis quinque aut sex diebus febricitantes tenui magis victu alere, deinde cum morbus propè vigorem est solidiori cibo pascere, oïno præter rationem est. Minus si quidem natura cibo impedienda est, cum morbi vi instimulata, circa morbi materiæ coctionem impen-

de morbis vulg.

sius vacat. Vt scite à Gal. scriptum est. Prudens igitur 1. Aphōg.
 medicus ad ciborum coctionem, naturam tunc temporis
 ab opere non distrahet. Quinimmo ab ijs quos ante mi-
 nistrabat cibus subtrahet. Vt cibus quacunque leui na-
 turæ actione transmutetur. Qui si crassior esset natu-
 ra alio intenta corrumperetur. Aut certe laboranti na-
 turæ superadderet laborem. Omnis insuper mutatio
 disproportionalis si repente fiat, sanis molesta est,
 quare multo magis ægrotantibus, vt supra ostendimus
 de mente Hip. Cum ergo virtus laborantis die sexta,
 aut octaua imbecillior sit, quam erat in initio, minus cibi 2. de ratio-
ne victus.
 feret tunc tēporis natura. Quare vt recte mutatio fiat,
 mutare cibum pro ratione ad magis tenuem oportet.
 Quod si aliter, disproportionalis fiet mutatio, nō parū
 naturam aggrauans. Ipsa enim, à magis robusta, prout
 erat in initio, ad magis imbecillem, prout est sexta, aut
 octaua die acuti morbi mutationem habuit. Ratio
 autem victus contrario, nēpe à magis tenui ad crassio-
 rem mutata est. Quapropter nullo pacto credendum
 est, naturam posse ex huiuscemodi uictus ratione iuuari.
 Insuper mutationes insignes in cibo ab initio morbi
 ad flatum usque faciendas non esse supra ostendimus.
 Pessimam omnium & magis grauantem naturam, quæ
 à tenui victu ad crassum repente fit. Ad hæc, Hipp.
 commentario secundo de ratione victus aperte damnat
 eam victus rationem qua primis ægritudinibus diebus
 inaniuntur ægrotantes, deinde ad sorbitiones, ante quā
 morbus iudicetur transeunt. Cuius verba ita habent.
 Melius si quidem esse dico vt protinus à morbi initio

DE VICTV FEBRICIT.

sorbere incipias quàm inanitis euacuatis que venis,
 vel dietertio, vel quarto, vel quinto, vel sexto, vel septi-
 mo, si ante hoc tempus morbus haud quaquam iudica-
 tus fuerit, sorbitionem inchoare. Præterea ipse eodem
 libro in expositione illius hoc autem verius efficaciusq̃,
 ita scribit. Sed sanè deterius aget, qui omnibus ijs die-
 bus vasa ante exinaniuerit, & sequentibus quibusdam
 diebus ita pauperit priusquam morbus maturus red-
 datur. Nempe hoc pacto mortem plurimis liquido as-
 fert, nisi morbus omnino beneficus fuerit. Quæ vero
 in principio committuntur delicta ea non similiter do-
 mantibus renituntur, sed facilius domari possunt. In
 quibus verbis aperte nobis ostendit maximum periculū
 esse in acuto morbo primis quinque aut sex diebus te-
 nui victu egrotantis venas inanire, postmodum morbo
 adhuc non maturo ad ea quæ comeduntur transire. Ip-
 se præterea eam mutationem damnauit qua ad sorbitio-
 nem transitus fit à magis tenui victu. Cum ait de mu-
 tatione quæ in hæc vel illa fit, plurima sum locutus quod
 re vera hæc nouisse commodissimum sit, cum ad omnia
 tum ad id de quo nunc agitur. Nam in morbis acutis
 ex vasorum inanitione ad sorbitiones transitur. Tran-
 seundum quidem præcipio ego sed sorbitionibus haud
 quaquam vtendum, prius quam morbus ad maturitatē
 perductus fuerit, aut signum aliquod aliud apparue-
 rit &c. Vides ad sorbitiones transeundum non esse à
 magis tenui victu antequam morbus maturuerit ne dum
 à iure lentium aut à cocta cucurbita ad capi aut pullę
 gallinacę carnes, quæ crassum victum constituunt hu-

inſmodi ſe habent victus, quos febricitantibus miniſtrāt occidentaliffimi medici. Qui quantum ab eo quod febricitantibus conuenit, ab errent, & à uera Hip. mente ſatis oſtenſum eſt.

CAP. XVI.

M Agis anglorum medicorum victus ratio præceptis artis medicæ conſentit. Vnica ſi quidem victus forma febricitantes ab initio ad morbi ſolutionem nutriunt. Ius pullæ hoc modo parant. Ante diem maſtant quam craſſam elegerunt. Deinde hordeo præparato prunis, paſſulis, bugloſa, endibia, violis, & huiusmodi hærbis, coquiūt, plus ſatis, ita ut ius ſpiſſum reddatur hac ſorbitiuncula nõ ſolum febricitantes ſed eos qui alijs detinentur affectibus nutriunt. Hunc victum à morbi initio ad manifeſtam uſque inclinationem miniſtrant. Antiquorum regulas maiori ſe cura obſeruare oſtendunt. Tum quia unica victus forma à morbi initio ad ſtatum uſque procedunt citra permutationem inſignem, tum quia ſic agentes læſionem quæ ex victus formæ mutatione ægro tantibus euenire ſolet, effugiunt. Secundum ex libro ſecundo de ratione victus colligunt. Primum ex Gal. eodem libro in expoſitione illius interdū autem & cruda &c. Vbi ita ſcribit vniuerſa inquit hæc contingere his ait, qui perperam cibati ſunt à medicis, qui primis diebus exiccatos ægros die tertio, vel quarto, vel quinto, vel ſexto, repente ad edulia non peractõ morbi vigore permutauerunt. Quasi peractõ morbi vigore conueniēter eos victum permutaſſe dicat. Quod autē

DE VICTV FEBRICIT.

dicebat permutare quidem sanorum victum in morbis, neque tamen temere id agendum, iam patere ex dictis arbitror. Nempe cū vna quidem corporis conditio sani sit, altera quæ à morbi initio ad statum vsque extenditur. Mox & tertia, quæ ad perfectam morbi solutionē sese prorogat. Deinde & quarta quæ totius conualescentiæ tempus ad vsque sanitatis habitum occupat, in nulla harum quattuor conditionum permutationem victus insignē facere oportet, nisi prius in alteram conditionis speciem peruentum sit.

CAP. XVII.

Sed quo magis antiquorum dogmata insequi eo modo conantur, eo grauius anglos lædunt ægrotantes, eorum vires exoluentes. Angli animo & corpore vigent, cibi, & potus, multum & crebro ingerere assueti. Assuetudini autem cum aliquid cōcedendū nos doceat Hip. colligitur non esse dictam victus rationem quibuscunque in febribus certā, sed nimis tenuem, sumpta indicatione ab assuetudine, regione, & cœli temperie. Corpora si quidem quæ multo & crasso vtuntur victu prospera valitudine simplici sōbitiuncula alere, tribus morbi temporibus, haud iustum est. Nam verendum est ne corporis vires labātur ob defectum. Nec obstiterit quod supra in inuestigatione formæ victus cōsuetudinis non meminimus. Nam & si vere formam victus consuetudo non per se indicet, interuentu tamen virtutis indicare videtur. Nam crasso victu assueti, tenui si aliquot diebus vtantur, imbecilles fiunt. Qua propter supra cum de virtutis robore quaereremus, con-

Suetudinis mentionem fecimus. Ita ut eorum virtutes
 qui multo & crasso victu prospera vsi sunt valetudine,
 ob id parum vrgeri ac si imbecilles sint, posuerimus.
 Regio præterea ad quinquagesimum quartum gradum
 versus boream vergens cum frigida valde sit, calidum
 innatum intra viscera colligens fortius reddit. Vnde
 crassiori indigent alimento, tum ob hoc, tum ut frigori
 continentis validius obsistat. Quod autem à frigida
 regione similis sumatur indicatio ac à frigido tempo-
 re, ex eo fit manifestum, quia vires validas similiter ef-
 ficat, & consimiles in corpore humano creat humores.
 Sed hyberno tempore multa quidem propter robur vi-
 rium & raro danda sunt. Ut scriptum est à Galeno
 in expositione Apho. quibus semel aut bis. Consimili-
 ter igitur ijs qui frigidam regionem incolunt, plus cibi
 quam quod morbi natura exposcat, ministrandum. Illud
 regioni & consuetudini concedentibus medicis. Gaude-
 re enim semper naturam consuetis dixit Gal. octauo de
 Methodo ex autoritate Hip. Sunt præterea quam plu-
 rimæ acutarum ægritudinum quæ adeo tenuem victum
 non ferant. Præter acutas febres quas tropicas appelli-
 tant medici, quibus non competit, sunt & quæ die vnde-
 cima, & tertiadecima, & quartadecima terminantur,
 quibus perscriptus victus non est ex vsu, non Italo, non
 Hispano, si aliqua supra dictarum febrium specie labo-
 ret. Cum vterque eorum partius secunda valetudine
 viuat. quod si febrem ponas esse ex ijs quæ longiorem
 habeant terminum, recte profectò colligetur, anglos
 ægotantes à tenui victu grauiter lædi. Ea si quidem im-

DE VICTU FERBICIT.

penſe grauis noxa non eſt, qua morbus vires aſſumit,
ſed quæ vires, quibus natura morbo oppugnat, adimit.

CAP. XVIII.

Sed non deerit fortasſe errandi occaſio. Anglos bo-
na valetudine inordinato aiūt vti victu, ventres q̄
eorū ob id crudis humoribus redundare. Hos cū ægro-
tant tenui victu abſumi oportere iudicāt. Fouent enim
inquiunt propriam morbi effectricem cauſam. Sed res
aliter habet vt exiſtimo. Ventres anglorum non crudis
ſed prauis aut ſemicorruptis humoribus abundare op̄e-
nor. Quod ſi crudos eos dicas, quos natura non euin-
cit cædo, & appellationem non moror. Sed eo modo
quo Hip. ſolet, cruda nuncupare excrementa, nempe ſla-
uam bilem & reliqua quæ corpus alere non valent.
Eos prauos eſſe dico, qui poſt coëtricis facultatis actio-
nem nutritioni permanent inepti, conſimilem à natura
mutationem recipientes ac excrementa. Eos ineptos nu-
tritioni ſignum eſt, quod ieiunium haud facile ferant,
quorum enim ventres crudis abundant humoribus nu-
tritioni aptis facile ieiunium ferunt, ſiue aſſueti ſint mul-
tum, aut parum ingerere. Vt ſcite ſcripſit Hip. in hæc
verba, non aſſuetam inquit cibi abſtinentiam: facilius o-
minino ferunt, qui parte ſuperiori pituitoſi ſunt. Quo
fit vt ſi ſemel die, cibo vtantur, facilius etiam ferant.
Rationem aſſignans Gal. ad hunc modum ſcribit. Pitui-
ta vero temporis proceſſu coquitur, ſanguis que effici-
tur. Vnde facilius ieiunium ob pituitę in ſanguinẽ con-
uerſionem ferunt, id longa docente experientia. Argu-
mento ergo dialectico, quod à negatione conſequentis

2. de rōne
victus.

dicunt, perspicuo apparet, eorum qui ieiunium difficulter ferant ventres carere humoribus aptis vt nutriant. Vnde manifestum fit humores quibus eorum ventres abundant, alimonie aptos non esse. Ratio vere rem ita esse ostendit. Et si hæc sola sit satis vt de re certa habeatur scientia, alia adducemus obiter signa vt pusillanimes ad rem percipiendam confortemus. Cum humores in uentriculo contenti, laudabiles sunt, halitus qui ab ijs ad caput feruntur humidi sunt nulliusque praeue qualitatis participant. Cunque per poros capitatis & faciei effluunt, nulla in transitu particulas extranea afficiunt qualitate. Cum vero prauis fuerint & uentriculo diu infederint, necesse est partes eas quæ ab eo per consensum affici solent, similiter afficiantur. Facies igitur halitus à uentriculo ascendentes qualitatem haud obscure indicat. Corpora igitur anglorum si circumspectas pulchra esse videbis, alba & læui cute eorum membra obduci. Faciem vero eorum quorum uentriculi crudorum humorum congerie grauantur obscura rubedine, pustulis conspersam, lacera multis in locis cute intueberis. Similem in quo videas faciem crudis & humoribus grauari eius uentriculū quē iandiu conquerentē audias nōne recte colliges cōiectura habita ex facie eius humores prauā naturā esse qualitatem longa in uentriculo mora. Halitusque inde ascendentes, faciem inficere. Vt id calido iocineri quis tribuat, sanguinem biliosum efficienti talemque ad corporis particulas mittenti, fieri nequit. Nam cum materia quæ totum nutrit corpus, à naturali mutata est symmetria, necesse est vt singulæ corporis

DE VICTV FEBRICIT.

particulæ lædantur cum facie. Quod si adhuc inflas. Sanguinem biliosum aut magis natura excoactū, facilius ad superiora vergere, cædo. Sed fieri nequit temporis longitudine ad totum corpus quin vitium permeet. Id præterea senibus crebrius accidere quàm iu-nibus videmus, quibus minus causæ est quod biliosum generent sanguinem. Ventres tamen eorum crudis abū-dare humoribus non extra rationem est. Verum est quod quibuscunque talis facies futura erit humorum in ventriculo congestorum occasione, immoderato opus est calore, tum vt humores corruptioni disponat, tum vt ab eis fumosos educat halitus, qui faciem maculent. Senibus igitur immoderato vini vsu immoderatum calo-rem intra viscera excitante, talis generatur facies & non ratione calidi iocineris. Quibuscunque igitur talis affectus accidit materiam à ventriculo prauæ qualita-tis suppeditari, calorē vero efficiētē vel ab iocinere vel ab ipso vētriculo adscititiū certū est. His fidē præstant, cibos & potus quibus vtuntur, aptissimos esse vt in ven-triculo corrumpantur. Vino & ceruisia quam allam vulgari sermone dicunt ad vnam mensam vtuntur. Po-tus enim ceruisiæ, cum flatuosus natura sit, vini consor-tio magis inflatiuus redditur, ita vt caput magis impleat & feriat. Butyro præterea salsis cū piscibus vescūtur. Ita fit vt aduersantibus ciborum & potuū dissimilibus qualitatibus, tota mixtio corruptiōi fiat obnoxia. Rōne igitur quispian asscret, eos non crudis solum, sed & vi-tiosis abū-dare humoribus, minime ad nutritionē aptis.

Audi

A Vdi quo rem deducam. Aegrotantibus anglis tenuem victum ministrare medicos ob id quod eorum ventres crudis redundant humoribus quos ita absumi sperant, errorem esse arbitror. Victū tenuem ministras vt humores in ventriculo redundantes absumas. At y cum à propria mutati natura, prauam que nacti qualitatem, nutrire non valeant, vt ostendimus fit, vt prauos humores morbum efficientes natura (alioquin multum temporis ventriculi coctioni impendere assueta) ad expulsionis opus parante, alter naturæ hostis insurgat, ipsam multitudine & praua qualitate & ob sedis nobilitatē grauiter perturbās. Præter id quæ à propria morbi effectrice causa laboris patitur. Quod si naturam duplicis hostis in cursu grauata, virium que robore indigentem, accedens medicus contra consuetudinem agens, tenuem victum offerat, spōteq; reddat imbecilliozem, nōne merito non medicus sanans sed occidens, non adiutor naturæ sed ægritudinis dicitur. Sed vt nulla aduersario super sit spes, constitua- mus hominem ex corruptione humorum ægrotantē, cū robore viriū. (Corruptos humores eos dico qui à natura propria migrantes nutrire non valent. Quales anglorum esse supponimus, qui diu ventriculo infederūt.) Sumpta solummodo ab ijs indicatione, parum an multū raro aut crebro huic cibum offeres. Medicus Anglus modicum iuris pullæ gallinacæ conuenientibus herbis decenter temperati bis aut ter in die ministrabit. Aut quam dicunt hyposetalam. Aut analberi, aliud sorbi-

DE VICTV FEBRICIT.

tionis genus, quæ parum alimenti præstant. Quid si Gal. audias contrarium dicentem, nonne deinceps muta bis sententiam & anglos in posterum ægrotantes crassiori victu ales. Ille igitur in expositione Apho. quibus semel aut bis ita scribit εἰ δὲ μετ' αὐτῶν δὲ εἰσὼς ἢ διαφθορᾶς ἢ δυνάμεις ἐγγόμεναι τύχοι, καὶ πομά καὶ πολάκις στίβια τοῖς οὐτῶν ἡγόμενουσι δῶσθαι, ὡς ἂν καὶ τῆς διαδέσεως δυνάμεως πομάων καὶ τῆς δυνάμεως κρατέων αὐτῶν δυνάμεως. Hoc est si cum indigentia aut corruptione facultas robusta fuerit, & multa & multoties cibaria ita laborantibus dabimus. Vt pote multa exigente dispositione & facultate illa vincere potente. Sentis ne dispositionem quæ ex humorum corruptione accidit, non modicum cibum indicare. Sed eundem in eodem audi dicentem. Si facultas inquit laborantis imbecillis fuerit, & ea quæ in corpore est dispositio ex corruptione sit vel indigentia, paucum alimenti his, & sæpius dabimus. Parum quidem quia semel totam multitudinem alimenti sustinere non potest facultas debilis. Sæpius autem quoniam multis indiget dispositio. indigentia si quidem adiectione indiget, corruptio vero epicrasi. Hos enim qui cum virium imbecillitate corruptione humorum laborant, docet Gal. curare in libris de methodo medendi, paulisper noxios humores vacuando, & de centi victu laudabiliores semper apponendo. Curationem hanc per epicrasim fieri nuncupat. Quod si cum virium robore, & corruptione humorum, hominem crebro multum cibi & potus assuetum ingerere, ponas, præter hæc, in regione frigida qualis est anglia,

iudicas ne hunc exiguo & tenui victu alendū fore an
 multo & crasso, indicationibus tribus in id consentien-
 tibus, nempe corruptione humorum, consuetudine, &
 regione. Ego quidem multum ijs & crebro exhibendū
 esse arbitror. Nisi obstant paroxysmorum aut exa-
 cerbationum inuasiones. Quod si contingat, rarius mul-
 tum ijs ministrare oportet. Nec hoc præter mētem Gal-
 est, qui in expositione dicti Apho. ita scribit si vero ac-
 cessiones non permiserint nec multi alimenti offerēdi oc-
 casiones præstiterint, raro plura exhibebimus, sic qui-
 dam translulit. Aliter tamen habet græcum exemplar
 nempe. ΜΗΔΕ ΠΟΛΥΣ ΤΗΣ ΔΗΦΗΣ Η ΜΕΝ ΚΑΙΡΟΣ ΠΑΡΕΓ-
 ΧΟΝΤΩΝ ΟΛΙΓΑΚΙΣ ΔΩΣΟΜΕΝ ΤΑ ΠΟΛΥ, hoc est neque
 plures ad cibum offerendum occasiones habentes raro
 plura dabimus. Et vere ita res habet, nam accessiones
 non solent plura cibationi opportuna tempora præsta-
 re, præcipue si longæ sint. Velim quisquis hæc legerit si-
 bi persuadeat, me hæc scribere, non vt in medicos An-
 glos inuehar, sed vt veritatē omnibus aperiēs, simul et
 anglis amorem quo eos hucusque prosequor ostendam.
 Dabōque operam vt absens, calamo efficiam, quod præ-
 sens apud vos præstabam. Clarissime vir Thomas Al-
 deæ totius Angliæ cancelarie dignissime vnicū Anglo-
 rū Decus, Ioannes Bakeri primitiarū cancelarie huma-
 nissime, in paternarum legum peritia prudentissime, re-
 cti immobilis trutina, vobis hæc commentaria de victus
 ratione conscripsi, vestra gratia tueamini. (Scio non de-
 erunt detractores) speculatio tamen cum hominibus
 ex usu maxime sit, si vestra gratia apud Anglos cōmen-

DE VICTV FEBRICIT.

detur, erit vt ad hominum manus libellus veniat, legatur, quod reliquum est speculationis utilitas præstabit. Hoc quicquid est vobis dicere decreui, vt beneficiorum animum meum nunquam immemorem ostendam vobis. In quibus virtutũ singulare exemplar situm esse scio. Beatam rem publicam in qua ad honores tales euehantur viri. Sed beatissimam si vos ad magistratus culmẽ euectos, diu substites foueat. Sed ad reliqua propositi redeo. Obijciat nobis Anglus medicus illud Hipp. non pura corpora quantumcunque nutries magis lædes, qualiter ergo eos qui ex corruptione humorum laborant adiectione indigere asserimus. Prauos humores aliquãdo in ventriculi capacitatem contineri, & quandoq; inter eorum tunicas, & eorum aliqui crassi & lenti sunt, aut tenues, quandoque quiescentes, ventriculo inherere, aut mouentur intra eius capacitatem. Hipp. sermo de ijs est qui in spatio ventriculi, aut in vijs per quas comestur cibus humoribus continentur. qui in prædictis locis tumultuantes praua qualitate cibum nuper aduenientem corrumpunt. Vnde fit vt cibo talia non corroborentur corpora. Nobis vero de ijs qui intra ventriculi tunicas crassitie & lentore pigri continentur, sermo est. Quorum causa non est quod corpus non nutriatur. Sed aliter dicamus. Posito virium robore in duobus æquali, & paribus cæteris, eorum alter corruptione humorum laboret, alter ex multitudine eorum qui laudabiles sint. Cui nam eorum plus cibi concedas. Ego quidem sentio cum Gal. corpus humorum laudabilũ multitudine grauatam, multum inuari inedia, aut modico ci

bo. Alter vero ex his deteriore fieri. Nam corrupto
 rum humorum prava qualitas naturæ vires dissolvit.
 Quare in mediam si his aut tenuem victum iniungas, mul-
 tum profectò imbecillior em reddes, quia tamen euenire
 potest vt ob pravam humorum qualitatem cibus corrū-
 patur, præsertim cum in vjs cibi fuerit adhibere pur-
 gationem consulit, antequam reficienti victu conuale-
 scientium corpora nutriamus Hip. causam reddens qua-
 re corpora eorum qui cibum assumpserunt non corro-
 borentur, ait, quod eorum corpora nō pura sint, vacua-
 tionē q̄ indigeant, vt corpus sumpto cibo corroboretur.
 Nobis vero in præsentī de ijs sermo est qui intra
 ventriculum diu in hærentes nutritioni corporis non ob-
 stant. Quod ex eo manifestum est, eos non obstante hu-
 more ventriculi, ex cibo & potu iuuari. Quod argu-
 mentum est, aut humores intra tunicas ventriculi esse,
 cibum aduentem nō tangentes, (cui adhæreo senten-
 tiæ) aut si in capacitate ventriculi sint, ob eorum pi-
 gram crassitiem & lentorem haud quaquam posse adue-
 nientem cibum multum inficere. Corruptio igitur hu-
 morum non indicat inanitionem vt arbitratus est oriba
 sius in expositione Apho. corpora non pura &c. Sed
 potius cibi adiectionem. Vt manifeste à Gal. scriptū est
 in fine dicti Apho. quibus semel aut bis. Autumno ve-
 ro inquit morbi qui ex corruptione sunt assimilantur.
 Quapropter qui eo febricitant tempore continua opti-
 mi indigent adiectione, & si vires valide fuerint saepe
 & multa, si vero imbecilles pauca & sæpius offeremus.
 Anzlis igitur cum humores ij qui ventriculis eorum in-

*hærent & crassi sint & lenti aut inter ambas ventris
 tunicas collecti, aut certe quiescentes, non est quod te-
 nuis victus ministretur. Quinimmo danda est opera,
 vt cum huiusmodi corpora febre detinentur, aut alio
 morbo, vires eorum quo ad fieri possit seruemus. Vt
 natura, multitudinem humorum manuteneat. Si enim
 ob imbecillitatem imbecilliter eis dominetur, facile in
 eis febrilis concipitur calor, ob prauam eorum qualita-
 tem. Vnde fit vt præter propriam morbi materiam, aliam
 denuo morbificam causam suppeditet ventriculus, pri-
 ma multo tenaciorem, & sæuiorem. Cautè ergo cum ijs
 agendum molliter que tractanda sunt huiusmodi cor-
 pora, et crassiori victu quàm pro morbi ratione sunt alenda.
 Euacuatio etiam talis adhibenda his est, vt propriam mor-
 bi materiam solum respiciat, in commotis ijs qui in ven-
 triculo commorantur humoribus. Hos enim securius
 bona valitudine tractabit medicus. Hoc meo discrimine
 didici, crassiori victu huiusmodi corpora alere, & le-
 uiusculis purgationibus subducere, in quorum ventricu-
 lis multitudo frigidorum humorum diu congesta est.
 Semper diligenter præcauens nequàm in ventriculo sunt
 humores morbosam affectionem concipiant. Tribus ergo
 indicationibus in crasso victu consentientibus, iudicas
 Anglum exiguo & magis tenui victu, posito morbi acu-
 mine æquali nutriendum quam Hispanum aut Italum.
 Ego quidem arbitror crassiori et ampliori cibo Anglos
 indigere. Scioque optimos quosque medicos probaturos
 sententiam meam. Nam nullam mihi legitimam reddes ra-
 tionem ob quam causam magis tenui cibo, & eius mino-*

Hi copia ægrotantes Anglos nutrias, posito æquali mor-
 bi acumine quàm Hispani medici ægrotantes Hispanos,
 aut Itali Italos, qui alioquin magis tenui indigerent, tū
 ob calidam regionem tum maxime ob id quod partius
 secunda viuunt valitudine. Manifestum igitur est hunc
 victum Anglis virium esse detrimentum & lab: facta-
 tionem maximam. Nec illa iusta errandi occasio est, ob
 fugiendam mutationem in victu, febricitantium robur
 simplici iure multis diebus absumere. Profectò grauior
 error est, quo naturæ vires exoluimus, quàm quo morbo
 fomenta ministramus æque vrgentibus virtute & mor-
 bo. Nec omnem damnauit Hip. mutationem quæ in vi-
 ctus ratione apud ægrotates fit, sed solū re pentinam et
 disproportionalem vt in superioribus dictum est. A te-
 nu igitur victu ægrotantes Angli grauius læduntur.
 Cuius argumentū est sudores qui nō raro his, p̄ febres
 circa caput & collū accidūt. Quorū causa præcipua,
 viriū est imbecillitas & non morbi acumen. Nam huius
 modi sudores in acuta ægritudine & in mitiori contin-
 gere solent. Vt ab Hip. scriptum est cum de sudoribus
 qui circa caput & vultum & ceruicem fiunt loquitur.
 quos in acuta ægritudine & mitiori posse cōtingere ait.
 Imbecillitas virtutis ergo est quæ præcipue hos opera-
 tur sudores & non morbi acumen. Anglis igitur hos
 crebrius per morbos accidere quàm sibi vicinis Gallis
 Hispanis aut Italis à duabus causis nempe, ob victus te-
 nuitatē et eo quā cubiculis aërem velut carcere occludūt
 euenire putādum est. Tenui si quidem victu cito labū-
 tur corpora multo cibo assueta.

I. prædis-
 ctionum.

BRVDI LVSITANI

DIONYSII MEDICI FILII

DE VICTV FEBRICI

TANTIVM AD

ANGLOS.

LIBER TERTIVS.

CAP. I.

ED tempestiuum est vt de vi
ctu agamus qui singulis febric-
bus conueniat. Exemplis si qui
dem manuducere lectorem o-
portet, vt facilis fiat sermo.

Causus cum à bilioso ortum
habet humore si cum robore

virium adsit & æger tali sit habitu vt non facile exol-
uatur, potu nutriatur, vt dictum est. Hordeum medios-
cris ætatis plenum, album, exutum que ab vtroque corti-
ce coquito in aqua fontis, quæ aut coctione aut longa mo-
ra residentiam fecerit. Sit que hordei pars vna aquæ
partes viginti. Bulliat tandiu vt insiletur hordeum &
rumpatur. Collatum propina cum opus fuerit. Hic po-
tus erit ægrotantis uictus. Quod si sitim non sedat.
Præparato eundem potum & hora vna antequam ab
igne amoueas recentes violas mediocris magnitudinis

Aqua hor-
dei

Aqua hor-
dei cum vir-
tute violarū

insimul coquito, à collatura parum Zucari misceto. Eligito pruna cuius sapor medius sit inter dulcem & acetosum, ita ut nulla participant adstrictione. Coquantur que in aqua quæ prius per se ante ebullierit, sit que prunorum pars, vna aquæ partes duodecim coquantur tandiu vt pruna tumescencia rumpantur. In eadem testa qua cocta sunt potum seruato. Dato cum modico Zucari vbi oportet. Aquam per se coquito ad tertias, cunque subsidentiam fecerit ad aliud que vas collatam effuderis, sy. upi acetosi imbecillioris partem vnâ, aquæ partes quindecim misceto ad lentum ignem spumam auferendo tandiu vt permisceantur adinuicem. Quia vero non omnibus vna placet mixtio, consulto ægrotantis palato prædictum syrupum magis aut minus acrem conficito, plus aut minus aquæ miscens. Idem cum syrupo violarum efficies, si tibi commodum videbitur aut alijs. Quod si de viribus ægrotantis non fidas, vt solo potu perdurare possit ad crisis horam, aut & si in presenti vires constant, nihilominus times futuram imbecillitatem, aut quia homo raro habitu est, aut consuetus alioquin multum ingerere, horum vtrique talem exhibebis victum. Aquam hordei vt supra parato tandiuque hordeum coquito ut rumpatur, lintheo raro hordeum suscipito, fortiter que exprimito, ita vt totam hordei medullam exire facias, hanc multa aqua hordei misceto vt tenuis fiat sorbitio, est cum pauco Zucaro exhibito. Syrupi acetosi acris si tantum misceas vt aliquid acetosi habeat iam dicta sorbitio, facias que vt modicum bulliat, optimum cibum huic febrî efficies. Idem cum pru-

decoctum
prunorum.

potus acetosus.

Ptisane tenuis sorbitio.

Acris ptisane sorbitio

DE VICTV FEBRICIT.

nis eff. cere possis. Micam panis mediocris atatis a' fur-
 sure sinceri ad paruulas partes radito, in aquam infun-
 dito frigidam, digitis que confricato ter' que aquam in-
 nouato, deinde coquito in aqua hordei violacea, cunqz
 vtrunque permixtum fuerit, infunde succi granatorum
 acetosorum & Zucari singulorum tantum vt agrotan-
 tis palato placeat, iterum coquito vt misceantur, fac val-
 de tenuem sorbitionem multa aqua panem diluens, qua
 ijs dabis, quorum virtutes ob imbecillitatem parum vr-
 gent. Hip. de curatione huius febris agens, aquæ mulsæ
 coctæ et aquosæ quantū æger voluerit concedit. Hoc qz
 potu agrotantem ad crisis horam ducit. quod manife-
 stum est ex eo quod in hunc modum scribit. Et sorbi-
 tiones inquit nisi dies iudicatory transferint non dabis.
 Sub audies cum Gal. si virtus agrotantis robusta esse
 videatur. Zucarum vsu mellis præstat. Efficaciorē
 tamen virtutem mel habet. Zucarum vt pote tempera-
 tius ad causi curationē magis probandum. Antiquorum
 atas eo carebat, & si sacharum tunc non deesset.

CAP. II.

Quod si causus a' materia pituitosa salsa fue-
 rit, crassiori victu alendi sunt agrotantes.
 Nempē sorbitione tenui. Potus non erit ijs
 victus idoneus. Quare sorbitionibus in hunc modum,
 vteris, si virium adfuerit robur, habitus' que talis sit ut
 non facile corpus effluat, parceque sit assuetus viuere
 secunda valitudine. Sorbitionem ex hordei medulla
 cum syrupo acetoso eo quo supra dictum est modo præ-
 parato. A crem ptisanæ sorbitionem appellauimus, ad

Panarella
 acetosa.

ministra vbi oportet. Eam insuper sorbitionem quam ex mica panis ter loti scripsimus, acetosam panatellam diximus præparabis, addito loco succi granatorum syrupo acetoso acri, hunc dico qui plus aceti recipit. Hunc victum intellige ijs conuenire qui maligno causo non laborant. Discernitur cum malignus est, ex assidua extremorum frigiditate, de ijs infra agemus. Iis ergo qui causo à pituita salsa laborant, sorbitionem dato ex hordeo aut pane modo prædicto bona syrupi acetosi quantitate iniecta, ita vt palato effatu dignam offerat representationem. Quod si facultas imbecillis fuerit, aut futuriæ imbecillitatis suspicionem præstet corporis habitus, aut consuetudo, aut si aluus ab initio liquida fuerit corpus absumentis (hoc enim symptomate solo posito, virtutem multum vrgeri supra diximus) talis comodus fuerit victus. Pullum gallinaceum qui matrem insequitur pinguem coquito ad lentum ignem recenti testa, prunorum & hordei præparati quantum singulorum manu capi possit, aquam sufficientem infundito, mali deinde granati accidi grana quantum manu capere possis projice media hora antequam pullum ab igne moueas. Sunt qui tandiu pullum ad ignem coquant donec hordeum rumpatur. Huius decocti portionem seruato vt ægrotanti exhibeas, cum tibi opportunum videbitur, ex residuo decocto cum pane in aqua frigida ter infuso sorbitionem facito. Dato quando oportet ei cui aluus liquida fuerit. Cæterum scire oportet causum cum à salsa pituita generatur, si cum aluo ab initio perturbata fiat vires naturæ multum absumere. Qua propter victus

Decoctum
pulli ex gra
nato aceto
so.

crassiori eos indigere qui huiusmodi causo laborāt. Præsertim si habitu sint raro & assueti multum ædere. Natura si quidem huiusmodi causo laborantis symptomatū prauitate, & humoris cōtumaci resistentia coctrici facultati repugnantis, exoluitur.

CAP. III.

HIP. iubet attractorias exhiberi sorbitiones. Sed quid sibi Hip. velit per illud verbum attractorias dicere non facile est. Præcipue cum Gal. verbum absque interpretatione reliquerit. Græce ita habet ροφήματα ἐπιπασσιγὰ δ' ἰδου. Hoc est sorbitiones super attractorias dato. ἐπιπασσιγὰ composita dictio est à præpositione ἐπι cuius officium est dilectionis significato aliquando aliquid addere. Vt Hipp. infra λέγει δὲ λαπεργῶ ἐόντι κενύτος ἐπιμένεται, hoc est causus superueniat. Aliquando idem valet quod apud latinos. In. Vt cum idem ait ὃ ἐξωθεν τῶνδύματ' ἐπέχεται, hoc est exteriorem spiritū inducere. Vul. Hip. vt sorbitiones attrahenti pharmaco miscemus. Pharmacum enim sorbitione mixtum, melius nuncupare non potuit, nomen ab utroque simplici compositum efficiens, nempe sorbitiones attractorias. Quod autem antiquioribus consuetum fuerit medicis, in sorbitionibus pharmaca miscere, manifestū est ei qui antiquorum scripta euoluerit. Ipse etiam Gal. in phlegmonis iocineris curatione, cortice helebori in ptisana, mercuriali, & philicula utitur. Id' que non vulgare præceptum est in uehementi febre aut maligna. Nempe cum purgatio admodum sit necessaria, timeat' que medicus inualidis

ægrotantis viribus . Consulte aget vt cum pharmaco
 vti velit , id simul cum sorbitione ægrotanti offerat .
 Sic enim pharmacum minus commouebit , minus que cal
 faciet & exiccabit , quæ omnia in vehementi febre aut
 maligna ne fiant , diligenter obseruandum est . Phar
 macum præterea ita exhibitū vires naturæ minus exol
 uit . In maligna febre aut pestilenti optimus fuerit ex
 hibendi pharmaci modus , quo nullus alius certior ,
 minorique humani generis damno . Id ita esse intelliges
 si Gal. sententiæ sis memor , in expositione Aphorismi
 quibuscunque crisis fit , vbi plures iudicationes ad bonū
 terminari vidisse ait . Nouimus inquit ipse plures esse
 ex ægrotis sanatos quàm mortuos nisi pestilens sit con
 stitutio . In iudicatione autem natura trisantes chimos
 ad expulsionem commouet . In qua quidem commotio
 ne natura solet in pluribus victrix exire , nisi cum pe
 stilens morbus fuerit . Cauenda ergo sunt , quæ humo
 rem pestilentem pura pharmaca commoueant , offerre .
 Ab vtroque enim & à pestilenti humore & à phar
 maco ægrotantis robur absimitur . Quod si pharma
 cum cum sorbitione misceas , ab vtriusque ictu naturam
 magis seruabis , eique simul materiam vnde sibi arma
 ministret suppeditabis . Prudentissime igitur Hippoc.
 in maligni causi curatione sorbitiones attractorias mini
 strare iubet . Quod autem in causi curatione pharma
 cum purgans aliquando exhibere oporteat , ipsemet do
 cuit eodem libro in hæc verba . Si liquidam aluum ha
 bentis causus super veniat , si tibi videatur purgatio ne
 cessaria , intra dies tres non purgabis , sed quarto . Ser

DE VICTV FERBICIT.

monis consequentia huc me adduxit vt de administran-
di pharmaci modo d. sererem, alibi enim de pharmaco-
rum administrādorū methodo latius agemus, vbi qua-
le, quantum, quando, & quibus exhiberi debeat phar-
macum, inuestigabimus.

CAP. IIII.

Nunc ad sermonem reuertamus. E' nostris me-
dicis nonnulli medullam cucumeris, citruli, alij
laetucam, portulacam, alij lac amigdalarum,
aliqui scariolam cum aceto aut agresta vel succo ber-
berorum aut acetositate citri vtrique cause concedunt.
Sed quantum astringentia aduersa sunt legitimo cau-
so, tantum frigida potentia, notho. Quod ex hoc ma-
xime intelliges. Legitimus causus fluxu sanguinis aut
sudore soluitur, vt ab Hip. discimus. Quæ autem poten-
tia nimis frigida sunt, tum ea quæ astringunt, vtriq; ob-
stant terminationi. Quod notho seu non vero cause
non conueniant ea quæ potentia valde sunt frigida, ra-
tione manifestum sit. Humor si quidem huius febris dif-
ficilis coctionis est, id' que maxime ob id quod frigida
glutinosa & crassa pituita sit, quæ hanc febrem genes-
rat. Quapropter abcessu solet hæc febris terminari, vt
a Gal. scriptum est. Quare omnia quæ potentia frigi-
da valde sunt huic febre incommoda esse qui vis perci-
piat. Quod rasis in hæc verba asseruit. Et pone inquit
in cibarijs scilicet in non pura, res calefacientes & sub-
tiliantes. Quid igitur prudens lector de illo sentis, qui
camphoram cum aqua rosarum dissoluēs, laborāti cau-
so exhibet. At quæ astringunt nisi symptomatis gratia

4. de rōne
victus.

In 4. de rō
ne victus

16. continē
tis.

volunt ab .p
ausiv on

exhibita, vtrunque causum perniciosum aut discretum efficiunt. De causi vtraque specie satis sint dicta. Vtriusque synochi victus forma, similis est ei, quam causo conuenire diximus.

CAP. V.

Cum enim vterque synochus febris sit nullas habens intermissiones, indicat ægrotantem potu fore nutriendum. Et quia hæc febris raro accidit cum imbecilli facultate, aut calido & sicco temperamento, neque habitu raro, ob id solum in hac febre de consuetudine quaeremus. quem ergo ægrotantem parce viuere bona valitudine scias, solo potu nutrire oportet. Aquam igitur hordei vt supra parato, cuius accipito partes decem, Syrupi acetosi acrioris partem vnã, misceto simul ad lentum ignem, dato vbi oportet. Bonum est hordeum a primo solum exuere cortice, nam ab vtroque exutum, magis humectat & minus absterget. Ad synochum absque putredine. Antequam aquam hordei ab igne amoueris hora vna. Mali granati acidi grana secundum quantitatem hordei proy cito, Zucari purissimi quantum satis, coquito spumam auferendo, ad lentum ignem, exhibeto ægrotanti quã oportuerit. Commodissimus huic febre est potus. Ad putrescentem synochum. Hordeum ablato vno cortice coquito in aqua vt dictum est, antequam ab igne amoueas hora vna, politrice, aut capillorum veneris non vetustioris uno mense acetosæ herbæ proy cito singulorum quantum manu capi possit. Trãsa ista hora, remoue herbas quas filo collegeris & proy cito Syrupi acetosi acrioris quantum videbitur, dato vbi oportet

potus acetosus

Potus ex malo granato.

Cibus conueniens putrescenti synochu.

Aqua hordei cum virtute capillorum veteris

DE VICTV FEBRICIT.

tet, postquam ad lentum ignem probe mixta fuerint. Ob
 seruandum tamen est, ante missionem sanguinis aut ven-
 tris subductionem aut clisterium bono temporis inter-
 uallo exhibendam non esse aquam hordei vt d scimus
 ab Hip. Nō pratermittendū est, synochum à putredine
 paulo solidiorem exizere victum. Nam dispositio ex
 corruptione humorum, indicat ciborum adiectionem vt
 supra ostendimus de mente Gal. in expositione illius
 quibus semel aut bis. Natura insuper citius labitur à
 febre & à putredine simul inuadentibus quàm ex sola
 febre. Sorbitiunculam igitur tenuem ex hordeo aut pa-
 ne parato in hunc modum. Aquam hordei cum politri-
 co & acetosa coctam parato, in eius portionem d ssolue
 micā panis per horam in aqua endibiæ infusi. Coquito
 ad lentum ignem cunque permixta fuerint infunde sy-
 rupi acetosi acrioris quantum in gustatu aperte sentia-
 tur, iterum modicum coquito miscendo. Potus sit aqua
 hordei cum malo granato acido cocta, in synocho absq̃
 putredine in eo vero quā cū putredine est aqua hordei
 cum politrice & acetosa cocta.

I. de rōne
 victus.

II. Aphōz

Panarella
 cum virtute
 politrice

CAP. VI.

NOSTRI iuniores medici, cibos ex cucurbitis spi-
 nachis lactucis portulacæ virgulis, citruli mez-
 dulla consciunt. Hos victus in continentibus
 febribus reprobandos fore, vna ratione ante ostendi.
 Hæc quidem febres cum valde acute sint, natura eas
 diu ferre non potest, cito enim fit crisis qua aut natura
 vincit, aut vincitur. Vt scripsit Gal. primo de glauconē.
 Summa ergo diligentia curare medicus debet, ne aut
 humores

humores aut corporis vias ad crīsim indisponat. Vi-
ctus autem ex frigidis herbis potius efficere hoc valent
quā humoris igneam qualitatem refrangere, aut sitim
agrotantis sedare, quæ alioquin magna aquæ frigidæ
quantitate vno haustu ebibita vix sedatur. In conti-
nentibus igitur febribus verendum est ne victus ex hu-
iusmodi valde refrigerantibus herbis aut mortem aut
prauam crīsim inducant, ad fluxum sanguinis è nari-
bus & ad sudores corpus laborantis, & humores si-
mul indisponendo. Est qui iuuuas, & lentes cum ace-
to & cum granatis & sumach ijs concedant quando in-
tentio esset ingrossare sanguinem, aut quando natura
esset nimis mollis. Et subdit & si sit aliquod horum
per quæ constrictio timeatur scilicet ne ventrem strin-
gat, frangatur eius constrictio cum siracost, & prunis
& cibetur tunc cum cibo factō decucurbita, & hærba
acetosa. Et conuenit ollus frigidum factum de acetosa
endibia & lactuca. Sed forsan quis contra hæc obijciat,
quod nam magnæ dignitatis commodum in continenti fe-
bre ex sanguinis ingrossatione sequitur, vt eius gratia
sumach condimentis miscere ausus fuerit in synocha fe-
bre. Videtur tamen duplici de causa id concessisse,
nempe aut ingrossationis, aut symptomatis gratia, vt cū
alius liquida præter modum fuerit. An symptomatis
occasione concedi debeat, prætermitto. At ingrossandi
sanguinis gratia, haud quaquam rectū esse opinor. Nā
prudētis medici non videtur esse, in fluxione quæ a
toto aut ab aliqua parte in aliam fit, biliosum sangui-
nem crassiorē reddere cum ijs, quæ valide astringunt,

DE VICTV FEBRICIT.

ne superfluum humorem fluentem in parte aliqua magis fortasse momentanea detineamus. Aut ne id quod in parte affecta est, magis impingamus. In synocha vero febre sanguis feruens in altum tumet, moræ aquæ ebullientis in olla. Huius feruorem igne non remoto compesces, si igneam qualitatem ab aqua remittas, id efficias aut aqua frigida iniecta, aut si os testæ discooperias ut aëris refrigeriū capiat. Sic in febre synocha aut potu aquæ frigidae efferuentem humorē compescere oportet. Aut conandum est, ut per corporis poros ebullientes chymi libere transpirare possint. Hæc enim via ad salutem certior est. Nam febris remissio ex efferuentium humorum transpiratione fit. Quæ duplici arte fieri potest, nempe cum aut pori totius aperiuntur, aut humores æqualiter minuuntur. Ut à Gal. discimus octauo et nono de methodo medendi. Astringentia autem ex quibus vnū viribus valens rhus est, quæ recentiores sumach appellat, tantū abest ut per spirationes liberas efficiat, ut eas prohibeāt corpora constringendo. Nam è triplici causa prohibite transpirationis vna constrictio corporū est. Ex ijs igitur manifestū est, rhus & cætera astringentia nimis esse continuis febribus infesta, eo quod transpirationes quæ remissionis febris sunt causa prohibeāt. Symptomatis gratia uti possumus ijs quæ potentia mediocria sunt. Frigidæ potus exhiberi potest vtrique synocho, sed signum coctionis in eo qui cum putredine est obseruare oportet. Exhibitio tamen frigidæ vno haustu, disputationis nostræ egreditur limites, non enim ut potus sed ut medicinalis potio offertur.

Febbris tertiana continua dupliciter intermittit, aut in intermissione quiescunt symptomata, aut solum remittuntur. Sicque primum continua tertiana in cuius remissione non omnino quiescunt symptomata. Hæc dico capitis dolor, vigilia, sitis magna, delirium, grauius ferre morbum & reliqua. Facultate robusta existente, habitu tali ut non facile corpus in-
 halitus digeratur, consuetusque sit parce viuere, acri-
 ptisanæ sorbitione utitur, eo quo supra parauimus mo-
 do. Febricitanti panis offam infusi in aqua endibiæ &
 succo granati accidi, simulque decem, aut duodecim
 pruna in aqua tantum percocta, modico Zucari super
 asperso super exhibeto.

Præterea prunorum acetosorum ad dulcorem acceden-
 tium quantum manu capi possit, borraginis recentis à
 vermibus nõ tactæ eadem mensura, hepaticæ quã liche-
 nas Dioscorides appellat, lusitani hepatega, angli liuer
 urth bis tantum, hordei ab utroque cortice exuti, ter-
 mundato diligenter à terrestri excremento hærbam, co-
 quitoque omnia cum pullis duobus tenere etatis crassis
 admodum, tandiu ut hordeum rûpatur, dato ubi oportet.
 Conuenientissimus hic cibus fuerit ad omnes fe-
 bres quæ à putrescente bile ortum habent. Febrilem
 calorem reprimat, qui in iocinere est, facultatem coctri-
 cem inuat. Quod si facultas imbecillis fuerit, aut ha-
 bitus rarus, aut multo cibo eger assuetus, crassiorẽ sor-
 bitionẽ hordeo expresso multoties in prædictũ ius effi-
 cito. Aut medulla panis infusi in aqua endibiæ in idẽ

Sorbitione ex
 hepatica.

et alia
 aliquid

201 DE VICTV FEBRICIT.

pulli decoctum dissoluta, sorbitionem conficies magis nutrientem.

Quod si in intermissionibus quiescunt omnino symptomata, virtute robusta existente, & habitu duræ resolutionis, assuetus que sit parce viuere, altera duarum sorbitionum pulli dicto modo temperati febricitantem alito. Panem que in aqua endibia & succo granatorum infusum super exhibeto. Quod si facultas debilis, aut habitus rarus facilis resolutionis, aut multū edere assuetus sit, febricitantem altera sorbitionum iam dictarū & pulli extremitatibus alito, pane similiter infuso.

Quod si febris continua nulla quidem aut parua afferat symptomata, virtute, habitu, et assuetudine vt supra habentibus simili victu hominem nutries.

Quod si virtus imbecillis fuerit, aut reliquis crassiorum victum indicantibus, pulli etiam carnes febricitanti ministrato. In tertiana igitur continua quæ debilia affert symptomata virtute robusta existente, habitu & assuetudine vt supra habentibus, sorbitione vttere in hunc modum.

Sorbitione ex lupulis

Hordei ab vno cortice exuti man. tres, capillorum veneris, cimaram lupulorum, passularum enucleatarum, ana quantum manu capi possit, coquantur insimul cum pulla crassa quæ nuper matrem reliquerit, hora vna antequam ab igne amoueas, immitte acetū albi quantum satis sit, vt acetum gustatui se offerat, huius partem seruato vt bibat inclinante febre, sorbitionem ex reliquo cum pane conficito.

Quod si virtus imbecillis fuerit aut habitus & con-

suetudo similiter indicent, extremitates pullæ quæ tene-
re sunt magis, inualido ægrotanti exhibeto. Huic victus
conueniens forma, per ea quæ comeduntur est. Semper quæ
à tenui iure incipiendum est, deinde temporis interual-
lo sorbitionem ministrato. Contingit aliquando febre
iam inclinante, iterum à quodam inflàmante calore fe-
bricitantes rursus molestari. Quod duplici de causa
contingit, aut quia intempestiue eis oblati sunt cibi,
aut cum in victu erratum est.

CAP. VIII.

SVnt qui assa gallinaceorū hepata post sorbitiones
laborantibus febre continua exhibent, quod mini-
me probo. Nam cibus longum in laborantium ven-
triculis immoratur. Quod nō parua occasio est vt ob id
corrūpatur. Præterea hepar assum inter cibos exiccā-
tes numerandum est, quapropter febricitanti non con-
uenit. Cuius argumentum est sitis quam excitat. Eos
qui in continuis febribus, lactucis, & huiusmodi refri-
gerantibus hær bis vtuntur, ante morbi iudicationem, su-
pra ostendimus in damnum ægrotantium errare. Sed
non erit ab re, recensere victum quo vtitur quidam è no-
stris recentioribus, nam ex hoc aliquod capiet lector cō-
modum. In die remissionis febricitantem pulla alterata
(vt ille ait) nutrit, ante vero exacerbationem et in febris
inclinatione farre & lactucis, qui valde dissident ab in-
uicem victus, & qualitate & substantia. Nutrimētum
insuper quod ex pulla habetur multum est, paruum ve-
ro quod lactucæ præstant. Aquosum namq; sanguinem
generant excrementis abundantē, quapropter cum in si-

DE VICTV FEBRICIT.

gnis sit inter eos differentia, magna fiet utique mutatio cum ab vno ad alium transitus fiat. Stâte autem eadem morbi conditione mutationem in victu faciendam non esse supra ostēdimus de mente Hip. Vbi Gal. citauimus dicentem à morbi principio ad statum vsque eadem victus specie alendum esse febricitantem. quo in loco cautum medicum reddit, vt tunc insignes mutationes caueat. Nōne melius esse iudicas si pulla ægrotantem alere illi mens erat, vt ante exacerbationem & in febris inclinatione, sorbitione ex pullæ decocto vteretur. Multo si quidem magis inter se conueniunt pulla, & sorbitio ex eius decocto, quàm pulla cum lactuca & farre, facilius præterea sorbitio coctionis est. Quod si cibū minus nutrientem se uelle exhibere dicas, pullam quare exhibuit die tranquiliore rogabit quis, quæ multo magis nutrit quàm eius sorbitio. Non enim prudentis medici est, ægrotantem vice vna implere, vt cū vice alia parū exhibuerit satisfaciat. Multo salubrius ægrotanti esset, id in partes secare, vt natura nullo ex mutatione afficiatur grauamine. Si ergo pulla recte in die tranquillo exhibetur, facta ex ea sorbitio modo quem diximus salubrior erit profectō ægrotāti ante exacerbationem quàm far & lactucæ. Multo præterea commodius fuerit inclinante febre ius pullæ dicto modo confectum exhibere, deinde temporis interuallo sorbitione uti, quàm far & lactucas in cibum ministrare. Oportet ergo non solū simili forma victus sed similis substantiæ cibarijs febricitantem quo ad possis, stante eadem morbi conditione nutrias.

Febri continua à pituita ortum habens si cū virtute robusta fuerit, habitu & assuetudine vt supra habentibus, hūc victum exposcit. Hordei ab vno cortice exuti quātum manu capi possit, passularum enucleatarum & petroselini tantum, thymi partem mediam, coquito insimul cum pulla crassa modicum, antequam ab igne amoueas immittito capillorum veneris recentis aut politrici manū. vnum. Lizato insimul herbas, coctas q̄ abstrabe. Projcito aceti albi quantū satis vt in gustatu repræsentetur. Denuo coquito quousque permisceantur. Fac sorbitionem ex pane, vtere & iure si videbitur. Ex pullæ carnibus hora quietiori dato febricitanti quod tenerrimum sit. Meminisse oportet in continuis febribus vbi suspitio est de pororum obstructione ante totius euacuationem incommoda esse quæcunque aperiunt & incidunt.

Sorbitione ex
petroselino

Cicerum facilis coctionis manū. vnū infundito in modicum aquæ endibis, testā tota nocte in calido cinere seruato. Mane in aqua è fonte sufficienti bulliant, adiectis hordei ab vno cortice exuti manū. tribus, passularū enucleatarum manip. vno, cortice radice cichorij vno, coquantur insimul cum pulla & antequam ab igne amoueas, petroselini manū. semissem addito, & parū aceti, fac sorbitionem vt supra. Extremitates pullæ ægrotanti dato.

Sorbitione ex
radice cichorij

Quod si imbecillis æger fuerit, permitte ei fusianum edere, optima si quidem is caro est. Bonum est vt cibum assumpturus æger, syrupi acetosi acrioris coclea

ria duo, melis rosati colati vnum, mixta ante sorbeat.
 Aquam decoctam cum hordeo & semine foeniculi bibant.
 Verum de potu abunde dictum est.

CAP. X.

IN febre phlegmatica quam arabes laticam dicunt aut latentem, humidi natiui multum exoluitur, cibum ideo multi nutrimenti dare oportet. Corpus humiditate madeficiente & laxante, affectum est ab humore frigido & humido, sed ob putredinem calido effecto. Vnde non aliter ab hac febre corpus, quam pars aliqua ab ocursu aquae ebullientis afficitur. Vnde ebullientem hanc febrem nonnulli dixerunt. Cibum conuenientem ijs qui hac detinentur febre actum frigidum & siccum esse oportet, potentia autem humidum. Hoc autem est, ut humiditatem madeficientem exiccet, & ut corpus ab humido innato exolutum reficere valeat, & ut laxa membra induret. Hoc autem difficile est in simplicibus inuenire. Quapropter sorbitionem ijs ita parabis. Phasianum iuuenem aut perdicem aut hœdum (hec enim ex carnibus optima ijs sunt) coquito cum radicibus cichorii, petroselini, passulis, tenerrimis lupulorum cimibus, & corticibus citri, cauliculis altilis cardui, quem hispani cardo vulgariter appellant, quo vbique locorum ad finem mensis utimur, insimul coquantur ex iure fac sorbitionem cum pane. Dictam herbam quam nonnulli scolimon, esse a Dioscoride appellatam opinantur, cum capo aut pulla si simul coquas, si phasiani aut perdicis copia

non detur idoneum illis parabis cibum. Carduus humiditatem madefacientem, laxantem maxime remouet. Mébrum laxum indurat, idque citra humidi nativi assumptionem. Ad hæc aperit, & vrinam prouocat, & in altum penetrat, quod ad huius febris sanationem expetendum est. Humor si quidem ad minimas est corporis particulas dispersus. Vnde crassam vrinam copiosamque & sudorem duo esse huius febris remedia ratione quis arbitrabitur. Tres ergo insimul coquens cauliculos, cardui sorbitionem facito, quam febricitanti ministrabis vbi oportet. Ex carnibus id quod maxime tenerum sit & facile ab ægrotante coqui possit exhibeto. Nec prætermittendum, solam hanc febrem ex humoralibus indigere victu qui maxime virtutem corporis augere possit. More hecticæ febris cui valde similitur. In illa enim caliditas præter naturam totum iam occupans, naturalis similitudinem acquisiuit. Sic humor huius febris per totum ad minimas vsque partes dispersus more naturalis humiditatis, natura eius coctionem, separationem aut expulsionem non curat. Sed eum ob mixtionem ad minima cum naturali humiditate seruat. Vnde hos nec euacuatione ventris, aut fluxu sanguinis sanatos videmus. Quin immo si sponte aut à medico imperito alius moueatur, peiores redduntur. Quod si aliquandiu manet, euacuato bono simul cum malo separatione non facta, moriuntur. Quapropter scopus curationis in ijs fuerit, eos more æthici nutrire. Oportet enim totum id quod in ijs de humiditatibus est superfluis, sensim absumere, ciboque salubriores induce

Quos præbeat vltus carduus

DE VICTV FEBRICIT.

re, qualitatesque humoris quibus corpus affectum est, contrarijs successiue euertere. Et quia huius febris curatio à victu vt diximus maxime dependet, libet sermonē longiorem facere. Iis qui cum imbecillitate virium hac febre detinentur hunc ministrato cibum.

Perdicis secundum complementum assæ succum ad æquales portiones cum vino albo decoctionis radicum plantaginis misceto, febricitanti ieiuno stomacho exhibeto. Fac vt modicum sudet. Idem è phasiano efficere possis, quod si carnes perdicis aut phasiani digerere non valeat, ipsarum succus postquam complete assæ fuerint diligenter per linteum expressus, cum pane ministretur aut cum modico vini albi misceatur & propinetur. Sed diligenter obseruare oportet vt vinum sit maxime imbecille quod ys propinaueris, nam alias non parū ys lēsiōi erit. Nec silentio prætereundum esse, ys qui ita laborant commodo esse in edulys sorbitionibus ue præsertim ys qui assueti sunt allium vt simul bulliat immittere. Nam prærogatiuam habet in roborando naturales facultates, corrigendōque damna quæ in ys à duarum qualitatum immoderantia fiunt, nempe à frigore & humiditate. Putridi insuper humoris cum per totum spargitur, corpus vitia corrigit. Habet enim præter hæc facultatem qua à centro ad circumferentiam pellit. Tria hæc quæ allium habere diximus ex Dioscoride licet colligere qui de eo ita scribit. Potum cum origani decoctio pediculos & lendes enecat. Præterea magnæ & allio utilitates contra aquarum mutationes. Demum in fine dixit vtile hydropicis, ad quem quidem morbum hæc fe-

bris corpus non parum disponit. Verumtamen propter calorem & eius acrimoniam modicum in sorbitionibus miscendum est. Macerare tamen prius oportebit in succo hærbe acetosæ. Potus ijs conueniens sit vinum album pauciferum defœcatum clarum cuius sumito partes duas succi granatorum medijs saporis partis vnius semissem, aquæ in qua decocta est capillaris hærba recens aut politricum vnam, misceto. Conuenientissimus huiusmodi ijs potus fuerit. Nec prætermittendum est indicæ radicis decoctum maximo ijs fore remedio. Cuius si detur copia, vnciam vnam in lupinares sed multo subtiliores formulas scissam, in decem libris aquæ in qua nocte ante eam maceraueris coquito. Sequenti die ad lentum ignem ad medias ebullire permittito. Propinato in aurora quantum vno haustu bibere possit calidum, sed ægrotantis corpus prius fricare lintheo aspero oportet. A potu vestimentis cooperiatur & sudet quantum pro virium ratione. Cubiculum vbi ægrotans iacet, perpetuo calidum vndique clausum seruare oportet. Nullus alter potus melius sudores ciet. Partes insuper ab humore assiduo laxas roborat, indurat, sed ijs qui iam sunt imbecilles caute exhibendus est, quia plus iusto exiccat. Quare ijs qui imbecilliter habent non inutile fuerit, succi granatorum medijs saporis partem vnam miscere tribus decocti, simul que propinare. Summa diligentia obseruandum est ne ijs alius liquida fiat, quin potius huius contrarium, nempe astrictam aluum efficere conamur ijs quæ poros cutis aperiunt & es mouent.

Decoctum
indicæ radi-
cis

DE VICTV FEBRICIT.

CAP. XI.

Tertiana simplex pura hunc exigit victum. Paretur crassa sorbitio ex hepatica altero duorum modorum quos supra tradidimus. Ius dato vt bibat in febris inclinatione, ex reliquo fac sorbitionem, qua vti-
tor ante aduentum paroxysmi & cessante febre. Carni-
bus in die tranquillo vescatur.

Sorbitio ex
cucurbita.

Pullam cum cucurbita & prunis & vva acerba coquis-
to fac vt supra.

panis infri-
gidans .

Panem album trium dierum in subtiles partes planas
diuidito & in aquam endibiæ infundito, acidum que
succum arantij desuper exprimito, Zucarum deinde ras-
dito, tantum vt dulcor & acetositas manifeste ingusta-
tu sentiantur. Pane in hunc modum vtatur die tranquil-
lo bis aut ter & in maxima inclinatione paroxysmi an-
te sorbitionem. Magna huic cibo vis est, in refrangen-
do biliosi humoris acuitatem. Ventriculi præterea &
iocineris immoderatum ardorem extinguit. Robur eis
addit. Plures à tertianis liberari iuuenes & adultiores
ætate hoc cibo vidi, absque pharmaco aut alia potione .
Oportet tamen diligenter aduertere ne adsit pororum
obstructio, aut condensatio, aut corporum constrictio .
Quapropter in continuis febribus à bile ortum habē-
tibus in quibus de pororum apertione solliciti sumus, an-
te totius euacuationem exhibendus non est. A venæ se-
ctione in continuis febribus secure exhibebitur .

Duplici ter-
tiæ victus
conueniens

Duplex tertiana tenui eo magis victu indiget, quàm i ea
minus quiescit natura. Sorbitione cucurbitæ aut hepatici
vtere. A carnibus n. si sit imbecillis ægrotans tem-

perandum est. Aut nisi multo sit cibo assuetus. Potus
vtrique febrī conueniens aqua hordei est.

Tertiana simplex nō pura ab humore bilioso cum cras-
so phlegmate mixto ortū habens quem recentiores cho-
leram vitelinam dicūt, hunc exposcit victum. Thymi pe-
trofelini passularum enucleatarum singulorum mān.

Tertianæ
non puræ
competens
victus.

vnū hordei ab vno cortice exuti tres, coquito cum capo
aut pulla gallinacea herbas iam coctas extrahito, immit-
titōque aceti albi quantum satis. Parum coquito de-
nuo quousque permixta sint. Dato vt bibat inclinante

Sorbitio cū
aceto

te febre ex residuo fac sorbitionem. Qua vti poterit
cessante febre & ante aduentum paroxysmi, horis septē
ante accessionem, carnibus vesci poterit in die quietis.

Pisciculos saxatiles in aqua coquito cum saturēgia thy-
mo sale & aceto & modicum purissimi olei. Facilis co-
ctiois cibus est. Vētriculi appetentiam excitat, quæ in
hac febre plurimum expetenda sunt.

Pisces pes-
trofi

Olei purissimi ex immatura oliua, partem vnā, aceti
albi duas, permisceto. Panem infundito febricitanti exhi-
beto. quod si olei immaturi copia nō detur, hispano vte-
re. Mixtio ex oleo & aceto cum humana maxime con-

Mixtio ex
oleo & ace-
to.

uenit natura. Quandoquidem ex contrarijs vtrisque
qualitatibus constat. Miscentur enim calidum frigidum
humidum & siccum. Ventriculum roborat. Hepar &
lienem. Distributionem adiuuat. Coctioem & ap-
petentiam excitat. Aperit, incidit, humectat, refrige-
rat. Quod si pipēris grosso modo contusi parum ad-
das, frigido ventriculo pituitoso conferet. Quod eue-
nire in hac febre multoties solet. Rationalem merito

DE VICTV FEBRICIT.

quis mixtionem dixerit. Quæ febrî à pituita à bile & ab attrabile conuenit. Quod si oleo & aceto parum aquæ misceas sitim sedabit.

Cibus hærbaceus.

Alium alexandri hærbæ cauliculos, laueris super aquas crescētis, foliorum rasanî, violarum borraginis, lactucæ, singulorum mañ. vnum coquito in aqua quousque percoctâ sint. Hærbas exprimito quantum possis, cultelloq; ad minimas partes incidito, addito olei purissimi, salis & oximelitis acris singulorum quantum sit satis. Cû pane vtitor. Mundificat cibus hic ventrem, vtranq; euacuationem promouet.

Hærbaceus cibus magis nutriti-

Quod si post expressionem hærbarum & earundem incisionem cum pinguitudine iuris capi aut pullæ hærbas coquas adiecto oximelite, magis nutrientem cibum efficias.

Sorbitione ex hepatica cû malo granato.

Quod si bilis permixta tenui humiditati aquosæ fuerit, febris que fiat ex cholera citrina. Vtere sorbitione ex cucurbita aut crassa sorbitione ex hepatica, adiecto malo granato acido hora vna antequam ab igne amoueas. Dato ius in febris inclinatione, ex residuo fac sorbitionem. Vtere & pane in frigidante, modico cinamomi adiecto si opus fuerit. Lentes hispanas coquito in aqua cum petroselinò, coriandro viridi, oleo sale & aceto & modico croci. Vtere decocto cum pane. Cibus hic frigidus & aliquantulum exiccans est. Hispanis multum in vsu est. Febricitantibus quibuscunq; sorbitione ex lentibus exhibent, exceptis quartana laborantibus. Quos & si nulla ob id laude dignos esse existimem, ita eos non absque erroris crimine, qui lentes or-

Sorbitione ex lentibus.

omni prohibent egrotanti. Id ex Gal. afferentes qui eas
 cibum hominum non esse dixerit, cum de pleuritide age
 ret in qua lentes prohibuit. Sed relicta pleuritide fe
 bricitanti febre tertiana à cholera citrina certe conue
 niet. Si febris effectricem causam & qualitatem in par
 tibus derelictam consideres. Cholera citrina humor ca
 lidus & tenuis substantiæ est, maxime omnium humorũ
 penetrans. Ius lentium contrarias operatur qualitates
 nam refrigerandi & inspissandi vim habet. Cholera in
 super citrina eam in quam incidit partem totã eius acu
 ta penetratione macerat. Ius lentium non solũ partem
 cogit vt minus prompte penetrationi fiat peruia, verũ
 id quod humidũ est tollit æquali sua siccitate. Iis præte
 rea qui ex hac febre immoderate sudant & non ob id
 alleuiantur nõ parum cibus ex lentibus confert. Quod si
 adhuc lentes atiem oculorum obtundere & ægre con
 coqui & somnia tumultuosa excitare ex Dioscoride as
 seras. Hæc omnia lentibus non earum decocto tribuit.
 Hæc damna in hispana lente non præcipimus. Stoma
 chum male habere ex ea scripsit Dioscorides, hispana
 vere lens ventriculum roborat & minime inflat. Lens
 Itala maior & candidior est, minor vero Hispana colo
 re ad rubeũ vergente nec tumultuosa excitat somnia vt
 de ea proditum est. Et si quid vitiosæ qualitatis hispanã
 habere contendas à viridi coriandro castigatur. Vbi
 cunque ergo humores corporis inspissare aut corporis
 particulas cogere citra calfactionem mens est, ius hispa
 næ lentis in cibus recte porrigitur. Quod si id cum pe
 troselino coriandro viridi, oleo aceto sale & croco pa

2. de rōne
 victus.

2. de rōne
 victus.

DE VICTV FEBRICIT.

raueris, conficies cibum ad iam dicta conuenientissimum in passiuis qualitatibus temperatum, in actiuis ad frigiditatem declinantem.

Pedes vituli anteriores duos, aut arietis omnes in aqua plus satis coquito, radicum plantaginis, cichoryj, petroselinij, singulorum manip. vnius tertiam, hepaticæ hordei ab vno cortice exuti, prunorum & passularum singulorum vnum, addito mali granati acidi tres, ius dato vbi oportet, ex reliquo fac sorbitionem. Quod si post coctionem pedum antequam malum granatum inicias herbas abstrahas, ius collans, tertiam sui partem succi acidi mali granati immittas, pane & Zucaro simul coquas, quousque permixta sint, cibum ijs valde idoneum & plurimis alijs ægrotantium parabis. Quem vt conuenientissimum memoria dignum ducito. Nam multum nutrit, corpus refrigerat, & humectat, particulas cogit, tenues humores inspissat, bilis feruorem reprimat, ventriculum iocinerem roborat, sitim sedat.

Sorbitione ex pedibus vituli.

C A P. XII.

EX arabibus medicis sunt qui in tertiana pura a cibis in quibus est caro abstinendum esse dixerunt. Alius rectum est inquit vt in potu ei detur sicut sorbitio hordei, & etiam ei simile, nisi natura iam fuerit lenificata. Dixit alius si in vltimo diei erit tempus accessionis, non erit inquit incongruum in diei principio aquam hordei propinare ad subtilitatem declinantem. Dixit vnus è nostris, intellexerunt prædicti regulariter operando, nam coacte aliquando cibamus ante accessionem & in ipsa.

aqua

aqua tamen carnis in ijs febribus prohibenda est quantum possibile fuerit. Si autem coacte eam exhibere debeamus, ab ea carne in frusta parua redacta & aquis infrigidantibus abluta sublimetur, & cum aquis infrigidantibus tribuatur. Sed opæ precii studioso lectori erit examinare, an dicti medici rationabiliter vereantur, carnes nedum auium paruarum exhibere vsque ad inclinationem vniuersalem febris. Et si quidem has in die accessionis prohibent, recte agere ita consulentes arbitror. Quod si nec in die quietis asserant, audire quibus inmituntur rationibus oportet. Tertianam puram ex Hip. asserunt intra septem periodos iudicari, hos dies tredecim continere, terminum vero acutarum quattuordecim esse. Omni autem morbo intra quattuordecim dies iudicando, tenuis victus exhiberi debet. Vt supra ostensum est. Carnes igitur nullæ dandæ sunt, quia tenuis victus limites transcendunt. Præterea in ea febre bilis utpote nimium acris, membra plus in se calfacere solet, exicare & corrodere. His vero symptomatibus ventriculū & iocinerem plus affici, eorumque actiones imbecilliores ob id fieri certum est. Iis ergo de causis victu facilis coctionis, quique contrariæ sit qualitatis, nutrire eos oportet. Carnes vero ob id quod non facile coquantur, & qualitate humori contraria non vigeant, sed media, à ventriculo & iocinere male parantur. Vnde fit ut ad humoris morbum efficientis naturam, bona earum pars conuertatur. Danda igitur sunt quæ facillimæ sint coctionis, & quæ humori qualitibus contrarijs vigeant. Hæc non in carnibus, sed in hærbis, fructibus

DE VICTV FEBRICIT.

bus, seminibus, inuenire est. Vt in lactuca, endibia, portulaca, cucurbita, malo granato, arantio, hordeo, prunis & similibus. Has & similes non contemnendas rationes assignabunt, qui in tertiana pura die quietis à carnibus quibuscunque ægrotantes prohibent. Sed nos qui in supradictis pullum gallinaceum vnum aut duos parari iussimus cum hordeo, violis, endibia, hepatica, prunis, adiecto succo mali granati acidi. Consulimus que vt hoc iure in febris inclinatione febricitans vteretur, positoque temporis interuallo sorbitione ex pane in aqua endibiæ hora vna infuso. In die vero quietis præter ius & sorbitionem pulli carnibus vesceretur. Et arbitramur sic iubentes, recte ægrotantibus cõsulere. Nullum equidem alium salubriorem quis victû inueniat, quiq; magis naturam roboret, & corpus ad suam temperiem efficacius, morbifica qualitate euersa reducat. Quod ita ostendimus. In tertiana pura duplex corpori siccitas aduenit, altera positiua (vt dicunt) qua bilis natura sicca corpus afficit, altera ex consumptione humiditatis naturalis à sanguine ortum habentis. Vtrique siccitati subuenire tenetur medicus. Sed secundæ citius occurrere medicum posse, iure pulli refrigerantibus herbis temperato & sorbitione ex eodem, quàm herbaceo quocunque cibo inde manifestum est, quod in sanguinem bona illius cibi pars vertatur, minima ex oleribus & fructibus. Quod si mente concipias corporis quamuis minime particulæ concessam esse facultatem, qua conueniens trahat & triste eiciat, intelliges ius pulli aut eius sorbitionem quia humanæ naturæ magis familiaris est,

multo magis humectare exteriores corporis et interiores
 particulas. Adde quod cibus ex hærbis & oleribus cū
 minime ad sanguinem laudabilem conuertatur, iocia
 neris gibbum transmeans ad vrinam demittitur, aut in
 halitum euanescit. Vnde minimum est id quod conuer=
 sum in sanguinem humectare singulas corporis parti=
 culas possit. Quare si vtrique velimus obstare siccita=
 ti, non cibum ex hærbis solum, aut fructibus, exhibebi=
 mus, sed cum ijs simul miscebimus quæ bonum præbeât
 alimentum, indigenti naturæ opem ferens. Per hoc enim
 herbarum facultates efficacius operabūtur, cum ad mi=
 nimas ita corporis particulas deferantur. Quantum
 autem facilis coctionis sint, ius pulli aut eius sorbitio
 constat. Ad hæc, in inclinatione paroxysmi & ante acces=
 sionem, ex infrigidantibus hærbis cibus alendos ob id nō
 esse febricitantes opinor, quod illic febrilem caliditatē
 intropellant, hic expulsionem naturæ retardent. Quo
 in tempore infrigidantia & corpus constringentia mini=
 stranda non sunt. Sed potius quæ à centro ad circumsfe=
 rentiam æducant. Vt naturæ opus immitteretur regula=
 riter agentis. Hoc discimus à Gal. octauo de Methodo
 qui à balneo ægrotanti ante accessionem aquam in qua
 apium incoctum erat ministravit. In die quietis pulli
 carnes exhibentes nihil peccabimus. Nam à paroxysmo
 præterito & ab instate, inter sunt horæ decem & octo
 quibus corporis natura à labore præterito iam quie=
 scens, vires resumpsit vt pullum tenellum satis coctum
 coquere & parare possit. Superest que idem temporis
 interuallum, ad initium instantis paroxysmi. Quo tem=
 p

DE VICTV FEBRICIT.

pore verendum non est, ne paroxysmus cibum adhuc in-
 coctum offendat. Quanto enim citius anticipatio fit,
 tanto & citius febris finit in tertiana exquisita. Adde
 quod cibi ex herbis & fructibus promptissimi sunt vt
 putredinem efferuentis humoris concipiant. Quapro-
 pter recte à medicis prohibetur in febribus horarj fru-
 ctus. Aliæ rationes satis efficaces adduci possunt, ad
 id ostendendum. Hæc tamen sano intellectui satis sunt.
 Hunc dico, qui vero statim assentit, falsaque (& si
 magis appareat) arguit minime applaudens. Quod au-
 tem de numero dierum quibus iudicatur tertiana dictū
 est, nihil obstat ijs quæ diximus. Formam enim victus à
 constitutione morbi & à robore ægrotantis sumendam
 esse, ostendimus. Diximus que eum cuius virtus parum
 ob imbecillitatem urgeat, crassiori victu quàm morbi di-
 spositio exposcat alendum esse. Ostendimus insu-
 per ijs qui raro sunt habitu & humores tenues habent,
 & natura sunt calida & sicca ob id quod eorum
 corporum cito resoluuntur virtutes, crassiorem cibum
 ministrandū esse. Vñ manifestum est medicos qui in ter-
 tiana pura tenui victu febricitantes vtraq; die nutriūt,
 in marasmū eos qui gracili habitu & natura calida &
 sicca sunt, deducere. Aut si alio sint téperamento, ex pu-
 ra notham tertianā administratione frigidarum herba-
 rum & olerum efficere. Quorum vtrunque bonus me-
 dicus summa cauere debet deligentia, nempe vt ne mor-
 bum periculosiorem aut diuturniorem efficiat. Quod
 si siti vexetur ægrotans, multo sanè commodius fuerit
 si frigidam propines (si ea vsus fuerit) quæ multo magis

sitim sedabit, quàm cibus ex refrigerantibus herbis .
 Sed non ab re fuerit in præsentì adducere quas nugas
 nobiscum agat vnus è nostris medicus. qui cum nos cau-
 tosi tertiana pura simplici, ijs verbis reddidisset. Aqua
 inquit carnis in ijs febribus prohibenda est quantũ pos-
 sibile fuerit . Si autem eam coactè exhibere debeamus
 ab ea carne infrusta parua redacta & aquis infrigidan-
 tibus abluta sublimetur & cum aquis infrigidantibus
 tribuatur . Post hæc cum de victu continuæ colericæ
 agat, inquit . Ipsa enim eget subtiliori regimine & fri-
 gidiori quam sua compar interpolata . Ipse tamen in-
 curatione vnus qui febre continua tertiana laborabat,
 complexionè colericâ , ætatis quadraginta annorum
 macro corpore, mense Septembri, cum capitis dolore, et
 magna siti, delirabat que per accessiones , hunc tamen
 post lenitiuum ex manna singulis diebus intermissionis
 pulla nutriuit . Forsan aliquis in secunda intermissione
 pulsum magis debito prostratum inuenisse eum dicet .
 Ob id q̄ pullâ ei dedisse. quâ tñ ea de cã non cõcessisse,
 arguit id quod in alio scribit febricitante in quo nihil
 tale inuenit in pulsu signum, de quo ita scribit. Iuuenis
 erat colericæ complexionis febre continua tertiana la-
 borabat cui pullam paruam alteratam cum lactuca su-
 per asperso succo arantij exhibui. Quid nam de eo sen-
 tiendum est, qui cum tenui magis victu alendos esse qui
 continua febre laborant quàm qui sua compare inter-
 pollata scribat . In interpolata ab aqua carnis abstinere
 iubens inquantum possibile fuerit, incontinua tamen
 sua compare carnes pullæ febricitanti ministrare audeat

DE VICTV FEBRICIT.

nullo interueniente symptomate quod vires deiecerit. Turpe profecto est honesto viro contrarium quod dixerit agere. Vnum scriptis posteris mandare, aliud operibus exercere. Necesse enim est aut altero aut utrobique falsus deprehendatur. Sed melius fuerit in hac re Gal. in de febribus ad glauconem vt iudicem admittere, an à carnibus auis abstineat necne, sed de ijs haecenus. Non enim id ago vt medicos carpam, quod si voluissim ampla nobis dabatur area, quæ chartam longiorem exposceret. Ob id dedita opera autorum nomina prætermis- si, qui de hac re aliter senserunt. Quod si quis hoc mihi vitio vertat, cædo sentiat quiuis vt voluerit, & mihi quæ à tergo mantica est, vt suspendam æquum est cæ- dant, aduncos quoscunque nasos. Mihi ipse viuere, & more meo agere decreui. Popularem auram & vulgi famam veritatis studio scientiæ que posponens, ratus cū Gal. hac, nullam esse honestiorem nec diuiniorem posses- sionem.

CAP. XIII.

Febri quæ à pituita dulci ortum habet talem exi- git victum. Coquito phasianum aut capū aut pul- lam ijs quæ sequuntur. Petroselini, thymi, endi- biae amaræ, singulorum mañ. sem. si. acetosæ mañ. vnum, berberorum tantundem, salis parum, antequam ab igne amoueas immitte capillorum veneris aut politrici mañ. vnum bulliant quousque permixta sint da ubi oportet. Cicerum infusorum in aqua tepida per totam noctem mañ. tres, petroselini, thymi, hordei ana mañ. vnum, radi-

Sorbitio
berberorū .

Excicribus
sorbitio.

tes tres cichorij coquito cum pulla crassa adiecto aceto
 vt supradictum est. Aceti albi partes tres, olei purissimi
 oliuaru immaturi partes duas, Zucari aut mellis par-
 tem vnam, his madente vtatur pane. Mirabile est ad o-
 mnes febres que a pituita ortum habent. Venterculum
 roborat, appetentiam excitat, omnes præterea naturales
 actiones adiuuat. Nec prætermittendum his vtile fore,
 ante cibum oximelitis coclearia duo, melis rosati colati
 vnum, singulis diebus deglutire ante cibum. Nam plu-
 rimum confert stomachum mundificans, & præparans
 ad ciborum rectam coctionem.

Oxizachri-
 rationalis
 mixtio.

A pituita salsa febricitantibus sorbitione parato, in qua
 sit duarum sorbitionum facultas nepe hepaticæ & pe-
 troselini absque aceto. Caput arietis post decentem eius
 præparationem cum hordeo, uiolis, petroselino, hepati-
 ca, pulegio, thymo, passulis, prunis, radicibus cichorij, &
 petroselini coquito. Fac vt crebro decoctum febricitans
 sorbeat. Optimum is huiusmodi decoctum fuerit, quod
 nutrit, abluat, & pituitæ salsæ malitiam corrigat. Bonum
 est, vt ij ante cibum Zucari offam deuorent, parumque
 aquæ ex hordeo foeniculo dulci coctæ super bibant.

Caput arie-
 tis.

Qui a pituita acida laborat, raro febricitant. Nā pau-
 ci omnino sumi, a re acida eleuantur. Quare ad eos
 qui a pituita crassa & lenta febricitant sermonem con-
 uertere commodius erit. His talem ministrabis victum.
 Pullam crassam aut capum coquito cum thymo hordeo
 passulis, vt singulorum manip. vnum, pulegij duos sis-
 mas, bulliant simul vt supra, modico sale ius parato &
 sorbitionem.

Sorbitione ex
 pulegio.

DE VICTV FEBRICIT.

Item paretur sorbitio ex surfure quam infra trademus cum de obstructione nobis sermo fuerit, quæ valenter incidit aperit & abstergit. Capparibus ciceribus radici bus vt pote nimium aperientibus in principio non utemur, cum obstructionis suspitio est. Præstat enim ijs quæ abstergunt & leniter incidunt cum cibus miscere, vt pulegium thymum & id genus alia.

CAP. XIII.

Sed qualis victus febri quæ à pituita ortū habet, conueniat hucusque dictum est. Inuestigare tamen oportet, an verum sit quod nonnulli ex nostris medicis asserunt, crassiorem victum exposcere hanc quàm tertianam simplicem. Rationem ad id sumentes longiorem hanc febrem esse quàm tertianam, cumq; crassities victus & eius contrarium, à distantia status sumenda sint, fit, vt morbi qui breuius finiuntur magis tenuem, qui vero tardius, crassiorem victum exposcant. Præterea labores & symptomata maiora seu vehementiora, cibum magis quàm remissiora prohibere. Iis & similibus adducuntur rationibus vt phlegmatica febre crassiori victu laborantes alant, quàm tertiana. Sed eos à recta deuiare existimo triplici ratione, duabus ab ipsa febre, tertia à morbi vtraque causa coniuncta & antecedente. Et vt apertius res percipiatur, ponamus duos temperatura, ætate, habitu, & reliquis con similes, alterum phlegmatica alterum colerica febre laborare. Positis cæteris paribus præter febres & causas vtrasque earundem. Victus vt in superioribus ostē sum est, à virtute sumitur morbo non prohibente.

Vnum que diximus alimonie scopum esse, virtutis custodiam. Ut à Gal. primo de ratione victus scriptum est in fine. Vbi igitur virtus magis exoluitur, plus alimonie opus esse, vt seruetur, quam vbi minus, si per morbum liceat. At in tertiana febre plus exolui corporis virtutem quam in febre phlegmatica manifestum est experientia id ostendente. Plus igitur in illa ministrandum est si per morbum liceat. At licet, nam vna integra die & nocte sunt à morbo liberi ægrotantes, & placide quiescunt. At in phlegmatica febre contrariū accidit, ita vt neque tanta fiat exolutio neque tantum per morbum liceat. Corripiuntur enim à febre omni die & non raro prima adhuc non euanescente proxima subintrat. Aut parum est id quo quiescunt temporis & id quantumcunque est, absque motione aliqua intrinseca non est, incipiente ad instantem paroxysmum disponere. Vnde fit vt necessum sit febricitantem alere priore febre adhuc non soluta, aut si id spectes, intra limites dispositionis ad futurum paroxysmum nutrias. Cunque hoc vt deterius caueant prudentes medici, reliquum est vt primum sit eligendum. At febre adhuc non euanescente, minus cibi & tenuioris dandum esse supra ostendimus de mente Hip. plus et crassioris cum corpus ab ea liberum est. Vnde fit vt magis tenui victu in phlegmatica vtendum sit, crassiori vero in colericæ. Ad hæc si humorem pituitosum vltiori coctione in sanguinem conuerti & nutrire posse intelligas, magis assenties opinioni huic. Nam in corporibus quæ ab hac detinentur febre, abundat pituitosis excrementis

DE VICTU FEBRICIT.

ventriculus, intestina, & meseraica. Quæ resolutioni
vtriusq; causæ antecedentis & coniunctæ obstant. Hæc
nullo alio melius quàm subtili victu consumes, vt recte
sensit, qui vsque ad septimum subtili victu hos transi-
gere præcepit. Quod si antecedentem spectes cau-
sam, propter inæqualitatem substantiæ pituitosæ &
qualitatis eius diuersitatem, multo plus habet hic natu-
ra quod separet, coquat, & conuertat, quàm in colerica,
in qua propter causas contrarias æqualiter putre-
do concipitur. Ex ijs igitur manifestum est magis tenui
victu alendos esse qui à pituita, quàm qui à bile febricitant.
Iis adde ob multitudinem materiæ quæ vt plurimum
in hac febre coincidit, cibum non parum obstare
eius subtiliationi, incisioni, & consumptioni. In febre
vero colerica quantum ad biliosi humorisynceri dispositionem
attinet, non solum cibum non ledere, verum &
iuuare, & ad reprimendam humoris acredinem, & ad
inducendam humori nimis tenui crassitiem debitam.

Assenties verum esse quod opinamur, si audias quæ ad
uersarius de victu agens qui quotidiana febre laboran-
ti conueniat, scribat. Citans Hip. quarto de ratione vi-
ctus dicentem custodire patientem febrem hyemalem
in fame oportet. Per hyemalem febrem eam intelligit,
quæ fit à phlegmaticis humoribus similibus naturæ hie-
mis hæc ille. Quod si ita est, vt ille Hippocratem in-
telligit. Subtilior victus in phlegmatica quàm in ter-
tiana exhibendus est. In tertiana enim non custodimus
ægrum in fame. Sed re vera Hippoc. aliter quàm
ille contra se perperam opinatur, intellexit. Nam Hip.

non de omni febre hiemali sermo est, sed de illa quæ praua affert symptomata. Vt patet ex ijs quæ dixit, lingua aspera redditur, prehendunt animi defectiones. Hunc iubet symptomatum non febris ratione ægrum, in fame seruare. Hæc ipsemet sentit cum dicit huic tā & si febris remitti consueuerit, in eo tamen qui per famem fit cruciatu conseruare ægrum oportet. Neque per famem solum in ediam intelligas sed victum qui solis adhibetur potibus. Nam λιμῶντος vel abstinentiam omnimodam significat, vel eam saltem quæ in potibus solis fit victus, rationem. Vt Gal. citato loco scriptum. A manu igitur aduersarij oblatam nobis palmam renuimus, malumus quam victrici manu decerpimus. Ad rationem quam adducit pro se aduersarius de distantia & propinquitate status iam supradiximus. Sciendum que non in omni febre instituendam victus rationem penes status distantiam, sed solum in ijs quæ aut continuitate aut symptomatum causa periculum intra dies aliquot vitæ afferunt. At tertiana & præcipue exquisita citra periculum est. Vt ab Hip. in primo commentario de morbis vulgaribus accipimus. Quanto autem ab hac degenerat, mixtione phlegmatis cum bilioso humore non absque periculo aliquo febris est. Nam quotidiana siue ea nocturna siue diurna sit, eo non vacat vt ab eodem discimus. Quapropter ratione periculi quod in phlegmatica febre est, tenui magis victu eos, qui ea detinentur alere oportet. Vt in superioribus adduximus de mente Hip. in eo quod si dolor aliquis vel periculum aliquod comparuerit. Quod si in hac re

I. de morbis vulgaribus.

I. de ratione victus.

Gal. vt iudicem quis admittat scio aduersarium nō ob-
tenturum. Nam legimus eum auium carnes oua, &
pifces petrosos, gallorum testiculos, & similia conce-
dere ei qui tertiana febre laborat. Verum in primo ad
glaucōne de quottidiana agens, victum incisuum admi-
nistrare iubet. Talem minus nutrire q̄ prædicta mani-
festum est. Ex ijs aliquis recte colliget in tertiana non
pura vbi bili pituita est admixta, subtiliorem victum
competere q̄ in ea quæ exquisita est. qua in sententia
Gal. est eodem libro vbi de victu per cibum & potum
agens, inquit. In non certis tertianis prohibere oportet
magis, in quantum possibile est, ita vt neque ægritudinē
augere neque prosternere patientis virtutem tempori
ampliori affligendam. Id præterea ab eo percipimus
cum in huiusmodi non certis tertianis singulis alternis
diebus febricitantes solummodo alere iubet. Quod
in pura tertiana non consuluit. Quod ergo tenui ma-
gis victu qui a febre phlegmatica, quàm qui a tertiana
detinentur indigeant satis ostensum est.

CAP. XV.

Sed operæpretium erit via speculationis inquirere
quæ nam victus forma in quottidianis competat.
Nam inter recentiores medicos non conuenit in hac re.
Aliqui antiquiores insequentibus tenui victu alere febricitantes
vsque ad septimum iubent. Ab hoc ingrossare
victum præcipiunt vt virtus reficiatur, idque gradatim.
Cūque ad ingrossationem debitam augmento peruentū
sit, subtiliori vtuntur vsque ad statum. Alius non solū
primis septem diebus sed per totum ad declinationem

vsque iubet, dicens non oportet vt comedat pullas neq̃
 coturnices subintelligit quidam neq̃ alias carnes donec
 quiescat febris ab acuitate sua, & volentia. Alius dixit
 neque subtilibus aut subtiliter dietetur, ne virtus infir-
 mi deficiendo molestatetur. De ijs qui subtilem amant vi-
 ctum, quidam aquam hordei ad tres dies consuluit. qui
 post hunc secuti sunt medici per tres dies totum princi-
 pium morbi intelligunt. quidam ex arabibus nõ spernen-
 dus autor cõsulit vt per hebdomadam regatur æger ex
 aceto & oleo rosarum, Zucaro, menta, & oleribus radi-
 ce siclae & similibus. Ab alio tamen ex arabibus anti-
 quiore medico hanc habuit opinionem, dicente in febre
 phlegmatica subtilia regimen vsque ad septimum diẽ.
 Et si vides eam diminutam diminutione multa procede
 hac via. Si vero non vides eam minui, ingrossa regimen
 secundum quod tibi videbitur, quoniam inueterabitur,
 & est dubium de casu virtutis. Sunt & plures qui di-
 uersa sentiunt, sed longum esset omnium percurrere opi-
 niones. Sed antequam in hanc messem nostram immitta-
 mus falcem. Dicere necessarium duco, vnde tanta inter
 medicos discordia in victus exhibitione in hac febre or-
 ta sit, vt a communi ratione quæ chronicæ febr̃i qualis
 victus competat ostendit, discedant. Causa est vt supra
 tetigimus communis materiæ abundantia, eueniens vt
 plurimum in hac febre. Quæ vtriusque causæ, & ante-
 cedentis & coniunctæ præparationem, consumptionem,
 remoratur. Hanc esse in ventriculo, intestinis meseraicis
 hanc in sanguinem conuerti posse si contagium corru-
 ptionis non acceperit certum est. Hæc propter eius len-

torem & tenacem adhaerentiã non potest clisterio aut
 villo alio medicamento incisivo citra commotionem &
 læsionem melius erradicari quàm subtili victu. Nam te-
 nui victu non solum hanc putant consumere, sed & an-
 tecedentis materiæ bonam partem, natura alimen-
 tum sumente conuerso crudo humore in sanguinem.
 Nam vt supra tetigimus, putredo in phlegmate inequa-
 liter concipitur, propter partium substantiæ diuersita-
 tem, vnde natura multum habet quod separet. Vt ergo
 medici experiantur phlegmatis putrescentis dispositio-
 nem, nempe aptum sit vt actione naturæ ad bonum re-
 duci possit, necne, subtili victu febricitantes regunt ad
 septimum vsque. Considerant que tunc virtutis disposi-
 tionem multum aut parum aut nihil sit imbecillior fa-
 cta, quod si parum aut nihil imbecillitatis incurrerit,
 & cum hoc materiam morbi dispositiones naturales re-
 cepisse medicus coniecerit, sciet humorem aptum nutri-
 cationi, actionique naturæ cædentem & hac via proce-
 dendum esse ad sanationem vsque. Quod si contrariũ
 eueniat, à subtili victu cessandum, naturam que crassio-
 ri reficiendam, vt vires assumat contra malum & for-
 tem hostem. Signum si quidem est, putredine humorem
 vasta correptum esse. Quapropter ineptum nutritio-
 ni esse, contumacis que resistentiæ. Vtraq; ergo de cau-
 sa crassiori victu indicant alendum febricitantẽ. Quod
 si quod medio loco est eueniat, vt virtus imbecilla fue-
 rit, humor autem dispositionem naturæ receperit, pau-
 lo crassiori victu febricitantem ales, vt natura robore-
 tur. Sed minus crasso q̃ in prædicto. Est & alia causa

huius controuersiae. Febrem hanc chronicam ex sui natura esse, & non absque periculo ut graeci & arabes medici testantur. Quia longa est, crassum victum exposcit, ob periculum vero quod affert, ob paroxysmorū quottidianam inuasionem, & eorum longitudinem, & oris ventriculi laesionem, ad nauseam disponentem, tenuem. Vbi enim aliquod vitae periculum imminet attenuandum esse victum nos docuit Hip. primo de ratione victus, & primo de morbis vulgaribus. Cum ergo haec ita se habeant, non ex aequo haec victus difficultas in omni phlegmatis specie accidet. Nam in acetoso, minus quā in dulci, & quā in naturali, at in vitreo adhuc acetoso minus. In salso adhuc multo minus. Nam in omnibus praeter naturalem & dulcem pituitae speciebus materiae communis multitudo non coniungitur. Nutritioni praeterea parum aptae sunt. Quo fit ut in ijs praeter rationem sit subtili victu per septem dies vti. Praesertim in ea quae a pituita salsa ortum habet. Tum in ea summatim, in qua materiae communes pituitosae in ventriculis intestinis & vjs ductuum existentes, ineptae sunt nutritioni, ob prauam earum dispositionem. quarum in huius operis initio mentionem fecimus. In quibus non parum laeduntur febricitantes ex subtili victu per hebdomadam. In summa in omni febre longae terminationis cum materia nutritioni est inepta ex abstinentia, aut subtili victu, febricitantes grauiter laeduntur. Ea si quidem grauis noxa non est qua morbus vires assumit, sed qua corporis virtus exoluitur, morbi dispositione nihil aut parum in melius addente. Id enim manifestum est, nam

si hominē qui sic afficiatur, sola inedia per aliquot dies
 serues, multo eum imbecilliorē reddes, humore pituito
 so parum in melius addente. Crassus enim humor &
 frigidus natura longo indiget tempore, vt coctionem re-
 cipiāt. Præcipue cum longe à propria natura est.
 Quare citius virtutem corporis in deterius subtili vi-
 ctu adduces, quàm morbum in melius. Cum ergo hæc
 ita se habeant, grauem que noxam febricitantes incurre
 re ostenderimus à subtili victu, cum humor nutritio
 ni ineptus est, nisi perpetuo aliquo signo aut signis id
 discernere valeamus, dementis profectò est aliquid age-
 re alicuius commodi gratia, sub periculo maioris dam-
 ni. Quod si id citra virium dispendium adipisci posse
 alia via speres, qua materias communes absumas & an
 tecedentes si opus fuerit, non ne illam amplectendam
 esse merito quis existimabit, quapropter cum signum
 certum firmum non habeamus, quo à prima, die discer-
 namus humoris dispositionem, an ad nutritionem sit ap-
 tus nec ne, multo melius est & ægrotantibus salubrius,
 communi via & regia circa victus rationem procede-
 re, citra aliquod virium incommodum, quàm ægrotan-
 tem per discriminum compendia ducere. Adde quod si
 hoc detur vt à primo die humoris naturam cognoscas
 aptam esse nutritioni, si materiæ communis adest
 abundantia, & hanc quoque subtili victu consumere
 speres, prius putredo in antecedentis materiæ altum pe-
 netrabit, q̄ natura communem absoluerit. Longe melius
 profectò est, clisterio quæ in inferiori continentur ventre
 euacuare, lenitiuo mannæ aut jloris cassiæ cum oximelite

aut melle quæ in superiori sunt. Hoc si semel aut bis vsus fueris cum victu vt oportet incisuo intra diēs tres materias communes absumes. Licet earum abundantia detur. Et interim materiam antecedentem non penitus neglixisti. Horum si quidem lenitiuorū quæ acutior pars est ad iocinerem venas et renes festinat, ad materiam quæ antecedentem cui obuiat non parum iuuat. Quibus ij qui subtili victu suos nutriunt febricitantes vti non possunt. Nam ieiunantes non oportet laborare. quod si communes non adsint materiæ, antecedentis autem bonam nutrire posse partem coniecero, optimum esse iudico subtilem victum administrare. Vt pote quo natura plus temporis in opere impendit, antecedentem que ob id materiam citius apparabit, bonum separans & sibi accipiens, prauum ad expulsionem præparans. In subtili præterea victu incisiuas qualitates & abstergentes inuenias, quibus in magis nutriente victu similes non reperies. Sed difficilis admodum est coniectura dispositionis humorum qui iam putredinem conceperunt, an sint ad nutritionem apti nec ne, nisi id experientia ostendente discamus. Quia in re non expectandum esse septenarium duco, sed melius ita agere. Cum ex signis pituitam naturalem aut dulcem esse, putredinem que non profundatam in materia coniecero (quod ex febris vehementia, longitudine, & ipsius inceptioe & finitione, præterea, ex symptomatibus & ex colore faciei, & alijs percipies.) Parato statim clisteriū ad hūc modū. Cētaurēā minorē, camomillam, hyssopum, maluas, hordeū excorticatū, cōtusum, in aqua & oleo cōmuni ad æquas

DE VICTU FEBRICIT.

partes buliant quousq; consumpta sit aqua, olei residen-
tis vntias decem accipito, adipis anatis aut capi, & mel-
lis, singulorum vntias tres, salis parum, quantum possit
sustineat. Ab excretionem dato oximelitis vntiam vnā,
mellis rosati collati vnam et semis, aquæ decoctionis se-
minis fœniculi dulcis duas & semis, misce dato bis ea-
dem die. Sequenti aurora floris cassiæ aut manne vntiā
vnam & semis, dissolutæ in aqua decoctionis seminis
fœniculi dulcis thymi et hyssopi, oximelitis vntias duas,
dato hora quietiori diei secundæ. Quod si bibere po-
tionem renuerit, fac tres bolos cum Zinzibere & Zuca-
ro postq; quæ deglutierit, sorbeat oximelitis coclearia
septem. Cunque hæc per egeris ægrum symmetro victu
seruato eo modo quo supradiximus. Hoc est crassa sor-
bitio ex decocto pullæ & ex carnibus eius. Die tertio
syrupū bis dato, & similē victū exhibeto. Quarto die
clisterium ministrato & simili victū febricitantem ali-
to. Verum a quarto die ad septimum hoc victu ægro-
tantem nutrias.

Cicerum electorum mañ. tres, hordei duos, infundito in
aquā tepidā per totam noctem in testa recēti, projicēq;
aceti albi tantum vt aqua acetosa reddatur. In crastinū
olei purissimi antiqui quantum satis misceto, petroselini
thymi singulorum mañ. vnum, salis parum, coquito ad
lentum ignem. Vtere decocto ter in die, et cum pane sor-
bitiunculam facito. Propinabis que ante cibū mellis ro-
sati collati coclearia duo, oximelitis vnum vt supra di-
ximus. Hoc victu vtitor ad septimum vsque. Quo tē-
poris interuallo nec purgante medicamento nec clisteri

ueris. Die octauo & vires infirmi & ægritudinis dispositionem contemplare. Si nullam differentiam inueneris sensibilem ad vndecimum ita transij. Quod si tunc ægrotantis virtus parum fuerit imbecillior, morbi autem dispositio in melius plus addiderit, perge hac victus ratione. Si alias eueniat, crassiori vtitor victu. Et quia bona hominum pars vnum dūtaxat victum per dies aliquot ferre nō possunt, sunt et qui cicera odio habent, cibum alium apponemus huic proposito maxime idoneum, quo vtī possunt qui tenui victu in hac febre per dies aliquot procedendum esse iudicant.

Petroselini berberorum singulorum mañ. vnum, coquito in aqua modice quantitatis &c. In qua duo oua bullire tandiu finito, vt satis dura reddantur, fac colaturam cuius accipito partes tres, olei purissimi vnus semis, aceti vnam, Zucari vnam, cum pane fiat sorbitio ad lentum ignem. De subtili igitur victu qui ad dies septem ab antiquis arabum medicis obseruatur satis sint dicta.

CAP. XVI.

Sed qualis victus ijs qui à quartana detinentur febre cōueniat, iam percurramus. Hæc à triplici humore ortum habet, nempe ab atrabile quam sanguinis fecem recte quidam nuncuparunt. Et vt plurimum fit, nulla alia præcedente febre. Fit etiam à bilis crocæ & à pituitæ incensione, & hæc duæ species quartanam notham seu non puram efficiunt, successu aliarum februm, scilicet tertianæ & quottidianæ. Fit etiam ex sanguinis adustione. Verum ex incensione melancoliæ

DE VICTV FEBRICIT.

naturalis atrabilem posse fieri certum est, sed quod ab ea generetur febris quartana non recipimus. De hoc alias differendi aptior dabitur locus. Nunc quem victū singulæ species exiguant dicamus. Iis qui à naturali melancolia febricitant, hanc ministrato sorbitionem.

Pulegij, scolopendrij, hepaticæ, passularum enucleatarum singulorum mañ. vnum, coquito cum pulla crassa, parum antequam ab igne amoueas, immitte florū borraginis mañ. vnum. Coquantur simul, quousque sint permixta, croci modico adiecto, ius dato febricitanti. Ex reliquo fac sorbitionem.

Sorbitione ex
scolopendrij
dno

Iis qui intemperie frigida & sicca laborant, conuenit pulegij, chamemeli, scolopendrij, hepaticæ singulorum mañ. vnum, passularum enucleatarum vnum, coquito cū capo, aut pulla crassa, adiectis floribus borraginis, sicut vt supra. Cunque omnia percocta sint, decoctum collato, cuius accipe libras tres, medullæ cruris vituli librę vnus semis, bulliant ad létum ignem quousque permisceantur. Dato vt sorbeat bis in die aut ter, quod si iuuenibus aut alijs natura calidis cibum similem parare velis, loco chamemeli vtere violis, cum pullis duobus, reliqua exerce vt supra.

Sorbitione ex
medulla

Aceti albi libram vnā & semis, passularum enucleatarum mañ. vnum, pulegij, chamemeli, conquassatorum ana mañ. vnum & semis, infunde in acetum per diem & noctem, deinde parum coquito & collato. Hoc acetum dicatur pulegij.

Acetum pu
legij.

Huius accipe partem vnā, olei amigdalorum dulcium recenter extracti partes tres, Zucari albi partes duas, co-

quito in duplici vase quousque permixta fuerint, dato coclearia quinque vt sorbeat ter in die. Quod si caput arietis coquas cum pulegio chamemelo passulis scolopendrio quod alias ceterach arabes nuncupant, efficias ius & sorbitionem satis conuenientem ad siccum affectum. In Anglia expertum est mixtionem vini et lactis his prodesse facta distillatione. Calidam & humidam aquam ex ijs fore ratio demonstrat. Qua sanari posse eos qui frigida & sicca intemperie laborant verisimile est, si parum abcesserint à naturali temperie. Quod si quartana à bili adusta ortum habeat, hoc vietur vtere. Si iuuenis sit.

Accipe hordei extorticati ab utroque cortice, mān. vñū & semis, violarum recentium, hepaticæ, chamemeli, singulorum mān. vnum, coquito cum duobus pullis crassis quantum satis, deinde parum antea q̄ ab igne amoueas, addito florum violarum mān. tres, collato accipitōque huius decocti libras tres, medullæ cruris vituli, librę vnus semis, coquantur omnia simul donec permisceantur, dato vt ter in die sorbeat.

Sorbitione quoq̄ expeditibus vituli decoctis cum hordeo violis hepatica pulegio scolopendrio aut politrice passulis, croco, valde utilis est ijs qui à bile adusta febricitant, cum coquantur donec tenerrimi reddantur.

Aquæ decoctionis florum violarum aut borraginis libram vnā, amigdalarum dulcium, & nucleorum persicorum singulorum vntias tres, excorticentur & tritentur diligenter, & exprimito in decoctum toties donec aqua albescat, butyri recentis multoties loti vntias

colur' 321
tum petic
tum

Sorbitione ex
capite arietis

tis
Sorbitione ex
Sorbitione

Sorbitione ex
floribus violarum.

Sorbitione ex
Sorbitione

DE VICTV FEBRICIT.

Lac nucleo
rum perfico
rum.

tres, Zucari albi quatum satis sit, cinamomi parum, bul-
liant ad lentum ignem donec permixta sint.

Lactucas quoque crudas ex melle offeres ijs, vt cum lis
buerit deuorent. Iis ante cibum dato syrui violarum
purissimi vntias tres, vinum album dilutum ex aqua de
coctionis politrici recentis, super bibant.

Sorbitio ex
adipe.

Iis qui quartana ex phlegmate adusto laborant sorbi-
tionem parato, ex pulla crassa cum chamemelo, pule-
gio, thymo, passulis, satiregia, postquam herbas iam
coctas abstuleris, axungie ab anate recenter extracte,
aut capi si illius copia non detur, immitte vntias tres, lon-
gi piperis grosso modo contriti, grana tria, bulliant si-
mul adiecto croci modico, ius propina vbi oportet ex
residuo fac sorbitionem.

Sorbitionem praeterea ex fursure cum chamemelo pu-
legio & melle administrato. quam in fine huius libri
cum de obstructione nobis sermo fuerit trademus.

Sorbitio ex
allicis.

Pinguis arietis ceruicem, satiregia, chamemelo, pu-
legio, tribus q̄ alijs integris ciceribus & sale coquito,
cunque herbas iam coctas abstraxeris, addito adipis
anatis, aut capi recentis partem quintam, croci parum
fac vt supra.

Sorbitio ex
camomilla.

Capum pinguisimum cum chamemeli tribus man. coqui-
to, & cum sale & croco fac vt bulliat suff. cienter, consu-
lito egrotanti vt bis aut ter in die magnum sorbeat ha-
stum calidum. Commodissima his sorbitio haec est, ad
alios vsus etiam utilis. Ante cibum ijs dato mellis viola-
cei coclearia quinque.

Iis qui quartana ab adustione sanguinis laborant, huc

administrabis victū. Hepaticæ mañ. tres, hordei ab vno cortice exuti, capillorum veneris recētis prunorum singulorum mañ. vnum, passularum enucleatarum vnum, Sorbitio ex cupatorio. eupatorij quod alias agrimonia à Dioscoride dicitur, foliorum pentaphilonis singulorum vnum & semis, coquito simul cum duobus pinguisissimis pullis, aut iuue ne capo, fac vt supra. Ante cibum sorbeat syrupi uio- larum coclearia tria, syrupi borraginis coclearia duo simul mixta.

CAP. XVII.

Inter medicos circa victū qui quartanæ cōpetit nō satis conuenit, sunt qui magis crasso in initio quàm in augmento & hic quam in statu vtendum esse cōtendunt, continuarum febrium rationem, ad omnia febriū genera communem facientes. Sunt qui contra censeant, nempe in principio magis tenui, & crassiori semper ad statum nutriendos esse ægrotantes, in eo autem tenuius multo reficiendum esse. Sunt & alij mediæ opinionis, qui à principio ad aliquot dies tenuiter febricitantes reficiunt, deinde crassiorē exhibent victum. Multoties quartanas febres in principio curatas esse tenui victu dicentes. Si enim febris parum sit duratura, & crassum victum in principio humoris resolutionem prohibētem ministraueris longiorem eam efficies. Quod si lōga futura sit, parum nocebis aut nihil, si tenui victu quo virtus non absumat per dies aliquot vtaris. Qui ita sentiunt pullorum carnes ad vicesimum diem prohibent. Ego autem quid sentiam citra disputationis contentionem dicam. In quartanis quæ aliarum febrium

DE VICTU FEBRICIT.

successu sunt, locū non esse huic dubitationi arbitrōr.
Non est enim quod virtutem multum defatigatam à
precedente febre, & aduentu alterius, iam languescen-
tem, tenui victu exoluas, ad certamen eam denuo im-
pellens. Neque si detur vt tenui victu laborantem ad
vigesimū diem serues, & morbi materiam absumas, ob
id hominem à febre liberabis. Nam in quartanis febris
bus quæ post alias succedunt, solent ab intemperie ali-
qua, viscera molestari, quæ morbum fouet, & duratio-
nis eius præcipua est causa. Hac enim stante inuasis, io-
cinere, aut liene, continua fit humoris regeneratio. In
quartana igitur febre quæ successu alicuius alterius
facta est, præcipuus sanandi hominis scopus est, vt visce-
ra ad pristinam reducamus temperiem. Cæterum alte-
rantia medicamina cibus immiscere melius esse supra
ostendimus, q̄ si nuda exhibeamus. Vt consueuere tri-
uiales nostri temporis medici, quorū nisi quis Syrupos,
apozimata distillationum aquas electuaria, purgana-
tia medicamenta exhibeat, se nihil bono medico di-
gnum egisse putat. Et hinc fit vt ex reiteratione multi-
plici illa fastidientibus infirmis, in ventriculo non recte
ad actum reducantur, quæ causa est vt infeliciter ope-
rentur. Quapropter non solum non prodesse tunc tem-
poris, sed nocere certum est. Cū multoties propter illa
cibos fastidiant infirmi, & imbecilliores ideo reddan-
tur. Quicumque igitur medicam artem ita exercent, ne
cesse est vt multoties ægrotantes lædant, præsertim si
corporibus imbecilibus & à longis ægritudinibus ta-
befactis obuiant. Qui vero Hip. sequuntur, & eius in

primo de morbis vulgaribus acquiescunt cōsilio, dicentis. In hoc te exerceto vt saltem si non prosis ne quid noceas, lōge melius esse existimabunt vt huiusmodi corporibus non tenuem victum, non medicamina alterantia, si nuda offerantur, sed ijs quæ nutriunt, & bonum generant chymū, ea miscere, quæ paulatim valeant morbificas partium intemperies euertere. At in febre quartana quæ repente incipit, subtilem victum vt pote qui facilioris coctionis sit, ad dies viginti qui septem continet quartanę periodos, probo. Hunc dico pullorum luscula, sorbitiones, eo quo supra parauimus modo.

CAP. XVIII.

Ed cū in quartana febre compertum sit cibaria diuersa prauæ substantiæ, liberare multoties eos qui hac febre laborant. Ita vt alios, virides ficus, aut vuas nocturno rore madētes, alios carnes porcinas ad satietatem comedentes, sanatos esse sciamus, & plurima alia id genus. Ad medicum arbitror attinere, si horum non lateat rationes. Vt ijs quando occasio affuerit vti sciat. Præterea quantum medico dedecoris est, per plures dies & menses varijs remedijs ab uso, & nihil proficiente, accedente rustico salsuginem offerente, sanetur ægrotans, medico & eius arti irridente, tantum ei gloriæ est ea non latere quæ multoties admirabili vi homines repente ab antiquis liberant ægrotudimbus. In febre igitur quartana rationē reddere conabimur, quā ob rem diuersa cibaria quæ prauæ substantiæ sunt, aliquoties quartanam soluant. Secundo illud aliquoties si quis manifestis describemus, vt cum occasio affuerit eā

DE VICTV FEBRICIT.

arripere diligens possit medicus. Paroxysmorum causa, motus est humoris putrescentis, cui naturę expulsio coniuncta est. Putridi humoris est, quodam putredinali ir-ritamento naturam instimulare. Facultatis vero expul- tricis, humorem certis periodis irritantem, meliori quo possit modo, depellere. Contingit autem vt cum per- sensiles repente excrementorum copia feratur partes, horrorem, rigorem, aut frigus excitari. Motus ergo ille quodammodo medius est inter naturalem, qui à na- tura sola naturaliter operãte fit (vt cum post coëtricitis facultatis actionem agit) & in naturalē, qui à sola cau- sa præternaturali fit, vt cum mouetur furiosus humor. Nec igitur à sola natura fit paroxysmus. Nec à solo hu- moris irritationis motu. prodiçe febres cõtingūt. Vterq; enim motus & naturę & humoris concurrunt, in paro- xismo, vt per doctē à Petro aponensi peritissimo medico scriptum est, in hæc verba. Quantum (inquit) ad natu- ram particularem comparando in quantum scilicet mo- tus humorum ex actione virtutis dependet, tempora pe- riodorum in morbis nõ sunt determinata, nec vnus mo- di, vt possimus dicere quod morbus factus ex cholera habeat motum de tertio in tertium, & de pblegmate in diem, & ex melancholia in quartum, immo respectu cu- iuslibet humoris hæc tempora sunt, & possunt esse di- uersa. Ita vt aliquando periodice morbus factus ex vno humore eueniat secundū dies, aliqñ secundū mēses, vel annos. Qđ ideo cõtingit quia virtus expulsiva suã operatur actionē quocūq; tpe superfluum ei occurrerit, irritans eam per sui læsionem ad actum expulsionis, &

quia tale superfluum potest diuersis temporibus occur-
 rere cum eius generatio dependeat à causis diuersis,
 nunc vno tempore occurrentibus, nunc alio, & alio iccir-
 co tempus periodici motus non est vnum, sed diuersum.
 Similiter & aggregatio superfluitatis quæ dependet
 ex defectu virtutis digestiue non habet tempus præci-
 se determinatum, sed diuersum secundum diuersitatē
 eorum quæ occurrunt intrinsecus, & extrinsecus. Hæc
 ille, interceptio ergo paroxysmorum dupliciter continge-
 re potest, aut ratione expultricis facultatis, aut ratione
 superflui aggregati, primum adhuc dupliciter, aut quia
 non instimulatur, factō sensu hebetiori, aut ob fortem
 animi motionem expultricem ab opere suo perturban-
 tem. Ad primum modum reducuntur medicamenta ea,
 quæ virtutes habent narcoticorum, vt theriaca, athana-
 sia, philonium romanum, quæ sanare quartanas febres
 experientia compertum est. Id etiam discimus ex Gal.
 ijs diuersis locis vtente, ad sanationem febris quartanæ.
 Ad secundum reducitur quod ab aliquibus dictum est
 ob vehementem lætitiā plures quartanam euasisse fe-
 brem, sensoria facultate munere suo non fungente. Ob
 quamlibet prædictarum causarum virtus expultrix nō
 irritata, expulsionis opus non aggregatur. Non facta
 expulsionē interrumpitur paroxysmus, vt supra habitū
 est. Ratione superflui dupliciter, aut quia non aggrega-
 tur, aut si aggregatur euacuatur. Primo modo adhuc
 dupliciter, aut ob vigorem virtutis coctricis, aut ob de-
 fectum causæ aggregatricis. Et hoc adhuc dupliciter,
 aut vt efficiens aut vt materia. Hoc modo alimus febriz-

DE VICTV FEBRICIT.

citantem febre quartana cibarijs, quæ suapte natura in
 melancoliam facile conuerti non possunt. Talia sunt ci-
 baria calida & humida, non quæcunque sed quæ non
 facile in melancoliam conuertantur, vt pulla gallinacea,
 capus, arietis caro. Sunt alia quæ calida & humida
 sunt & longe absunt, vt in melancoliam conuerti possunt,
 talia sunt olea matura præcipue amigdalarum, se-
 samæ, axungie anatis, ficus aride, & similia. Omnia er-
 go huiusmodi cibaria calida & humida difficulter mel-
 lancolicæ naturæ cedentia, si cum hoc à coëtrice facul-
 tate facile vincantur, vtroque modo quartanas febres sa-
 nant, nempe efficiētis causæ & materiæ ablatione. Id
 est quia melancolici humoris intemperiem aggregatri-
 cem scilicet causam contraria qualitate euertunt. Et
 quia vt materia inepta melancolico humori, cessare fa-
 ciunt atrabiliosi humoris regenerationē. Ad has duas
 causas reducuntur cibaria à nobis supra scripta, quæ
 quartana laborantibus administrari iussimus. Hoc mo-
 do oleum amigdalarum dulcium cum croco, aceto pau-
 co bibitum, sanat quartanas. Hac de causa distillatio-
 ne vini & lactis plures quartanam euasisse compertum
 est in Anglia. Tunc ob fortitudinem coëtrici facultatis
 ægrotantes euadunt quartanam, cum maior pars hu-
 moris qui ad paroxysmum aggregatur, suppeditatur,
 à cibus & potibus quibus quottidie laborans vitur.
 Cūque hoc coniecero facultatem roborare coëtricem,
 quartanæ remediū esse scias. Roboratur dupliciter, aut
 absolute, aut respectu alicuius cibi, & potus. Pro com-
 perto est ea quæ nimis delectant, & placent, melius à

coëctrice coqui, ab attractice trahi, aretentrice retineri, vberiusque multo nutrire, & minus superflui ab ijs q̄ ab alio implacido accrescere. Hoc modo cibum quem avidissime febricitans appetat quartanam posse sanare experientia compertum est. Quod si præter hoc quod magno appetatur affectu supra dicta habeat, quæ ad defectum aggregatricis causæ facere diximus, adhuc certius quartanam erradicare posse sperabimus. Hac de causa plurimos carnis porcinae usu, à quartana liberatos fuisse compertum est. Quia enim nimis appetitur recte coquitur in uentriculo, iocinere, & venis, quare parum ex ea superflui colligitur, sed & intemperie obiter siccam quæ humoris atrabiliosi velut scaturiens fons est, mire corrigit. Soluere igitur quartanam carnem porcinaam aliquando posse, ex dictis manifestum est. quæ absolute roborant coëctricem facultatem, quartanam soluere possunt. Vinum ante omnia præcipue odoriferum id habet vt valenter naturales roboret actiones, vnde ebrietatem posse curare febrem quartanam tum hac de causa, tum sensu facta hebetiori haud dubium est. Curantur similiter quartanae febres ex superflui aggregati euacuatione. Hoc modo medicamenta melancholicam educentia, vt polipodium, epithymum, sene, corticem helebori, sanare quartanas pro comperto est. Hanc partem solum sibi nostræ tempestatis medici reseruarunt, reliquas omittentes, ac si non esset præter illam via alia, qua à quartana liberentur homines, hoc modo qui vvas maturas nocturno rore madentes ad saturitatem inzerunt, & ficus magnas tempestiua maturitate cadent

DE VICTV FEBRICIT.

tes, à quartanis febribus liberantur. Hi enim & similes fructus aluum aliquando immodice cient. Cum igitur perceperis ex cibis aut potibus humoris maiorem partem qui paroxysmum efficit suppeditari, dandi ea quæ placent tunc occasio est. Illud autem ijs signis percipies. Primo subtiliori te vtente victu per aliquot dies, si imminuatur febris magnitudo & vehementia. Secundo, cibo id experieris, qui difficulter in melancoliam conuertatur, aut minimum habeat melancolicæ naturæ. Si enim hoc cibo te vtente per dies aliquot, imminuatur paroxysmus, adhuc certiori coniectura initeris, à cibis & potibus humoris maiorem partem ad paroxysmum suppeditari. Hoc idem est ac si dicas si iuxta ciborum quantitatem & qualitatem quibus laborans vtitur ita variant paroxysmi, coniectura assequeris exhibendi ea quæ ægrotanti placent occasionem adesse. Quare diligenter inquirito quem nam ex cibis febricitans ardentè appetat. Si ex ijs fuerit qui qualitate atrabili contrarius est, & tali substãtia, vt difficulter in melancoliam conuertatur, laboranti porrige hora consueta quæ ab initio venturi paroxysmi duodecim horis ad minus dislet. Comedat pro appetentia citra saturitatem. Quod si cibus quem appetierit melancolicæ naturæ sit, aut in melancoliam facile conuertatur. Considerare tum opus est signa coctionis, quæ si sint, dato, eo quo diximus modo, quod si non, modicum illius febricitanti abnegare nolle, sciens nonnulla fieri & plura posse, citra rationem homini manifestam. Parum insuper deterior cibus si delectabilis &c. Quæ facultas

tem expultricem respiciunt, tunc sunt administranda cū nimis vigilanti sensoriæ facultati præcipuam continuationis paroxysmorum dederis causam. Tūc aut his quæ aliquam habent narcotici virtutem, aut forti & repentina aliqua motione, sensum ægrotantis oportet hebetescere, animum alio trabendo. Illud percipies si primo quæ nam sint corpora acuti sensus cognoscas. Hæc aliquando iusto quæruntur, quādoque iniusto. Cum initia paroxysmorum grauius ferunt, rigore frigore, vehementer quatiuntur molestantur, ipsam autem febrem paruum, magnitudine, duratione, vehementia intelligas. Scito sensoriam in ijs facultatem parumper obdormire remedium esse. Sunt tales ij qui acerrima sunt præditi imaginatione, ita vt multoties cogitantes rideant, facies mutant, oculos manus ue moueant. Iis parua occasione, imaginatio coniuncta, multoties paroxysmum efficit. Quare hos tales curabis si eorum mentes alio trahas, vt mihi in Anglia contigit. Erat iuuenis habitu gracili sicco temperamento, laborans tertiana, cunque post aliquot dies abire Londinum decreuissem (nam in ruere erat) ei dicturus accessi, quæ me discedente agere deberet. Cunque finem sermoni imposuissem, tu inquit discedis quia me moriturum certo conyicis. Cunque iurando contrarium ostendissem, repente in lecto sedens, vestem & calceos petiuit. Quid inquam cum ij is agere uis, surgere inquit, an me meis pedibus sustinere valeam, quod si hoc detur abij. Cunque surgens in fenestram quæ in virides campos late patentes prospectum habebat cōcessisset, intuens, animi deliquio captus

DE VICTV FEBRICIT.

est. Cunque in lectum portaretur parum que requie
uisset, lachrymis obortis, domine inquit Brude non ne
tibi dixi quia morior. Cunque vxorem clientes & ami
cos conuocasset, omnibus astantibus dixit, scitis amici
morio, medicus ab ire vult, vt me morientem non vi
deat. Cunque ei obiecisset, quid inquā mihi dabis, si
te ab hoc morbo liberum reddam. Repente miro ani
mi affectu commotus, pete inquit, non minus dabo quā
postulabis. Cunque peterem dedita opera aliquot au
reos. Parum inquit petisti, allato scrinio numerauit
pecunias. quia inquam statim soluisti liberalis viri fun
ctus officio, non te relinquam prius, quā ad rus conce
das & perdices & phasianos aliquot ex tua venatione
mecum in domum portem. Hoc audito clamauit sanus
sum. Cunque aperte perspexissem hominem acri prædi
tum imaginatione, vt qui modo mortuum se esse puta
bat, nunc se sanum fateatur, pectore hæc versatus, mo
dum quo hominem à tertiana liberarem inueni. Die
sequenti cum febris hora decima eū inuasura esset, nocte
ante habito cum vxore & clientibus consilio. Iussi vt
omnes fenestræ ad horam nonam aperirentur (aperiebā
tur enim ante sextam) tres que horas hæro suffuraren
tur. Cunque hoc ita decretum esset, mane omnes ex cō
sulto non intrarunt in cubiculum. Cunque vxorem ho
ra octaua vocasset, quotta inquit hora est, illa quintā di
cēs, dormirēque eum iubens abiit. Hora transacta clien
tem vocās, cum ab eo accepisset horam esse sextam, quie
te egit, post horam quam septimam existimabat, accessi.
Cunque in sermonibus horam traxissemus, præcor in

quam

quam domine Culpepare duas horas quæ ante paroxis-
mum supersunt ad aleam teramus. Cunque annuisset,
lusimus hora vna. Cunque vxor eius rem risu dissimu-
lare non posset, rem omnem homini pandimus. Meri-
diem' que iam esse, duas' que horas post paroxysmi tem-
pus, & ita sanatus est. Superest nunc occasionem desi-
gnare qua adhibitis ijs quæ aluum cient, curetur quarta
na. Et si à medicis plurimis sciamus signis esse osten-
sam, nihilominus quia id communibus non proprijs ege-
re signis, in præsentitantummodo libare non ab re erit,
vt compleamus sermonem. Cômune illud medici obser-
uantes præceptum nempe concocta medicari & moue-
re non cruda &c. Item inchoantibus morbis &c. Phar-
maco educente vtuntur. Nec itaque ob id quod mor-
bus statim non curatur, male egisse censebitur. Nam
non omnis euacuatio quæ ab arte fit, ideo fit vt illico
ægrotans sanetur. Neque etiam euacuationes quæ à
natura regulariter operante fiunt, hoc obtinēt, sed aut
sanant, aut alleuiāt aut in præsentitantummodo aut in posterum. Sic
sat est si quæ ab arte recte fiunt euacuationes sanent
aut alleuient. Occasionem medici signis designarunt,
qua pharmaca educentia adhibita alterum duorum ef-
ficiunt. Et est cum adest morbi coctio. Tunc enim eua-
cuatio adhibita vt plurimum illico sanat, aut alleuiat.
Præterea cum materia nimis multa est, euacuatio adhi-
bita alleuiat in posterum. At occasionem signis desi-
gnare qua euacuatio adhibita illico sanat, difficile ad-
modum est. Adhuc difficilius eam sensu assequi, vt pote
nimis præcipitem. At plures scimus qui longas febres

DE VICTV FEBRICIT.

*passi, medicorum opem inanem diu experti, à rustico si-
 liculam aut rici semen aut quod vis aliud ministrante
 repente liberati sunt. Indèque arbitratur vulgus illa
 pharmaca longe ab ijs quibus medici vtuntur abesse, et
 ea ut sacra veneratur, ignorans quanti sit occasio ad sa-
 nationem momenti. Hanc nactum medicum secure ope-
 rari, cito sanare posse certum est, minimo humani cor-
 poris damno. Morituris nullius occasionem esse. Adhi-
 bendi ea quæ aluum cient in quartana aut alia longa fe-
 bre occasionem, in principio morbi aut inclinatione que-
 rere oportet. Iis duobus temporibus intemperies non
 est, quæ febrem ad longum foueat. Verum quandoq̃
 intemperies febres præcedit. Oportet ergo vt signis
 proprijs singulas quas in corpore vnaquæque febris
 generat intemperies cognoscas. Cum has omnino abes-
 se scias, humorem autem collectum in loco vno ex
 hypostasi laudabili, conijcias occasionem adesse scias
 pharmacum offerendi. Fructus autem qui medicamen-
 ti educentis vim habent, plus prodesse quia citra abo-
 minationem assumuntur, quinimmo appetuntur vt plu-
 rimum. Quapropter recte in ventriculo ad actum re-
 ducuntur, et per totum distribuuntur corpus. Vnde qua-
 dam naturali & consueta naturæ corporis actione, suū
 opus agunt. Quare multo commodius id quod noxium
 est educunt. Contrarium euenit ijs quæ cum violentia
 operantur pharmacis, naturæ corporis vim inferentibus,
 quadam præter naturali commotione, bonum simul cū
 malo educentibus. In ea autem commotione noxij con-
 tactu bonum posse affici certum est. Vnde fomentum*

dari recidiuæ . Quare habita occasione ijs quæ citra commotionem educunt vtere.

CAP. XIX.

MAlitia morbi quæ græci $\mu\gamma\kappa\alpha\lambda\epsilon\iota\sigma\upsilon$ vocant, dupliciter dicitur, aut actionis, aut resistentiæ ratione . Primo modo malignum dicimus morbum, cum violēta actione substantiam spiritus qui naturæ vnicum est instrumentum exoluit, aut sanguinē ad eorum generationem indisponit. Aut quia pertinaci resistentia vires coquentis facultatis obtundit. Primū 4. de rōne victus. malignitatis modum tetigit Gal. in expositione illius & refrigerata extrema. Secundum quarto de methodo mendendi aliquod vlcus cacoëthes, hoc est malæ morigerationis vocans . Pestilentes febres primo modo malignæ sunt . Vtroque autem modo febris quæ à carbunculi inflammatione originem habet . Pestilens febris non eam quam reliquæ acutæ febres victus rationem expo- scit. Causa est quia tenuem victum in illis, ob id maxime ministramus, vt natura coctioni materiæ morbi fortiter vacet. At in pestilenti febre id diligenter curamus, vt duellum inter naturam & pestilentem humorem caueamus . Nam vt plurimum ex tali certamine natura vincitur, vt scite a Gal. scriptum est in Apho. cum dixit . Nouimus plures ex crisiibus sanatos q̄ mortuos nisi pestilens fuerit constitutio &c. Cum ergo hoc ita se habeat, cessat in pestilenti febre vna tenuis victus causa . Quinimmo cum hæc febris substantiam spiritus fortiter exoluat, & materiam ad eorum generationem indisponat, oportet vt diligētia omni, prudens medicus

DE VICTV FEBRICIT.

Et cibo et potu competentibus, materiam generationis spiritus suppeditet. Et quia ab antiquis medicis ostensum est spiritus vnicum esse ad omnes actiones instrumentum, cunque in nullo et si acutissimo morbo tanta fiat spiritus consumptio ac in pestilente febre, recte quis colliget eo cibo utendum esse qui facillime sit coctionis. At huiusmodi cibaria tali sunt substantia ut prompte huc et illuc mutantur, ita ut rationabiliter verendum sit ne a pestilenti corrumpantur prius contagio, quam a naturali calido vincantur. Crassa vero cibaria exhibenda non sunt, quia a naturali eorum calido ut pote languido vinci non possunt. Quae causa est ut non solum spiritus materiam non ministrent, verum et in pestilentem causam addant. Cum necesse sit alterum duorum eis dominari. Quae facillime coctionis sunt et mediocriter nutriunt ut ova, et carniarum succus, fugienda esse videntur, nam promptius a pestilentis contagio vici, quam a naturali vincantur. Difficile igitur nimirum est conuenientem cibum in pestilenti febre reperire. Talem dico qui materiam spiritus abunde suppeditet, facillime sit coctionis, difficulter que pestilenti cedat contagio, in simplicibus haec inuenire raro admodum est. Quare in ijs quae adinuicem miscentur, quod conueniat reperire tantandum est. Iis quidem quae spiritus multitudinem creant, et facili coctionis sunt, ea miscere quae pestilenti contagio obsistant. Ea autem sunt, quae natura sunt sicca, et in altum corporis cita penetratione se mergunt exiccantem facultatem toti communicantia. Quod si praeter haec a tergo astrictoria polleant vi, qua cor-

poris vias compeſcant, quodcunque id ſit peſtilenti con-
tagio obſtare recte dicetur. Sal in primis habere locum
uſus oſtendit, quo corpora in corrupta ad longum tem-
pus ſeruamus. In eo igitur iam dicta percipimus ne-
pe exiccationem, penetrationem, & aſtrictionem. Se-
cundum locum habent omnia acetofa, ex quibus acetū
in primis ſe offert, deinde ſuccus arantij, & ſuccus ma-
li granati acidi, ab ijs amara, ſed quia calida ſunt, minus
conueniunt. Oua recentia facillimæ ſunt coctionis, &
ad generationem ſpiritus materiam præbent. Ne ergo
in peſtilentem materiam cōuertantur, ea hoc modo exhi-
bere expediet. Ouum recēs integrum immittito in aquā
frigidam mixtam cum aceto, ibiq; eſſe finito tribus ho-
ris, tandem ouum rumpito, & album extra mittito, ſuc-
co arantij aut aceto albo capacitatem impleto, ſalis tan-
tum addito, vt mediocriter ſalſum efficias, coquito ſu-
pra cinerem calidum, miſcetōque donec crasſum redda-
tur. Vtere eodem cum ſucco mali citrei loco arantij aut
aceti. Item perdicis carnoſæ aut phafiani aut iuuenis
columbæ viſcera effodito, eamque ſale condito, ita vt
perdicem mediocriter ſalitam efficias, eam ſic eſſe fi-
nito die vna in æſtate, aut duabus in hyeme. Poſtmo-
dum in eam mali citrei fruſta immittito & petroſelini
folia vt quod inane in perdice eſt impleatur, eamq; ad
ignem lentum coquito. Cūque humor intrinſecus extra
erumpat, & per dix tota humecta fiat, ſuper eam ſal
vndique inſpergito. Cūq; mediocriter aſſa fuerit, hu-
more qui ab ea deorſum diſtillauerit digito excipito,
experireque an ſalſus ſit, quod ſi non, adhuc iterum

DE VICTV FEBRICIT.

sal inspergito, vt tandem succus mediocriter salsus red datur. Tandiu ad ignem perdicem esse finito quousque humor exiccetur, postea ab igne amoueto, perdicem q̄ in parua frustra secato, & in lintheum demittito, duobus que in contrarium retorquentibus pro viribus totus eius succus extrahatur. Quem ægrotanti ministrato. Multum quidem nutrit, spiritus substantiam auget, ventriculum roborat, & pestilenti infectioni valde obstitit. Idem è capo aut pulla gallinacea si illorum non detur copia efficere possit, & alijs montanis passeribus. Neque aliquis admiretur, nos & ouum & succos ex carnibus salsa ex consulto efficere. Cum enim obijciens animo voluat, pestilentem febrem naturales priuatim actiones corrumpere, nempe cordis, iocineris, & ventriculi (vt ex vomitu fluxu ventris, vrinis rubeis conturbatis, & ex inordinato pulsu, ostenditur) pestilentem que infectionem citius ijs partibus quæ humidiora sunt communicari (humiditas enim pestilentis contagij fomentum est) haud quaquam præter rationem esse ea quæ diximus existimabit. Quinimmo ab ipsa rerum natura in id ducimur. Eas si quidem corporis partes quæ pestilenti contagio affectæ sunt, scimus præter naturam humectas esse, actiones que earum ob id resolui. Quare vel cibaria ipsa natura sicca esse oportet, aut si talia propter duram coctionem non conueniant, saltem cibus ea quæ exiccare valeant sunt miscenda. Sal autem vt diximus omnium est efficacissimum aduersus omnem corruptelam, maximèque humano generi familiare. Quare salsa omnia huic feбри conuenire rationalis me

thodus docet. Neque ob id quod sitim generant reijcienda sunt, quinimmo hoc nomine amplectenda. Nā saluberrimum est in hac febre sitire, duplici ratione, & signi & causæ. Indicat enim actionem sensorię facultatis oris ventriculi incolumē esse. Sitiens præterea frigida delectatur. Potum autem aquæ frigidę ijs salubrem esse communis medicorum schola fatetur. Sed non deerunt qui salsa ijs damnent, tāquam febri & eius causæ incommoda. Nam salsa febri non sunt contraria. Potius enim frigida & humida. Nam omnem febrem calidam & siccam esse intemperiem, medici asserunt. Putridus præterea humor non salis, sed ijs quę per alium, aut vrinam, aut sudores educere possunt extra corpus pellitur. Sed si quis accuratius cuiusque humoralis febris remedia consideret, inueniet, medicum vtraque artis medicæ parte vti, tum ea quę curat, tum ea quę præcauet. Frigidam offerens medicus, febrem præsentem curat. Exhibens pharmacum, futuram præcauet. Vomitum, sudores, vrinas euocans, humorem putridum febrem efficiens extra corpus pellit. Poros autem cor poris aperiens, aut abundantiam euacuatione minuens, perspirationes liberat efficit. Exindēque præcauet ne vltterius putredinalis affectio grassetur, & sanos corruptella ne afficiat humores. Hoc autem est causam corruptionis tollere. Hoc quę est vltimum quod rationali deuenimus methodo. Id quę primum quod opere exequimur. Nempe cum aliquis intra corpus putridus humor sit, febrem efficiens, vt qui sani sunt ne eius contagio afficiantur humores in primis curare. Si

DE VICTV FEBRICIT.

igitur in omni humoralis febre id agere tenemur, multo profectò causatius impostilenti, quæ efficacissima vi quibus obuiat afficit, id in primis nos agere iustum est. Quare non solum ijs quæ perspirationes liberæ efficiunt, nec potionibus & medicamentis quæ intro assumuntur (quæ alias in alijs febribus ob imbecillum putridi humoris vim fecisse sat est) sed & cibus id tentandum efficere, ut pro virili corruptioni exitialiter grassanti obstemus. At salsa ut diximus primum habent locum, ut experientia & ratio ostendunt. Melius si quidè res salis quàm acetosis seruantur. Efficatius sale quàm aceto. Neque ideo quod febrilem calorem acuunt, ab eorum vsu cessandum est. Nam prudentis est inter damna minus eligere. Insuper præceptum est nobis à Gal. in de complicatis affectibus ad id quod vicem causæ habet, aut magis vrget, præcipuam indicationem habendam esse. Quapropter utraq; ratione pestilenti contagio prius obstare debemus. Tanquam ei quod magis vrget, & febris futuræ vicem habeat causæ. Medici præterea cibos exiccantes ministrare iubent. Ut acetum, & multa quæ potestate astringunt. Ut succus granatorum, arantij, acetosæ hærbæ, & similia, quæ omnia humoris corrupti excretioni obstant. Corruptionem grassantem, magis quàm febrem & eius causam respicientes. Ad hæc in pestilenti febre diligenter prospiciendum est ventriculo, ut id quod assumit æger retinere possit, alioquin neque virtuti opitulari, neque morbo occurrere possimus. Quare eo me hæc adduxit ratio, ut mihi persuasum sit, salitos pisces ijs fore ex vsu. Si sint ex iis qui facile coquatur.

Hos si quidem ventriculum valde exiccare, roborare, appetentiam excitare, sitim immoderatam inducere, subuersum ventriculum & nauseantem componere certum est, cum hæc scriptis mandarem, mihi relatum est, chirurgum senem in Anglia solitum esse piscibus salitis quos herinches angli vocant, pestilentia laborantes sciliciter nutrire. Quorum si copia non detur eorum loco ex paruorum piscium genere vtitor, quod sal & fumum melius recipiat. Cæterum oportebit ab vsu salitorum piscium ægrotantem admonere vt à potu hora vna abstineat. Postmodum frigidam quatum hauri bibere possit dato. Vsus huiusmodi piscium aduersus humiditatem tenuem corruptam in ventriculo efficacissimus est. Quantum autem huiusmodi saliti pisces ventriculum roborent, & nauseantem reprimant, & appetentiam excitent, odor eorum declarat, quo non paruum ventriculi appetentia elicitur. Qui ergo iis assentit rationibus, eis vtatur assis in fuis in aceto aut in succo acetosæ herbæ. Carnibus autem sale conditis quibus borealior Hispaniæ pars vtitur, ob id quia duræ sunt coctionis vti consilium nõ est, Earum tamen succo cum decenter assæ sunt vti melius erit. Spiritus abunde carni succus generat & ventriculum roborat. Proinde id summo opere cauendum est, ne eundem cibum toties offeramus vt eum fastidiat æger. Quare oportet medicum diuersa cibaria mente concipere, vt eorum singulis vtatur cum opportunum fuerit. Dulcia omnia & vntuosa & quæ calida sunt & humida diligenter cauenda sunt. Lentæ cum multo aceto, & sale croco,

DE VICTV FEBRICIT.

& petroselino coctæ vt supra diximus conueniunt. Gra-
 nata acida cum voluerit laboranti dato. Soleas condi-
 tas falfamento falubriter iis ministrato. Quas ita pa-
 rabis. Lauato & sale eas conspergito, & oleo coqui-
 to, postmodum eas refrigerari finito, eas tandem in ace-
 tum, acerrimum infundito. Et frusta mali citrei & li-
 monum & folia lauri proiicito, quantum earum co-
 pia poposcerit. Iis ad diem tertium vttere. Carnes
 ad hunc modum quæ sub renibus sunt vitulæ sale con-
 spergito & in acetum acre cum origano & mali citrei
 aut limonum segmentis & alliis infundito. Ad diem
 quintum percoctarum ad ignem succis vttere vt supra
 dictum est. Quod si æger carnes huiusmodi ædere ap-
 petierit parum dato, & cultello minutatim incidito. Si-
 mili modo perdices, phasianos, & montanos, passeres
 condire possis.

CAP. XX.

EST quidem vnus è nostris qui cum de cibis
 & potibus azeret qui præseruant ab epidie-
 mia dixit. Non abscultetur opinio illorum qui dicunt
 allium valere quia falsa est, quia generat inquit fumo-
 sitatem & super calfaciendo adiuvat ebullitionem &
 sanguinem adurit, ex quo adusto generantur apostema-
 ta mortifera. Sed non ab re fuerit an allia in pestilentia
 cõueniât gratia præseruationis iuestigare. Et postmodũ
 an in cibis miscẽda sunt gratia curationis. Primũ illud
 quærendum an præseruandus ijs assuetus sit bona vali-
 tudine, quod si sic haud dubio dimittenda non sunt.
 Nam imprudentis fuerit hominis consuetudinem in pe-

Stilentiali constitutione demittere . Nam eius demissio-
 nem efficacissimam morborum causam esse à peritissi-
 mis medicis ostensum est . Aegrotandi autem occasione
 dare in pestilentiali constitutione stultissimum est . Quod
 si ex ijs fuerit qui alijs aliquoties utatur, & quandoq;
 non (ut sæpe accidit) neque capitis grauitatem, nec præ-
 ter solitum se calidiorē ab eorum usu sentiat, huic
 profecto ad præseruationem pestilentis contagij allia ad-
 ministranda fore prout eis alias usus est censeo, præser-
 tim si hyems sit . Hoc ut ostendamus experientiam
 aliorum in medium adducere non ab re erit . Messeres
 æstate feruente incalescente sole post meridiem allia cū
 pane vorant, ut minus ab æstu offendantur, & in sudo-
 res eorum minus soluantur corpora . Nam allij vi con-
 tinentis ætui fortius obsistunt, quàm ij qui eis usi, non
 fuerint . Adde quod ab externo frigore idem corpora
 tuetur, & ei minus obnoxia ea reddit . Hos effectus al-
 lium sola ut agat qualitate fieri non potest . Nam in
 symbolizantibus facilius est transitus . Necesse est ergo
 hoc inesse allio ob id, quia calidum roborat naturale .
 Quo fit ut corpori validius dominetur . Ita ut ab ex-
 terna causa quæcunque sit difficilius vincatur . Fieri
 quidem nequit ut exterior occasio in corpus humanum
 suam imprimat actionem, calido naturali valido existen-
 te . Quod cum ita sit, quis negabit pro pestiferi conta-
 gij aut cuius vis impressionis præseruatione, ea fore om-
 ni diligentia quærenda auxilia, quæ natiuū calidum ro-
 borare queant . Cunque hoc insit allijs, recte ministra-
 ri ijs qui citra læsionem eis vescuntur quilibet sanæ men-

DE VICTV FEBRICIT.

tis concedet . Iis autem qui allijs vsi non sunt, pestilenti
 constitutione incipere eis assuescere, an rectum sit, apud
 me decretum non est. Nā calidis temperaturis & ijs qui
 gracili sunt habitu, præterea pueris, & imbecilibus, in
 summa ijs quorum facile digeruntur corpora, credide-
 rim allijs in pestilenti constitutione primo vti incommo-
 dum fore . Qui autem crasso sunt habitu, aut frigido
 temperamento, & difficulter in halitus soluantur, præ-
 fertim si hyems sit, eos arbitror ex vsu alliorum votum
 consecuturos . Iis adde allium à crapula & ebrietate
 optime præseruare , vt ab Hipp. & Gal. scriptum est.
 Quantum autem crapula & ebrietas corpora ad quā-
 libet impressionem externam suscipiendam disponāt, de-
 clarant malæ habitudines quæ ijs exinde nascuntur. Qui
 ergo inordinato vtuntur victu in pestilenti commoran-
 tes aëre, allium vorare sanum esse censeo . Quod si ijs
 addas illud Dioscoridis dicentis, magnæ & allio utilita-
 tes contra aquarum mutationes, non solum via præser-
 uationis sed gratia curationis concedenda esse allia re-
 cte colliges . Huic fortasse assenties opinionem, in mentem
 si reuoces, hanc febrem adeo perniciosam esse, vt nostro-
 rum medicorum quidam dixerit , remedia in hac febre
 cum temeritate esse sumēda, alijs que curationem Deo
 committat. Cunque medicamentis vtentes medici omnia
 & si temerarie tentare non vereantur , cur nobis idem
 non licebit , qui tibi tentamus . Minori que damno hu-
 mani corporis si aliter eueniat, rem tractamus . Quod
 si eo tentemus quod longa experientia scimus naturale
 roborare validum, appetentiam ventriculi excitare, co-

4. de rōne
victus.

Etiones & reliquas naturales actiones acueri, cibumque
 corrumpi non sinere, quæ omnia in allio scimus esse, ho-
 rumque omnium contrarium corpora pati à pestilenti
 febre, non ne ob iam dicta allium cum cibus ei qui pesti-
 lenti febre laborat citra temeritatem miscere nos iudi-
 cabis. Quod si allium ventriculum exiccare ut de eo
 scripsit Dioscorides consideres, in pestilentiali vero fe-
 bre humiditatem pravam esse in ventriculo à qua omnes
 eius actiones corrumpuntur, præsertim qua cibus coqui-
 tur & ea qua retinetur, has omnes utilitates ob id nihil
 faciendas esse rectum esse existimabis? quod allium plus
 iusto calfacit. Ego sanè ob id ab alliorum usu non de-
 sisterem, sciens minus mali pati laborantes à caliditatis
 quàm à pestilentis putredinis additione. Si enim contra
 aquarum mutationes magnæ sunt allio utilitates ob id
 quod naturale calidum roborat, hac ipsa de causa & cõ-
 tra mutationes aëris pestilentes valere haud dubium est.
 Naturale si quidem calidum cum potens est, humido
 naturali validius dominatur, extranearumque causarum
 impressioni fortius obsistit. Caliditas etiam allyi in ter-
 restri parte non est, ut caliditas rei amare, sed in parte
 aquosa que statim in halitus soluitur, ab internis ad par-
 tes externas statim migrans. Quod in pestilenti febre nõ
 parum conducit, ut alias demonstrabimus. Neque te di-
 ctum Hip. turbet, allium flatum parere, caliditatemque
 in thorace & capitis gravitatem & cibi fastidium fa-
 cere. Nam contraria efficere, asserit Gal. ipsa experien-
 tia edoctus. Quinimmo ait capitis solvere gravitatem
 si post euacuationem detur. Omnibus igitur pestilens

In 4. de rō
 ne victus

DE VICTV FERBICIT.

ti febre laborantibus ally virtutem in cibus miscendam
 vt saluberrimum consulo . Vt exiccatione sua, natura-
 leque calidum roborando, corruptioni exicialiter gras-
 santi obstet. Et vt videlicet quod corruptum est aut per
 vias vrinæ, aut suo violento motu ad circumferentiales
 partes detrudat . Et non minus symptomatum ventricu-
 li gratia, nempe vomitus, & ciborum abominationis .
 Cæterum scire oportet, omnibus nec similiter nec quan-
 titatem eandem fore exhibendam. Sed cuilibet pro con-
 suetudine & vehementia febrilis caloris, pro ætate, tẽ-
 peratura, & anni tempore . Sed vt ijs morem geramus,
 qui cum de aliqua re plura commoda & magni momẽ-
 ti audierint, ob aliquam & si leuissimam qualitatem cõ-
 trariam, eam tanquam infestam damnant, nõ consideran-
 tes difficile esse aliquid inuenire quod citra læsionẽ ma-
 gnifice profit, vt Gal. prudenter scripsit in libris de me-
 thodo medendi, libet igitur ea quibus ally caliditas re-
 frangitur referre. quam ob rem illos ob id bona esse mẽ-
 te hortamur. Ally caliditas coctiõne plurimum euane-
 scit, vt scripsit arabum præcipuus medicorum Auicēna.
 Quare qui allio integro vti vult, citra aliam præpara-
 tionem simul cum cibus coquat. Quod si frangere quis
 velit, in acetum aut in succum acetosę die vna infusum si-
 nat, postmodum vtatur . Nec silentio prætereundum
 est, commodum quod ab allio ij qui pestilenti febre de-
 tinentur habent . Formidinem pellere de ea proditum
 est, præcipue in decoctiõne oliuarum & nucis vt tradi-
 dit dictus vir, qua vt ait vtuntur christiani . Pro com-
 perto est eos qui pestilenti febri detinentur, ab hor-

rida concuti formidine quæ omnium maxime animi motuum spiritus absumit. Quod inhibere modo quo possit curabit pius medicus. Iudico igitur allium in omnibus edulys quæ pestilenti febre laborantibus offeruntur commode misceri. Opinor quæ non solum fore innoxium, sed ex eo quàm plurima sequi commoda. Ad natiui caloris robur, & grassantis pestilentis contagij inhibitionem, & ad corrupti humoris ex omni parte cutem versus expulsionem. Vnus è nostris medicus sal comendat, dummodo tantum non sit vt sitim inferat. sed paucis agendum est cum nostro medico. Si sitim inducere noxium est, similiter ea cefenda sunt noxia quæ hanc nata sunt efficere. At talia sunt omnia quæ qualitate exiccant. Cibos igitur qualitate exiccantes dāna bit. Quapropter humidos laudabit. quos & ratio & experientia in pestilenti febre noxios esse monstrāt. Cum igitur periti medici cibos exiccantes laudarunt, necesse est vt quod ex ijs necessario sequitur non damnent. Quinimo si rem exactius tractemus inueniemus, ea fore exhibenda quæ ventriculum exiccare, & sitim inducere valeant. Exiccatio enim quæ effatu digna est, & sensu percipitur, sitim infert. Quæ citra hanc sit, parui aut nullius momenti est, vt pote ob imbecillitatem sensum immutare non valens. Humectum autem & nimis laxum ventriculum prout in hac febre est, non vt cunque exiccare oportet, neque paulatim id agere tentandum. Nam ægritudo maxime exitialis (vt hæc est) præsentaneum exigit remedium. Exiccandi igitur eorum ventriculi adeo sunt, vt exiccatio sitim valeat in-

DE VICTV FEBRICIT.

ducere. Per hoc enim humiditates quibus pestilens contagium primo concipitur & alijs communicatur exicca buntur. Humectus præterea præter modum ventriculus & relaxatione laborans, & ob id cibum cito euomens, tali exiccatione curabitur. Melius que retinebit ea quæ ingeruntur ex cibis & potibus. quod non parui momenti est in huius febris curatione. Cuius gratia salitos pisces supra concessimus, vt qui maxime ad vomitum valent. Vt scripsit rasis in hæc verba. Pisces inquit saliti calidi sunt & sicci, incidunt phlegma, & conferunt vomitui eo quod emittunt phlegma viscosum de stomacho. Et quanto vetustiores tanto magis calidiores & sicciores. Sed laudabiles ij sunt qui condiuntur cum aceto hæc ille. Actio præterea facultatis quæ potum appetit salitorum piscium siccitate acuitur. Vnde fit vt frigidam appetant, bibant & retineant, quæ non parum iis prodest. Sunt præterea huiusmodi exiccantia vt signum appetentis facultatis quæ in ventriculo est, nempe superstes sit an mortua. Si enim adhibitis iis quæ exiccant & sitim valent inducere, laborantes non sitiant, signum est appetentem ventriculi facultatem mortuam esse. Quod in pestilenti febre non raro contingit. Vanum ergo est sitim vereri in hac febre, ob id quod alijs in febribus ægrotantibus sitire noceat. Neque ideo quod contra sitim multa tradiderunt medici remedia vt Hip. in libris de ratione victus in morbis acutis, in pestilenti febre ea prohibenda esse quæ sitim inducunt opinandum est. Sed neq; obscurum erat ex præceptis medicorum intelligere, alia fore incuratione pestilentis

22. Contis
nentis.

stilentis febris methodum obseruandam, ac longe diuersam ab ea quam alijs in febribus tradiderunt. quod ex cibis exiccatis, & ex ijs quæ astringunt, & ex crasso victu, & ex eo quod in hac febre vt comedant & bibant ægris persuademus. Quæ omnia alijs in febribus diligenter prohibemus. Sal igitur tantum edulij miscendum est, quantū sano homini sitim inducere valeat. Vnde celsus sitim excitandam esse in hac febre recte visum est. Sunt qui vinum prohibeant, alij qui suadeant, album que consulant, sic temperantes. Vini pars vna, aquæ partes quinque. Qui exhibendum putant, dicūt familiare humanæ naturæ vinū esse, imbecillitatibus quæ subuenire, spiritus materiam abunde ministrans. Quæ propter in pestilenti febre vbi magna fit spirituum exolutio ministrandum fore. Et quia calorem & commotionem timent ob id multa aqua diluunt. Ego vero potum quem solummodo morbus ipse indicat, referam. quæ enim ægrotantis vires, & consuetudo indicent, abunde in superioribus sub vniuersali sermone tradidimus. Hic solum potū curantē indicatione solummodo ab ipso morbo sumpta apponemus, vt in singulis febrium speciebus fecimus. Cæterum quicumque potum nosse cupiat qui Socrati quauis febre laboranti conueniat, percepta virium dispositione, & viri consuetudine, habito simul potu quem in singulis febribus apposuimus, ad tabellas quas suprascripsimus recurrat. Ab eis iuxta ea quæ ibi tradidimus documenta facile conuenientem potum qui uis eliciat. Quapropter non est quod hic de potu differamus qui pestilenti febre imbecillitatis virium aut cō

DE VICTV FEBRICIT.

suæ ratione conueniat . Curantem potum dixi-
 mus eum qui morbo aut eius causæ contrarius sit. Pro-
 inde cum in iis quæ supra diximus ostensum sit, curan-
 tem potum eum esse qui morbo aut eius causæ contra-
 rius sit, pestilentem' q̄ febrem immoderate calidum &
 humidū corpus humanū reddere & singulas eius parti-
 culas potum frigidum & siccum conuenire huic febrī
 sumpta solummodo indicatione ab ipso morbo haud du-
 bium est . Non immerito igitur nonnulli aquam cum
 aceto in potum pestilente febre laborantibus concesserunt.
 Ego succum mali granati acidi defæcatum, potū
 huic febrī conuenientem esse arbitror . Cui si aquam
 plantaginis aut acetosæ miscere velis nihil nocueris . Mo-
 dus sit vt aquæ partem vnā, succi duabus misceas .
 Quod si succi mali granati non detur copia , sic agi-
 to . Capillorum veneris aut politrici mān. duos, berbe-
 rorum tres, coquito in decē libris aquæ ad tertias ægro-
 tanti propinato. Cæterum scire oportet in pestilenti fe-
 bre laborantium virtutes semper vrgerē, tum ob inceff-
 santes vomitus, tū maxime ob ingentem spiritus exolutio-
 nem . Hanc medicorum nonnulli respicientes vinum mi-
 nistrandum suadent . Vt celsus qui vinum calidum me-
 ratius dare iubet . Qui uero ad morbum magis men-
 tem dirigunt, vinum recte prohibent, aquam q̄ mixtam
 cum aceto ministrant . Cæterum cum vrgentis virtutis
 aut consuetudinis ratione, vinum ministrare oporteat,
 cum succo mali granati aut aqua berberorum miscebi-
 mus. Aut cū aqua plantaginis, aut acetosæ si illorū non
 detur copia . Modum iuxta rationem indicantium ex

tabellis inuenies. Cæterum quia in pestilenti febre acci-
dit laborantibus nauseantem vt plurimum habere ven-
triculum, ita vt statim quæ deuorant aut bibant vomitu
eijciant, incassum nostræ forēt de cibo & potu lucubra-
tiones, nisi ea addiderimus quæ extra posita ad retētio-
nem ciborum & potuum iuuent. Hæc autem sunt fri-
gida astringentia, quæ non solum ad id, verum ad infe-
ctionem pestilentem à ventriculo repellendam non par-
rum proderunt. Succum cimarum tenerimarum vitis,
aut vuae acerbæ, partes tres, succi semper viuæ ma-
ioris partes duas, aceti decoctionis absinthij & men-
tæ partem vnā, & semis, cinamomi parum, misceto.
Apponito multoties spōziam diētis succis frigidis ma-
dentem ventriculo, ante cibum.

Panem assum vino odifero madentem modico cinamo-
mi super asperso, ventriculo apponito. Lintheum mul-
tipliciter plicatum succo vuae acerbæ madentem desu-
per imponito. Præterea aceti acerrimi partes tres, olei
rosarum ex oleo immaturo partes duas, succi citoniorū
partem vnā, misceto tandiu donec crassescat, & per-
mixtum sit, vt ere vt supra, efficacissimū est. Vsum cam-
phoræ in ijs epithematibus quæ ventriculo apponuntur
non laudo. Ea si quidem quæ præter modum refrige-
rant citra astrictiōnem, principi parti apponenda non
esse, rationalis docet methodus. Sed de his alibi. Ace-
ti acris vntiam vnā, pulueris reubarbari tosti drachmā
vnā, misceto & ita esse finito per diem & noctē. Post
modum vt ere cum aqua rosarum vt supra. Nec præ-
termittendum est eisdem epithematibus multoties vten

DE VICTV FEBRICIT.

dum non esse. Cunque nouum epithema apponere vo-
lueris, exiccare ventriculum lintheo oportet vt vesti-
gium præteriti non sit medicaminis.

CAP. XXI.

Febri colligantis victum infrigidantem & mo-
dico astringentem & crassiorem quàm pro mor-
bi ratione esse oportet. Id sicut & reliqua ab
Hip. discimus qui cum de febrium curatione ageret cū
alio liquida absumente & contabefaciente corpus, ijs
sorbitiones frigidiores & crassiores exhibēdas docuit.
Potus que vinosiores & astringentiores delirio non ob-
stante propinare iubet. Vnde colligimus, eum esse in col-
liquante febre victum exhibendum, qui corporis disso-
lutioni valeat subuenire, & si in morbum aut eius sym-
ptomata addere videatur. In tertio cum de mulsæ agat
nocumentis, signa liquefacientium febrium in hunc mo-
dum scribit. Biliosa quoque alui deicit magis interdū
quidem bona sed interdum quam decet redundantio-
tiora, spumātiorāq; quod biliosis magis, & his quibus
tumefacta sunt viscera contingit. Magis præterea que
dilutior est sputum educit, magis que pulmonem lenit.
Meratior vero spumosa excrementa atque plusquam
conuenit valde biliosa calidiorāque quam dilutior agit
magis. Deiectiones autem huiusmodi habēt quidem &
alias que graues sunt offensas neque enim hypocūdris
extingunt ardorem sed excitant, inquietationemq;
& membrorum iactationem faciunt, intestināq; & se-
dem exulcerant. Qui ergo in morbis huiusmodi reli-
ctis sorbitionibus mulsā potius alterius vice, vtetur, is

In 4. de rō
ne victus

si multa feliciter consequutus fuerit, nonne & multa
 ei succedent præter animi sententiam. Quibus in ver-
 bis Hip. duplici nomine taxauit antiquos medicos, tum
 quia sorbitiones liquefacientibus in febribus demitte-
 bant, tum quia alterius potionis vice, mulsæ utebantur.
 Quod autem alias in huiusmodi acutis febribus exce-
 ptis liquefacientibus sola mulsæ ad iudicationem vsque
 ægrotantes alat, Gal. docet in hæc verba. Significauit
 & nunc manifestissime ad morbi vsque iudicationem, so-
 la uti mulsæ consulens, nempe in solis qui colliquefaciunt
 morbis, vel in quibus hominum virtus ad morbi vsque
 iudicationem sufficere non possit, ad ptisanæ cremorem
 perueniemus. In alijs vero sola mulsæ est commodius.
 Quod autem fluxus ventris syncere biliosus spumofus &
 liquefacientem febrem indicet, asserit Gal. in expositio-
 ne illius, quæ dilutior est sputum educit magis, cum inquit.
 Hipp. igitur non immemor cum vel ex mulsæ epota vel
 absque ipsa quis spumosa simul & syncere biliosa de-
 iecerit, febrem sciueris esse quæ liquefaciat & ad tabem
 perducatur &c. Quare hos tali cibo nutries. Sumpta
 in presenti à sola corporis dissolutione indicatione. Vi-
 etum vero iuxta febris acumen conuenientem, ex ijs quæ
 in superioribus diximus colliges. Quæ dissolutioni
 corporis obstant triplicia sunt, nempe quæ corpus &
 quæ humorem respiciunt, & quæ vtrunque. Ad pri-
 mum modum spectant ea quæ multum præstant cor-
 pori nutrimentum, & facilis coctionis sunt. Quæcumque
 potestate infrigidant, secundum. Infrigidantia vero ci-
 baria quæcumque astrictoria participant vi, tertium, opti-

DE VICTV FEBRICIT.

mus igitur in colliquantibus febribus cibus fuerit is, qui corpus nutriat in frigidet & modice astringat. Caput igitur iuuenem crassum ita coquito. Hordei excorticati man. tres, vnae acerbae, portulacae, plantaginis, viridis coriandri, singulorum vnum, bulliant simul, deinde collato ius, cuius accipe partes tres, succi granatorum acidorum partem vnam, sorbitionem cum pane crassam conficito. Panis infusus in succum granati acidi conuenit.

Ptisana hordei non collatam parato in hunc modum. Duos pullos crassos coquito cum tribus hordei excorticati pugillis, portulacae vno, modicum antequam ab igne amoueas, immittito granorum mali granati acidi pugillum vnum, finito ut coquatur tandiu quod rumpatur hordeum & tenerimum fiat, extrahito deinde hordeum, & adiecto pauco Zucaro administretur iis quorum virtutes ob imbecillitatem laborant. Conuenientissimus cibus fuerit iis qui colliquantibus febribus laborant. Infrigidat, roborat, & facillime coctionis est. Aqua frigida comodissimus iis potus & remedium est, utrunque respiciens & corpus & humorem. Ad quam exhibendam exiguae coctionis signum spectandum esse nos docet Gal. quarto de ratione victus & in libris de

In fine 10. de Metho. Methodo. Mel iis aduersissimum esse ab eodem didicimus. Sciendum praeterea rectam victus administrationem & frigidae potum, praecipuum esse ad liquefacientes febres remedium, parumque auxilii praestare medicamenta. Quare diligenter obseruandum est, ut boni sint nutrimenti, & facillime coctionis cibaria, quae

is offeremus. Quibus cum admiscere ea quæ refrigerare & parum astringere valeant vtile erit. Optimus quoque omnium quem sciam, his cibus est, ptisana hordei teo quo diximus modo parata. In ea si quidem omnia quæ necessaria sunt, insunt. Boni nutrimenti est, facilis coctionis, in frigidat, parumque astringit. Quæ enim insigniter astrictoria vi pollent, ex eo incommoda sunt, quod causam morbificam intra corpus detinent, cum ad omnem euacuationem vias obstruant.

CAP. XXII.

Morbillus & variola differunt, morbillus incute est instar morsus pulicum, à sanguine nimis bilioso ortum habens. Variola cutem magis in tumore attollit, diuersique coloris est. Albæ visuntur vt plurimum, quandoque citrinæ, raro nigræ plumbeæ. Morbilli consimiliter non vnum seruant colorem. Proinde variolæ à sanguine nimis aquoso fiunt. Inter morbillos & variolas in eo cõuenit, quod vtraque pustula ab ebullitione sanguinis fit, natura prauum ab eo quod purum est separante, & ad cutem detrudente. Quapropter à tali expulsionem naturam, crasso cibo aut multo aut duræ coctionis, tunc temporis distrahendam non esse recte quis colliget. Vt vero opus melius compleat, & ab internis ad cutem versus commodius noxios humores depellat, & ne in aliqua interiorum partium humor detineatur, cibum parum in frigidantem leuiter astringentem his ministrare oportet. Qui enim huiusmodi est, particulas roborat, vt validius à se quod contristat depellant. Vim præterea repellendi calidum humorem habet.

DE VICTV FEBRICIT.

Quapropter ius Hispanarum lentium cum acetosa herba viridi coriandro, oleo, aceto, & sale, & modico crocijs conuenit.

Cocurbita etiā cocta cum portulaca acrestia, oleo, aceto, & sale.

Ptisana prout parauimus supra in colliquantibus febribus commodissima his sorbitio est. Fugienda omnia ea sunt quæ aut sanguinis copiam augeant, aut in eius ebullitionem addant. Quare inter initia dummodo vires constant, gallinaceorum iura vitanda sunt, & omnia dulcia & vnctiosa. Facta euacuatione totius nisi copiose erumpant, bonum erit in cibis minuere ea quæ astringunt, & eorum quæ aperire valeant, aliquid imponere, vt folia apii, aut petroselini. At cum eruptio subsidere iam incipit, bonum est in cibis ea quæ ventrem leniunt miscere. Vt prunas, violas, borraginem & similia. Prunis autem quæ astringente participant facultate, cuiusmodi gallica sunt & Hispana, per omne tempus vti licet decoctis cum politrico plantagine aut portulaca. Potus autem ijs qui patiuntur morbillos aut variolas, sit aqua hordei cum politrico & malo granato cocta. Sunt qui lactucas decoctas in aceto, medullam citruli, & anguriæ ijs qui variolas aut morbilos patiuntur exhibeant. Sunt & qui aquam anguriæ in potum ministrent. Sed quantum sentio, huiusmodi cibaria his damno potius quam iuuamento sunt. Quandoquidem expulsiōni naturæ obstant, & eruptionem pustularum retardant sua vehemēti frigiditate. Nam huiusmodi ab intro ad cutem expulsiōnes à natura fiunt, ma-

teria ob ebullitionem eo inclinata, vt pote iam in vapore transcunte ob substantiæ eius tenuitatem. Quapropter sicut ijs quæ calida & fumosa sunt augenda ebullitio non est, sic nec ijs quæ valde refrigerant extinguenda. Solum igitur ea ministranda sunt quæ modicum refrigerent & astringant. Vt per hæc roboratis siue in se collectis particulis melius fiat ab intro ad extra expulsio. Quapropter ficuum aridarum exhibitionem in ijs qui morbillis aut variolis laborant, vt pluribus nostrorum medicorum visum est, ob id quod malas materias extra pellunt, nõ probo. Nam ob id ipsum quod caricas commendant, ego damnarẽ. Aiunt earum vsu materias ab intro ad extra pelli. Cuius argumentũ esse scabiẽ ex earũ imodico vsu euenientẽ aiũt. Sed profecto vt opinor ipsa decipiuntur experientia. Nõ enim id agunt caricæ quia malos humores ab intro ad extra pellunt, aut quia sanguinem mundificant vt opinantur, sed quia eum nimis calfacientes, ebullitionis modum ei præstant. Vnde accidit vt id quod in fumum aut fuliginem ob calfactum sanguinem versum est ad cutem à natura detrudatur. Quare non immerito vulgus fert, caricas scabiẽ & pruritum peculiariter inducere. Quapropter eas pueris & iuuenibus prohibent. Quod autem nimis calfaciunt, docet Dioscorides qui eas sitim inducere asseruit. Rasis etiã tertio Almãforis ex multo earum vsu fieri pruritum & pediculos affirmavit. Nec id alicui admirationi sit. Nam in ipsis est occultũ lacticiũ vt recte sensit Auicẽ. Haliabas ẽt s. theoricg, cap. 19. eas i colericos mutari humoris scripsit. At

DE VICTU FEBRICIT.

si in ventriculo humores superflui fuerint, inquit ille dura fit ad digerendum carica, & ad corruptionē mutatur. Et inflationem ventositatem que generat, & pessimum sanguinem. Auicenna similiter idem asseruit in hac verba. Et sicca quidem inquit in suis operationibus laudabilis est, verum tamen sanguis generatus ex ea non est bonus. Verum id est, aridas ficus nimis abstergere, aperire & incidere. Quapropter commendantur à Gal. secundo alimentorum cap. VII. præcipue cum nucibus & amigdalis. Ut cunque res habeat caricas ob earum superfluam calfactionem vitandas esse in morbillis in caloris febrilis præsentia opinamur. Senibus tamen frigidis natura, vbi eruptio nimis diminuta est, vtiles sunt & secure concedi possunt, præsertim in remissione caloris febrilis. Sua enim arida ficus apertione, subtiliatione, calfactione, humores adeo attenuat vt ad cutem facile ferantur. Vnde variolas tunc temporis absque latione euocare solet. Quod Petrus aponensis vir disertissimus asseruit, de morbillorum & variolarum curatione agens.

CAP. XXIII.

ET vt speculationi huic nihil desit, non ab re fuerit de eo victu differere quo vulgus vtitur in variolis & morbillis, nempe salitis piscibus. Siue enim ab ipsa experientia percepto cōmodo, siue ratione id ostendente, apud lusitanam plebem salitorum piscium vsus longæuus obtinuit, vt parua aut nulla medicis fides adhibeatur contrarium suadentibus. Aliud tamen vnus è nostris medicus natione Italus sentit, piscium salitorum.

usum in morbillis & variolis reprobandus. Nam ut ille
 ait apud non nullos è plebe Itala aut scholares opinio-
 nem esse, in variolis recte ministrari. Verum si ab Ari-
 stotele recte dictum est, non vanam esse omnino famam
 quam vulgus ferat, non vanum utique erit inquirere
 an rone aliqua qui salitis piscibus in variolis utitur ini-
 tatur. Percipimus ex quottidiano usu salitos pisces pru-
 ritum inducere. Siue id salitorum piscium substantiæ
 cõcedas, siue caliditati & siccitati eorum, quibus ebu-
 litionem sanguinis excitant. In omni autem ebulitio-
 ne constat crassos humores in tenues solui, tenues in fu-
 mum digeri, fumos & fuligines ad cutem migrare.
 Hunc que esse modum quo generatim salita edulia pru-
 ritum ob qualitates inducant manifestas. Siue id eo-
 rundem substantiæ in vaporem digestæ, rapidæ ad
 cutem lationi ob salis incisivam qualitatem & acu-
 tam penetrationem tribuas. Quod non nulli caris-
 sis in esse firmiter credidere. Siue utrunque simul in
 causa sit. Verum est salitorum piscium usu, ab inter-
 nis corporis partibus ad externas non nullorum excre-
 mentorum lationem fieri. Quod cum ita sit, dubium
 non est quin aliquando in iis morbis salitis piscibus lo-
 cus sit. Nempe ubi natura segniter opus expulsionis
 aggreditur. Id autem si præter naturæ imbecillitatē ac-
 cidat, aut deferuescente ebullitione fiet, qua inuatur natu-
 ra ut melius excrementa ad cutem detrudat, aut ob cras-
 sos & lentos humores ad expulsionem talem ineptos,
 aut ob viarum occlusionem. Quodcunque horum trium
 adsit, aut omnia, pisces salitos prodesse ratio demonstrat

DE VICTV FEBRICIT.

& ob caliditatem & siccitatem salitorum piscium, &
 non minime ob eorum incisionem & acutam penetratio-
 nem. Cum ergo in frigido natura corpore non satis va-
 riolæ erumpant ob aliquam trium dictarum occasionū,
 febrili calore non obstante, dandos esse pisces salitos cū
 plebe sentio. In succo tamen acetosæ per diem inte-
 gram eos prius macerare oportet. Si que mediæ æta-
 tis salitura, quanto enim antiquiores sunt, eo calidio-
 res & sicciores euadunt. Vt supra ostensum est. Ad
 hæc pisces saliti partes corporis ob salis compressionē
 in se inuicem collectas roborant. Quod siccis ficibus
 non inest, quinimmo contrarium. Id vnum est ex iis quæ
 cūmulatiorem efficiunt expulsionem. Quod cibus inesse
 qui in variolis ministrantur, supra optauimus. Præterea
 si eueniat vt fit, pustulas intro erumpi, profectò nullo
 medicamine efficacius rumpes, saniem purgabis, exicca-
 bis, putredinem que inde emanantem nullo alio citius
 castigabis, ne vltiorem concipiat corruptionem, sanas
 tandem particulas nullo alio quàm ex salitis piscibus ci-
 bo incolumius, ne emanantis corruptionis contagio affi-
 ciantur, seruabis. Nec ab re fuerit, vt cum intro erum-
 puntur, pro earum maturatione ficus aridas primo vo-
 rare, deinde piscibus vti. Meminisse tamen oportet in
 morbilis cauendum esse piscium salitorum vsus. Et in
 iis qui calidi & sicci sunt natura. Vt igitur summatim
 dicam vbicunque eruptio incompleta est, si crassi &
 lenti humores, aut viarum obstructio in causa sint, fe-
 bre non obstante, nec calido & sicco hominis tempera-
 mento, ficus aridas & salitos pisces audacter ministra-

to. Nec audienda est illorum sententia qui salitorum piscium usum agris non conuenire scribunt. Nam absurdum est putare contraria salitorum piscium qualitate agros affici non posse. Præterea tertio Almanforis scriptum est salitos pisces nullo modo fore ministrandos nisi in die quo aliquis sibi medicari voluerit, hoc est non cibi sed medicinæ gratia commendandos esse salitos pisces. Quod Auicenna asseruit cum dixit vnum est quod ipsorum nutrimentum est malum, vnde plus via medicinæ sunt accipiendi quam via cibi. Et piscibus salitis laudauit Gal. sardam cum ait in tertio de alimento rum. Pretiosissima est sardæ salitura.

CAP. XXIIII.

Hemitriteus verus, nempe quotidiana continua, & tertiana interpollata, mediæ rationis victum exposcit. Hunc dico qui subtilior sit quàm qui febribus interpollatis conuenit, crassior vero quàm cõtinuis ab vno simplici humore. Cum singularum qualibet longior sit. Cunque naturæ duobus qualitate & substantia contrarijs humoribus pugna sit, viribus & tempore indiget vt ambos vincat. Vtrius, ue igitur causa, nempe vt ad longum seruetur tempus, & vt vires contra vtrunque hostem habeat, ampliori opus habet alimonia. Cunque in superioribus in singulis febribus cibus ea miscuerimus quæ peccantis humoris qualitates reprimant, oportebit in hemitriteo aut simul ea quæ contrariarum sint qualitatatum, miscere, aut cibus vti temperatis. Ea quæ alterum illorum solū respiciūt administrare non licet. Nam vtriusq; febris medicus sit sollicitus oportet

DE VICTV FERBICIT.

tet. Cibum temperatum dico qui à naturali calido so-
 lum patitur. Hunc hemitriteo laborantibus idoneum
 non esse ex eo intelliges, quod sanguinem qui ab eo in fe-
 bribus generatur vitiosæ fore qualitatis necessum sit.
 Nam in tertiana febre ob bilis putrescentis calorem &
 acridinem, pars effectiua sanguinis extra naturalem tem-
 periem est, nempe calidior & sicior. Quapropter cibus
 temperatus ob id quod à naturali calido solum patitur,
 nec particulæ intemperiem contrarijs qualitati-
 bus valet corrigere, eisdem afficietur. Quare sanguis
 qui ab eo generabitur calidior & sicior euadet, pro-
 visceris intemperie. Qui statim paulo momento in bi-
 lem vertatur. Simile iudicium in febre quæ à pituita
 corpus præter naturaliter humectum efficiente, ortum
 habet. Quapropter miscenda sunt in cibo, quæ contra-
 riarum sint qualitatum, aut id accipiendû in quo vtraque
 qualitas reperiatur, quod magis probo. Quod si præ-
 ter hæc incisuum id sit, ante alia eligendum. Simpliciti
 medicamentorum vnum est acetum, quod præfatis sit
 facultatibus insigne. Vtrique enim conuenit humori,
 partibus insuper tenuibus præditum est, quibus incidit.
 Quapropter si id cum eo quod abstergere valeat mi-
 scueris, habebis id quod quærimus. Moderate abstere-
 gentium Zucarum vnum est, quod febricitantibus plus
 conuenit. Quare mixtionem ex Zucaro & acri aceto
 quam syrupum acetosum medici nuncuparunt, hemetri-
 teo maxime conuenientem esse putato. Quo vteris in
 hunc modum.

Thymi, petroselini, hordei ab vno cortice exuti, singulo

rum manū. vnum, passularum enucleatarum vnum, corticem vnum raphani linguam vellicantis, solis parum, bulliant cum pulla crassa quantum satis, huius decocti accipito lib. vnam, syrupi acetosi acris quantum tollerauerit ægrotantis palatus. Iterum bulliant quousque miscuantur, dato vt bibat cum oportuerit, ex reliquo fac sorbitionem. Hac vttere ante accessionem vehementiorem, & in eius inclinatione, in die vero mitiori eisdem vtitor, pullæ que extremitates ægrotanti ministrato.

Siluestrem capum qui escam pererrans quæritet, coquito cum hordeo, radicibus apij, aceto, & sale, fac vt supra. Succi violarum mediæ magnitudinis vntias tres, piperis nigri grosso modo contusi grana triginta, infundito in succum violarum & ita esse finito quousque transeāt dies tres, postmodum cum iure misceto ita vt ad vntias decem iuris, vntiam vnam succi imponas. Et quia violarum succus omni tempore haberi non potest, succus simul cum pipere coaguletur, & ad formam trociscorum reddatur, vt singuli drach. vnam contineant.

Mixtionē ex pipere & succo violarū magni esse inuamenti in hemitriteo in quo pituita & bilis pares habēt vires compositio ostendit. In eo enim in quo alter humorum superat, nec verus, nec certus hemitriteus dici potest. In quo vero bilis & pituita pares sunt robore, quem verum & certum vocamus hemitriteum, meminit Hip. in libro de morbis vulgaribus, horrificam febrem hemitriteum vocans, quia multoties in accessione vna febricitantes horrescant. Nam horror medijs est, inter rigorem quem bilis, & frigus quod pituita inducit.

DE VICTV FEBRICIT.

Cunque alter humorum superat, ita rigoris vel frigiditatis plus sit horror particeps. Quod si humor qui præualet in hemitriteo pituita fuerit, hoc cibo utere. Pullam aut capum cum hordeo, radicibus apij & ciceribus, aceto & sale coquito, fac vt supra. Ptsanam cū radicibus apij coctam, pipere & oximelite optimam ijs esse sorbitionem iudicato.

Quod si bilis superior fuerit, ita vt horror plus ad rigorem accedat. Pullam aut capum cū hordeo epatica thymo petroselino & apij radicibus sale & aceto coquito. Aqua hordei cum radicibus apij cocta, conueniens potus est verum patientibus hemitriteum. Iis vero in quibus pituita superior est, aqua decoctionis radicis apij & seminis fœniculi dulcis. Potus vero qui hemitriteo laborantibus ratione virium & consuetudinis competat, ex potus tabellis quærendus est. Iis vero qui hemitriteum pituitosum patiuntur, si temperamēto sint frigidus, non ab re erit radiculam Zinziberis in cibis & potibus addere, vt simul integra bulliat. Est vnus ex arabibus medicis qui hemitriteum patientem alit in die accessionis cucurbitis, spinacis, attriplicibus; & similibus. Sed errat quantum sentio duplici ratione. Altera ab ipsa natura corporis sumpta, altera ab ipso cibo. In hora in qua natura intenta separationi est, frigida exhibenda non sunt cibaria, ne separationi naturæ obstant, & ne expulsionem periodicam quæ ab internis partibus ad exteriores fit, ad contrarium repellant poros que occludant. Quorum causa paroxysmus longior efficiatur. Vt ijs, qui diligenter cibariorum

Eariorum naturas quid singulis horis valeant efficere
 scrutantur, manifestum est. Iis adde cibos qui ex hærbis
 oleribus ue parantur corruptioni ob noxios esse, ex eo
 quod aquosum generent sanguinem, qui promptissime
 calorem extraneum concipiat. Prudentis consilij igitur
 non est, huiusmodi cibos tunc ministrare, cum causa cor-
 rumpens validior est. Non aliter q̄ si ignauum & im-
 becillum militem strenuæ inimicorum cohorti obijcias.
 Sed de hoc abunde supra diximus, vbi ostendimus ci-
 bum ex hærbis aut oleribus inutilem esse acute febricit-
 tantibus. Eos que in ægotantium damnum errare, qui
 citra occasionem hærbis in cibos frequenter vtuntur.
 Grauius que eos peccare, qui ante accessiones hærbas
 aut olera ministrant, putantes se scopum attigisse. qua
 in re nostrorum medicorum plurimi quottidie labûtur.
 Quando autem hærbis & oleribus in cibo vtetur in
 fra deo inspirante dicemus.

CAP. XXV.

Febri in qua exteriora frigent & calent interio-
 ra, à bili putrescente ortum habet. In qua febrili
 calore pblegmata crassa in exterioribus existêtia dis-
 soluente, accidit, partes externas infrigidari, æstuatibus
 internis. Subtili ideo indigent victu, quia febrilis ca-
 lor multoties in seipsum reduplicatur tràspiratione pro-
 hibita. Quapropter periculo non vacat hæc febris,
 sicut cum à reuocatione natiui calidi exteriora frigêt.
 Cibus ijs conuenit refrigerans. Cui misceantur ea quæ
 aperire & valenter incidere valeant. Post calidam &
 asperam totius corporis fricationem, hunc febricitanti

DE VICTV FEBRICIT.

cibum ministrato.

Ptisanam cum radicibus apij & petroselimi & lenticula aquæ parato, coquitóque sufficienter. Et cum syrupo acetoso, aut oximelite ægrotanti si frigida sit natura ministrato.

Alium, coquito pullam eisdem hærbis, folijs raphani, hordeo & aceto fac potionem & tenuem sorbitionem. Præterea infundantur in libra vna aceti acerrimi, sicuû siccarum lib. vnius tertiam, finito per diem & noctem, postmodum colletur. Huius aceti vntias tres accipito, aquæ decoctionis radices apij lenticule aquæ vntias quatuor, Zucari quantum sufficit, coquito & fac syrupum acetosum ijs conuenientem. Cûq; hæc febris ab vno simplici accidit humore, vt à pituita valde crassa, quæ putrescens exteriora non valet calfacere, aut suæ crassitiei aut leuis putredinis occasione, ad febres phlegmaticas aut melancolicas aut colericas pro victu eliciendo recurrendum est. A singulis enim prædictorum humorû originem posse habere, doctissimis viris placitum est. Vnde bene dixit arabs, tu vero inquit non debes ad paroxismos respicere, nam potest esse quod sit quottidiana, tertiana, & quartana, & quæ quinto, & septimo periodicant. De ijs vero quibus à reuocatione caloris ad intro, accidit infrigidari in febribus extrema, alibi nobis sermo erit. Est alia febris in qua exteriora calêt & interiora frigent. Quæ ab aliquibus empiala nominatur, à non nullis liparia ab aliis tenedos, sed nomina secundum Platonem contēnere oportet eos, quibus aliarum rerum incumbit inuestigatio. Hæc accidit cum

à putrescente bile calorem que febrile excitatē, phlegmata crassa in interioribus concreta dissoluantur. Accidit ut iis solutis partes internæ frigesiant. Victus iis copiosioris alimonie exhiberi potest. Minus enim periculosâ hâc ægritudo est, ut pote præternaturali calido in externas solum scuiente ptes. Miscēda igitur ea sunt que valenter incidat & abstergant cū mediocri calore. Quapropter ijs cibis utere, quos hemitriteo phlegmaticæ conuenire diximus.

Gallus antiquus post lōgam dimicationem cum altero, occidatur. Coquatur que cum hordeo, passulis enucleatis, pulegio, hyssopo, thymo, & violis, temperetur q̄ cum oximelite acri, propinato quantum vno hauſtu sorbere possit, sorbitionem ne facias.

Præterea in aqua hordei conficito sorbitionem ex fursure & fermento ut supra docuimus in febribus phlegmaticis. Sunt qui hanc quoque febrem à simplici pituita quæ non putriuit secundum totum euenire affirmēt. Sunt & qui à melancolia. Quorum victus sunt ex supradictis petendi. Hoc tñ proprium ijs febribus inest. Oia nēpe quæ aperiendo exiccant ijs febribus incōmoda ideo esse quod materiam crassiorem reddunt. Quæ magis tenues sunt partibus, in halitus digestis. Cunque febrium quæ calorem & frigus simul operantur materias, crassos humores esse medici asserant, fit, ut qui ius cicerum & muriâ ijs concedunt, febricitantibus parum salubriter consuluisse. Rectius profecto fuerit, ijs uti, quæ humida existentia, abstergere & incidere possint. Cum igitur huic febrī à simplici pituita dependente ob

DE VICTV FEBRICIT.

uiaueris, præsertim in homine frigida naturæ hunc cibum ministrato.

Senescentem gallum prædicto modo defatigatum parato ad hunc modum, chamemeli mañ. vnum & semis, ficuum aridarum, passularum enucleatarum. singulorum mañ. vnum, hordei ab vno cortice exuti mañ. tres, coquito sufficienter et collato. Accipito iuris libram vnā, adipis anatis recentis vntias tres, aceti albi è pulegio vntiam vnā, salis parum, bulliant iterum donec permisceantur. Dato calidum quantum vno haustu sorbere possit. Efficacissimum est ad crassos humores & lentos febrem generantes. Idem cum capo & pulla efficere possis sed inefficacius. Dicatur hæc sorbitio ex adipe anatis. Superest de ea in qua simul calor & frigus per totum sentiuntur, febre sermonē facere. Hæc à bile putrescente similiter ortum habet. Calore febrili crassa phlegmata partes internas & externas occupantia dissolvente, accidit, vt ægrotantis sensus minimas non percipiens differentias, calorem & frigus in eadem parte esse iudicet. Victus ijs conueniens est, qui incidere, & abstergere, & exiccare vtcunque valeat. Phlegmata si quidem in hac febre facilius dissoluuntur q̄ in prædictis. Signum est frigus intro & extra perceptum, quod latitatem materiæ per omnes indicat partes. Latitatio vero, eius liquefactionem, liquefactio obedientiam materiæ dissoluenti. Phlegmata igitur cum induritiem non occaluerit, aliquali indigent exiccatione. Quapropter talem ijs victum ministrato.

Gallum senem vt supra defatigatum coquito cum hor-

Sorbitio ex
adipe anatis.

deo, radicibus apij, petroselini, passulis enucleatis, ciceribus. Hora vna antequam ab igne amoueas, projicito aceti albi è pulegio quantum satis, salis modicum, sicut vt supra. Potus omnibus ijs sit aqua hordei cum semine fœniculi & radice apij cocta. Iis vero qui intus frigent & extra callent, vinum album prædicta aqua dilutum administretur.

CAP. XXVI.

Sed quos nam victus exigant singulæ febres, indicatione sumpta ab affectu, & ab eius causa ab eodem quidem dictum est. Nunc vero quos nam victus symptomatum simul habita, ratione adhibere conueniat tempestiuum est percurramus. Nam quemadmodum symptomata curationis quandoque indicationem ad se trahunt, sic & victus rationem. Victus enim administratio pars curationis est. Id etiam sicut & reliqua ab Hip. didicimus, quem à symptomatum etiam natura & vehementia, victum conuenientem inuestigare obseruamus. Vt in eo vbi autem dolor aliquis vexauerit, oximeli bibendum dabis, hyeme calidum, æstate frigidum. Quod si multa sitis fuerit melicrato vtendū & aqua. Gal. in expositione ita ait. Nempe quantum ad morbum spectat, oximelite magis est vtendum. Verum si æger accepto multo oximelite adhuc sitiuerit, melicratum dare oportet. Quod si ab ea re sitiuerit, aquam offerendam putato. Et si aqua per se pota culpa non careat. Præterea infra ratione symptomatis superuenientis sorbitionis modum mutare iubet, cum inquit. Postea si dolor quispiam vel periculum comparuerit sorbitio

I. de ratione
ne victus.

DE VICTU FEBRICIT.

nem dare oportet neque multam neque crassam &c.
 Sed inuestigare diligenter oportet, qua symptomatis
 magnitudine mutare victum oporteat. Initium huius in-
 uestigatiōis ab Hip. etiam sumendum est, viro sapien-
 tissimo. Ille enim victus rationem in sola effatu digna
 symptomatis magnitudine immutare videtur, vt cum di-
 xit. ἐὼν δὲ πολλὴ δίψα καὶ μελιχρῆτος καὶ ὕδωρ
 π. Hoc est si multa sitis fuerit melicrato & aqua. Ra-
 tio id quoque suadet vt non à symptomatum quac-
 cunque magnitudine sed ab ea quæ effatu digna est,
 curationis scopus mutandus sit. Nam cum symptoma-
 ta, morborum effectus sint, ablatione causarum euane-
 scunt. Quapropter vt effectus sunt nullius sunt ca-
 pacia indicationis. Cum vero ad effatu dignam accre-
 scunt magnitudinem, indicationem curationis præstant.
 Proinde cum effatu digne symptomatum magnitudines,
 sicut & cuius vis rei innumeræ sint, sola ipsius magni-
 tudinis ratione differentes, nisi aliquo signo magnitudi-
 nem symptomatum diffiniamus, incompletus & omni-
 no inutilis noster sermo esset. Sic igitur symptomatum
 magnitudo diffinienda est, vt eorum ratione victus mu-
 tetur. Nempe cū alicuius præter naturalis dispositionis
 sint causa. Quæ aut in morbum addat, aut naturæ vi-
 res exoluat. Quodcunque horum in corpore eueniat
 symptomatis magnitudinis causa, iusto tunc symptoma-
 ta victus rationem, & curatiuam indicationem suppedi-
 tāt. Vt pleurítico parum sitienti oximeli aut melicratū
 quæ ipsæ morbus exegerit off. res. Quod si multa siti ve-
 xetur, nō ijs quæ morbū & eius causam respiciunt, sed

his quæ sitim mitigant vteris. Nam multa sitis sputum exiccat, & morbum incohibilem reddit. Febris quæ calorem auget. Quapropter melicratum & aquam exhibebimus à symptomate indicatione sumpta. Nam aqua morbi gratia exhibenda non esset. Ob id quod doloris maturationi aduersa est. Sic ergo symptomatum magnitudo diffinienda est, vt ab eis ratio curationis & victus indicationes sumantur. Cæterum huiusmodi symptomata cum ad dictam perueniunt magnitudinem hoc est vicem habent causæ ad morbum relata, aut vrgentis aut causæ sine qua morbus curari non possit vicem habent. Quapropter potior est quæ ab eis sumitur indicatio quam à morbo. Vt ex dogmate de complicatis affectibus colligitur. Hoc etiam manifestum est ex eo quod Hip. pleurítico valde sitienti aquam concessit. Quam si potiozem à morbo indicationem faceret nõ exhiberet. Manifestum igitur est ex doctrina Hip. vt cū symptomata ad eam magnitudinē perueniunt vt in morbum addant, aut vires naturæ exoluāt, ab eis potiozem sumendam victus esse indicationem. Dãda nihilominus est opera, vt ea ministremus quæ aut morbo si fieri possit conueniant, aut saltem incommoda non sint.

I. de ratione
victus.

CAP. XXVII.

Febriticanti patienti vigilias à bilioso hūmore ortum habentes hunc cibum ministrato.

Ex aqua hordei lac amigdalarum conficito mediocri crassitie, cunque semicoctum fuerit, mañ. vnum coriandri viridis in mortario conterito, addito modico croci simul in ollam projcito. Zucari quantum satis ada-

DE VICTV FEBRICIT.

dito. Fac vt decenter coquatur ad lentum ignem semper cum cocleari agitando quousque mediocriter crassum reddatur. Extrahito ab igne & linteis circum voluuto, & tepidum ministrato. Hac sorbitione vsus fui olim in Anglia. Erat Anglus dicturus coram Henrico Angliæ Rege inuictissimo, & regni primoribus. Curabat que vt suo cum honore rem ageret. Cunque tempus instaret, paucis ante diebus in moderato studio, vigilantia cura, cerebrum adeo exiccavit, vt in vigilias incidere. Cunque apud amicos de ea re quaereretur, nec diacodion, nec syrupo de papauere nec alijs id genus que ei in remedium miserant somnum sibi conciliare posset. Tertius que dies instaret, qua sibi sano capite opus erat, cunque ob imbecillitatem quam vigiliæ induxerāt parum sibi crederet, in maxima erat sollicitudine quid ageret. Accedens forte amicus hominem salutandi gratia, rem audiens, consuluit vt mea vteretur opera. Repente ipse veniens, hominem inueni præter modum calfactum. Cunque arteriam tangerem, conieci parum abesse hominem à febrili dispositione. In eam que lapsurum nisi præsentaneo remedio ad propriam reuocaretur temperiem. Cunque hæc ei retulissim, acclamauit vt omni diligentia id præstare voluissim. Cunque hominem bono esse animo iuberem, abij, sero rediens, sole iam occumbente hominem in capaciſſimo labro aquæ tepidæ sedere iussi. Ibi que hora vna immorari permissi. Exiens lectum petijt, ibi cum parum quiesceret, homini lac supradictum exhibui, abij que. Pueris admonitis, vt strepitum vitarent. Sequenti die mihi acce-

denti occurrerunt famuli gratias agentes quod heri vigilias & famulorum vno remedio sanassem, inquietabat enim eos, referentes herum solidam dormisse nocte. Quod si inconsciendo lacte micam panis in aqua rosarum infusam simul cum amigdalibus teras, crassiorem efficies sorbitionem magis nutrientem & humectantem. Quod si crassiori vti velis sorbitione hoc modo conficito.

Panem purissimum mediocris ætatis in exiguas abrađe particulas, tribusque aquis lauato, deinde amigdalarum succum ex aqua hordei extrahito, simulque cum pane coquito, ad lentum ignem semper agitando, cunque semicoctum fuerit, coriandrum viridem quantum manu capi possit in mortario cum pauco croco conterito, & cum sorbitione quæ ad ignem est dissoluito, adiecto Zucaro, simul omnia coquito, quousque permisceantur, cocleari panem ad ollæ parietes atterens. Conueniens hic cibus est exiccato & super calfacto cerebro, frigidos & humidos halitus ad caput mittit, naturæ cerebri nimium familiares. Lusitanarum quæ in ægrotantium cõmodum diligentiores sunt fœminæ, cum somnum conciliare student, sorbitionem sic parant.

Micam panis post ablutionem in aqua hordei coquunt, butiri recentis parum pro panis portione, aut oleum purissimum oliuarum eius loco injiciunt. Cũque ferè coctum est. Coriandrum viride & croci parum conterunt, & in mortario cum sorbitionis modico dissolunt. Oui recentis (in aqua frigida horis tribus infusi) vitellum, cum sorbitione quæ in mortario est coclearis conquassatione

DE VICTV FEBRICIT.

permiscēt, in ollam reijciunt et cū Zucaro simul coquūt, semper agitando cum cocleari donec percoctum sit. Valens hic cibus est ad conciliandū somnū. Attamen quia multi nutrimenti est, continuis febribus et acutis non cōuenit. Nisi facultatis imbecillitas id suaderet. Febribus ijs quæ periodice intermittunt & quiescunt bono temporis interuallo concedi posset.

Lactucas quæ mediæ sunt ætatis in aqua coquito, cūq; percoctæ fuerint, aquam ab eis forti compressione extrahito, cultello in exiguas portiunculas percutite, oleo, aceto, sale, & Zucaro pro portione inspersis, vigilias patienti dato vt cum pane deuoret. Qui vero vigilias ob doloris vehementiam patiuntur. Cibis somnum inducere ne speres, sed confestim relicta ea artis medicæ parte quæ victus rationem docet, ad vtranque & quæ de medicamentis agit, & quæ circa manus operationem versatur te confer, ab illis quo hominem à dolore leues, auxilium petas. Sciens in hora doloris cibum quæcunque culpa non vacare. Præcipue qui facile acefcunt aut in fumum abeunt. Vtraque enim causa dolorem auget. Nam ptisana quæ ab Hip. vt conuenientissimus cibus acute febricitantibus receptus est, in vehementia doloris ab eodem damnatur in primo de ratione victus in morbis acutis, in hæc verba. Nisi quis inquit dolorē vel alui subductione, vel infecta vena, pro vtriusuis exigentia soluerit, ptisanam ita affectis dederit, precipitem aget in mortem. De reliquis cibus in hora doloris ita ait. Præhendunt hæc non solum si ptisana in tempestiue vtantur, verum & multo magis si quippiam

aliud quod ptisana inconuenientius sit, vel ederint vel biberint. Sed fortasse quis nobis obijciat Hip. in prædictis locis ptisanam prohibuisse sicuti & cibos alios, non doloris sed inflammationis membranæ succingentis constat ratione, de qua ei sermo erat, quam dolorem appellauit. Vere ita res habet, non ob id tamé aufertur quæ diximus, nempe in hora uehementis doloris, cibum quem cunque & si leuissimum culpa non vacare. Quinimò magno esse nocumento assero, hac ductus ratione. Dolor est ex ijs quæ maxime virtutem corporis profertunt ut Gal. visum est. Ita ut nec ventriculus cibū recte coquat, nec epa aut venæ hunc insanquinem commode mutant. Nec distributio præterea, nec appositio, nec excrementorum expulsio, nec vlla naturalium actionum commode peragatur. Tum ob dolorem actiones lædentem, tum maxime ob id quod intenta natura ad id quod contristat, sanguinem & spiritus qui commune ad omnes actiones instrumentum est ad locum doloris mittat. Vnde fit ut loca coctioni deputata indigentiam patiantur. Quæ causa est ut cibus perperam coquatur in ventriculo, epate, & venis, facileque inde extraneum concipiat calorem. Et tandem additionis doloris causa fiat. Cum igitur loca coctioni deputata influentis calidi indigentiam patiantur, & obiectum in quod agunt calido extraneo obnoxium ob id (natura alio intenta) maneat, consulte medici agunt sanguinem in forti dolore mittere. Ut quantum natura à consueta deficit cura, tantum sanguinis imminuatur. Iuxta illud minori curæ minus quod curet. Nec solum mittendus

DE VICTV FEBRICIT.

est sanguis, vt qui in iocinere & venis est, succum ab extraneo calore incolumē tueamur. Sed & cibo qui in ventriculo est consulimus, vomitum prouocantes. Cūq; hæc ita se habeant, dementis consilij fuerit, cibum ea hora ministrare, qua eius à corpore eductio doloris remedium est. Qua in sententia Gal. est in expositione illius maius quidem malum est &c. Vbi ad hunc modum scribit. Cōtra autem qui ob dolorem vel morbi acumē, euacuatione interdum mazis quam repletionem indigent. Immo qui cibum his exhibet, maximum operatur malū etc. Cæterum cum dolorū plures sint differentiæ, ita vt alij alternis inuadunt temporibus & remittant. Alij perpetuo torqueant. Horum nonnulli talem consecuti sunt vehementiam, ut in vigiliis laborantes deducant. Alij in inquietationes. Nō vna victus ratio ab omnibus sumenda erit. Dolores igitur quicumq; laborantes inquietant omnem cibum & potum abscindunt. Vt in ijs quæ in primo libro disseruimus abunde dictum est. Vbi ostendimus morbum cui continua coniuncta est inquietatio intra dies quattuor terminari ob cuius vehementiam. Omnimodam ei abstinentiam conuenire. Vehementissimi quidem dolores sunt, qui laborantes in inquietationem deducant. De hoc locutus est citato loco Gal. cum dixit qui alimentum his ministrat, maximum operatur malum. Quod manifestum est ex ijs quæ in initio expositionis scripsit vbi vehementissimum dolorē ad hūc modum describit. Propter dolores sæpe quidem laborantes sine pulsu fiunt, & animi deliquia incurrunt, & in nullo motu moueri possunt. Similia his ab acumine

morbi eueniunt. Sunt autem quibus non propter id vir-
 tus laborat, sed ob vasorum quomodolibet factam eua-
 cuationem. Siue igitur ob excretionem sensui manifestā.
 Siue ob διαπόρευσις id est in halitus digestionem, siue
 ob inedia, hi quidem alimento indigent & quàm ce-
 lerrime refici. Contra autem qui ob dolorem, vel morbi
 acumen, euacuatione aliquando indigent magis, quàm
 additione. Immo qui alimentum his porrigit, maximum
 operatur malum. Validum ex verbis Gal. sumitur argu-
 mentum, laboranti vehementissimo dolore cum robore
 virium, nullum exhibendum fore alimentum. Cum in
 eos qui ob dolorem imbecilles admodum facti sunt, ita
 vt absque pulsu fiant & animi deliquio capiantur, ma-
 ximum operari malū scribat. Ob dolores qui proxime
 à vehementissimis degenerant, vnam decubitus formam
 seruare queunt laborantes. Somnum tamen capere non
 possunt. Quare talis visus ministrandus est, qualem
 morbis qui ad septimum terminantur conuenire dixi-
 mus. Vigiliæ enim continuæ vt in primo libro ostendi-
 mus, vnum est ex tribus symptomatibus quæ morbum
 ad septimum terminant. Iis igitur qui ob dolorem per-
 petuas patiuntur vigilias, victus per pocula cōuenit. Sic
 Hip. vti vero potu oportet, si dolor aliquis affuerit, oxī
 melite, hyeme quidem calido, æstate vero frigido. Si ve-
 ro multa sitis fuerit, & melicrato & aqua. Quo in loco
 Hip. victus formam à ratione duorum symptomatum
 diffiniuit, nempe à dolore & à multa siti. Dicens. κρε-
 εοδοι δὲ ποτῶν, ἢν ἀλγημότι ἔχη, ὀξύμέλιτι, χαμαί-
 vos μὲν θερμοῦ, θεροῦ δὲ ψυχροῦ. ἐὰν δὲ ποτὴ δὲ

DE VICTV FERBICIT.

Φαη, καὶ μελικρήτω καὶ ὕδατι. Vbi perperam quā-
 dam in hunc modum vertit. Vbi autem dolor aliquis ve-
 xauerit oximeli bibendum dabis. Non equidem id solū
 vult Hip. vt oximelite cū dolor aliquis affuerit vtamur.
 Sed duo nos in dictis verbis docet. Nempe cum dolor
 aliquis affuerit victu per pocula vtendum esse. Secun-
 do declarat nobis conuenientem potum oximeli esse.
 Si enim eadem fuisset Hip. mens ac traductor intelligit,
 breuius quidem sententiam protulisset ad hunc modum
 χρῆσθαι δὲ δξυμέλιτι ὡς ἀλγυμάτι ἐχῆ ἔσ. Hoc
 est vti vero oximelite si dolor aliquis affuerit. Id præ-
 terea facile erat ex mediæ quietis signo quod dictioni
 ποτῶ, coniunctum est elicere. Sed quod semper dicere
 sum solitus hic præterire silentio haud æquum censeo.
 Solius Hip. scripta de verbo ad verbum trasserenda fo-
 re. Vt incorruptam grauissimi viri sententiam habeamus.
 Nullo quidem breuiloquus vir ocioso vsus est ver-
 bo. Quicumque igitur in vertendo Hip. curant elegan-
 tiam sermonis, caueant ne diuinas viri sententias corrū-
 pant. Ad propositum redeundo. Cum dolor, tali sit
 vehementia vt vigilias inducat, victum per pocula indi-
 cat, sorbitiones que tunc temporis ministrandas non
 esse. Sed forsā quis nobis obijciat. Hip. cum in dolo-
 re assiduo sorbitiones & cibum subtrahit, non doloris
 sed inflammationis & acute febris ratione prohibet. Vt in
 primo de ratione victus cū scribit. Ad hæc si adhuc la-
 teris dolor continuus fuerit &c. Non solum vbi dolor
 acute febris coniunctus est, victus qui poculis sit crassior
 incommodus est, sed vbi dolor absque vlla sit febre.

Quod cum ostendemus, manifestum erit in dolore acu-
 te febrī coniuncto, cibum & sorbitiones Hippo. ratione
 symptomatis potius quā morbi prohibuisse. Ille igitur
 in de victu sanorum ita scribit. Quibuscunque dolo-
 res sūt in visceribus vel ex exercitatione vel alia quap-
 piam ambulatione his confert sine cibo recreari. Potio-
 ne vero uti &c. Ex ijs quę statim subiungit & apertius
 ex Gal. in expositione manifestum sit, de ijs qui absque
 febre fiunt doloribus locutum fuisse. Si igitur scripta
 Hip. vigilanti lectione percurramus, nō solum cibum ijs
 prohibere qui cū robore viriū doloribus infestantur re-
 periemus, sed in eos qui imbecilles ideo effecti sunt, si
 quis victus formam aut quantitatem ad maius auzeat,
 magnum operari malum affirmat. Vbi ad hunc modum
 scribit. Ingens si quidem malum est, si ob dolorem &
 acumen morbi imbecillitate porrigat quis potum vel
 sorbitionis plus, vel esculentum, imbecillitatem eam
 ex vasorum inanitione contigisse arbitratus &c.
 Quo in loco potum, sorbitionem, & esculētum nō asse-
 rit male ijs exhiberi qui ob dolorem aut morbi acu-
 men imbecilles fiunt, ut quidam opinatus est. Sed solū
 damnat additionem victus formę aut quantitatis qui-
 bus ante imbecillitatem æger utebatur. Ut si tri-
 bus aquę mulsę cyathis Socratem acuta febre, vehe-
 menti capitis dolore, laborantem nutrias, ob dolorem
 autem aut morbi acumen in magnam incidat imbecillita-
 tem, ita ut moueri nequeat & absque pulsu fiat, caueas
 ut huic aut sorbitionē, aut plus tribus cyathis mulsę mi-
 nistres. Nā hoc quidē magnū malū eē affirmat. Quibus

DE VICTV FEBRICIT.

autem signis imbecillitatem quæ à dolore aut morbi acumine & eam quæ à vasorum inanitione euenit discernere possimus supra ostensum est. Potus igitur quæ ijs concedemus talis sit vt aliquod præstet corpori nutrimentum, & doloris etiam causam respiciat. Vt oximeli quo vititur in lib. 1. de ratione victus ad lateris dolorē, vt quod eius causam respiciat. Et in libro de victu sanorū ad dolores viscerum absq; febre, qui ab obstructione ortum habent, potione vititur cuius minimum in corpus ingrediens plurimum educat lotium. Et quia hæc inuestigatio ad eam artis medicæ partem quæ morborum speculatur remedia (Σεραπεία græce dicitur) spectat, nō est quod hic longiorem faciamus sermonem. Illuc te confer si quod reliquum huius speculationis est, queris. Nos interim reliqua prosequamur præpositi. Vigilia interdum ex penuria vaporosi halitus cerebrum humectantis euenit, & si quando ex defectu alimenti in ventriculo accidat, vt plurimum inclinante morbo fit. Iis præcipue qui bona valitudine multum ingerere sunt soliti. In morborum incrementis aut vigore, raro ob hanc solam causam vigiliæ accidunt. Difficileque tunc id percipere, vi morbi vigiliarum magis perspicua causa, illam obscurante. Cum ergo hanc esse vigiliarū occasionem intellexeris, cibū dato qui facilis sit coctionis & substantiæ, quæ dulces ex se emittat halitus. Vt pisces petrosi qui in hora vigeant, cocti cū aneto, petroselino, sale, & aceto, oleo, aut butiro recenti, & succo vuae acerbæ, aut eius loco berberibus. Hūc cibum ministraui cum essem in Anglia præclarissimo viro domino

ro domino Guilelmo cidne serenissimi principis Anglo-
rum magno cubiculario dignissimo. Cū enim inclinante
iam morbo vigilias pateretur, multaque in huius gratiā
apparata nil quicquam proficerent, rogavi hominem an
vellet fluuiatiles ad cœnā pisciculos, quos gudions vul-
gari sermone Argli appellant. Annuente inducētoque
coquo modum apparandi imposui. Permissique vt eis-
dem ad libitum vesceretur. Abij, in crastinum re-
diens percepi hominē nocte dulces cœpisse somnos. Ad
huius cognitionē me potissimū induxerunt hominis ha-
bitus & eius assuetudo. Iis accessit quod inclinante iā
morbo nulla videbatur ad vigilias inducendas iuxta oc-
casio. Quapropter diligenter oportet medicum con-
templari aētionē singularum corporis partium, quan-
do imminuuntur, aut deficiunt, ratione indigentie nutri-
menti, & quando acuminis morbi. Cunque primum
contingit, cibus illico dandus est. Si secundū, maxi-
me prohibendus. Qua in re sæpe labuntur nostræ
ætatis medici, non discernentes alterutram aētionū no-
xæ causam. Quod antiquis medicis prior Hip. obiecit
in libro secundo de ratione victus in morbis acutis in
hæc verba. Neque sanè horum ita peritos video medi-
cos qui vt oportet dignoscant eas quæ in morbis conti-
gunt virium infirmitates, quæ ob vasorum quæ κενεαγ-
γελω græci dicunt. Et quæ ob aliam quampiam irri-
tationem, & quæ ob πόνον, id est laborem & quæ ob
morbi acumen fiant.

DE VICTV FEBRICIT.
CAP. XXVIII.

Sitis febricitantibus quandoque tali est vehementia vt indicationem curationis suppeditet. Id hoc modo discernas. Cum igitur sitis morbi materiae remoratur coctionem, aut nimia sputum exiccatione inhi bet, aut ab ea corpus ardeat, rationabiliter ab ea victus ratio sumetur. Quare tunc dare operam medicum oportet vt sitim leuet. Idque fiet cibo & potu qui actu & potentia frigidi & humidi sint. Omnium maxime quae sitim vincunt aqua frigida est. Praecipue quae a medicis probatur. Secundo loco est aqua hordei. Tertio syrupus violaceus multa aqua dilutus, quae sic praeparabis.

Aquam coquito in olla recenti ad vnus quartae partis absorptionem, ab igne amouens residere finito. Deinde aquam a sedimine separato, cuius accipito partes viginti, syrupi violarum depurati aut eius iulep partem vnam. Bulliant ad lentum ignem, donec permisceantur. Deinde sub dio exponito ad Septentionem. Et frigidum exhibeto. Simili modo confici potest aqua Zucari qua nostri recentiores multoties vtuntur. Sed considerare diligenter oportet ne in vehementi linguae totiusque corporis squalore vtamur ea nec abstergente vlllo. Nam talia corpus ficcius reddunt. Vt me experientia olim docuit. Cū essem in Anglia, Hispanū puerū periodica febre laborantē inuisi, habitu gracili & praeter modum squalido, eius lingua praenimio squalore

arida vltra modū erat, vt vis loqui posset, indomitam q̄
 sitim patiebatur. Frigidam puero exhibere mihi visum
 est. Zucarum que imposui vt aquarum crassitiem cor-
 rigeret. Cunque a potu frigida non leuaretur sitis,
 vitio aquæ illud tribuens, aquam distillationis buglosæ
 vt pote in qua nil crassum est cum Zucaro ministravi.
 Cunque a copioso & crebro illius potu siccior etiam
 euaderet, intellexi tandem in vehementi squalore, ni-
 mium aduersa esse quæ abstergendi facultatem habet.
 Ex eo quia corpus & humores sicciora reddunt. Nā
 non aliter corpori quod vehementer exiccatum est, ea
 quæ abstergunt adhibentur, quam si lintea sordida
 absque aqueo humore sapone deterforio vnguento dili-
 genter perfrices, vt sordes detergeas. Quanto enim
 plus deterforij adhibueris eo nihil proficies. Nam sor-
 des magis tenacius impinges. Oportet enim lintea
 aqua prius macerare vt sordities quam abstergere cu-
 pis humecta fiat. Vt cōsueuerunt fœminæ quæ doctio-
 res in ea arte sunt, vt minores faciant expensas, diutius
 lintea in aqua macerare permittunt, rem illis vsu mon-
 strante. Cum igitur hominum corpora vehemēter exic-
 cata sunt, cauendū est ab vsu abstergentium. Non sunt
 enim eo tempore detergendi humores, sed potius hu-
 mectandi. At cum humectos satis reddideris, abstergē-
 tibus secure vti poteris. Hoc postea ab Hipp. intellexi
 in primo de ratione victus in morbis acutis vbi ita scri-
 bit. Verum dandæ sorbitionis quantitas hoc obserua-
 bitur modo, nempe si morbus siccior quam vt quissiam

DE VICTV FEBRICIT.

existimet fuerit, non multum dare oportet sed præbibe
 re ante sorbitionem vel mulsam vel vinum. Alterutrū
 magis conueniat. Gal. in expositione signa commemo-
 rans quibus cognoscitur siccus affectus, ita scribit. Et
 sanè inquit superfluitatum nihil excernere, siccorum
 omnium morborum nota est. Non immerito igitur
 Hippoc. humectantium aliquod ante ptisanam adsumi
 iubet, &c. Nec solum ea quæ abstergunt in dicto
 affectu fugienda sunt, verum & quicunque cibus &
 sorbitio. Nam solo potu humectante vtendum est
 in ijs quorum linguæ totumque corpus vltra modum
 arida sunt. Si enim ijs cibum aut sorbitionem dederis,
 partes sorbitionis quæ crassioris sunt substantiæ ventri-
 culi tunicis præ nimia earum siccitate adhærentes à fe-
 brili calore deurentur potius quàm coquentur. Non
 aliter quàm cibus ollæ adhærens comburi solet, humore
 aqueo deficiente. Hęc vt arbitror fuit mens Hip. supra
 citato loco, cū morbo vltra modum sicco exñte, ante sor-
 bitionem præbibere mulsam vel vinum ægrotantes iu-
 bet. Volens in tali affectu solo potu humectante prius
 nutriendos esse laborantes donec ariditas soluat. De-
 inde ad sorbitiones deuenire. Et hoc est quod intellexit
 cum dixit ἂ μὲν προπιῖναι πρὸ τῆς πόφικατος, id est
 sed præ bibere ante sorbitionē oportet. Nec ideo quod
 Hip. mulsam exhibere consulat, quæ mellis ratione ab-
 stergere valet, in hispani pueri affectu aquam Zucari
 præter rationem prohibuimus. Quæ longæ inferior
 est quam mulsam in abstergendo. Nam cum Hip. in mora

bo ultra modum squalido nec sorbitionem nec cibum alium quemcunque recte exhiberi ob iam dictam rationem opinaretur, potum concessurus magis nutrientem elegit. Sunt autem quattuor de quibus agit in libris de ratione victus. Nempe aqua hordei, mulsæ, vinum, oximeli. In sicco affectu nec oximelitis nec aquæ hordei mentionem fecit. Alterum quia nimis incisuum est sicco affectui non conuenit. Aqua hordei prout potus est, parum nutrit ob tenuitatem. Mulsæ autem & vini meminit tanquam ea quæ magis nutriunt & humectant. Electionem vero alterutrius medico relinquit, ac si intelligat in sicco affectu posse aliquando alterum lædere & eorum alterum conuenire. Si enim à bilioso humore ob eius indomitam qualitatem siccus eueniat affectus vitanda magnoperæ est mulsæ, vinum vero exhibendum quod citra abstersionem incisionem ue humectat. Et vires naturæ ministrat. Quod si à nimis crasso humore coëtrici facultati repugnante, morbus sicciior euadat, mulsæ potius quàm vinum ministranda est. Tum ad humoris extenuandam crassitiam, tum ad humectandum corpus. Plus enim humectat mulsæ quàm oximeli. Hanc fuisse Hip. mentem opinamur. Sed & illud certo scimus quod siccitas quæ linguæ & toto corpori aduenit ob bilis ardentis qualitatem multo validior est, quàm quæ à crassitie sola humorum prouenit. Quapropter recte supra additum est in vehementi siccitate vitandam esse aquam Zucari & quæ abstergerendi vim habeant. Potuque solo humectante vtendū esse.

DE VICTV FEBRICIT.

Sentis ne studiose lector q̄ dicta mea cum Hip. consue-
 hiant scriptis. Quem vnum virum vnde quaque sapient-
 tissimum admiror. Sed rectius mihi quis obijciat, me in
 curatione pueri hispani fuisse lapsum, febrem tertianā
 patientis cum validissima & linguae & totius corporis
 siccitate, qui ei aquam Zucari ministrassem, nam manife-
 stum erat vehementem illam siccitatem à qualitate bis-
 lis acerrime ortum traxisse. Quapropter vino diluto
 non aqua Zucari nutriendus erat. Sed bene valeant me-
 dicorum errores quibus à tergo morosa coniuncta est
 poenitentia, vt in posterum illud caueant attentioriq; cu-
 rare remedium qualitates & affectus examinent. Ego
 vero vt moris est lusitanorum genti, errorem meum inze-
 nue fateri piū esse iudico. Eundem que scriptis man-
 dare. Vt posteros rei cautos reddam. Id enim est à vi-
 tio virtutem, bonum à malo, ab obliquo rectum elicere.
 Scio enim hominis naturā talem esse vt facile elabi pos-
 sit. Quod si cum Homero sentiendum sit, intellectum
 hominis in terris talem esse qualem pater deorum atque
 hominum induxit in diem, medicorum errores profecto
 digni sunt venia. qui secretos corporum affectus rimantur.
 Quapropter cum erroribus maxime sit medicus
 obnoxius, py hominis officio eum vti iudico, qui H p. in
 primo de morbis vulgaribus adimplere conatur præce-
 ptum dicētis. In hoc te exerceto vt saltem si non prophis
 nequid noceas. Sed ad reliqua propositi reuertamur.
 In febre quæ cum validissima siccitate est, cibis parcē-
 dum est, solo humectante potu nutriendi sunt ægrotā-

tes. Vinum^{us} que ijs exhibendum, quod natura aquosum sit. Item pullam crassam cum epatica hordeo ab utroque cortice exuto, prunis passulis floribus borraginis & violis in copiosa aqua coquito, ut ius tenue fiat. Cūque percocta fuerint, collato. Ius ægrotanti tenue exhibeto, statim^{us} que vinum dilutum in quo super natet frustulum panis quantum vno haustu bibere possit, dato. Ventriculo aliquid extra, quod humectare possit apponito. Quod si siccitas remissior fuerit, ijs quæ infrigidant & humectant in cibis et potibus utemur. Cucurbita cocta cibus est qui sitim compescit. Lactuca etiam eo quo supra parauimus modo utilis est, cruda etiam cum eisdem deuorata maxime sitim reprimat. Oleum purissimum oliuarum immaturi partem vnam, aceti albi partes duas, Zucari tres, simul misce & cum pane utitor. Ad sitim sedandam & ad alios quamplurimas vsus confert. Panis præterea refrigerans conuenit prout parauimus supra cum de victu qui tertianæ puræ competit ageremus, cibus est maxime aptus sitienti febricitanti. Sed & sorbitio ex pane & aqua hordei & Zucaro quam communiter panatellam vocat, confert. Conferunt & cibaria ea quæ ex herbis fructibus parantur. Quorum omnium melones primum locum obtinent. Sunt qui ad sitim sedandam aquis distillatis endibiæ cichori buglosæ cū syrupo rosarum vel violarum aut iulep vtuntur. In febribus quæ à causa calida ortum habent absque pituitæ mixtione, æstate præcipue communis vsus amplectendus est. Cæterum latere non oportet vbicumque crudi

DE VICTV FEBRICIT.

humoris de pituitæ genere coctionem quærimus, vt fe-
bri medeamur, magis ledere potum aquæ distillatæ quã
aquæ naturalis. Illa quidem si frigida offeratur du-
plici nomine infrigidabit, actû & potentia. Magis præ-
terea penetrat in corporis interiora ratione qualitatis
igneæ. Vnde ab huiusmodi aquis magis pati nativũ ca-
lorem q̃ à naturali manifestum est. Quapropter in
causa frigida & ijs qui alicuius interiorum viscerum im-
becillitatem patiuntur, vitandas esse distillationũ aquas
opinamur. Sed non prætermittendũ est sitim quandoq̃
à ventriculo, quandoq̃ ab iocinere & pulmone & re-
nibus euenire posse. Vt à Gal. in libris de locis affectis
scriptum est. Quæ à pulmone ortum habet, aqua hor-
dei cum syrupo violarum sedat. Ab hepate aquæ dis-
tillatæ frigide. À ventriculo, potus aquæ frigide.
À renibus, aqua decoctionis liquoritiæ comp. s. it.

CAP. XXIX.

Patiuntur febricitantes aliquando deiectionẽ ap-
petentiæ vt eorum corpora arescant atrophia.
Cunque multiplices habeat causas nullus cibus simpli-
citer commendandus est ad inducendam appetentiam.
Sed prius causa inuestiganda est, vt quod vtile ægrotã
tibus sit inueniamus. Cæterum omissis primarijs causis
appetentia deijcitur deficiente aliquo eorum quæ ad in-
ducendam appetentiam necessaria sunt. Appetimus se

cundum naturam homines hoc causarum ordine. Corpora nostra à vi continentis in halitus perpetuo digeruntur. Huic effluxui vt remedium restauratio à singulis nostri corporis particulis quæritur. Restauratur vero id quod effluxum est, ab ea substantia quæ singularibus partibus apposita vnica transmutatione in substantiam simplicis mutatur. (Cambium medici vocant) hæc rursus ab ea quæ in osculis tenuium venarum est, instauratur. Non à rore vt aliqui opinati sunt. Quæ in exilibus vasis est, à sanguine qui in magnis continetur vasis renouatur. Vasa ab iocinere, hic tandem à ventriculo per meseraicas venulas quas manus hepatis recte quidam nuncuparunt fugit. His trahentibus ad os ventriculi succus peruenit. Huc partium eius aliqualis constrictio excipit. Huius constrictiois sensus, fames est. Tres igitur summam causam consequentes in fame naturali apparent. Attractio, constrictio, & sensus oris ventriculi. Appetentia igitur quocumque horum deficiente diminui & prosterni potest. Cæterum prima causa è tribus deficiente, remedium ab ea artis parte quæ morbos curat petendum est. Minimam scias vim tunc inesse cibi cum naturalis totius corporis attractio deest. Aliquam sed exiguam si tertia. Magnam vero si secunda. Non solum igitur intemperies oris ventriculi cibi appetentiam deiecit, sed & humor quicumque sit qui aut sensum oris hebetet, aut constrictioem partium eius prohibeat. Intemperies autem quæ vt in pluribus cibi fastidium generat calida est, cum vtraque contrarietas

DE VICTV FEBRICIT.

te sicca & humida humori coniuncta & absque eo.
 Cæterum cum caliditas & humiditas causa sunt deiectionis appetentiæ, cappares cum aceto & conditæ oliuæ, ius lentium, profunt. Sed cum siccitati coniuncta est caliditas, & appetentiam deycit, aqua frigida maxime iuuat. Nisi quid prohibeat. Lactuca, cucurbita, citruli, melones, & id genus fructus maxime profunt. Quæ de causa æstate his prius ad mensam vtimur, vt calorem & siccitatem ventriculi reprimamus. Vnde ab ijs nosmetipsos ad cibos promptiores sentimus. Multa præterea sunt frigida & humida cibaria huic proposito conuenientia quorum supra meminimus. Sed quæ à fructibus petuntur & ad appetentiam inducendam & ad sitim sedandam efficaciora sunt. Deycitur etiam ob defectum constrictionis partium oris ventriculi. Huic contraria dispositio est quam quidam recentiorum medicorum ventriculi remolitione aut relaxatione dixerunt. Hæc non solum actioni facultatis appetentis sed & reliquis uentriculi actionibus aduersatur. Ortum habet ab humore pituitoso diu ventriculo insidente, & eius tunicas irrigante. Cuius meminit Gal. septimo de methodo, vbi in remedium huius vitij absinthij potionem concedit. Hæc relaxatio superficiem ventriculi læuem reddit. Vnde appetentiam deycit. Hæc. n. aut sensus exasperatis rei est, aut ex eo nascitur. Quam ob rem absinthium recte appetentiam inducere dicitur. Nam sua siccitate laxum ventriculum corrigit, amaritudine & astrictione læuem eius superficiem

exasperat . Quam ob rem cum ob relaxationem ventriculi deiciatur appetentia, absinthio utemur . Vnde ad hunc sensum recte à Dioscoride commendatum est, ad discutienda fastidia . Sed & cappares & oliuæ hoc modo appetentiam excitant . Pisces quoque saliti efficacissimi sunt ad deiectam appetentiam suscitandam . Vnde supra cum de variolis nobis sermo esset & de pestilenti febre salitos pisces appetentiã excitare asseruimus teste rasi . Fit & aliquando vt humor crudus ventriculi tunicis diu inhaerens fastidium inducat . Quæcunque ergo hunc excernendi & ventriculum exasperandi facultatem habent , appetentiam proprie inducere dicuntur ob id , quod vt plurimum à iam dicta causa nascuntur cibi fastidia . Talia sunt in calidis alium & cepa . Allium si quidem excernendi vim habet . Vêtriculum q̄ mordet, & exiccat vt asseruit Dioscorides . Vanum est quod de eo dicitur flatuosum esse, & cibi fastidia inducere . Nam experientia quotidiana scimus, aduersus flatum non leue remedium esse, & appetentiam excitare . Cui sententiæ astipulatur Gal. quarto de ratione victus in morbis acutis . De allio supra à nobis habitus est sermo , vbi ostendimus omnes naturales ventriculi actiones roborare . Quicunque igitur à crudis humoribus diu ventriculo insidentibus cibi fastidium patiuntur , allio in succo vix acerbæ aut acetosæ macerato efficacissime utentur . Sed & cepæ expurgandi vis inest, inxta Dioscoridis sententiam, ventriculum que mordet . Qua de causa appetentiam inui

DE VICTV FEBRICIT.

tat. Quicumque igitur ob exercitij defectum, aut ob debilem expultricem, obdormientem oris ventriculi sensum habet, hacque occasione cibum fastidiunt, cepa cruda utiliter vti possunt. Cum aqua sale & pipere in tenues laminas incisa, vnde apud hebreos in proverbio est cepa absque pane cor scrutatur. Sinapi etiam aceto & pane contusum sensum ventriculi acriorem reddit, excrementa eius transferendo. Petroselinum cum cibo coctum aut in visceribus capi qui ad ignem coquitur immissum, citra eam quae a manifestis sumitur qualitatibus actionem, appetentiam excitat. Crudum item cum aceto & pane in mortario contusum mirum in modum prodest. Vnde angli petroselini carnibus assis infixi nidore delectantur. Recte quidam ex recentioribus de eo sentit, calido & frigido conuenire ventriculo. Cum ergo a calore & siccitate prostrata est appetentia aqua frigida summum est remedium. Olei immaturi partes duas, aceti partes tres, simul misceto. Mixtis vtere cum pane. Cum a calore & humiditate ortum habet, oliuae cappares vna acerba & similia profunt. Cum vero a relaxatione partium oris ventriculi, saliti pisces, cappares, & reliqua cibaria quae ventriculum exiccantia exasperant. Allia vero ferue facta cum succo vnae acerbae aut acetosae relaxationi frigido humori coniunctae non inutilia sunt. Quod si ob hebetem ventriculi sensum, cibum fastidiant egrotantes, cepa cum aqua sale & pipere iuuat. Sinapi praeterea cum pane aceto contusum prodest. In summa omnia quae discutere va-

teant, & mordendi facultatem habeant. Est vnus ex arabibus medicis qui ita scribit. Et ex eis quæ conferunt illis quorum appetitus prostratus est, propter debilitatem, sicut conualescentium aut propter materiam humidam viscosam, est vt comedant oliuas & aliquid de piscibus salitis. Sed re vera sicut oliuæ lesioni sunt ijs, quorum ventres humido & viscoso humore abundant, ita & pisces saliti conualescentibus ijs, qui ob debilitatem cibum fastidiant. Nam iuxta huius medici sententiam propter sanguinis penuriam ijs deijcitur appetentia. Et subdit statim vt conualescentibus accidit aut ijs qui euacuantur plurima euacuatione. Vtrisque cum cibum fastidiunt, piscium salitorum vsus potius incommodo fore, quàm adiuumento opinor. Sed neque oliuæ conditæ hos meliores reddent. Sed si succum perdicis ijs obtulisset, offim^uque panis in vino odorifero madentem & similia, citius his appetentiam reduceret, cum à prædictis causis cibum fastidirent. Sed indistincte admodum multa postmodum connumerat quæ fastidium discutunt adhuc modum. Ex prouocantibus appetitum sunt cappare præparatæ menta cepa oliuæ piper zariophili galanga acetum acetosa almuri allea cepa opoponacū & mel. Hæc ille, quibus in verbis multa absque vlla methodo connumerat re media, quibus conueniant dispositionibus ea non adaptans. Quorum allia ex eo quia exiccant & exasperant appetentiam inducunt. Vt cappare præparatæ & menta. Alia ob id quod astringendo exiccant, vt ace-

DE VICTV FERBICIT.

tum acetosa muria & conditæ oliuæ. Alia quia exic-
cando excrementa à ventriculo excernunt vt allium
piper. Alia quia mordendo oris ventriculi sensum
acutiorem reddunt, vt cepa, si quando ab excrementis
expultriciis facultatis aut coëtriciis vitio redundantibus
• hebes fiat. Hoc profectò docere est, remediolorum nem-
pe vnumquodque singulis causarum à quibus morbus
ortum habet contrarietatem obseruantes adaptare.
Sed inter ea quæ indistincte numerat mellis meminit.
Quod nec ratione nec experientia appetentiam posse
inducere comperio. Nisi id melli concedas ob id quia
abstergendi vim habeat. Hoc'que modo plura sunt
quæ appetentiam inducunt quàm quæ experientia
ostendat.

CAP. XXX.

TVssis in febribus cum à caliditate & siccitate
absque humore ortum habet, hoc victu vtere.
Aquæ hordei libram vnam, syrupi violarum aut eius
iulep partem decimam, misceto & vtere.
Portulaca coëta cum aqua & Zucaro confert. Valde
etiam prodest panis in aqua frigida infusus, mucharo
violarum super asperso.
Fiat ptisana hoc modo. Hordei ab vtroq; cortice exuti
mañ. quinque, violarum recentium portulacæ & pru-
norum ana mañ. vnum & semis, coquantur in aqua co-

pioſa cum duobus pullis craſſis paruulis, donec rumpatur hordeum & tenerrimum fiat. Colletur tandem & modico ſucaro penidiarum addito, bullire hordeū cum decocto iterū finito donec permisceantur, vtitor cum oportuerit. Sunt qui hunc cibum hordeatum nuncupent. Multum prodeſt calidæ & ſiccæ intemperiei iocineris, & pulmonis. Multum etiam his conuenit expreſſio quattuor ſeminum frigidorum (emulſionem medici vocant) ex aqua hordei cum ſucaro penidiarum & modico coriandri viridis integri in ebullientem ſucum proiecti. Cum vero à phlegmate craſſo ortum habet. Sorbitione furfuracea vtere. Vtere & iure galz ſi antiqui prout ſupra parauiſimus.

CAP. XXXI.

AD obſtructionem iocineris ſorbitionem è fure Sorbitio
 fure ad hunc modum parato, capillorum ve-
 neris recētis man. tres, aquę è fonte libras tres, furfuracca.
 coquito in teſta recenti quouſque aqua fuluum naſta ſit
 colorem. Collatōque & in collaturam furfuris è re-
 centi tritico man. tres linteo excepti inſundito, & toties
 exprimito donec decoctum albefcat, fermenti trium die
 rum in æſtate & vnus hebdomadæ in hyeme vntias
 tres ſimili modo in decoctum inſundito, & toties expri-
 mito quouſque aqua candidior appareat. Cum ſuca-
 ro tandem coquito tandiu quod ad craſſitudinem ſorbi-

DE VICTV FEBRICIT.

tionis perueniat. Obstructionibus iocineris plurimum
 valet & lienis, præcipue addito scolopendrio vt si-
 mul cum capillari hærbæ coquatur. Valet & ad alios
 plurimos vsus. Tussi à crassa pituita ortum habenti mi-
 rum in modum prodest cum hyssopo. Febris etiam
 phlegmaticis & ijs qui colico dolore vexantur, cum
 chamemelo. Aluum ciet, renes mundificat, calculos
 & arenas potenter pellit. Hoc vnum huic sorbitioni
 incommodum est, quod appetentiam deicit creber eius
 vsus. Confert & ius cicerum vt supra parauimus, adie-
 cta epatica si hepar afficiatur, aut cæterach si lien.
 Sorbitio præterea ex capite arietis decocti cum chame-
 melo passulis & reliquis cuius supra meminimus ma-
 xime prodest ad antiquas & induratas obstructio-
 nes.

CAP. XXXII.

FLuxus ventris si statim inter morbi initia eue-
 niat, sistendus ideo videtur esse, quia eo tem-
 pore vi morbi potius quàm naturæ actione regulari-
 ter agentis euenit. Proinde cum speculatio hæc ad
 curatiuam methodum spectet, solum ea quæ ad victus
 rationem attinent dicemus. Cæterum cum aliud li-
 quida inter febris initia à vi morbi irritata natura fiat,
 necesse est vt ex eo labor & virium iactura sequan-
 tur. Quarum enim natura per seipsa auctor est es-
 fluxionum

fluxionum non morbi initio sed post crisim fiunt. Roborare igitur naturam à morbi violentia oppressam expedit cibo crassiori, quam pro morbi acuminis ratione. Nam symptomati illud indulgendum est. Ut si Socratem ponas causo laborare cum aluo liquida, non potu solo (quem victum alias causus exposcit) sed sorbitiuncula ex ptisanæ cremore hunc nutries. Hoc voluit Hippocrates quarto de ratione victus de causi alio genere agens, quem nothum Gal. appellat, vbi sorbitiones attractorias dari iubet. Idem ab eodem in tertio cum de deiectionibus biliosis puris & spumosis ageret discimus. Sed de ijs satis in primo libro diximus. Sic ergo manifestum est ex dictis Hippocr. & Gal. quibuscunque in febribus aluus ab initio liquida est, crassiori victu febricitantes quàm morbi acumen exposcat, alendos esse. Nam vt plurimum huiusmodi uentris fluxus inter morbi initia euenientes si permanent, corpus absument cõtabefaciunt que, quam ob rem colliquantium febrium inditia sunt & effectus. Quod à Gal. in quarto de ratione victus in expositione illius quibus aluus per febres &c. Scriptũ est in hæc verba. Nam vt cætera omittam cum aluus liquida esse possit, tum propter pblegmonem, tum propter contabefacientem colliquantem que febrem, frigida potus pblegmoni contrarius est &c. Sed forsã quis nobis illud Hippocr. secundo de ratione victus obijciat. Ingens si quidem malum est, si ob laborem morbi que acumen imbecillitato porrexerit quis potum vel sorbitionem &c.

DE VICTV FEBRICIT.

duplicem imbecillitatem in febribus contingere posse
 dicimus. Altera que ex sola spiritus substantiæ re-
 solutione fit. De qua intellexit Gal. cum loco citato di-
 xit. Ob dolores sæpius ægri sine pulsu animique deli-
 quia incurrunt & nullo pacto queunt moueri. Alte-
 ra vero ex defectu materiæ ad eorum generationem,
 quam tetigit loco citato sub ijs verbis. Sunt autem
 inquit quibus non ob hæc virtus offenditur, sed ob va-
 sorum quomodolibet factam euacuationem. De pri-
 mo imbecillitatis modo intellexit Hippocr. cum dixit in
 gens si quidem malum est &c. Vbi ostendimus se-
 cundum mentem Galeni, qui laborantibus huiusmodi
 imbecillitate cibum exhibent, maximum operari malū.
 Eos vero qui ob defectum materiæ ad generationem
 spiritus infirmiores sunt, cibari quàm celerrime oportet.
 Immo si quis tenui victu hos alat, non parum læ-
 det. In febribus autem quæ cum aluo liquida imbe-
 cillitates, sunt, eas partim ab euacuatione illa or-
 tum habere suspicari medicum æquum est. Quapropter
 quantum euacuationi occasio dat, eo tantum tenui
 victui parcendum est, & crassiori indulgendum. Sed
 non ab re fuerit Anglæ mulieris curatione referre, quæ
 ad iam dictorum intellectum non parū proderit. Phar-
 macolæ hispani vxor ardenti febre correpta est. Aluus
 perpetuo liquida erat, vigilias patiebatur, & ventricu-
 li immoderatum ardorem. Deiectiones febrile æstum
 non extinguebant. Huic aquam hordei solum propinā-
 dam fore aliqui suadebant, morbi namq; acumen crassio

rem victum non exposcere iudicabant. Alij medicaminibus peracuti morbi vim compescere melius esse. Alij immoderatum ventris profluuium, ijs quæ astringerent sistendum fore existimabant, ea de causa quia nullum ex eo ægrotans leuamen perciperet. Mea quidem præualuit sententia, vt nec astringentibus fluxus ventris cohiberetur, nec ad nulla medicamina tunc adesse occasio nem, nulloq; alio eos tempestiuus vti posse remedio, quæ cassiori pro morbiratione victu, laborantis naturam roborare. Posse siquidem eo modo citæ alui symptoma minori ferre in:ommodo. Quapropter crassa sorbitione ex pulla gallinacea conuenientibus hærbis temperata, mulierem per aliquot dies nutriui, nullo alio vtens remedio. Sic quidem illa acutum morbum euasit, solo competenti victu. Vnde collegi in febre acuta cum immoderato ventris fluxu, saluberrimum esse id solum medicum curare, vt naturam crassiori victu roboret. Sed quando astringente cibo & potu vtendum sit, deinceps considerandum est. In acutis febribus morbi effetricem causam extra corpus pellere modis omnibus damus operam. Cum autem aliqua euacuatio sponte euenit & si intempestiue fiat, ideo sistenda non est, quia noxy humoris superabundantis excerni portionem suspicandum est. Et si in huiusmodi intempestiuis alui deiectionibus multum eius quod vtile & naturæ conueniens est euacuari certo sciamus, non ob id compescere aluum citam oportet. Nam maius ex retentione prauis humoris solet incommodum sequi, aut febre & increscentibus ob id symptomatibus ro-

DE VICTV FEBRICIT.

*bur virtutis deuorantibus, quàm sit imbecillitatis
 damnum, quod contrarium operantes vereri possent.
 Quapropter cōsulentes febrī & eius symptomatibus
 fluxum ventris non sistimus, virium robori crassiori
 victu prouidentes. Intelligendū tamen est, quā in solo eo
 qui ob liquefacientes febres fit fluxu, sorbitiones frigi-
 diiores & crassioris substantiæ offerimus, potus que
 qui astrictoria participant facultate. Vt liquefactio-
 ni plus obstant, non vt aluum sistant. Quod enim iam
 dissolutum ex membris est à violento febris incendio,
 retinere intra corpus consilium non est. Ob id diui-
 nus Hippocrates cum in libris de ratione victus mul-
 tis in locis meminisset fluxus alui in febribus, semel
 tantum potus astringentis, & crassioris substantiæ sor-
 bitionis meminit. Nempe cum aluus liquida fuerit & li-
 quefaciens. Videtur mihi inquit, sorbitiones frigidiores
 & spissiores offerendas esse & potus qui sistant vino-
 siores vel etiam astringentiores. In reliquis autem ali-
 quando purgationem adhibere suadet, tantum abest
 vt fluxus eos inhiberi consulat. Vt in eo liquidam aluū
 habenti &c. Præterea in eo sorbitiones attractorias.
 Quandoque pedes calefacere iubet cæromatis & fa-
 scijs ob voluens, ita vt reliquo corpore frigidiores non
 sint. Cæterum scire oportet omnem ventris fluxum à
 duabus euenire causis, nempe à noxa facultatis expul-
 tricis aut retentricis. Vbi igitur aluus liquida ab irrita-
 ta expultrice fit, fluxum astringentibus cōpescere haud
 tutum est, in morbis præsertim acutis. Cum vero ab im-
 becillitate retentricis aluus liquida fit, cibo & p*

astringentibus cobibenda est in omni febre & in omni morbo. Incolliquantibus igitur febribus ob id quod liquesfactio retentricis imbecillitatem magis quam expultricis fortitudinem aut irritationem arguit, non immerito Hip. crassiores sorbitiones frigidioresque & potus qui consistant vinosiores astringentioresque ministrare iubet.

Quibuscumque igitur in morbis alius liquida ob retentricis imbecillitatem fiat, astringenti cibo & potu uti oportet. A symptomate potiore quam a morbo sumpta indicatione. Cum is tamen prius experiri oportebit, quae moderate astringant, non penitus neglecta ea quae a morbo sumitur indicatione. Iis igitur cibarijs potissime utemur, quae laevissime sint coctionis, & bonum praestent corpori alimentum, parumque grauent ventriculum. Ob defectum primi, carnes bouinae non competunt, ob secundi, lentes, ob tertij, risum utile non est. Hepata galinaceorum satis assa in vino austero infusa non inutilia sunt. Diu tamen in ventriculo immorantur, quapropter assa in vino infusa in sorbitiones dissolvere expediet. Sic enim efficacius retentricem facultatem roborabunt. Succus perdicis satis asse omnia quae exegimus habet, eo tamen uti cum pane aegrotanti commodius erit. Phasianus similiter optima caro est, & magis nutrit quam perdix, minus tamen imbecilles particulas roborat. Caro enim phasiani media est inter perdicem & pullam gallinaeam. Quae nam victus forma & qualitas is qui liquefacientibus detinentur febribus conveniat, supra dictum est.

F I N I S .

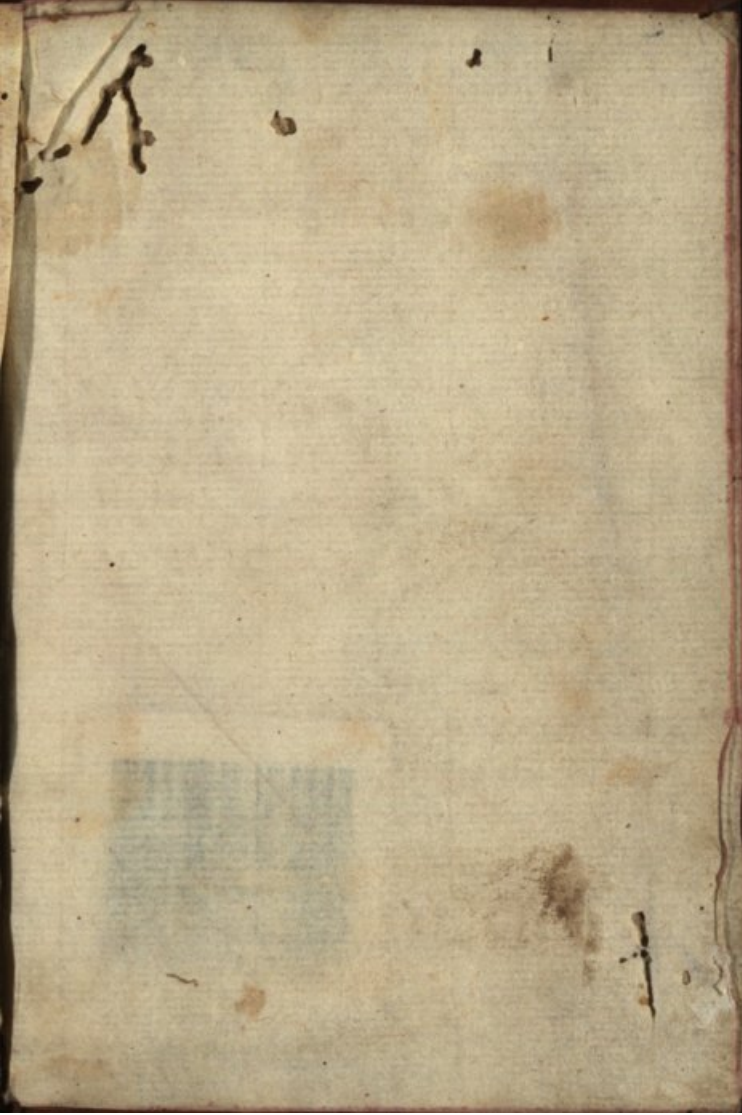
Series literarum.

A B C D E F G H I K L M N O P
Q R S T V X.

Omnes quaterniones, præter X duernionem.

Venetijs, apud hæredes Petri Rauani & socios.
Mense Aprilis. M. D. XLIIII.

A B C D E F G H I J K L M N O P
Q R S T U V X

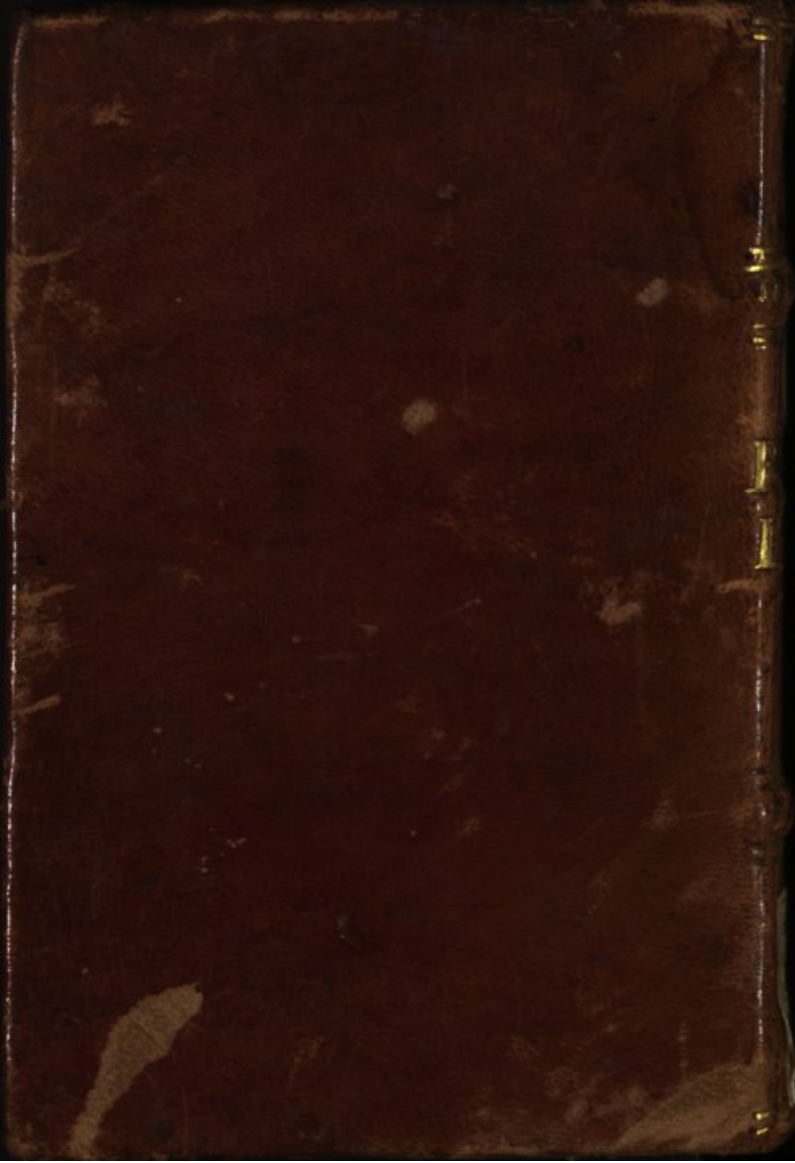
Omnia sunt bona, prout a deo dantur.

Printed by J. B. R. in the year 1811.
No. 11. in the year 1811.

60984 81800

Raro

BRVDO
LVSI

Sala R
Gab.
Est.
Tab. 5^a
N.º 20